GZIKRA

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

I. V. SZTÁLIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

I. V. SZTÁLIN

MŰVEI

KILENCEDIK KÖTET

1926 DECEMBER – 1927 JÚLIUS

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

И. В. СТАЛИН

СОЧИНЕНИЯ. ТОМ 9. ДЕКАБРЬ 1926 — ИЮЛЬ 1927

ОГИЗ. ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

МОСКВА 1948.

Sztálin elvtárs műveinek magyar fordítása a tizenhat kötetes orosz kiadás nyomán készül, amelyet a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának határozata alapján a Marx—Engels—Lenin Intézet ad ki.

A magyar kiadás a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

1952 május

ELŐSZÓ

I. V. Sztálin Műveinek kilencedik kötete az 1926 december és 1927 július között írott műveket tartalmazza.

Ebben az időszakban a Szovjetunió munkásai és parasztjai a bolsevik párt vezetésével, a SzK(b)P XIV. kongresszusának és XV. konferenciájának határozatai alapján, folytatták a harcot az ország szocialista iparosításáért.

A Szovjetunió szocialista gazdaságának megszilárdulásával erősen kiéleződött az imperialista államok harca a Szovjetunió ellen, az országon belül pedig a tőkés elemek harca a szocialista elemek ellen.

A Szovjethatalom ellen „valami egységfrontféle van kialakulóban Chamberlaintől Trockijig".

Sztálin elvtárs a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénumán mondott előadói beszédében — „Mégegyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" —, az előadói beszéddel kapcsolatos zárszóban, a XV. Moszkva-kormányzósági pártkonferencián és az Október Vasút Sztálin-főműhelye munkásainak gyűlésén mondott beszédekben, a „Jegyzetek mai témákról" című cikkben és más munkákban megvédelmezi és továbbfejleszti a pártról mint a Szovjet Állam legfőbb irányító és vezető erejéről szóló marxista-leninista tanítást, leleplezi a trockista-zinovjevista blokk vezetőinek a munkásosztály és a bolsevik párt

ügyével szemben ellenséges „elméleteit" és a SzK(b)P-ban és a Kommunista Internacionáléban kifejtett aknamunkáját.

Sztálin elvtárs e műveiben kifejti a Szovjetunióban folyó szocialista iparosítás és szocialista építés elméleti és gyakorlati kérdéseit; hangsúlyozza a szocialista forradalom nemzeti és nemzetközi feladatainak egységét és oszthatatlanságát; meghatározza a párt külpolitikai vonalát a Szovjetunió elleni új katonai támadás növekvő veszélyének viszonyai között, és megjelöli a feladatokat a Szovjetunió védelmi képességének megerősítése terén.

„A párt három fő jelszava a parasztkérdésben", „A munkás-paraszt kormány kérdéséhez", „A proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszava Október előkészítésének időszakában" című munkákban Sztálin elvtárs kifejti a munkásosztály és a parasztság szövetségéről, a proletariátusnak e szövetségen belül betöltött vezetőszerepéről szóló lenini tanítást, és feltárja a Szovjet Állam és a Szovjet Kormány osztálylényegét.

A kilencedik kötetben jelentős helyet foglalnak el azok a művek, amelyekben Sztálin elvtárs a kínai nép 1925—1927-es forradalmi-demokratikus és imperializmusellenes mozgalmának hajtóerőit és fejlődési távlatait elemzi. E művek közé tartoznak: „A kínai forradalom kérdései", „Beszélgetés a Szun Jat-szen Egyetem hallgatóival", „A kínai forradalom és a Kommunista Internacionále feladatai" stb.

Először ebben a kötetben jelennek meg Sztálin elvtársnak Kszenofontovhoz, Zajcevhez, Sinkevicshez, Csugunovhoz, Cvetkovhoz és Alipovhoz, Pokrovszkijhoz írott levelei.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága mellett működő

MARX—ENGELS—LENIN INTÉZET

1926 DECEMBER – 1927 JÚLIUS

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK VII. KIBŐVÍTETT PLÉNUMA[1]

1926 november 22—december 16

„Pravda" 285, 286, 294, 295. és 296. sz.
1926 december 9, 10, 19, 21. és 22.

MÉGEGYSZER A SZOCIÁLDEMOKRATA ELHAJLÁSRÓL PÁRTUNKBAN

Előadói beszéd december 7-én

I

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

Elvtársak! Mielőtt rátérnék a kérdés lényegére, engedjék meg, hogy elöljáróban néhány megjegyzést tegyek.

1. A párt belső fejlődésének ellentétei

Az első kérdés a pártunkon belüli harc kérdése, annak a harcnak kérdése, amely nem tegnap kezdődött és amely még egyre tart.

Ha szemügyre vesszük pártunk történetét attól a pillanattól kezdve, hogy pártunk 1903-ban a bolsevik csoport formájában megszületett, és nyomon követjük későbbi szakaszait egészen napjainkig, túlzás nélkül mondhatjuk, hogy pártunk története a pártunkon belüli ellentétek harcának története, ez ellentétek leküzdésének története és pártunk fokozatos megerősödésének — ez ellentétek leküzdése alapján végbement fokozatos megerősödésének — története. Azt hihetik, hogy az oroszok túlságosan marakodó természetűek, szeretnek vitatkozni, gyártják a nézeteltéréseket és ezért a párt fejlődése náluk a párton

belüli ellentétek leküzdése útján megy végbe. Ez nem igaz, elvtársak. Nem a marakodó természeten fordul meg itt a dolog. Itt az a dolog lényege, hogy vannak elvi nézeteltérések, amelyek a párt fejlődése során, a proletariátus osztályharca során jönnek létre. Itt a dolog lényege az, hogy az ellentéteket csak harc útján lehet leküzdeni, vagyis leküzdésük érdekében harcolnunk kell ezekért vagy azokért az elvekért, ezekért vagy azokért a harci célokért, ezekért vagy azokért a célhoz vezető harci módszerekért. Azokkal, akik a párton belül más nézeteket vallanak, lehet és kell különféle egyességekre lépni a napi politika kérdéseiben, a merőben gyakorlati jellegű kérdésekben. De ha ezek a kérdések elvi nézeteltérésekkel függnek össze, akkor nincs az az egyesség, nincs az a „középút", amely segíthetne a dolgon. Nincs és nem lehet „középút" elvi jellegű kérdésekben. Vagy ezeket, vagy amazokat az elveket kell megtennünk a párt munkájának alapjává. A „középút" az elvi kérdésekben az elmék elködösítésének „útja", a nézeteltérések elkenésének „útja", a párt eszmei elfajulásának „útja", a párt eszmei halálának „útja".

Hogyan élnek és fejlődnek manapság a nyugati szociáldemokrata pártok? Vannak-e náluk a párton belül ellentétek, elvi nézeteltérések? Világos, hogy vannak. Feltárják-e ők ezeket az ellentéteket és igyekeznek-e becsületesen és nyiltan, a párttömegek szemeláttára leküzdeni azokat? Nem. Természetesen nem! A szociáldemokrácia gyakorlata abban áll, hogy eltitkolja, véka alá rejti ezeket az ellentéteket és nézeteltéréseket. A szociáldemokrácia gyakorlata

abban áll, hogy konferenciáit és kongresszusait a parádés „minden rendben van" puszta álarcosbáljává változtatja és a belső nézeteltéréseket buzgón takargatja és elkenegeti. De ennek csak az lehet az eredménye, hogy elködösítik az elméket és eszmei nyomorba döntik a pártot. Ez az egyik oka a hajdan forradalmi, ma pedig reformista nyugateurópai szociáldemokrácia lezüllésének.

De mi így nem élhetünk és nem fejlődhetünk, elvtársak. Az elvi „középút" politikája nem a mi politikánk. Az elvi „középút" politikája a sorvadó és elfajuló pártok politikája. Ez a politika szükségszerűen arra vezet, hogy a párt üresen járó, a munkástömegektől elszakadt, közönséges bürokratikus gépezetté változik. Ez az út nem a mi utunk.

Pártunk egész multja igazolja azt a tételt, hogy pártunk története a párton belüli ellentétek leküzdésének és annak története, hogy pártunk sorai e leküzdés alapján állandóan erősödtek.

Nézzük meg az első időszakot, az „Iszkra" időszakát, vagyis pártunk II. kongresszusának időszakát, amikor pártunkon belül első ízben merültek fel nézeteltérések a bolsevikok és a mensevikek között és amikor pártunk vezető csoportja végülis két részre szakadt: bolsevik részre (Lenin) és mensevik részre (Plehanov, Akszelrod, Martov, Zaszulics, Potreszov). Lenin akkor egyedül maradt. Ha tudnák, mennyit sírtak és jajveszékeltek akkor a „pótolhatatlanok" miatt, akik elfordultak Lenintől! A harc gyakorlata és a párt története azonban megmutatta, hogy ennek a nézeteltérésnek elvi alapja volt, hogy ez a nézeteltérés a valóban forradalmi és valóban marxista

párt megszületéséhez és fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges szakasz volt. A harc gyakorlata megmutatta akkor, hogy, először, nem a mennyiségen, hanem a minőségen fordul meg a dolog, és másodszor, nem a formális egységen, hanem azon, hogy az egységnek elvi alapja legyen. A történelem megmutatta, hogy Leninnek igaza volt, a „pótolhatatlanoknak" pedig nem volt igazuk. A történelem megmutatta, hogy ha nem küzdöttük volna le ezeket a Lenin és a „pótolhatatlanok" közötti ellentéteket, nem volna igazi forradalmi pártunk.

Nézzük a következő időszakot, az 1905-ös forradalom előestéjének időszakát, amikor a bolsevikok és a mensevikek még mindig egy párton belül álltak egymással szemben, mint két teljesen különböző platformon álló két tábor, amikor a bolsevikok azon a ponton voltak, hogy formailag is kettészakítják a pártot, és amikor forradalmunk vonalának megvédelmezése érdekében kénytelenek voltak egybehívni külön kongresszusukat (a III. kongresszust). Mivel kerekedett akkor felül a párt bolsevik része, mivel vívta ki a párt többségének rokonszenvét? Azzal, hogy nem kente el az elvi nézeteltéréseket és a mensevikek elszigetelése útján harcolt e nézeteltérések leküzdéséért.

Hivatkozhatom továbbá pártunk fejlődésének harmadik szakaszára, az 1905-ös forradalom vereségét követő 1907-es időszakra, amikor a bolsevikok egy része, az úgynevezett „otzovisták", élükön Bogdanovval, elfordultak a bolsevizmustól. Válságos időszak volt ez pártunk életében. Az az időszak volt, amikor a régi gárdához tartozó bolsevikok közül

számosan cserben hagyták Lenint és pártját. A mensevikek akkor a bolsevikok pusztulásáról károgtak. A bolsevizmus azonban nem pusztult el, és a harc gyakorlata alig másfél év alatt megmutatta, hogy Leninnek és pártjának igaza volt, amikor harcolt a bolsevizmus sorain belüli ellentétek leküzdéséért. Ezeket az ellentéteket nem úgy küzdöttük le, hogy elkentük, hanem úgy, hogy feltártuk őket és hogy pártunk üdvéért és javáért harcoltunk.

Hivatkozhatom továbbá pártunk történetének negyedik időszakára, az 1911—12-es időszakra, amikor a bolsevikok helyreállították a cári reakció által szétvert pártot és kiűzték a likvidátorokat. A bolsevikok az előző időszakokhoz hasonlóan ekkor sem a köztük és a likvidátorok között felmerült elvi nézeteltérések elkenése, hanem azok feltárása és leküzdése útján érték el a párt helyreállítását és megerősítését.

Utalhatok továbbá pártunk fejlődésének ötödik szakaszára, az 1917-es Októberi Forradalom előtti időszakra, amikor a bolsevikok egy része, élén a bolsevik párt bizonyos vezetőivel, megingott és nem akarta az Októberi Felkelést, kalandnak tartotta azt. Ismeretes, hogy a bolsevikok ezt az ellentétet sem a nézeteltérések elkenése útján, hanem az Októberi Forradalomért folytatott nyilt harc útján küzdötték le. A harc gyakorlata megmutatta, hogy ha nem küzdöttük volna le ezeket a nézeteltéréseket, válságos helyzetbe hozhattuk volna az Októberi Forradalmat.

Utalhatnék végül párton belüli harcunk későbbi fejlődési szakaszaira, a breszti béke időszakára, az

1921-es időszakra (szakszervezeti vita) és a többi időszakra, amelyeket önök ismernek és amelyekre itt nem fogok kitérni. Ismeretes, hogy mindezekben az időszakokban, mint a multban is, pártunk a belső ellentétek leküzdése útján nőtt és erősödött.

Mi következik ebből?

Ebből az következik, hogy a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja a párton belüli ellentétek leküzdése útján nőtt és erősödött.

Ebből az következik, hogy a párton belüli nézeteltéréseknek harc útján való leküzdése: pártunk fejlődéstörvénye.

Azt mondhatják, hogy ez törvény a SzK(b)P számára, de nem törvény más proletárpártok számára. Ez nem igaz. Ez a törvény minden valamennyire nagyobb párt fejlődéstörvénye, akár a Szovjetunió proletárpártjáról, akár a nyugati proletárpártokról van szó. Ha egy kis ország kicsiny pártján belül így vagy úgy el lehet kenni a nézeteltéréseket, egy vagy több személy tekintélyével takargatva azokat, egy nagy ország nagy pártjában az ellentétek leküzdése útján való fejlődés nélkülözhetetlen eleme a párt növekedésének és erősödésének. Így volt ez a multban és így van ez a jelenben is.

Szeretnék itt hivatkozni Engels tekintélyére, aki Marx-szal együtt több évtizeden át vezette a nyugati proletárpártokat. A mult század nyolcvanas éveiről van szó, amikor Németországban a szocialistaellenes kivételes törvény uralkodott[2], Marx és Engels Londonban voltak emigrációban, a német szociáldemokrácia munkáját pedig valójában a „Sozialdemokrat"[3], a német szociáldemokrácia külföldi

illegális lapja irányította. Bernstein akkor forradalmi marxista volt (még nem sétált át a reformistákhoz), Engels élénken levelezett vele a német szociáldemokrácia politikájának legégetőbb kérdéseiről. Engels akkor ezt írta Bernsteinnek (1882):

„Úgy látszik, *minden* nagy ország munkáspártja csak belső harcokban fejlődhet ki, amint az a dialektikus fejlődéstörvényekből általában következik. A német párt azzá, ami, az eisenachiak és lassalleánusok harcában lett, ahol még a verekedés is fontos szerepet játszott. Az egyesülés csak akkor vált lehetővé, amikor az a rongy társaság, amelyet Lassalle szándékosan tenyésztett, hogy eszköze legyen, lejáratta magát, és még akkor is a mieink túlságosan siettek az egyesüléssel. Franciaországban azoknak az embereknek, akik bár a bakunista elméletet sutbadobták, de a bakunista harci eszközöket tovább alkalmazzák és ugyanakkor a mozgalom osztályjellegét a saját külön céljaiknak akarják feláldozni, szintén le kell járatniok magukat, mielőtt az egyesülés ismét lehetővé válik. Ilyen körülmények között egyesülést prédikálni merő balgaság volna. Erkölcsi prédikációkkal nem sokra megyünk olyan gyermekbetegségekkel szemben, amelyeken a mai körülmények között egyszer át kell esni" („*Marx—Engels* Archívum", I. könyv, 324—325. old.[4]).

Mert, mondja Engels egy másik helyen (1885):

„Az ellentéteket sohasem lehet hosszú ideig elkenni, mindig harcban küzdik le őket" (ugyanott, 371. old.[4a]).

Mindenekelőtt ezzel kell tehát megmagyaráznunk azt, hogy pártunkon belül ellentétek vannak és hogy pártunk ezeknek az ellentéteknek harc útján való leküzdésén keresztül fejlődik.

2. A párton belüli ellentétek forrásai

De honnan erednek ezek az ellentétek és nézeteltérések, hol van a forrásuk?

Szerintem a proletárpártokon belüli ellentmondások forrásai két körülményben rejlenek.

Melyek ezek a körülmények?

Az első körülmény — a burzsoázia és a burzsoá ideológia nyomása a proletariátusra és pártjára az osztályharc viszonyai között, — az a nyomás, amelynek gyakran engednek a proletariátus legkevésbbé állhatatos rétegei, következésképpen a proletárpárt legkevésbbé állhatatos rétegei is. Nem szabad azt hinnünk, hogy a proletariátus teljesen el van szigetelve a társadalomtól, hogy a proletariátus kívül áll a társadalmon. A proletariátus a társadalom része, amelyet a társadalom különböző rétegeivel számtalan szál köt össze. A párt ellenben a proletariátus része. Ezért a párt sem lehet mentes a burzsoá társadalom különböző rétegeinek kapcsolataitól és befolyásától. A burzsoáziának és ideológiájának a proletariátusra és pártjára gyakorolt nyomása abban fejeződik ki, hogy a burzsoá eszmék, erkölcsök, szokások, hangulatok gyakran behatolnak a proletariátusba és pártjába a proletariátus bizonyos rétegein keresztül, amelyek egy és más módon kapcsolatban vannak a burzsoá társadalommal.

A második körülmény — a munkásosztály különneműsége, az, hogy a munkásosztályon belül is vannak különféle rétegek. Szerintem a proletariátust mint osztályt három rétegre lehet felosztani.

Az első réteg — a proletariátus zöme, magva, állandó része, a „tősgyökeres" proletároknak az a tömege, amely már régen elszakította a tőkésosztályhoz fűződő kapcsolatokat. A proletariátusnak ez a rétege a marxizmus legmegbízhatóbb támasza.

A második réteg azokból tevődik össze, akik csak nemrégen kerültek ki a nem-proletár osztályokból, a parasztságból, a városi kispolgárság soraiból, az értelmiségből. Ezek más osztályokból származó emberek, akik csak nemrégen áramlottak át a proletariátus állományába és bevitték a munkásosztályba szokásaikat, magatartásukat, ingadozásaikat, állhatatlanságukat. Ez a réteg a legkedvezőbb talaj mindenféle anarchista, félanarchista és „ultrabaloldali" csoportosulás számára.

Végül, a harmadik réteg — a munkásarisztokrácia, a munkásosztály legfelső rétege, a proletariátus legbiztosabb megélhetésű része, amely a burzsoáziával való kompromisszumra törekszik, amelyben túlteng az a vágy, hogy a világ hatalmasaihoz igazodjék, hogy „felkapaszkodjék". Ez a réteg a legkedvezőbb talaj a nyilt reformisták és az opportunisták számára.

A munkásosztálynak e két utóbbi rétege, bár külsőleg különbözik egymástól, többé-kevésbbé közös környezetet alkot, amely általában az opportunizmust táplálja, — a nyilt opportunizmust, ha a munkásarisztokrácia beállítottsága kerekedik felül, és a „baloldali" frázissal leplezett opportunizmust, ha a munkásosztály félig kispolgári, a kispolgári környezettel még nem teljesen szakított rétegeinek beállítottsága kerekedik felül. Az a tény, hogy az „ultrabaloldali" beállítottság lépten-nyomon egybeesik a

nyilt opportunizmus beállítottságával, egyáltalán nem meglepő. Lenin többször is hangoztatta, hogy az „ultrabaloldali" ellenzék a jobboldali, mensevik, nyilt opportunista ellenzék visszája. És ez tökéletesen igaz. Ha az „ultrabaloldali" csak azért van a forradalom mellett, mert *már holnapra* várja a forradalom győzelmét, világos, hogy kétségbe kell esnie és ki kell ábrándulnia a forradalomból, ha a forradalom késlekedik, ha a forradalom már holnap nem győz.

Természetes, hogy valahányszor fordulat következik be az osztályharc fejlődésében, valahányszor kiélesedik a harc és növekednek a nehézségek, a proletariátus különböző rétegeinek nézeteiben, szokásaiban és beállítottságában meglevő különbségnek is elkerülhetetlenül meg kell mutatkoznia bizonyos párton belüli nézeteltérések formájában, a burzsoázia és a burzsoá ideológia nyomásának pedig elkerülhetetlenül ki kell éleznie ezeket a nézeteltéréseket, amelyek csak a proletárpárton belüli harc formájában oldhatók meg.

Ezek a párton belüli ellentétek és nézeteltérések forrásai.

El lehet-e bújni ezek elől az ellentétek és nézeteltérések elől? Nem, nem lehet. Ha azt hisszük, hogy ezek elől az ellentétek elől el lehet bújni, magunkat ámítjuk. Engelsnek igaza volt, amikor azt mondotta, hogy a párton belüli ellentéteket nem lehet hosszú ideig elkenni, hogy ezeket az ellentéteket harcban küzdik le.

Ez nem jelenti azt, hogy a pártnak vitarendező klubbá kell alakulnia. Ellenkezőleg, a proletárpárt a proletariátus harci szervezete és annak is kell

maradnia. Csak azt akarom mondani, hogy a párton belüli nézeteltéréseket nem lehet kézlegyintéssel elintézni és nem lehet szemet húnyni felettük, ha ezek a nézeteltérések elvi jellegűek. Csak azt akarom mondani, hogy csupán az elvi marxista vonalért folytatott harc útján lehet megóvni a proletárpártot a burzsoázia nyomásától és befolyásától. Csak azt akarom mondani, hogy csupán a párton belüli ellentétek leküzdése útján lehet meggyógyítani és megerősíteni a pártot.

II

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁN BELÜLI ELLENZÉK SAJÁTOSSÁGAI

Engedjék meg, hogy a bevezető megjegyzésekről áttérjek a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártján belüli ellenzék kérdésére.

Először is szeretném megemlíteni a pártunkon belüli ellenzék néhány sajátosságát. Külső, szembeszökő sajátosságaira gondolok, egyelőre nem érintem a lényegbevágó nézeteltéréseket. Azt hiszem, ezeket a sajátosságokat három főbb sajátosságban foglalhatnók össze. Az első sajátosság az, hogy a SzK(b)P-n belüli ellenzék *egyesült* ellenzék, nempedig amolyan „egyszerű" ellenzék. A második sajátosság az, hogy az ellenzék igyekszik opportunizmusát „baloldali" frázisokkal leplezni, „forradalmi" jelszavakkal páváskodva. A harmadik sajátosság az, hogy az ellenzék elvi idétlensége következtében gyakran panaszkodik arról, hogy nem értették meg, hogy az ellenzék vezérei lényegében a „meg nem értettek" frakcióját alkotják. (D e r ü l t s é g.)

Kezdjük az első sajátossággal. Mivel magyarázható az a tény, hogy az ellenzék nálunk mint *egyesült* ellenzék lép fel, mint a párt által korábban elítélt mindenféle és mindenfajta áramlat blokkja, mégpedig nem amúgy „egyszerűen" lép fel, hanem élén a trockizmussal?

Ez a tény a következő körülményekkel magyarázható.

Először is azzal, hogy a blokkban egyesült valamennyi áramlat — mind a trockisták, mind az „új ellenzék", mind a „demokratikus centralizmus"[5] maradványai, mind a „munkásellenzék"[6] maradványai — többé vagy kevésbbé opportunista áramlat, amely vagy létrejöttének első pillanatától kezdve harcol a leninizmus ellen, vagypedig az utóbbi időben kezdte meg a harcot ellene. Mondanom sem kell, hogy ennek a *közös* vonásnak meg kellett könnyítenie azt, hogy a párt elleni harcra blokkban egyesüljenek.

Másodszor, a mostani időszak fordulat jellegével, azzal a körülménnyel, hogy a mostani, fordulat jellegű időszak ismét élére állította forradalmunk alapvető kérdéseit, és mivel mindezek az áramlatok nem értettek egyet és ma sem értenek egyet pártunkkal a forradalom egyik vagy másik kérdésében, természetes, hogy a mostani időszak összegező, valamennyi nézeteltérésünk mérlegét megvonó jellege szükségképpen *egy* blokkba kellett hogy terelje mindezeket az áramlatokat, blokkba pártunk vezérvonala ellen. Mondanom sem kell, hogy ennek a körülménynek okvetlenül meg kellett könnyítenie a különféle ellenzéki áramlatoknak egy közös táborban való egyesülését.

Harmadszor, azzal a körülménnyel, hogy egyrészt pártunk hatalmas ereje és egybeforrottsága, másrészt kivétel nélkül valamennyi ellenzéki áramlat gyengesége és a tömegektől való elszakadottsága ezeknek az áramlatoknak a párt ellen folytatott szétforgácsolt harcát nyilvánvalóan reménytelenné tette, az ellenzéki áramlatoknak tehát okvetlenül rá kellett lépniök az erők *egyesítésének* útjára azért, hogy az egyes csoportok összeadásával ellensúlyozzák gyengeségüket és ezzel — ha csak látszólag is — növeljék az ellenzék esélyeit.

Mivel magyarázható azonban az a tény, hogy éppen a trockizmus lép fel az ellenzéki blokk élén?

Először is azzal, hogy a trockizmus az opportunizmus legkialakultabb áramlata a pártunkban létező valamennyi ellenzéki áramlat közül (a Kommunista Internacionále V. kongresszusának igaza volt, amikor a trockizmust kispolgári elhajlásnak minősítette[7]).

Másodszor azzal, hogy pártunkban egyetlen ellenzéki áramlat sem tudja olyan ügyesen és mesterien álcázni opportunizmusát „baloldali" és forrradalmi frázisokkal, mint a trockizmus. (D e r ü l t s é g.)

Pártunk történetében nem ez az első eset, hogy az ellenzéki áramlatok élén a trockizmus lép fel pártunk ellen. Szeretnék hivatkozni pártunk történetéből egy ismert precedensre, amely 1910—1914-ben volt, amikor az ellenzéki pártellenes áramlatok Trockijjal élükön blokkot alakítottak az úgynevezett Augusztusi Blokk formájában. Szeretnék hivatkozni erre a precedensre, mert ez afféle prototípusa a mos-

tani ellenzéki blokknak. Akkor Trockij a likvidátorokat (Potreszovot, Martovot stb.), az otzovistákat (a „vperjodistákat") és saját csoportját egyesítette a párt ellen. Most pedig a „munkásellenzéket", az „új ellenzéket" és saját csoportját próbálta ellenzéki blokkban egyesíteni.

Ismeretes, hogy Lenin akkor három éven át harcolt az Augusztusi Blokk ellen. Lenin a következőket írta akkor az Augusztusi Blokkról, közvetlenül annak megalakulása előtt:

„Mi ezért *a párt egészének nevében* kijelentjük, hogy Trockij pártellenes politikát folytat; — hogy Trockij *felrúgja* a párt *törvényes rendjét*, a *kaland* és a *szakítás* útjára lép ... Ezt a vitathatatlan igazságot Trockij azért hallgatja el, mert politikájának *reális* céljai nem bírják elviselni az igazság fényét. A reális célok azonban egyre inkább kiviláglanak és szemmelláthatóvá válnak még a legkevésbbé előrelátó párttagok előtt is. Ez a reális cél — *Potreszovék pártellenes blokkja a vperjodistákkal*, és ezt a blokkot Trockij támogatja és szervezi ... Ez a blokk természetesen támogatja Trockij «pénzalapját» és a pártellenes konferenciát, amelyet Trockij összehívni készül, mert a Potreszovok és a vperjodista urak itt megkapják azt, amire szükségük van: frakcióik szabadságát, szentesítését, tevékenységük leplezését, prókátori védelmét a munkások előtt.

És éppen az «elvi alapok» szempontjából kell ezt a blokkot *kalandorságnak* minősítenünk e szó legszorosabb értelmében. Trockij *nem meri* azt mondani, hogy az igazi marxistákat, a szociáldemokratizmus elvi álláspontjának valódi védelmezőit Potreszovban, az otzovistákban látja. Éppen abban van kalandor álláspontjának a lényege, hogy kénytelen állandóan köntörfalazni ... Trockij blokkja Potreszovékkal és a vperjodistákkal éppen az «elvi alapok» szempontjából kalandorság. Nem kevésbbé igaz ez a *pártpolitikai* feladatok szempontjából ... A plénum óta eltelt egy esztendő tapasztalata megmutatta a gyakor-

latban, hogy éppen Potreszov csoportjai, éppen a vperjodisták frakciója *testesíti meg* ezt a proletariátusra gyakorolt burzsoá befolyást . . . Végül, harmadszor, Trockij politikája kalandorság *szervezeti* értelemben, mert, mint már rámutattunk, felrúgja a párt törvényes rendjét, és amikor egy külföldi csoport nevében (vagyis *két* pártellenes frakció, a goloszisták és a vperjodisták blokkja nevében) konferenciát szervez, közvetlenül a szakítás útjára lép" (XV. köt. 65, 67—70. old.).

Így vélekedett Lenin a pártellenes áramlatok első blokkjáról, amelynek Trockij állt az élén.

Lényegében ugyanezt kell mondanunk — de még élesebben — a pártellenes áramlatok mostani blokkjáról is, amelynek szintén Trockij áll az élén.

Ezek azok az okok, amelyek miatt ellenzékünk most egyesült ellenzék formájában lép fel és nem „egyszerűen", hanem a trockizmussal az élén.

Ez a helyzet az ellenzék első sajátosságával.

Térjünk át a második sajátosságra. Már mondottam, hogy az ellenzék második sajátossága abban a fokozott törekvésében rejlik, hogy opportunista gyakorlatát „baloldali", „forradalmi" frázisokkal leplezze. Szerintem itt nem lehet bővebben foglalkoznom azokkal a tényekkel, amelyek megmutatják azt, hogy ellenzékünk gyakorlatában a „forradalmi" szavak és az opportunista tettek állandóan ellentmondanak egymásnak. Olvassák át akár csak azokat a téziseket, amelyeket az ellenzékről a SzK(b)P XV. konferenciája fogadott el[8], és máris meg fogják érteni ennek az álcázásnak a lényegét. Csak néhány példát szeretnék megemlíteni pártunk történetéből, amelyek arról tanuskodnak, hogy a hatalom megragadása óta eltelt időszak alatt a pártunkon belüli valamennyi

ellenzéki áramlat „forradalmi" frázissal igyekezett leplezni nem-forradalmi tetteit, folyvást „balról" bírálva a pártot és politikáját.

Nézzük például a „baloldali" kommunistákat, akik a breszti béke időszakában (1918) léptek fel a párt ellen. Ismeretes, hogy ezek „balról" bírálták a pártot, amikor a breszti békét támadták, és a párt politikáját opportunista, nem-proletár, az imperialisták irányában megalkuvó politikának minősítették. A valóságban pedig az derült ki, hogy a „baloldali" kommunisták a breszti béke elleni támadásukkal gátolták a pártot abban, hogy „lélekzethez" jusson a Szovjethatalom megszervezése és megerősítése érdekében, segítettek az eszereknek és a menseviknek, akik akkor ellenezték a breszti békét, megkönnyítették az imperializmus dolgát, amely még csírájában igyekezett megfojtani a Szovjethatalmat.

Nézzük a „munkásellenzéket" (1921). Ismeretes, hogy ez is „balról" bírálta a pártot, minden módon „ostorozta" az új gazdasági politikát, „ízzé-porrá zúzta" Leninnek azt a tételét, hogy az ipar helyreállítását a mezőgazdaság fejlesztésével kell kezdeni, mert az ipar nyersanyag- és élelmiszer-előfeltételeit a mezőgazdaság biztosítja, „ízzé-porrá zúzta" Leninnek ezt a tételét, mint a proletariátus érdekeinek mellőzését és mint paraszti elhajlást. A valóságban pedig kiderült, hogy az új gazdasági politika nélkül, az ipar nyersanyag- és élelmiszer-előfeltételeit megteremtő mezőgazdaság fejlesztése nélkül nem volna semilyen iparunk, a proletariátus pedig továbbra is deklasszált állapotban maradt volna. Ezenkívül tudjuk, hogy mindezek után milyen irányban,

jobbra-e vagy balra kezdett fejlődni a „munkás-ellenzék".

Nézzük végül a trockizmust, amely immár több esztendeje bírálja „balról" pártunkat és amely ugyanakkor — mint a Kommunista Internacionále V. kongresszusa helyesen megállapította — kispolgári elhajlás. Mi köze lehet a kispolgári elhajlásnak az igazi forradalmisághoz? Vajjon nem világos, hogy a „forradalmi" frázis itt nem egyéb mint a kispolgári elhajlás takarója?

Nem is beszélek az „új ellenzékről", amely „baloldali" rikácsolásaival azt a tényt szeretné leplezni, hogy a trockizmus fogságába esett.

Mit bizonyítanak mindezek a tények?

Azt, hogy az opportunista tettek „baloldali" álcázása egyik legjellemzőbb vonása mindenféle és mindenfajta ellenzéki áramlatnak pártunkban a hatalom megragadása óta eltelt időszakban.

Mivel magyarázható ez a jelenség?

Ez a jelenség a Szovjetunió proletariátusának forradalmiságával, a proletariátusunkban mély gyökeret vert óriási forradalmi hagyományokkal magyarázható. Azzal magyarázható, hogy a Szovjetunió munkásai valósággal gyűlölik a forradalomellenes, az opportunista elemeket. Azzal magyarázható, hogy munkásaink egyszerűen nem fogják meghallgatni a nyilt opportunistát, s ennélfogva a „forradalmi" álcázás az a csalétek, amelynek, legalábbis látszólag, magára kell vonnia a munkások figyelmét, és bizalmat kell keltenie bennük az ellenzék iránt. Munkásaink nem tudják például megérteni, miért nem tudnak az angol munkások mind a mai napig rájönni arra,

hogy az olyan árulókat, mint Thomas, egy kanál vízben meg kellene fojtani. (D e r ü l t s é g.) Mindenki, aki ismeri a mi munkásainkat, könnyen megérti, hogy olyan embereket és olyan opportunistákat, mint Thomas, a szovjet munkások egyszerűen nem tűrnének meg maguk között. Márpedig köztudomású, hogy az angol munkások nemhogy nem készülnek vízbefojtani a Thomas-féle urakat, hanem még újra be is választják őket a Főtanácsba[9], sőt nem is egyszerűen, hanem tüntetnek is mellettük. Világos, hogy ilyen munkások előtt nincs szükség az opportunizmus forradalmi álcázására, mivel ők úgyis készörömest befogadják az opportunistákat soraikba.

De mi ennek a magyarázata? Ennek az a magyarázata, hogy az angol munkásokban nem élnek eleven forradalmi hagyományok. Ezek a forradalmi hagyományok most vannak születőben. Megszületnek és fejlődnek és nincs okunk kételkedni abban, hogy az angol munkások megedződnek a forradalmi harcokban. De amíg ez nincs meg, az angol munkások és a szovjet munkások közötti különbség megmarad. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak a ténynek, hogy a pártunkon belüli opportunistáknak kockázatos némi „forradalmi" álcázás nélkül közeledni a Szovjetunió munkásaihoz.

Ezek tehát az ellenzéki blokk „forradalmi" álcázásának okai.

Végül, az ellenzék harmadik sajátosságáról. Azt már mondottam, hogy ez a sajátosság az ellenzéki blokk elvi idétlenségében, elvtelenségében, amőbaszerűségében, és ennek folytán abban nyilvánul meg, hogy az ellenzék vezérei állandóan arról panaszkod-

nak, hogy őket „nem értették meg", őket „elferdítették", olyasmit varrtak a nyakukba, amit ők „nem mondtak" és így tovább. Ez csakugyan a „meg nem értettek" frakciója. A proletárpártok története azt mutatja, hogy ez a sajátosság („nem értettek meg!") általában az opportunizmus legszokásosabb és legelterjedtebb sajátossága. Az elvtársak bizonyára tudják, hogy pontosan ugyanez „történt" Bernsteinnel, Vollmarral, Auerrel és más ismert opportunistákkal a német szociáldemokráciában, a kilencvenes évek végén és a kilencszázas évek elején, amikor a német szociáldemokrácia forradalmi volt és amikor ezek a megrögzött opportunisták évekig azon panaszkodtak, hogy őket „nem értették meg", őket „elferdítették". Ismeretes, hogy Bernstein frakcióját akkoriban a német forradalmi szociáldemokraták a „meg nem értettek" frakciójának csúfolták. Nem tekinthetjük véletlennek azt a tényt, hogy az ellenzéki blokkot ilymódon a „meg nem értettek" frakciójának kategóriájába kell sorolnunk.

Ezek az ellenzéki blokk legfőbb sajátosságai.

III

NÉZETELTÉRÉSEK A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁBAN

Térjünk át a lényegbevágó nézeteltérésekre.

Szerintem nézeteltéréseinket néhány alapvető kérdésre lehet visszavezetni. Nem fogok bővebben foglalkozni ezekkel a kérdésekkel, mert erre kevés az idő, az előadói beszéd pedig amúgyis hosszú lesz. Azonkívül önöknek rendelkezésükre állanak a

SzK(b)P kérdéseivel kapcsolatos anyagok, amelyekben ugyan vannak bizonyos fordítási hibák, de alapjában mégis helyes képet nyujtanak a pártunkban fennálló nézeteltérésekről.

1. A szocialista építés kérdései

Első kérdés. Az első kérdés, a szocializmus *egy* országban való győzelme lehetőségének kérdése, a szocializmus győzelmes építése lehetőségének kérdése. Persze nem Montenegróról vagy mégcsak nem is Bulgáriáról, hanem a mi országunkról, a Szovjetunióról, van szó. Olyan országról van szó, ahol volt és fejlődött az imperializmus, ahol megvan a nagyipar bizonyos minimuma, a proletariátus bizonyos minimuma, ahol van olyan párt, amely a proletariátust vezeti. Tehát: lehetséges-e a szocializmus győzelme a Szovjetunióban, fel lehet-e építeni benne a szocializmust országunk belső erőire támaszkodva, azokra a lehetőségekre támaszkodva, amelyek a Szovjetunió proletariátusának rendelkezésére állanak?

De mit jelent felépíteni a szocializmust, ha ezt a formulát lefordítjuk konkrét osztálynyelvre? A szocializmust felépíteni a Szovjetunióban annyit jelent, mint harcban, a magunk erejével leküzdeni saját, szovjet, burzsoáziánkat. A kérdés tehát az, hogy képes-e a Szovjetunió proletariátusa leküzdeni saját, szovjet, burzsoáziáját. Ezért, amikor arról beszélünk, hogy fel lehet-e építeni a szocializmust a Szovjetunióban, ezzel ezt akarjuk mondani: képes-e a Szovjetunió proletariátusa saját erejével leküzdeni a Szovjet-

unió burzsoáziáját. Így és csakis így áll a kérdés, amikor a szocializmus országunkban való felépítésének problémáját akarjuk eldönteni.

A párt erre a kérdésre igennel válaszol, mert abból indul ki, hogy a Szovjetunió proletariátusának, a Szovjetunióban fennálló proletárdiktatúrának megvan a lehetősége ahhoz, hogy a Szovjetunió burzsoáziáját saját erejével leküzdje.

Ha ez helytelen volna, ha a pártnak nem volna alapja azt állítani, hogy a Szovjetunió proletariátusa országunk viszonylagos technikai elmaradottsága ellenére is képes felépíteni a szocialista társadalmat, akkor a pártnak nem volna többé alapja arra, hogy hatalmon maradjon, így vagy amúgy el kellene dobnia magától a hatalmat és ellenzéki párt helyzetét kellene elfoglalnia.

Két eset lehetséges:

vagy tudjuk építeni és végső fokon felépíteni a szocializmust, leküzdve saját „nemzeti" burzsoáziánkat — és akkor a párt köteles hatalmon maradni, köteles vezetni az országban folyó szocialista építést a szocializmus világgyőzelme érdekében;

vagypedig nem vagyunk képesek a saját erőnkkel leküzdeni burzsoáziánkat — és akkor, mivel nem kapunk azonnali külső támogatást a más országokban győzedelmeskedő forradalomtól, becsületesen és nyiltan el kell állnunk a hatalomtól és arra kell irányt vennünk, hogy a Szovjetunióban újabb forradalmat szervezzünk a jövőben.

Becsaphatja-e egy párt az osztályát, az adott esetben a munkásosztályt? Nem, nem csaphatja be. Az ilyen pártot fel kellene négyelni. De éppen azért,

mert pártunknak nincs joga becsapni a munkásosztályt, nyiltan meg kellene mondania, hogy ha nem vagyunk meggyőződve a szocializmus országunkban való felépítésének lehetőségéről, ez arra vezet, hogy elállunk a hatalomtól és pártunk kormányzó párt helyzetéből ellenzéki párt helyzetébe megy át.

Kivívtuk a proletárdiktatúrát és ezzel megteremtettük a szocializmus felé való előrehaladás *politikai* bázisát. Meg tudjuk-e saját erőnkkel teremteni a szocializmus *gazdasági* bázisát, azt az új gazdasági alapzatot, amely a szocializmus felépítéséhez elengedhetetlenül szükséges? Mi a szocializmus gazdasági lényege és gazdasági bázisa? Talán bizony az, hogy lehozza a földre a „mennyországot" és megteremtse az általános megelégedettséget? Nem, nem ez. Ez nyárspolgári, kispolgári elképzelés a szocializmus gazdasági lényegéről. A szocializmus gazdasági bázisát megteremteni annyit jelent, hogy egyetlen gazdasági egésszé forrasztjuk össze a mezőgazdaságot és a szocialista ipart, a mezőgazdaságot a szocialista ipar vezetésének rendeljük alá, a mezőgazdasági és ipari termékek cseréje alapján rendezzük a város és a falu közötti viszonyt, elzárjuk és felszámoljuk mindazokat a csatornákat, amelyek útján az osztályok születnek és születik mindenekelőtt a tőke, megteremtjük végeredményben a termelés és az elosztás olyan feltételeit, amelyek egyenesen és közvetlenül az osztályok megszüntetésére vezetnek.

Ezzel kapcsolatban Lenin elvtárs a következőket mondotta abban az időszakban, amikor bevezettük az új gazdasági politikát és amikor a nép-

gazdaság szocialista alapja felépítésének kérdése teljes nagyságában merült fel a párt előtt:

„Az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának adóval való helyettesítése, ennek elvi jelentősége: a «hadi»-kommunizmustól a *helyes* szocialista alap felé. Sem az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatása, sem az adó, hanem a nagyipar (a «szocializált» nagyipar) termékeinek kicserélése paraszti termékekre — ez a szocializmus gazdasági *lényege*, ez a bázisa" (XXVI. köt. 311—312. old.).

Így fogja fel Lenin a szocializmus *gazdasági* bázisa megteremtésének kérdését.

De ahhoz, hogy a mezőgazdaságot a szocializált iparral egybeforrasszuk, mindenekelőtt az szükséges, hogy a termékelosztó szervek sűrű hálózatával, a szövetkezeti — fogyasztási és mezőgazdasági, termelőszövetkezeti — szervek sűrű hálózatával rendelkezzünk. Lenin éppen ebből a tételből indult ki, amikor „A szövetkezetekről" szóló brosúrájában azt mondotta, hogy:

„A szövetkezetek a mi viszonyaink között léptennyomon teljesen egybeesnek a szocializmussal" (XXVII. köt. 396. old.[9a]).

Tehát fel tudja-e a Szovjetunió proletariátusa saját erejével építeni a szocializmus gazdasági bázisát a kapitalista környezet viszonyai között?

A párt erre a kérdésre *igennel* válaszol (lásd az OK(b)P XIV. konferenciájának határozatát[10]). Lenin erre a kérdésre igennel válaszol (lásd mondjuk „A szövetkezetekről" szóló brosúráját). Építésünk egész gyakorlata igennel válaszol erre a kérdésre, mert gazdaságunk szocialista szektorának hányada évről évre nő a magántőke rovására mind a termelés terén,

mind a forgalom terén, s ugyanakkor a magántőke szerepe gazdaságunk szocialista elemeinek szerepéhez képest évről évre csökken.

És hogyan felel erre a kérdésre az ellenzék? Az ellenzék erre a kérdésre *nemmel* válaszol.

Kitűnik, hogy a szocializmus győzelme országunkban lehetséges, hogy a szocializmus gazdasági bázisa felépítésének lehetőségét biztosítottnak tekinthetjük.

Azt jelenti-e ez, hogy az ilyen győzelmet a szocializmus teljes győzelmének nevezhetjük, végleges győzelmének, amely biztosítja az épülő szocializmus országát minden külső veszéllyel szemben, az imperialista intervenció és a vele kapcsolatos restauráció veszélyével szemben? Nem, nem ezt jelenti. A szocializmus Szovjetunióban való felépítésének kérdése ugyanis saját, „*nemzeti*" burzsoáziánk leküzdésének kérdése, a szocializmus végleges győzelmének kérdése viszont a *világ*burzsoázia leküzdésének kérdése. A párt azt mondja, hogy *egy* ország proletariátusa a saját erejével nem képes leküzdeni a világ burzsoáziáját. A párt azt mondja, hogy ahhoz, hogy a szocializmus *egy* országban véglegesen győzzön, a világburzsoázia leküzdése, vagy legalábbis semlegesítése szükséges. A párt azt mondja, hogy ezt a feladatot csak több ország proletariátusa képes megoldani. A szocializmus végleges győzelme ebben vagy abban az országban ezért azt jelenti, hogy a proletárforradalom legalábbis néhány országban győz.

Ez a kérdés nem idéz elő pártunkban különösebb nézeteltéréseket és ezért nem fogok kitérni rá, hanem felhívom azoknak a figyelmét, akik érdeklődnek e

kérdés iránt, a Központi Bizottságunk által összeállított anyagra, amelyet a napokban osztottak ki a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága kibővített plénumának tagjai között.

2. A „lélekzetvételi szünet" tényezői

Második kérdés. A második kérdés a Szovjetunió jelenlegi nemzetközi helyzetének feltételeire, a „lélekzetvétel" azon időszakának feltételeire vonatkozik, amelynek folyamán nálunk megkezdődött és kibontakozott a szocializmust építő munka. Tudjuk építeni és építenünk kell a szocializmust a Szovjetunióban. De ahhoz, hogy a szocializmust építsük, először léteznünk kell. Szükség van arra, hogy „lélekzethez" jussunk, hogy ezt ne tegye lehetetlenné háború, hogy ne legyenek intervenciós kísérletek, hogy kivívjuk azoknak a nemzetközi feltételeknek bizonyos minimumát, amelyek szükségesek ahhoz, hogy létezhessünk és szocializmust építhessünk.

Felmerül a kérdés: min nyugszik a Szovjetek Köztársaságának mostani nemzetközi helyzete, mi határozza meg országunk mostani „békés" fejlődési időszakát a tőkés országokhoz való viszonyában, min alapszik az a „lélekzetvételi szünet" vagy az a „lélekzetvételi" időszak, amelyet kivívtunk, amely lehetetlenné teszi a tőkés világ számára, hogy azonnal komoly intervenciós kísérleteket tegyen és amely megteremti a szocializmus országunkban való építéséhez a szükséges külső feltételeket, ha be van bizonyítva, hogy az intervenció veszélye fennforog és fenn fog még forogni, s hogy ezt a veszélyt csak

a proletárforradalomnak több országban kivívott győzelme eredményeképpen lehet felszámolni?

A jelenlegi „lélekzetvételi" időszak legalább négy fontos tényen alapszik.

Először, az imperialisták táborában fennálló ellentéteken, amelyek nem gyengülnek és amelyek megnehezítik a Szovjetek Köztársasága elleni megegyezést.

Másodszor, az imperializmus és a gyarmati országok közötti ellentéteken, a gyarmati és függő országok szabadságmozgalmának növekedésén.

Harmadszor, a tőkés országokban folyó forradalmi mozgalom növekedésén és a világ proletárjainak a Szovjet Köztársaság iránt érzett növekvő rokonszenvén. A tőkés országok proletárjai *még* nem képesek a saját tőkéseik ellen irányuló közvetlen forradalommal támogatni a Szovjetunió proletárjait. De az imperialista államok tőkései *már* nem képesek „saját" munkásaikat a Szovjetunió proletariátusa ellen harcba vinni, mert a világ proletárjainak a Szovjet Köztársaság iránt érzett rokonszenve növekszik és napról napra növekednie is kell. Márpedig munkások nélkül most nem lehet háborút viselni.

Negyedszer, a Szovjetunió proletariátusának erején és hatalmán, szocialista építésének sikerein, Vörös Hadserege szervezettségének erején.

Ezeknek és az ezekhez hasonló feltételeknek az egybefonódása teremti meg a „lélekzetvételnek" azt az időszakát, amely a Szovjet Köztársaság jelenlegi nemzetközi helyzetének jellegzetessége.

3. A forradalom „nemzeti" és nemzetközi feladatainak egysége és oszthatatlansága

Harmadik kérdés. A harmadik kérdés az ebben vagy abban az országban végbemenő proletárforradalom „nemzeti" és nemzetközi feladataira vonatkozik. A párt abból indul ki, hogy a Szovjetunió proletariátusának „nemzeti" és nemzetközi feladatai egyetlen közös feladatban, minden ország proletárjainak a kapitalizmus alól való felszabadítása közös feladatában olvad össze, — hogy az országunkban folyó szocialista építés érdekei teljesen és maradéktalanul összeolvadnak minden ország forradalmi mozgalmának érdekeivel egyetlen közös érdekben — a szocialista forradalom világgyőzelmének közös érdekében.

Mi lenne, ha a világ proletárjai nem rokonszenveznének a Szovjet Köztársasággal és nem támogatnák? Intervenciót indítanának ellenünk és szétzúznák a Szovjetek Köztársaságát.

Mi lenne, ha a tőkének sikerülne szétzúzni a Szovjetek Köztársaságát? Bekövetkezne a legsötétebb reakció korszaka minden tőkés és gyarmati országban, fojtogatni kezdenék a munkásosztályt és az elnyomott népeket, felszámolnák a nemzetközi kommunizmus hadállásait.

Mi lesz, ha erősödni és növekedni fog a világ proletárjainak a Szovjetek Köztársasága iránt érzett rokonszenve és a Szovjetek Köztársaságának nyujtott támogatása? Ez gyökeresen meg fogja könnyíteni a szocializmus építését a Szovjetunióban.

Mi lesz, ha a Szovjetunióban a szocialista építés

egyre nagyobb sikereket fog elérni? Ez gyökeresen meg fogja erősíteni minden ország proletárjainak forradalmi hadállásait a tőke elleni harcukban, aláássa a nemzetközi tőke hadállásait a proletariátus elleni harcában és megnöveli a világ proletariátusának esélyeit.

Ebből azonban az következik, hogy a Szovjetunió proletariátusának érdekei és feladatai egybefonódnak és elválaszthatatlanul egybekapcsolódnak minden ország forradalmi mozgalmának érdekeivel és feladataival, és fordítva, minden ország forradalmi proletárjainak feladatai elválaszthatatlanul egybekapcsolódnak a Szovjetunió proletárjainak feladataival és a szocialista építés frontján elért sikereivel.

Ezért, aki szembeállítja az egyik vagy a másik ország proletárjainak „nemzeti" feladatait a nemzetközi feladatokkal, az rendkívül súlyos hibát követ el a politikában.

Ezért, aki a Szovjetunió proletárjainak a szocialista építés frontján folytatott harcban megmutatkozó buzgalmát és szenvedélyességét a „nemzeti elzárkózottság" és a „nemzeti korlátoltság" ismérveként tünteti fel, mint ahogy azt néha a mi ellenzékieink teszik, annak vagy elment az esze, vagy második gyermekkorát éli.

Ezért a legbiztosabb útja annak, hogy minden ország proletárjainak forradalmi mozgalma győzelmet arasson, abban áll, hogy megszilárdítjuk az egy ország proletárjai érdekeinek és feladatainak és minden ország proletárjai érdekeinek és feladatainak egységét és oszthatatlanságát.

Éppen ezért a proletárforradalom győzelme *egy*

országban nem öncél, hanem a forradalom minden országban való fejlesztésének és győzelmének eszköze és segítsége.

Ezért a szocializmust építeni a Szovjetunióban annyit jelent, hogy minden ország proletárjainak közös ügyén munkálkodunk, hogy nemcsak a Szovjetunióban kovácsoljuk a győzelmet a tőkén, hanem minden tőkés országban is, mert a Szovjetunióban végbemenő forradalom a világforradalom része, kezdete és kibontakozásának bázisa.

4. A szocializmus építése kérdésének történetéhez

Negyedik kérdés. A negyedik kérdés a tárgyalt kérdés történetére vonatkozik. Az ellenzék azt bizonygatja, hogy a szocializmus *egy* országban való építésének kérdése pártunkban 1925-ben vetődött fel első ízben. Legalábbis Trockij nyiltan kijelentette a XV. konferencián: „Miért követelik a szocializmus egy országban való felépítésének elméleti elismerését? Honnan került elő ez a perspektíva? Miért, hogy ezt a kérdést 1925 előtt senki sem vetette fel?"

Eszerint tehát 1925 előtt ezt a kérdést senki sem vetette fel pártunkban. Eszerint csak Sztálin és Buharin vetette fel ezt a kérdést a pártban, mégpedig 1925-ben.

Igaz-e ez? Nem, nem igaz.

Állítom, hogy a szocialista gazdaság egy országban való építésének kérdését első ízben Lenin vetette fel a pártban, már 1915-ben. Állítom, hogy akkor nem más, mint éppen Trockij szállt vitába Leninnel.

Állítom, hogy azóta, vagyis 1915 óta, a szocialista gazdaság egy országban való építésének kérdése sajtónkban és pártunkban nem egyszer felvetődött.

Lássuk a tényeket.

a) 1915. Lenin cikke a bolsevikok Központi Lapjában (a „Szocial-Demokrat"-ban[11]): „Az Európai Egyesült Államok jelszaváról". Lenin ebben a cikkben a következőket mondja:

„A Világ Egyesült Államainak jelszava azonban mint önálló jelszó aligha lenne helyes, először is, mert egybeolvad a szocializmussal; másodszor pedig, mert helytelenül úgy értelmezhetnék, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban lehetetlen, és helytelenül értelmezhetnék egy ilyen országnak a többihez való viszonyát.

A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége — a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte néhány vagy akár egy, egymagában vett, kapitalista országban is. Ennek az országnak győztes proletariátusa, *miután kisajátította a kapitalistákat és miután megszervezte országában a szocialista termelést**, *szembe*fordulna a világ többi, kapitalista részével, a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, sőt szükség esetén katonai erővel is fellépne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen" ... Mert „a nemzetek szabad egyesülése a szocializmusban lehetetlen a szocialista köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott, többékevésbbé hosszú, szívós harca nélkül" (XVIII. köt. 232—233. old.[11a]).

És íme Trockij ellenvetése, amely ugyancsak 1915-ben a Trockij által szerkesztett „Nase Szlovo"-ban[12] jelent meg:

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

„«A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége a kapitalizmus feltétlen törvénye». Ebből a «Szocial-Demokrat» (a bolsevikok központi lapja 1915-ben, amelyben Lenin említett cikke megjelent. — *I. Szt.)* azt a következtetést vonta le, hogy lehetséges a szocializmus győzelme *egy* országban s ezért nincs ok arra, hogy a proletariátus diktatúráját minden egyes államban függővé tegyük az Európai Egyesült Államok létrehozásától . . . Hogy egyetlen országnak sem kell a maga harcában másokat «bevárnia», ez elemi igazság, amelyet hasznos és szükséges ismételni, nehogy a párhuzamos nemzetközi cselekvés gondolata helyére a várakozás nemzetközi tétlenségének gondolata kerüljön. Másokra nem várva, mi megkezdjük és folytatjuk a harcot nemzeti talajon, abban a biztos tudatban, hogy kezdeményezésünk megadja a lökést a harcra más országokban; de ha ez nem történnék meg, akkor *nincs remény arra* — ezt tanusítja a történelmi tapasztalat és az elméleti megfontolás —, hogy, például, *a forradalmi Oroszország meg tudna állni a konzervativ Európával szemben, vagy a szocialista Németország elszigetelten fenn tudna maradni a kapitalista világban.* Ha a társadalmi forradalom távlatait nemzeti keretek között vizsgálnók, áldozatul esnénk annak a *nemzeti korlátoltságnak*, amely a szociálpatriotizmus lényege"* (Trockij. „1917". III. köt. 1. rész. 89—90. old.).

Látják tehát, hogy a „szocialista termelés megszervezésének" kérdését Lenin már 1915-ben, az oroszországi polgári-demokratikus forradalom küszöbén, az imperialista háború időszakában felvetette, amikor a polgári-demokratikus forradalom szocialista forradalomba való átnövésének kérdése volt napirenden.

Látják, hogy akkor Lenin elvtárssal nem más, mint éppen Trockij szállt vitába, aki nyilván tudta,

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

hogy Lenin cikkében a „szocializmus győzelméről" és a „szocialista termelésnek egy országban való megszervezéséről" van szó.

Látják, hogy a „nemzeti korlátoltság" vádját első ízben Trockij vetette fel még 1915-ben, s ez a vád nem Sztálin vagy Buharin ellen, hanem Lenin ellen irányult.

Mostanában Zinovjev unos-untalan emlegeti a „nemzeti korlátoltság" nevetséges vádját. De Zinovjev nyilván nem érti, hogy ezzel Trockijnak Lenin és pártja ellen irányuló tézisét szajkózza és restaurálja.

b) 1919. Lenin „Gazdaság és politika a proletárdiktatúra korszakában" című cikke. Lenin a következőket írja ebben a cikkben:

„Bárhogy hazudjanak, bárhogy rágalmazzanak is bennünket minden ország burzsoái, valamint nyilt és leplezett szekértolóik (a II. Internacionále «szocialistái»), egy dolog kétségtelen: *a proletárdiktatúra legfőbb gazdasági problémája szempontjából nálunk a kommunizmus győzelme a kapitalizmuson biztosítva van.* Az egész világ burzsoáziája éppen azért dühöng és őrjöng olyan veszettül a bolsevizmus ellen, azért szervez katonai betöréseket, összeesküvéseket és egyebeket a bolsevikok ellen, mert nagyon jól tudja, hogy *a mi győzelmünk a társadalmi gazdaság átépítése terén elkerülhetetlen, hacsak katonai erővel el nem taposnak bennünket. Márpedig az, hogy igy eltaposson bennünket, nem fog neki sikerülni*"* (XXIV. köt. 510. old.[12a]).

Látják tehát, hogy Lenin e cikkében „a proletárdiktatúra gazdasági problémájáról", a „társadalmi gazdaság átépítéséről", mégpedig „a kommunizmus győzelme" irányában való átépítéséről van szó.

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Mit jelent azonban „a proletárdiktatúra gazdasági problémája" és a „társadalmi gazdaság átépítése" a proletárdiktatúra idején? Nem jelent mást, mint a szocializmus építését *egy* országban, a mi országunkban.

c) 1921. Leninnek „A terményadóról" szóló brosúrája[13]. Az az ismert tétel, hogy fel tudjuk építeni és fel kell építenünk „gazdaságunk szocialista alapját" (lásd „A terményadóról").

d) 1922. Lenin elvtárs beszéde a Moszkvai Szovjetben, amelyben Lenin azt mondja, hogy „mi a szocializmust bevittük a mindennapi életbe", hogy „a «nep» Oroszországa szocialista Oroszországgá lesz" (lásd XXVII. köt. 366. old.). Trockij ellenvetése a „Békeprogram" című brosúrájához 1922-ben írt „Utószó"-ban, amelyben azonban nem mutat rá nyiltan arra, hogy Leninnel polemizál. Trockij ebben az „Utószó"-ban a következőket mondja:

„Némely olvasónak alkalmasint úgy tetszhetik, hogy azt a «Békeprogram»-ban többször ismétlődő állítást, hogy a proletárforradalom nem fejeződhet be győzelmesen nemzeti keretekben, Szovjet Köztársaságunk csaknem ötesztendős tapasztalata megcáfolta. De ez a következtetés alaptalan volna. Az a tény, hogy a munkásállam az egész világgal szemben helytállt *egy* országban, mégpedig egy elmaradott országban, a proletariátus kolosszális erejéről tanuskodik, amely más, haladottabb, civilizáltabb országokban valóságos csodákat lesz képes művelni. De ha politikai és katonai értelemben, mint állam, megvédtük is magunkat, a szocialista társadalom megteremtéséig nem jutottunk el, sőt azt meg sem közelítettük. A forradalmi-állami önfenntartásért folytatott harc következtében ebben az időszakban rendkívül nagy mértékben csökkentek a termelőerők; a szocializmus viszont csak a termelőerők

növekedése és virágzása alapján képzelhető el. A burzsoá államokkal folytatott kereskedelmi tárgyalások, a koncessziók, a génuai konferencia stb. nagyon világosan tanuskodik amellett, hogy *az elszigetelt szocialista építés lehetetlen nemzeti-állami keretek között . . . A szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban csak a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivivott győzelme után válik lehetségessé*"* (Trockij. „1917". III. köt. 1. rész. 92—93. old.).

Kivel száll vitába Trockij, mikor azt állítja, hogy „az elszigetelt szocialista építés lehetetlen nemzeti-állami keretek között"? Világos, hogy nem Sztálinnal vagy Buharinnal. Trockij itt Lenin elvtárssal száll vitába, és nem is valami más kérdésben, hanem éppen a legfőbb kérdésben — abban a kérdésben, hogy lehetséges-e „a szocialista építés nemzeti-állami keretek között".

e) 1923. Leninnek „A szövetkezetekről" szóló brosúrája, amely Lenin politikai végrendelete. Lenin ebben a brosúrában a következőket mondja:

„Valóban: minden nagyüzemi termelési eszköz az állam hatalmában van, az államhatalom a proletariátus kezében, a proletariátus szövetségben a sokmillió kis- és törpeparaszttal, a proletariátus vezetőszerepe a parasztság irányában biztosítva van stb. — hát ez nem minden, ami szükséges ahhoz, hogy a szövetkezetekből, egyesegyedül a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint szatócskodást kezeltünk — s amelyeket most, az új gazdasági politika idején, bizonyos tekintetben szintén jogunk van így kezelni —, hát ez *nem minden, ami a teljes szocialista társadalom* felépítéséhez *szükséges?* Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez minden, ami e felépítéshez szükséges és *elegendő*"* (XXVII. köt. 392. old.[13a]).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Azt hiszem, aligha lehet ennél világosabban beszélni.

Trockij arra a következtetésre jut, hogy „a szocialista építés nemzeti-állami keretek között" *lehetetlen*. Lenin viszont azt állítja, hogy nekünk, vagyis a Szovjetunió proletariátusának, most, a proletárdiktatúra időszakában, „*mindenünk*" megvan, ami „szükséges és *elegendő*" a „*teljes* szocialista társadalom felépítéséhez". Ez két homlokegyenest ellenkező nézet.

Ezek a tények.

Így tehát látják, hogy a szocializmus egy országban való építésének kérdését pártunkban már 1915-ben felvetették, mégpedig maga Lenin vetette fel, akivel ezzel a kérdéssel kapcsolatban nem más, mint éppen Trockij vitázott, aki Lenint „nemzeti korlátoltsággal" vádolta.

Látják, hogy ez a kérdés azóta sem került le pártunk munkájának napirendjéről egészen Lenin elvtárs haláláig.

Látják, hogy Trockij ezt a kérdést így vagy úgy többször felbolygatta a Lenin elvtárssal folytatott leplezett, de egészen határozott polémia formájában, látják továbbá azt is, hogy Trockij sohasem Lenin és a leninizmus szellemében tárgyalta ezt a kérdést, hanem mindannyiszor Leninnel és a leninizmussal ellentétben.

Látják, hogy Trockij *szemenszedett valótlanságot* mond, amikor azt állítja, hogy a szocializmus egy országban való építésének kérdését 1925 előtt senki sem vetette fel.

5. A szocializmus Szovjetunióban való építése kérdésének különösen nagy jelentősége a jelen pillanatban

Ötödik kérdés. Az ötödik kérdés a szocialista építés feladatának jelenlegi időszerűségére vonatkozik. A szocializmus építésének kérdése miért éppen most, éppen a legutóbbi időben vált különösen időszerűvé? Mi az oka annak, hogy például 1915-ben, 1918-ban, 1919-ben, 1921-ben, 1922-ben, 1923-ban a szocializmus Szovjetunióban való építésének kérdését alkalmilag, egyes cikkekben vitatták meg, 1924-ben, 1925-ben és 1926-ban pedig ez a kérdés különösen kimagasló helyet foglalt el pártunk gyakorlatában? Mi ennek a magyarázata?

Ennek, véleményem szerint, három fő oka van.

Először is az, hogy az utóbbi években meglassult a forradalom üteme más országokban, bekövetkezett a kapitalizmus úgynevezett „részleges stabilizációja". Ezzel felvetődött a kérdés — nem vezet-e a kapitalizmus részleges stabilizációja arra, hogy csökken vagy akár teljesen megszűnik a szocializmus országunkban való építésének lehetősége? És ezzel együtt fokozódott az érdeklődés az iránt a kérdés iránt, hogy országunkban milyen sors vár a szocializmusra és a szocialista építésre.

Másodszor az, hogy bevezettük az új gazdasági politikát, teret adtunk a magántőkének és bizonyos visszavonulást hajtottunk végre azért, hogy átcsoportosítsuk erőinket és azután támadásba menjünk át. Ezzel felvetődött a kérdés — vajjon az új gazdasági politika bevezetése nem járul-e hozzá ahhoz, hogy a szocialista építés lehetőségei országunk-

ban csökkennek? Ez is egyik forrása az országunkban való szocialista építés kérdése iránt megnyilvánuló fokozott érdeklődésnek.

Harmadszor az a körülmény, hogy győztesen kerültünk ki a polgárháborúból, előztük az intervenciósokat és kiharcoltuk magunknak a „lélekzetvételi szünetet" a háború után, biztosítottuk a békét és a békés időszakot, amely kedvező feltételeket nyujt ahhoz, hogy felszámoljuk a gazdasági bomlást, helyreállítsuk az ország termelőerőit és az új gazdasági rend építésével foglalkozzunk országunkban. Ezzel felvetődött a kérdés — milyen irányban kell folytatnunk a gazdaság építését, a szocializmus irányában-e vagy valamilyen más irányban? Innen a további kérdés — ha a szocializmus irányában építjük a gazdaságot, indokolt-e arra számítanunk, hogy van lehetőség a szocializmus építésére, az új gazdasági politika viszonyai között és a kapitalizmus részleges stabilizációja idején? Innen van az, hogy az egész párt és az egész munkásosztály óriási érdeklődést tanusít az országunkban folyó szocialista építés sorsának kérdése iránt. Ezért van az, hogy a párt és a Szovjethatalom szervei minden évben összesítik a legkülönfélébb adatokat abból a szempontból, hogy milyen mértékben növekedett a szocialista gazdasági formák hányada az ipar terén, a kereskedelem terén, a mezőgazdaság terén.

Ez az a három fő ok, amely megmagyarázza, hogy miért vált a szocializmus építésének kérdése pártunk és proletariátusunk számára, valamint a Kommunista Internacionále számára rendkívül időszerű kérdéssé.

Az ellenzék úgy véli, hogy a szocializmus Szovjetunióban való építése kérdésének csak elméleti jelentősége van. Ez nem igaz. Ez súlyos tévedés. A kérdés ilyen értelmezését csak azzal lehet magyarázni, hogy az ellenzék teljesen el van szakadva pártunk gyakorlatától, gazdasági építésünktől, szövetkezeti építésünktől. A szocializmus építésének kérdése most, amikor felszámoltuk a gazdasági leromlást, helyreállítottuk az ipart és beléptünk az egész népgazdaságnak új technikai alapon való átépítése időszakába, óriási gyakorlati jelentőségű. Milyen célt tartsunk szem előtt a gazdasági építésben, milyen irányban építsünk, mit építsünk, milyenek legyenek építésünk távlatai — ezek mind olyan kérdések, amelyek eldöntése nélkül becsületes és gondolkodó gazdasági vezetők egyetlen lépést sem tehetnek előre, ha valóban tudatosak és megfontoltak akarnak lenni az építés terén. Azért építünk-e, hogy megtrágyázzuk a talajt a burzsoá demokrácia számára, vagypedig azért, hogy felépítsük a szocialista társadalmat — ez most építőmunkánk ugrópontja. Van-e lehetőségünk arra, hogy szocialista gazdaságot építsünk most, az új gazdasági politika viszonyai között, a kapitalizmus részleges stabilizációja idején — ez most párt- és szovjetmunkánk egyik legfontosabb kérdése.

Lenin erre a kérdésre *igennel* felelt (lásd például „A szövetkezetekről" című brosúráját). A párt erre a kérdésre *igennel* felelt (lásd az OK(b)P XIV. konferenciájának határozatát). Nos, és az ellenzék? Már mondottam, hogy az ellenzék erre a kérdésre *nemmel* felel. Már mondottam a SzK(b)P XV. konferenciáján tartott beszámolómban, most pedig

kénytelen vagyok itt megismételni, hogy Trockij, az ellenzéki blokk vezére, még nem is olyan régen, 1926 szeptemberében, az ellenzékiekhez intézett ismeretes felhívásában kijelentette, hogy a „szocializmus egy országban elméletét" „a nemzeti korlátoltság elméleti igazolásának" tartja (lásd Sztálin előadói beszédét a SzK(b)P XV. konferenciáján[14]).

Hasonlítsák össze ezt a Trockij-idézetet (1926) Trockijnak 1915-ös cikkével, amelyben Leninnel vitázva a szocializmus *egy* országban való győzelme lehetőségének kérdésében, első ízben vetette fel Lenin elvtárs és a leninisták „nemzeti korlátoltságának" kérdését, és akkor megértik, hogy Trockij megmaradt régi, a szocializmus *egy* országban való építésének lehetőségét tagadó szociáldemokrata álláspontján.

Éppen ezért szegezi le a párt azt, hogy a trockizmus szociáldemokrata elhajlás pártunkban.

6. A forradalom perspektíváiról

Hatodik kérdés. A hatodik kérdés a proletárforradalom perspektíváinak problémájára vonatkozik. Trockij a XV. pártkonferencián beszédében ezt mondotta: „Leninnek az volt a véleménye, hogy 20 év alatt semmiképpen sem építjük fel a szocializmust, paraszti országunk elmaradottsága következtében 30 év alatt sem építjük fel. Adjunk erre legkevesebb 30—50 évet."

Ki kell itt jelentenem, elvtársak, hogy ennek a Trockij által kiagyalt perspektívának semmi köze sincs Lenin elvtársnak a Szovjetunióban végbemenő

forradalommal kapcsolatos perspektívájához. Néhány perccel később Trockij maga száll harcba beszédében ezzel a perspektívával. De ez már az ő dolga. Nekem viszont ki kell jelentenem, hogy sem Lenin, sem a párt nem vállalhatja a felelősséget ezért a Trockij által kieszelt perspektíváért és az ebből folyó következtetésekért. Az a tény, hogy Trockij, aki ezt a perspektívát fabrikálta, később beszédében maga száll harcba tulajdon tákolmányával, csupán arról tanuskodik, hogy Trockij tökéletesen belezavarodott a dologba és nevetséges helyzetbe hozta magát.

Lenin egyáltalán nem mondta azt, hogy „semmiképpen sem építjük fel a szocializmust" 30 vagy 50 év alatt. Lenin valójában ezt mondotta:

„10—20 évi helyes kölcsönös viszony a parasztsággal, s akkor biztosítva van a győzelem világméretekben (mégha a proletárforradalmak, amelyek érlelődnek, késnek is), máskülönben 20—40 évig a fehérgárdista terror gyötrelmei" (XXVI. köt. 313. old.).

Lehet-e Leninnek ebből a tételéből azt a következtetést levonni, hogy „semmiképpen sem építjük fel a szocializmust 20—30 vagy 50 év alatt"? Nem, nem lehet. Ebből a tételből csak az alábbi következtetéseket lehet levonni:

a) ha helyes a kölcsönös viszonyunk a parasztsággal, akkor biztosítva van számunkra a győzelem (vagyis a szocializmus győzelme) 10—20 év alatt;

b) ez a győzelem nemcsak a Szovjetunióban lesz győzelem, hanem „világméretekben" is;

c) ha ennyi idő alatt nem érjük el ezt a győzelmet, ez annak a jele lesz, hogy szétvertek bennünket és a proletárdiktatúra rendszerét felváltotta a fehér-

gárdista terror rendszere, amely 20—40 évig eltarthat.

Persze, lehet egyetérteni, vagy nem egyetérteni Lenin e tételével és a belőle fakadó következtetésekkel. De meghamisítani, mint Trockij teszi, nem lehet.

De mit jelent a győzelem „világméretekben"? Azt jelenti-e, hogy az ilyen győzelem egyértelmű a szocializmusnak egy országban való győzelmével? Nem, nem azt jelenti. Lenin szigorúan különbséget tett műveiben a szocializmusnak egy országban való győzelme és „világméretekben" való győzelme között. A „világméretekben" való győzelemről szólva Lenin azt akarja mondani, hogy a szocializmus országunkban elért sikereinek, a szocialista építés országunkban kivívott győzelmének olyan óriási nemzetközi jelentősége van, hogy ez a győzelem nem korlátozódhat országunkra, hanem hatalmas mozgalmat kell életre hívnia a szocializmusért minden kapitalista országban, s ha ez a győzelem időben nem esik egybe a proletárforradalom győzelmével más országokban, mindenesetre el kell hogy indítsa más országok proletárjainak hatalmas mozgalmát a világforradalom győzelméért.

Íme ez a forradalom perspektívája Lenin szerint, ha a forradalom győzelmének perspektíváját tartjuk szem előtt, márpedig nálunk, a pártban, tulajdonképpen épp erről van szó.

Aki ezt a perspektívát összekeveri a Trockij féle 30—50 évi perspektívával — az megrágalmazza Lenint.

7. *Hogyan áll a kérdés valójában*

Hetedik kérdés. Ám legyen, mondja nekünk az ellenzék, de végülis kivel jobb szövetségben lenni — a világproletariátussal-e, vagypedig országunk parasztságával, kit részesítsünk előnyben — a világproletariátust vagy a Szovjetunió parasztságát? És úgy tüntetik fel a dolgot, hogy itt van a Szovjetunió proletariátusa és előtte áll a két szövetséges — a világproletariátus, amely kész azonnal megdönteni saját burzsoáziáját, de várja a mi, őt előnyben részesítő beleegyezésünket, és parasztságunk, amely kész segíteni a Szovjetunió proletariátusának, de nem egészen biztos abban, hogy a Szovjetunió proletariátusa elfogadja-e ezt a segítséget. Ez, elvtársak, egészen gyerekes kérdésfeltevés. Ennek a kérdésfeltevésnek semmi köze sincs sem az országunkban végbemenő forradalom menetéhez, sem a világkapitalizmus és a szocializmus közötti harc frontján fennálló erőviszonyokhoz. Bocsánat a kifejezésért, de csak fruskák tehetnek fel így egy kérdést. Sajnos, nem úgy áll a dolog, mint ahogy egyes ellenzékiek feltüntetik, bár nincs miért kételkedni abban, hogy mi örömmel elfogadnók mind az egyiknek, mind a másiknak a segítségét, ha ez csak rajtunk állna. Nem, a való életben nem így áll a kérdés.

A kérdés így áll: *minthogy* a nemzetközi forradalmi mozgalom üteme meglassult, Nyugaton a szocializmus még nem győzött, a Szovjetunió proletariátusa pedig hatalmon van, hatalmát évről évre erősíti, a parasztság zömét maga köré tömöríti, már komoly sikereket mutat fel a szocialista építés frontján és sikeresen erősíti azokat a baráti kötelékeket, amelyek a

világ proletárjaihoz és elnyomott népeihez fűzik — van-e okunk akkor tagadni azt, hogy a Szovjetunió proletariátusa le tudja küzdeni saját burzsoáziáját és folytatni tudja a szocializmus győzelmes építését országunkban, a kapitalista környezet ellenére?

Így áll a kérdés most, persze ha nem képzelődésből indulunk ki, mint ahogy az ellenzéki blokk teszi, hanem a szocializmus és a kapitalizmus között folyó harc frontján fennálló tényleges erőviszonyokból.

A párt erre a kérdésre azt feleli, hogy a Szovjetunió proletariátusa ilyen feltételek mellett képes leküzdeni saját, „nemzeti" burzsoáziáját és képes sikerrel építeni a szocialista gazdaságot.

Az ellenzék viszont azt mondja, hogy:

„Az európai proletariátus közvetlen *állami** támogatása nélkül Oroszország munkásosztálya nem maradhat hatalmon és nem teheti ideiglenes uralmát tartós szocialista diktatúrává" (Trockij. A mi forradalmunk. 278. old.).

De mi az értelme Trockij e mondatának és mit jelent „az európai proletariátus *állami* támogatása"? Azt jelenti, hogy ha a proletariátus nem arat *előzetesen* győzelmet Nyugaton, ha a proletariátus nem ragadja meg *előzetesen* a hatalmat Nyugaton, akkor a Szovjetunió proletariátusa nemcsak saját burzsoáziáját nem tudja leküzdeni és nemcsak a szocializmust nem tudja építeni, hanem még hatalmon sem tud maradni.

Így áll a kérdés és itt van nézeteltéréseink gyökere.

Miben különbözik Trockijnak ez az álláspontja a mensevik Otto Bauer álláspontjától?

Sajnos, semmiben.

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

8. A győzelem esélyeiről

Nyolcadik kérdés. Meglehet, mondja az ellenzék, de kinek van nagyobb esélye a győzelemre — a Szovjetunió proletariátusának-e, vagypedig a világproletariátusnak?

„Elképzelhető-e — mondja Trockij a SzK(b)P XV. konferenciáján elhangzott beszédében —, hogy az európai kapitalizmus 30—50 évig rothadni fog, a proletariátus pedig képtelen lesz arra, hogy forradalmat hajtson végre? Kérdezem: miért kell elfogadnom ezt az előfeltételt, amelyet nem lehet másnak nevezni, mint az európai proletariátussal kapcsolatos indokolatlan sötét pesszimizmus előfeltételének?.. Állítom, hogy nincs semilyen elméleti vagy politikai érvem, amelynek alapján azt gondolhatnám, hogy nekünk a parasztsággal együtt könnyebb felépíteni a szocializmust, mint az európai proletariátusnak megragadni a hatalmat" (lásd Trockij beszédét a SzK(b)P XV. konferenciáján).

Először is, fenntartás nélkül el kell vetnünk azt a perspektívát, hogy Európában „30—50 évig" pangás lesz. Senki sem kötelezte Trockijt arra, hogy a nyugati tőkés országok proletárforradalmának ebből a perspektívájából induljon ki, amelynek semmi köze sincs pártunk perspektívájához. Trockij maga kötötte le magát ehhez a kiagyalt perspektívához és magának kell felelnie is e művelet következményeiért. Azt hiszem, hogy ezt az időt legalábbis felére kell csökkenteni, ha a nyugati proletárforradalom valóságos perspektíváját tartjuk szem előtt.

Másodszor, Trockij fenntartás nélkül eldönti, hogy a nyugati proletároknak sokkal több esélyük van arra, hogy legyőzzék a világ burzsoáziáját, amely

most hatalmon van, mint a Szovjetunió proletariátusának arra, hogy leküzdje saját, „nemzeti" burzsoáziáját, amelyet politikailag már szétzúztunk, a népgazdaság parancsnoki magaslataiból már kiebrudaltunk, amely gazdasági tekintetben kénytelen visszavonulni a proletárdiktatúrának és gazdaságunk szocialista formáinak nyomására.

Szerintem a kérdés ilyen feltevése helytelen. Szerintem, amikor Trockij így teszi fel a kérdést, leleplezi magát. Vajjon nem ugyanezt mondották nekünk a mensevikek 1917 októberében, amikor úton-útfélen jajgattak, hogy a nyugati proletároknak sokkal több esélyük van a burzsoázia megdöntésére és a hatalom megragadására, mint Oroszország proletárjainak, merthogy Oroszországban a technika fejletlen és a proletariátus kislétszámú? És vajjon nem tény az, hogy a mensevikek sirámai ellenére az oroszországi proletároknak 1917 októberében több esélyük volt a hatalom megragadására és a burzsoázia megdöntésére, mint Anglia, Franciaország vagy Németország proletárjainak? Vajjon az egész világon folyó forradalmi harc gyakorlata nem mutatta meg és nem bizonyította be azt, hogy nem lehet a kérdést úgy feltenni, mint ahogy Trockij felteszi?

Azt a kérdést, hogy kinek van több esélye a gyors győzelemre, nem úgy döntik el, hogy szembeállítják egy ország proletariátusát más országok proletariátusával vagy országunk parasztságát más országok proletariátusával. Az ilyen szembeállítás kisdedekhez méltó játék a hasonlatokkal. Azt a kérdést, hogy kinek van több esélye a gyors győzelemre, a tényleges nemzetközi helyzet, a kapitalizmus és a szocializmus

közötti harc frontján fennálló tényleges erőviszonyok döntik el. Megtörténhet, hogy a nyugati proletárok legyőzik burzsoáziájukat és megragadják a hatalmat, még mielőtt mi fel tudjuk építeni gazdaságunk szocialista alapját. Ez egyáltalán nem lehetetlen. De megtörténhet az is, hogy a Szovjetunió proletariátusának sikerül felépítenie gazdaságunk szocialista alapját, még mielőtt a nyugati proletárok megdöntik saját burzsoáziájukat. Ez sem lehetetlen.

A gyors győzelem esélyei kérdésének eldöntése a kapitalizmus és a szocializmus közötti harc frontján fennálló tényleges helyzettől és csakis attól függ.

9. Gyakorlati-politikai nézeteltérések

Ezek nézeteltéréseink alapjai.

Ezekből az alapokból fakadnak a gyakorlati-politikai jellegű nézeteltérések mind a külpolitika, mind a belpolitika terén, mind pedig a szoros értelemben vett pártkérdés terén is. Ezek a nézeteltérések alkotják a *kilencedik kérdés* tárgyát.

a) A párt a kapitalizmus részleges stabilizációjának tényéből kiindulva úgy véli, hogy forradalomközi időszakban vagyunk, hogy a tőkés országokban a fejlődés forradalom felé tart és a kommunista pártoknak az a fő feladatuk, hogy utat törjenek a tömegekhez, megerősítsék tömegkapcsolataikat, megnyerjék maguknak a proletariátus tömegszervezeteit és előkészítsék a munkások széles tömegeit az eljövendő forradalmi összecsapásokra.

De az ellenzék, amely nem hisz forradalmunk belső erőiben és fél a kapitalizmus részleges stabilizá-

ciójától, mint olyan ténytől, amely végzetes lehet forradalmunkra nézve, lehetségesnek tartja (vagy tartotta) letagadni a kapitalizmus részleges stabilizációjának tényét, az angliai sztrájkot[15] annak jeléül fogja (vagy fogta) fel, hogy a kapitalizmus stabilizációja véget ért, amikor azonban mégis kiderült, hogy a stabilizáció tény, akkor az ellenzék arra az álláspontra helyezkedett, hogy annál rosszabb a tényeknek, szóval át lehet ugrani a tényeket, és olyan nagyhangú jelszavakkal hivalkodik, hogy revízió alá kell venni az egységfront taktikáját, szakítani kell a nyugati szakszervezeti mozgalommal stb.

De mit jelent az, ha nem számolnak a tényekkel, a dolgok objektív menetével? Azt jelenti, hogy letérnek a tudomány talajáról és áttérnek a kuruzslás talajára.

Innen a kalandorság az ellenzéki blokk politikájában.

b) A párt, kiindulva abból, hogy az iparosítás a szocialista építés fő útja, a szocialista ipar fő piaca pedig országunk belső piaca, azon az álláspon ton van, hogy az iparosításnak a parasztság döntő tömege anyagi helyzetének állandó javulása alapján kell fejlődnie (nem is szólva a munkásokról), hogy az ipar és a paraszti gazdaság, a proletariátus és a parasztság közötti összefogás és a proletariátus vezetése ezen az összefogáson belül, Lenin szavaival élve, „a Szovjethatalom alfája és omegája"[16], építésünk győzelmének alfája és omegája, hogy ennélfogva általában politikánkat, különösen pedig adó- és árpolitikánkat úgy kell kialakítani, hogy az ennek az összefogásnak az érdekeit szolgálja.

De az ellenzék, amely nem hisz abban, hogy a parasztságot be lehet vonni a szocializmus építésébe és nyilván feltételezi azt, hogy az iparosítást meg lehet valósítani a parasztság zömének rovására, letér az iparosítás kapitalista módszereinek útjára, vagyis a parasztságot „gyarmatnak", a proletárállam „kizsákmányolása" tárgyának tekinti, és az iparosítás olyan módszereit javasolja (a parasztság adóterhének növelését, az iparcikkek kibocsátási árának emelését stb.), amelyek csak arra alkalmasak, hogy bomlasszák az ipar és a paraszti gazdaság összefogását, amelyek aláássák a szegény- és középparasztság gazdasági helyzetét, és az iparosítást alapjaiban támadják meg.

Innen van az, hogy az ellenzék — jellegzetesen szociáldemokrata módon — elutasítja a proletariátus és a parasztság közötti blokk eszméjét és a proletariátus e blokkon belüli hegemóniájának eszméjét.

c) Mi abból indulunk ki, hogy a párt, a kommunista párt, a proletárdiktatúra legfőbb eszköze, hogy *egy* párt vezetése, amely ezt a vezetést nem osztja és nem oszthatja meg más pártokkal, az az alapvető feltétel, amely nélkül elképzelhetetlen valamennyire is szilárd és fejlett proletárdiktatúra. Ennélfogva mi megengedhetetlennek tartjuk, hogy pártunkon belül frakciók legyenek, mert magától értetődik, hogy ha a párton belül szervezett frakciók vannak, az arra vezet, hogy az egységes párt párhuzamos szervezetekre hasad, hogy egy új párt vagy új pártok csírái és sejtjei jönnek létre az országban, hogy tehát a proletárdiktatúra felbomlik.

Az ellenzék azonban, bár nyiltan nem száll

szembe ezekkel a tételekkel, gyakorlati munkájában mégis abból indul ki, hogy feltétlenül gyengíteni kell a párt egységét, hogy feltétlenül meg kell valósítani a frakciók szabadságát a párton belül, vagyis abból, hogy feltétlenül meg kell teremteni egy új párt elemeit.

Innen a szakadár politika az ellenzéki blokk gyakorlati munkájában.

Innen erednek az ellenzéknek a párton belüli „rezsimről" szóló jajveszékelései, amelyek lényegében az ország nem-proletár elemeinek a proletárdiktatúra rendszere elleni tiltakozásait visszhangozzák.

Innen ered a két párt kérdése.

Ebben foglalhatjuk össze, elvtársak, a közöttünk és az ellenzék között fennálló nézeteltéréseket.

IV

AZ ELLENZÉK MUNKÁBAN

Térjünk most rá arra a kérdésre, hogyan nyilvánultak meg ezek a nézeteltérések a gyakorlati munkában.

Milyennek mutatkozott meg tehát ellenzékünk valójában, gyakorlati munkájában, a párt elleni harcában?

Ismeretes, hogy az ellenzék nemcsak a mi pártunkban tényked ett, hanem a Kommunista Internacionále más szekcióiban is, például Németországban, Franciaországban stb. Ezért a kérdést így kell feltenni: milyen volt valójában az ellenzéknek és követőinek gyakorlati munkája mind a SzK(b)P-ban,

mind a Kommunista Internacionále más szekcióiban?

a) Az ellenzéknek és követőinek gyakorlati munkája a SzK(b)P-ban. Az ellenzék azzal kezdte „munkáját", hogy a legsúlyosabb vádakkal illette a pártot. Az ellenzék kijelentette, hogy a párt „lecsúszik az opportunizmus vágányaira". Az ellenzék azt állította, hogy a párt politikája „szembefordul a forradalom osztályvonalával". Az ellenzék azt állította, hogy a párt elfajul és termidor felé tart. Az ellenzék kijelentette, hogy államunk „távolról sem proletár állam". Mindezek a kijelentések elhangzottak, és megtalálhatók vagy az ellenzék képviselőinek nyilt deklarációiban és beszédeiben (a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság 1926 júliusi plénuma), vagy az ellenzék illegális okmányaiban, amelyeket az ellenzék hívei terjesztettek.

De az ellenzék, amikor ilyen súlyos vádakkal illette a pártot, ezzel egyúttal megteremtette a talajt ahhoz, hogy a párton belül új párhuzamos sejteket szervezzen, hogy új párhuzamos pártközpontot szervezzen, hogy új pártot teremtsen. Az ellenzék egyik híve, Osszovszkij úr, cikkeiben nyiltan kijelentette, hogy a meglevő párt, a mi pártunk, a tőkések érdekeit védelmezi, hogy ennélfogva új pártot kell szervezni, „tiszta proletárpártot", amely a meglevő párt mellett létezne és tevékenykedne.

Az ellenzék mondhatja, hogy nem felelős Osszovszkij álláspontjáért. Ez azonban nem igaz. Az ellenzék teljes mértékben felelős Osszovszkij úr „tevékenykedéseiért". Ismeretes, hogy Osszovszkij nyiltan az ellenzék hívei közé sorolta magát, s az ellenzék egyetlenegyszer sem próbált ez ellen tiltakozni. Ismere-

tes, továbbá, hogy Trockij a Központi Bizottság júliusi plénumán védelmébe vette Osszovszkijt Molotov elvtárssal szemben. Ismeretes végül, hogy bár a párt közvéleménye egyhangúlag Osszovszkij ellen fordult, az ellenzék a Központi Bizottságban Osszovszkijnak a pártból való kizárása ellen szavazott. Mindez azt bizonyítja, hogy az ellenzék vállalta az erkölcsi felelősséget Osszovszkij „ténykedéseiért".

Következtetés: az ellenzék gyakorlati munkája a SzK(b)P-ban Osszovszkij álláspontjában nyilvánult meg, amely szerint országunkban új pártot kell alakítani, a SzK(b)P-val párhuzamosan és ellene.

Hiszen máskép ez nem is volt lehetséges. Mert két eset lehetséges:

vagy az, hogy az ellenzék, amikor ilyen súlyos vádakkal illette a pártot, maga sem hitt e vádak komolyságában és csak tüntetésképpen hangoztatta őket, — s akkor félrevezette a munkásosztályt, ami bűn;

vagypedig az ellenzék hitt és ma is hisz vádjainak komolyságában, — s akkor irányt kellett vennie és valóban irányt is vett a párt vezető kádereinek szétzúzására, új párt alakítására.

Ilyen volt ellenzékünk arculata a SzK(b)P ellen kifejtett gyakorlati munkájában 1926 októberében.

b) Az ellenzék követőinek gyakorlati munkája a német kommunista pártban. Ellenzékünknek a párt ellen hangoztatott vádjaiból kiindulva a németországi „ultrabaloldaliak", élükön Korsch úrral, a maguk számára „további" következtetéseket vontak le és feltették a pontot az i-re. Ismeretes, hogy Korsch, a németországi „ultrabaloldaliaknak" ez az ideológusa, azt állítja, hogy szocialista iparunk „tisz-

tára kapitalista ipar". Ismeretes, hogy Korsch pártunkat „elkulákosított" pártnak, a Kommunista Internacionálét pedig „opportunista" szervezetnek nevezi. Ismeretes továbbá, hogy Korsch ebből kiindulva azt prédikálja, hogy „új forradalomra" van szükség a Szovjetunióban fennálló hatalom ellen.

Az ellenzék mondhatja, hogy nem felelős Korsch álláspontjáért. Ez azonban nem igaz. Az ellenzék teljes mértékben felelős Korsch úr „ténykedéseiért". Az, amit Korsch mond, természetszerűen következik azokból az előfeltételekből, amelyeket ellenzékünk vezérei a párt elleni ismert vádjaik formájában híveiknek nyujtanak. Mert ha a párt lecsúszik az opportunizmus vágányára, ha politikája eltér a forradalom osztályvonalától, ha elfajul és termidor felé tart, államunk pedig „távolról sem proletár állam", akkor ebből csak egy következtetést lehet levonni — új forradalomra van szükség az „elkulákosított" hatalom ellen. Ismeretes ezenkívül, hogy a németországi „ultrabaloldaliak", köztük a weddingiek[17] is, Korschnak a pártból való kizárása ellen szavaztak, s ezzel magukra vállalták az erkölcsi felelősséget Korsch ellenforradalmi propagandájáért. És ugyan ki nem tudja azt, hogy az „ultrabaloldaliak" a SzK(b)P-ban működő ellenzék mellett vannak?

c) Az ellenzék követőinek gyakorlati munkája Franciaországban. Ugyanezt kell mondanom az ellenzék franciaországi követőiről is. Souvarine-ra és csoportjára gondolok, amely egy ismert franciaországi folyóiratban garázdálkodik. Souvarine azokból az előfeltételekből kiindulva, amelyeket az ellenzéktől a párt ellen hangoztatott vádakban kapott, arra a

következtetésre jut, hogy a forradalom fő ellensége a pártbürokrácia, pártunk legfelső vezető magva. Souvarine azt állítja, hogy csak egy „menekvés" van: új forradalom a párt legfelső vezető magva ellen és a hatalom legfelső vezető magva ellen, új forradalom mindenekelőtt a SzK(b)P Központi Bizottságának Titkársága ellen. Ott, Németországban — „új forradalom" a Szovjetunióban fennálló hatalom ellen. Itt, Franciaországban, — „új forradalom" a Központi Bizottság Titkársága ellen. Igenám, de hogyan szervezzék meg ezt az új forradalmat? Meg lehet-e szervezni olyan külön párt nélkül, amelyet az új forradalom céljaira állítottak be? Világos, hogy nem lehet. Innen ered az új párt alakításának kérdése.

Az ellenzék mondhatja, hogy nem felelős Souvarine írásaiért. Ez azonban nem igaz. Ismeretes, először, hogy Souvarine és csoportja híve az ellenzéknek, különösen, az ellenzék trockista részének. Ismeretes, másodszor, hogy az ellenzék még nem is olyan régen azt tervezte, hogy Souvarine urat beviszi a francia kommunista párt központi lapjának szerkesztőségébe. Igaz, ez a terv nem sikerült. De ez nem bűne, hanem baja ellenzékünknek.

Kiderül tehát, hogy az ellenzék gyakorlati munkájában, ha nem abban a formában nézzük, amelyben maga ábrázolja magát, hanem abban, amelyben a munka során mutatkozik mind nálunk a Szovjetunióban, mind Franciaországban és Németországban, — kiderül, mondom, hogy az ellenzék gyakorlati ténykedésében már egészen közeljutott pártunk meglevő káderei szétzúzásának és egy új párt alakításának kérdéséhez.

V

MIÉRT DÍCSÉRIK AZ ELLENZÉKET A PROLETÁRDIKTATÚRA ELLENSÉGEI

Miért dícsérik az ellenzéket a szociáldemokraták és a kadetok?

Vagy másképpen — kinek a hangulatát tükrözi vissza az ellenzék?

Az elvtársak nyilván felfigyeltek arra, hogy az úgynevezett „orosz kérdés" az utóbbi időben a nyugati szociáldemokrata és burzsoá sajtónak aktuális kérdésévé vált. Véletlen-e ez? Természetesen nem véletlen. A szocializmus erősödése a Szovjetunióban és a nyugati kommunista mozgalom terebélyesedése szükségképpen nagy riadalmat kelt a burzsoáziának és a munkásosztályon belül működő ügynökeinek, a szociáldemokrata vezéreknek a soraiban. A forradalom és az ellenforradalom közötti vízválasztó egyik oldalán most azok vannak, akik ádáz gyűlöletet, másik oldalán azok, akik elvtársi barátságot éreznek a Szovjetunió proletárpártja iránt. Az „orosz kérdés" óriási nemzetközi jelentősége most olyan tény, amellyel a kommunizmus ellenségeinek már nem lehet nem számolniok.

Két front alakult ki az „orosz kérdés" körül: a Szovjet Köztársaság ellenfeleinek frontja és önfeláldozó barátainak frontja. Mit akarnak a Szovjet Köztársaság ellenfelei? Arra törekszenek, hogy a lakosság széles tömegeiben megteremtsék a proletárdiktatúra elleni harc eszmei és erkölcsi feltételeit. Mit akarnak a Szovjet Köztársaság barátai? Arra törekszenek, hogy a proletariátus széles rétegeiben meg-

teremtsék a Szovjet Köztársaság támogatásának, védelmének eszmei és erkölcsi feltételeit.

Nézzük most meg, miért dícsérik ellenzékünket a szociáldemokraták és az orosz burzsoá emigrációhoz tartozó kadetok.

Íme mit mond például Paul Levi, az ismert németországi szociáldemokrata vezér:

„Mi azon a véleményen voltunk, hogy a munkások külön érdekei, azaz végső fokon a szocializmus érdekei, ellentétben vannak a paraszti tulajdon fennállásával, hogy a munkások és a parasztok érdekazonossága csak látszat, és hogy az orosz forradalom további fejlődése kiélezi és nyilvánvalóbbá teszi ezt az ellentmondást. Az érdekazonosság eszméje szerintünk nem más, mint a koalíció eszméjének változata. Ha a marxizmusnak egyáltalán van ha csak némi alapja is, ha a történelem dialektikusan fejlődik, akkor ennek az ellentétnek szét kellett zúznia a koalíciós eszmét ugyanúgy, mint ahogy már szét van zúzva Németországban ... Számunkra, akik kívülről, Nyugat-Európából szemléljük a Szovjetunióban lejátszódó eseményeket, világos, hogy *nézeteink egybeesnek az ellenzék nézeteivel* ... Tény, hogy Oroszországban ismét megkezdődik az önálló, kapitalizmusellenes mozgalom az osztályharc jegyében" („Leipziger Volkszeitung", 1926 július 30.).

Hogy itt, ebben az idézetben, zavar van a munkások és a parasztok érdek-„azonosságának" kérdése körül, az nyilvánvaló. De hogy Paul Levi azért dícséri ellenzékünket, mert az harcol a munkások és a parasztok blokkjának eszméje ellen, a munkás-paraszt szövetség eszméje ellen — az szintén kétségtelen.

És mit mond ellenzékünkről a nem éppen ismeretlen Dan, az „orosz" szociáldemokrácia vezére, azoknak az „orosz" mensevikeknek a vezére, akik

azért hadakoznak, hogy a Szovjetunióban visszaállítsák a kapitalizmust:

„A fennálló rend bírálatával, amely csaknem szóról szóra megegyezik a szociáldemokrácia bírálatával, a bolsevik ellenzék *előkészíti az elméket* . . . a szociáldemokrácia pozitív platformjának befogadására."

Továbbá:

„Az ellenzék nemcsak a munkástömegekben, hanem a kommunista munkások soraiban is ápolgatja azoknak az eszméknek és hangulatoknak a csíráit, amelyek hozzáértő gondozás esetén könnyen *szociáldemokrata gyümölcsöket hozhatnak*" („Szocialisztyicseszkij Vesztnyik" 17—18. sz.).

Azt hiszem, világos.

A „Poszlednyije Novosztyi"[18] pedig, Miljukov ellenforradalmi burzsoá pártjának központi lapja, a következőket írja ellenzékünkről:

„Ma az ellenzék aláássa a diktatúrát, az ellenzék minden újabb kiadványa egyre «szörnyűbb» szavakat mond ki, maga az ellenzék olyan irányban fejlődik, hogy egyre élesebb kirohanásokat intéz az uralkodó rendszer ellen, és ez egyelőre elegendő ahhoz, hogy hálásan fogadjuk az ellenzéket mint a politikailag elégedetlen lakosság széles rétegeinek szócsövét" („Poszlednyije Novosztyi" 1990. sz.).

És másutt:

„A Szovjethatalom számára a legfélelmetesebb ellenség most az, aki észrevétlenül kúszik hozzá, minden oldalról körülfonja csápjaival és felszámolja, még mielőtt észreveszi, hogy felszámolták. Éppen ezt a szerepet, az előkészítő időszakban — melyen még nem jutottunk túl — elkerülhetetlen és szükséges szerepet, tölti be a szovjet ellenzék" („Poszlednyije Novosztyi" 1983., folyó évi augusztus 27-i szám).

Azt hiszem, ehhez nem kell kommentár.

Az idő rövidségére való tekintettel csak ezekre az idézetekre szorítkozom, bár tucatjával és százával sorolhatnék fel ugyanilyen idézeteket.

Ezért dícsérik hát ellenzékünket a szociáldemokraták és a kadetok.

Véletlen ez? Nem, nem véletlen.

Ebből látható, hogy az ellenzék nem országunk proletariátusának hangulatát, hanem a proletárdiktatúrával elégedetlen, a proletárdiktatúra ellen acsarkodó és a proletárdiktatúra felbomlását és bukását türelmetlenül váró nem-proletár elemek hangulatát tükrözi.

Ellenzékünk frakcióharcának logikája tehát gyakorlatilag arra vezetett, hogy ellenzékünk frontja ténylegesen egybeolvadt a proletárdiktatúra ellenfeleinek és ellenségeinek frontjával.

Akarta ezt az ellenzék? Lehetséges, hogy nem akarta. Itt azonban nem attól függ a dolog, hogy mit akar az ellenzék, hanem attól, hogy ténylegesen mire vezet a frakcióharc. A frakcióharc logikája erősebb az egyes emberek óhajainál. És éppen ezért alakult a dolog úgy, hogy az ellenzék frontja gyakorlatilag egybeolvadt a proletárdiktatúra ellenfeleinek és ellenségeinek frontjával.

Lenin arra tanított bennünket, hogy a kommunisták legfőbb kötelessége a proletárdiktatúra védelme és erősítése. Most pedig úgy fordult a dolog, hogy az ellenzék, frakciós politikája következtében, a proletárdiktatúra ellenfeleinek táborába került.

Ezért mondjuk azt, hogy az ellenzék nemcsak az elmélet terén, hanem a gyakorlat terén is szakított a leninizmussal.

Ez máskép nem is volt lehetséges. A kapitalizmus és a szocializmus között folyó harc frontján olyanok az erőviszonyok, hogy a munkásosztály soraiban most két politika közül csak egy lehetséges: vagy a kommunizmus politikája, vagy a szociáldemokratizmus politikája. Az ellenzéknek az a próbálkozása, hogy harmadik álláspontot foglaljon el, és ugyanakkor kiélezze a harcot a SzK(b)P ellen, elkerülhetetlenül azzal kellett hogy végződjön, hogy a frakcióharc menete az ellenzéket a leninizmus ellenfeleinek táborába taszította.

Mint az imént felsorolt tényekből láthatják, így is történt.

Ezért dícsérik hát az ellenzéket a szociáldemokraták és a kadetok.

VI

AZ ELLENZÉKI BLOKK VERESÉGE

Fentebb már mondottam, hogy az ellenzék a párt elleni harcában a legsúlyosabb vádakkal hadakozott a párt ellen. Mondottam, hogy az ellenzék gyakorlati munkájában már-már a pártszakítás és az új pártalakítás kérdéséig jutott el. Felvetődik a kérdés: mennyi ideig sikerült az ellenzéknek megmaradnia ezen a szakadár álláspontón? A tények azt mutatják, hogy mindössze néhány hónapig sikerült ezen az álláspontón maradnia. A tények azt mutatják, hogy ez év október elejére az ellenzék kénytelen volt beismerni vereségét és visszavonulni.

Mi idézte elő az ellenzék visszavonulását?

Véleményem szerint az ellenzék visszavonulását a következő okok idézték elő.

Először is az, hogy a Szovjetunióban az ellenzéknek nem akadt saját politikai hadserege. Könnyen lehetséges, hogy egy új párt megszervezése igen csábító feladat. De ha a vita után kiderül, hogy nincs kiből új pártot szervezni, világos, hogy az egyetlen megoldás a visszavonulás.

Másodszor az, hogy a frakcióharc folyamán mindenféle piszkos elemek csatlakoztak az ellenzékhez, mind nálunk, a Szovjetunióban, mind a külföldön, a szociáldemokraták és a kadetok pedig agybafőbe dícsérgették az ellenzéket, csókjaikkal megszégyenítették és megbélyegezték a munkások szemében. Az ellenzéknek választania kellett: vagy elfogadja az ellenség dícséreteit és csókjait, mint megérdemelt elismerést, vagypedig éles fordulatot tesz visszafelé azért, hogy mechanikusan leváljanak róla a hozzátapadt piszkos függelékek. Az ellenzék azzal, hogy visszavonult és bevallotta visszavonulását, beismerte, hogy számára a második megoldás az egyetlen elfogadható megoldás.

Harmadszor, az a körülmény, hogy a Szovjetunióban jobbnak bizonyult a helyzet, mint ahogy az ellenzék feltételezte, a párt tömegei pedig tudatosabbnak és egybeforrottabbnak bizonyultak, mint ahogy az ellenzék a harc elején megítélhette. Persze, ha az országban válság volna, ha a munkások elégedetlensége nőne és a párt nem volna ennyire egybeforrott, az ellenzék más útra lépett volna és nem szánta volna rá magát a visszavonulásra. De a tények megmutatták, hogy az ellenzék számításai ezen a téren is felborultak.

Ez az oka az ellenzék vereségének.

Ez az oka az ellenzék visszavonulásának.

Az ellenzék vereségének három szakasza volt.

Az első szakasz: az ellenzék 1926 október 16-i „nyilatkozata". Az ellenzék ebben az okmányban lemondott a frakciószabadság elméletéről és gyakorlatáról és a frakciós harci módszerekről, nyiltan és egyértelműen elismerte ezen a téren elkövetett hibáit. De az ellenzék nemcsak erről mondott le. Minthogy „nyilatkozatában" elhatárolta magát a „munkás-ellenzéktől" és mindenféle Korschoktól meg Souvarine-októl, az ellenzék ezzel egyúttal feladta azokat az eszmei álláspontjait is, amelyek nemrégiben közelvitték ezekhez az áramlatokhoz.

A második szakasz: az ellenzék ténylegesen elejtette azokat a vádakat, amelyeket nemrég a párttal szemben hangoztatott. El kell ismernünk, és ha elismertük, hangsúlyoznunk kell, hogy a SzK(b)P XV. konferenciáján az ellenzék nem próbálta megismételni a párt ellen emelt vádjait. Ha összehasonlítjuk a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság júliusi plénumának jegyzőkönyvét a SzK(b)P XV. konferenciájának jegyzőkönyvével, észre kell vennünk, hogy a régi vádaknak — opportunizmus, termidorság, a forradalom osztályvonaláról való lecsúszás stb. — nyomuk sem maradt a XV. konferencián. Ha ezenkívül figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy számos küldött kérdést intézett az ellenzékhez a régi vádakat illetően, az ellenzék pedig egyre csak makacsul hallgatott róluk, el kell ismernünk, hogy az ellenzék ténylegesen elejtette a párt ellen emelt régi vádjait.

Lehet-e ezt a körülményt úgy minősítenünk,

hogy az ellenzék ténylegesen lemondott számos eszmei álláspontjáról? Lehet is és kell is. Ez azt jelenti, hogy az ellenzék — veresége láttán — tudatosan bevonja harci zászlaját. Hiszen másképpen ez nem is volt lehetséges. A vádakat arra számítva emelték, hogy új pártot fognak szervezni. De amikor ezek a remények füstbe mentek — a vádaknak is, legalábbis ideiglenesen, meg kellett szűnniök.

A harmadik szakasz: az ellenzék teljes elszigeteltsége a SzK(b)P XV. konferenciáján. Le kell szegeznünk, hogy az ellenzék a XV. konferencián *egyetlen szavazatot sem* kapott, tehát teljesen elszigetelődött. Képzeljék el azt a nagy hűhót és zenebonát, amelyet az ellenzék ez év szeptember végén csapott, amikor hadra kelt, nyilt hadjáratot indított a párt ellen, és hasonlítsák össze ezt a zenebonát azzal a ténnyel, hogy az ellenzék a XV. konferencián, ahogy mondani szokás, árván maradt, és akkor megértik, hogy kívánni sem lehetett volna „jobb" vereséget az ellenzéknek.

Lehet-e kétségbe vonni azt a tényt, hogy az ellenzék ténylegesen elejtette a párt ellen emelt vádjait, s hogy a küldöttek követelései ellenére sem merte megismételni ezeket a vádakat a XV. konferencián?

Nem, nem lehet, mert ez tény.

Miért lépett az ellenzék erre az útra, miért vonta be zászlaját?

Azért, mert az ellenzék eszmei zászlajának kibontása okvetlenül és elkerülhetetlenül a két-párt elméletét, mindenféle Katzok, Korschok, Maslowok, Souvarine-ok és más piszkos elemek feléledését,

a proletárellenes erőknek országunkban való szabadjára engedését, a szociáldemokrácia és az orosz emigrációhoz tartozó liberális burzsoák dícséreteit és csókjait jelenti.

Az ellenzék eszmei zászlaja agyonüti az ellenzéket — ez itt a lényeg, elvtársak.

Ezért az ellenzék, hogy teljesen el ne rothadjon, kénytelen volt visszavonulni és zászlaját eldobni.

Ez az oka az ellenzéki blokk vereségének.

VII

A SzK(b)P XV. KONFERENCIÁJÁNAK GYAKORLATI ÉRTELME ÉS JELENTŐSÉGE

Befejezem, elvtársak. Csak néhány szót kell még mondanom arról, hogy a SzK(b)P XV. konferenciáján hozott határozatok értelme és jelentősége szempontjából milyen következtetéseket kell levonnunk.

Az első következtetés az, hogy a konferencia összegezte a XIV. kongresszus óta lezajlott párton belüli harc eredményeit, határozatilag leszögezte azt a győzelmet, amelyet a párt az ellenzéken aratott, és az ellenzék elszigetelésével véget vetett annak a frakciós tivornyának, amelyet az ellenzék az előző időszakban pártunkra ráerőszakolt.

A második következtetés az, hogy a konferencia, jobban mint bármikor, egybeforrasztotta pártunkat építésünk szocialista távlata alapján, a szocialista építés győzelméért, a pártunk valamennyi ellenzéki áramlata ellen, a pártunkban fellelhető valamennyi elhajlás ellen folytatott harc eszméje alapján.

Pártunkban a legaktuálisabb kérdés ezidőszerint

— a szocializmus országunkban való felépítésének kérdése. Leninnek igaza volt, amikor azt mondotta, hogy az egész világnak rajtunk van a szeme, a mi gazdasági építésünkön, az építés frontján elért sikereinken. De ahhoz, hogy sikereket érjünk el ezen a fronton, elengedhetetlenül szükséges, hogy a proletárdiktatúra legfőbb eszköze, pártunk, erre a feladatra készen álljon, hogy tudatában legyen e feladat fontosságának és hogy emelője lehessen szocialista építésünk győzelmének. A XV. konferencia értelme és jelentősége abban áll, hogy leszögezte és betetőzte pártunk felfegyverzését az országunkban folyó szocialista építés győzelmének eszméjével.

A harmadik következtetés az, hogy a konferencia döntő csapást mért minden és mindenféle eszmei ingadozásra pártunkban és ezzel megkönnyítette a leninizmus teljes diadalát a SzK(b)P-ban.

Ha a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénuma jóváhagyja a SzK(b)P XV. konferenciájának határozatait és helyesnek ismeri el pártunknak az ellenzék irányában folytatott politikáját — amiben nincs okom kételkedni —, ez a negyedik következtetésre vezet — arra, hogy a XV. konferencia előkészített bizonyos fontos feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a leninizmus diadalmaskodjék az egész Kommunista Internacionáléban, minden ország és nép forradalmi proletariátusának soraiban. (Viharos taps. Az egész plénum éljenez.)

ZÁRSZÓ

December 13

I

EGYES MEGJEGYZÉSEK

1. Nekünk tényekre, nem pedig koholmányokra és pletykákra van szükségünk

Elvtársak! Mielőtt rátérnék a kérdés lényegére, engedjék meg, hogy néhány ténybeli helyreigazítást fűzzek az ellenzék kijelentéseihez, azokhoz a kijelentésekhez, amelyek vagy elferdítik a tényeket, vagypedig koholmányok és pletykák.

1. Az első kérdés — az ellenzék felszólalásai a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága kibővített plénumán. Az ellenzék kijelentette, hogy azért határozta el magát a felszólalásra, mert a SzK(b)P Központi Bizottsága nem figyelmeztetett egyenesen arra, hogy az ellenzék felszólalása megszegheti az ellenzék 1926 október 16-i „nyilatkozatát", vagyis, ha a Központi Bizottság megtiltotta volna nekik a felszólalást, az ellenzék vezérei nem határozták volna el magukat a felszólalásra.

Az ellenzék kijelentette továbbá, hogy amikor itt, a kibővített plénumon felszólal, mindent elkövet annak érdekében, hogy ne élezze ki a harcot, hogy egyszerű „magyarázatokra" szorítkozik, hogy isten őrizz,

esze ágában sincs rohamra menni a párt ellen, hogy isten őrizz, nincs szándékában valamiféle vádakat emelni a párt ellen és megfellebbezni a párt döntéseit.

Mindez valótlanság, elvtársak. Ez egyáltalán nem felel meg a valóságnak. Ez képmutatás. A tények megmutatták, és különösen Kamenyev felszólalása megmutatta, hogy az ellenzék vezéreinek a kibővített plénumon elhangzott felszólalásai nem „magyarázatok" voltak, hanem a párt ellen intézett roham, támadás.

Mit jelent az, ha a párt ellen nyiltan felvetik a jobboldali elhajlás vádjának kérdését? Ez roham a párt ellen, támadás a párt ellen.

A SzK(b)P Központi Bizottsága talán nem mutatott rá határozatában, hogy az ellenzék fellépése kiélezi a harcot, lökést ad a frakcióharcnak? Igenis rámutatott. Ezzel a SzK(b)P Központi Bizottsága tehát figyelmeztette az ellenzéket. Mehetett-e ennél tovább a Központi Bizottság? Nem, nem mehetett. Miért? Azért, mert a Központi Bizottság nem tilthatta meg a felszólalást. Minden párttagnak joga van ahhoz, hogy a párt döntését megfellebbezze egy felső fórumnál. A Központi Bizottság nem tehette meg, hogy ne számoljon a párttagoknak ezzel a jogával. A SzK(b)P Központi Bizottsága tehát minden tőle telhetőt megtett azért, hogy elejét vegye a harc újabb kiéleződésének, a frakcióharc újabb fokozódásának.

Az ellenzék vezéreinek, akik egyben a Központi Bizottságnak is tagjai, tudniok kellett, hogy felszólalásaik elkerülhetetlenül pártjuk határozatai elleni fellebbezéssé, a párt elleni kirohanássá, a párt elleni támadássá válnak.

Ilymódon az ellenzék fellépése, kiváltképpen pedig

Kamenyev felszólalása, amely nem az ő személyes felszólalása, hanem az egész ellenzéki blokk felszólalása, mert beszédét, amelyet papírról olvasott fel, Trockij, Kamenyev és Zinovjev írta alá, — Kamenyevnek ez a felszólalása fordulópont az ellenzéki blokk fejlődésében, fordulatot jelent az 1926 október 16-i „nyilatkozattól", amelyben az ellenzék lemondott a frakciós harci módszerekről, az ellenzék létének új szakasza felé, amelyben az ellenzék ismét visszatér a párt elleni harc frakciós módszereihez.

Ebből le kell vonnunk a következtetést: az ellenzék megszegte saját 1926 október 16-i „nyilatkozatát", mert visszatért a harc frakciós módszereihez.

Ezt így le is szegezzük, elvtársak. Nincs miért kétszínűsködni. Kamenyevnek igaza volt, amikor azt mondotta, hogy a macskát macskának kell nevezni. (Közbeszólások: „Úgy van!" „A disznót meg disznónak.")

2. Trockij azt mondotta beszédében, hogy „Sztálin a februári forradalom után hibás taktikát hirdetett, amelyet Lenin kautskysta elhajlásnak minősített".

Ez nem igaz, elvtársak. Ez pletyka. Sztálin nem „hirdetett" semmiféle kautskysta elhajlást. Azt, hogy a száműzetésből való visszatérésem után volt bennem némi ingadozás, nem titkoltam és magam írtam róla „Útban Október felé" című brosúrámban. De ki az közülünk, akinek nem voltak pillanatnyi ingadozásai. Ami Lenin álláspontját és 1917-es Áprilisi Téziseit[19] illeti — amiről itt tulajdonképpen szó van —, a párt nagyon jól tudja, hogy én akkor Lenin elvtárs mellett álltam, szemben Kamenyevvel

és csoportjával, amely akkor Lenin tézisei ellen harcolt. Azoknak, akik ismerik pártunk 1917 áprilisi konferenciájának jegyzőkönyvét, tudniok kell, hogy én Lenin mellett álltam, s vele együtt harcoltam Kamenyev ellenzéke ellen.

A trükk itt abban áll, hogy Trockij összetévesztett engem Kamenyevvel. (Derültség. Taps.)

Igaz az, hogy Kamenyev akkor ellenzékben volt Leninnel szemben, Lenin téziseivel szemben, a párt többségével szemben és a „honvédelemmel" határos álláspontot fejtegetett. Igaz az, hogy Kamenyev akkor a „Pravdá"-ban, például márciusban, félig „honvédő" jellegű cikkeket írt, amely cikkekért én, természetesen, semilyen mértékben nem vállalhatom a felelősséget.

Trockijjal itt az a baleset történt, hogy Sztálint összetévesztette Kamenyevvel.

De hol volt akkor Trockij, 1917-ben, az áprilisi konferencia idején, amikor a párt Kamenyev csoportja ellen harcolt, melyik pártban tanyázott — a baloldali mensevik vagy a jobboldali mensevik pártban, és miért nem volt akkor a Zimmerwaldi Baloldal[20] soraiban — erről beszéljen Trockij, akár a sajtóban. De hogy akkor a mi pártunkban nem volt — ez olyan tény, amelyre Trockijnak emlékeznie kellene.

3. Trockij azt mondotta beszédében, hogy „Sztálin a nemzeti kérdésben meglehetősen nagy hibát követett el". Milyen hibát, milyen körülmények között — azt Trockij nem mondta meg.

Ez nem igaz, elvtársak. Ez pletyka. A nemzeti kérdésben soha semilyen nézeteltérésem nem volt a párttal vagy Leninnel. Trockij itt nyilván egy

jelentéktelen incidensről beszél, arról, hogy Lenin elvtárs pártunk XII. kongresszusa előtt szemrehányást tett nekem azért, mert túlságosan szigorú szervezeti politikát folytatok a grúz félnacionalisták, a Mdivani típusú félkommunisták ellen — arról a Mdivaniról van szó, aki nemrég franciaországi kereskedelmi képviseletünk vezetője volt —, hogy én „üldözöm" őket. A későbbi események azonban megmutatták, hogy az úgynevezett „elhajlók", a Mdivani típusú emberek, voltaképpen megérdemelték, hogy még szigorúbban bánjanak velük, mint én, pártunk Központi Bizottságának egyik titkára, tettem. A későbbi események megmutatták, hogy az „elhajlók" a legnyiltabb opportunizmus rothadt frakcióját alkotják. Ám bizonyítsa be Trockij, hogy nem így van. Lenin nem ismerte és nem ismerhette ezeket a tényeket, mert beteg volt, ágyban feküdt és nem volt lehetősége, hogy figyelemmel kísérje az eseményeket. De mi köze lehet ennek a jelentéktelen incidensnek Sztálin elvi álláspontjához? Trockij, nyilvánvaló, itt pletykálkodva arra célozgat, hogy köztem és a párt között valamiféle „nézeteltérések" voltak. De vajjon nem tény az, hogy az egész Központi Bizottság, beleértve Trockijt is, egyhangúlag megszavazta Sztálinnak a nemzeti kérdésről szóló téziseit? Vajjon nem tény az, hogy ez a szavazás a Mdivani-incidens után, pártunk XII. kongresszusa előtt volt. Vajjon nem tény az, hogy a nemzeti kérdés előadója a XII. kongresszuson éppen Sztálin volt, nempedig valaki más? Hol vannak itt a „nézeteltérések" a nemzeti kérdésben, és tulajdonképpen minek kellett megemlítenie Trockijnak ezt a jelentéktelen incidenst?

4. Kamenyev kijelentette beszédében, hogy pártunk XIV. kongresszusa hibát követett el, amikor „tüzet nyitott balra", vagyis tüzet nyitott az ellenzékre. Eszerint a párt a párt forradalmi magva ellen harcolt és harcol. Eszerint ellenzékünk baloldali, nempedig jobboldali.

Mindez, elvtársak, badarság. Mindez pletyka, amelyet az ellenzékiek terjesztenek. A XIV. kongresszus nem akart tüzet nyitni és nem nyithatott tüzet a forradalmi többségre. A valóságban a jobboldaliakra, az ellenzékiekre nyitott tüzet, akik jobboldaliak, noha „baloldali" mezbe öltöznek. Persze, az ellenzék hajlandó magát „forradalmi baloldalnak" tekinteni. De pártunk XIV. kongresszusa, ellenkezőleg, megállapította, hogy az ellenzék a „baloldali" frázissal csak álcázza magát, valójában pedig opportunista ellenzék. Tudjuk, hogy a jobboldali ellenzék gyakran öltözik „baloldali" mezbe azért, hogy megtévessze a munkásosztályt. A „munkásellenzék" szintén mindenkinél baloldalibbnak tartotta magát, valójában mégis mindenkinél jobboldalibbnak bizonyult. A mostani ellenzék szintén mindenkinél baloldalibbnak tartja magát, a mostani ellenzék gyakorlata és egész tevékenysége azonban azt bizonyítja, hogy az ellenzék a vonzási központja és fészke minden jobboldali opportunista áramlatnak, a „munkásellenzéktől" és a trockizmustól egészen az „új ellenzékig", meg mindenféle Souvarine-okig.

Kamenyev egy „kis" csalafintaságot követett el a „baloldaliak" és a „jobboldaliak" kérdésében.

5. Kamenyev idézett Lenin műveiből arra vonatkozóan, hogy még nem fejeztük be gazdaságunk

szocialista alapjának építését, és kijelentette, hogy a párt hibát követ el, amikor azt állítja, hogy már befejeztük gazdaságunk szocialista alapjának építését.

Badarság ez, elvtársak. Kamenyev hitvány pletykája. A párt még sohasem jelentette ki, hogy már befejezte gazdaságunk szocialista alapjának építését. Most egyáltalán nem arról folyik a vita, hogy befejeztük-e vagy nem fejeztük még be gazdaságunk szocialista alapjának építését. Most nem erről folyik a vita. A vita csak arról folyik, hogy be *tudjuk-e* fejezni saját erőnkkel gazdaságunk szocialista alapjának építését, vagypedig *nem tudjuk*. A párt azt állítja, hogy minden lehetőségünk megvan ahhoz, hogy befejezzük gazdaságunk szocialista alapjának építését. Az ellenzék tagadja ezt, s ezzel a defetizmus és a kapituláció lejtőjére jut. Erről folyik most a vita. Kamenyev, érezve álláspontja bizonytalanságát, igyekszik kitérni e kérdés elől. Ez azonban nem fog neki sikerülni.

Kamenyev tehát elkövetett még egy „kis" csalafintaságot.

6. Trockij kijelentette beszédében, hogy „1917 március—áprilisában megelőzte Lenin politikáját". Kiderül tehát, hogy Trockij „megelőzte" Lenin elvtárs Áprilisi Téziseit. Kiderül, hogy Trockij már 1917 február—márciusában önállóan eljutott ahhoz a politikához, amelyért Lenin elvtárs 1917 április— májusában Áprilisi Téziseiben szállt síkra.

Engedjék meg, elvtársak, kijelentenem, hogy ez ostoba és tisztességtelen kérkedés. Trockij, aki „megelőzte" Lenint — ez olyan látvány, amelyen nevetni

kell. A parasztoknak tökéletesen igazuk van, amikor ilyen esetekben azt szokták mondani: „Összehasonlította a fűszálat a jegenyével." (Derültség.) Trockij, aki „megelőzte" Lenint... Próbálja meg Trockij, álljon ki és bizonyítsa be ezt a sajtóban. Miért nem próbálta meg ezt legalább egyszer? Trockij „megelőzte" Lenint... De mivel magyarázzuk akkor azt a tényt, hogy Lenin elvtárs attól kezdve, hogy 1917 áprilisában megjelent az oroszországi küzdőtéren, szükségesnek tartotta, hogy elhatárolja magát Trockij álláspontjától? Mivel magyarázzuk akkor azt a tényt, hogy a „megelőzött" szükségesnek tartja elhatárolni magát a „megelőzőtől"? Vajjon nem tény az, hogy Lenin 1917 áprilisában többízben kijelentette, hogy semmi köze sincs Trockij fő formulájához: „le a cárral, éljen a munkáskormány"? Vajjon nem tény az, hogy Lenin már akkor többízben kijelentette, hogy semmi köze sincs Trockijhoz, aki megpróbálta átugrani a parasztmozgalmat, az agrárforradalmat?

Hol itt a „megelőzés"?

Ebből levonhatjuk a következtetést: nekünk tényekre, nempedig koholmányokra és pletykákra van szükségünk, az ellenzék azonban szívesebben manipulál koholmányokkal és pletykákkal.

2. *Miért dícsérik az ellenzéket a proletárdiktatúra ellenségei*

Előadói beszédemben mondottam, hogy a proletárdiktatúra ellenségei, az orosz emigrációhoz tartozó mensevikek és kadetok, dícsérik az ellenzéket. Mon-

dottam, hogy olyan tevékenységért dícsérik az ellenzéket, amely a párt egységének megbontására, tehát a proletárdiktatúra aláásására vezet. Felolvastam több idézetet, amelyek bizonyítják, hogy éppen ezért dícsérik az ellenzéket a proletárdiktatúra ellenségei, azért, mert az ellenzék az ő tevékenységével serkenti a proletárellenes erőket az országban, nimbuszától megfosztani igyekszik pártunkat, a proletárdiktatúrát, és ezzel megkönnyíti a proletárdiktatúra ellenségeinek dolgát.

Kamenyev (úgyszintén Zinovjev) erre válaszolva előbb a nyugati tőkés sajtóra hivatkozott, amely, mint kiderül, pártunkat, és Sztálint is dícséri, majd a szmenovehista[21] Usztrjalovra, az országunkban működő burzsoá szakemberek képviselőjére hivatkozott, aki szolidárisnak nyilvánítja magát pártunk álláspontjával.

Ami a kapitalistákat illeti, náluk nagy nézeteltérések vannak pártunkkal kapcsolatban. Az amerikai sajtóban például nemrég azért dícsérték Sztálint, mert, úgymond, módot ad nekik arra, hogy nagy koncessziókat kapjanak. Most pedig, lám, kígyóbékát kiáltanak Sztálinra, mondván, hogy Sztálin „becsapta" őket. A burzsoá sajtóban egyszer megjelent egy karikatúra Sztálinról, amint vizesvödröt tart a kezében és oltja a forradalom tüzét. De később ennek cáfolatául megjelent egy másik karikatúra, amelyen Sztálin ugyan vödröt tart a kezében, de a vödörben nem víz, hanem petróleum volt, és, lám, Sztálin nem oltja, hanem szítja a forradalom tüzét. (Taps, derültség.)

Az elvtársak láthatják, náluk, a kapitalistáknál,

nagy nézeteltérések vannak mind pártunk álláspontja, mind Sztálin álláspontja tekintetében.

Most térjünk rá az Usztrjalov kérdésre. Ki ez az Usztrjalov? Usztrjalov a burzsoá szakemberek és általában az új burzsoázia képviselője. A proletariátus osztályellensége. Ez vitathatatlan. De sokféle ellenség van. Van olyan osztályellenség, aki nem békül ki a Szovjethatalommal és minden áron megdöntésére törekszik. Van olyan osztályellenség is, aki így vagy amúgy belenyugszik a Szovjethatalomba. Van olyan ellenség, aki igyekszik előkészíteni a proletárdiktatúra megdöntésének feltételeit. Ezek a mensevikek, az eszerek, a kadetok és mások. De van olyan ellenség is, aki együttműködik a Szovjethatalommal és harcol azok ellen, akik a Szovjethatalom megdöntésének álláspontján állnak, mert azt reméli, hogy a diktatúra lassacskán elgyengül, elfajul és azután előzékeny lesz az új burzsoázia érdekei iránt. Az ellenség utóbbi kategóriájába tartozik Usztrjalov.

Mi célból hivatkozott Kamenyev Usztrjalovra? Talán azt akarta megmutatni, hogy pártunk elfajult, és Usztrjalov éppen ezért dícséri Sztálint vagy általában pártunkat? Nyilván nem e célból, mert Kamenyev ezt nem merte nyiltan kimondani. Akkor hát mi célból hivatkozott Kamenyev Usztrjalovra? Nyilván azért, hogy célzást tegyen az „elfajulásra".

Kamenyev azonban elfelejtette megmondani, hogy ugyanez az Usztrjalov még jobban dícsérte Lenint. Egész pártunk ismeri Usztrjalovnak azokat a cikkeit, amelyekben Lenint dícséri. Miről van hát itt szó? Talán Lenin elvtárs „elfajult" vagy „az elfajulás útjára lépett", mikor bevezette az új gazda-

sági politikát? Csak fel kell vetnünk ezt a kérdést, hogy megértsük, micsoda képtelenség az „elfajulásnak" ilyetén való feltételezése.

Szóval: miért dícséri Lenint és pártunkat Usztrjalov és miért dícsérik az ellenzéket a mensevikek és a kadetok — ez az a kérdés, amelyet mindenekelőtt el kell dönteni és amelyet Kamenyev minden módon igyekszik megkerülni.

A mensevikek és a kadetok azért dícsérik az ellenzéket, mert aláássa pártunk egységét, gyengíti a proletárdiktatúrát és ezzel megkönnyíti a mensevikeknek és a kadetoknak a Szovjethatalom megdöntésére irányuló tevékenységét. Ezt bizonyítják az idézetek. Usztrjalov viszont azért dícséri pártunkat, mert a Szovjethatalom bevezette az új gazdasági politikát, teret adott a magántőkének, megengedte a burzsoá szakemberek működését, akiknek a segítségére és tapasztalatára a proletariátusnak szüksége van.

A mensevikek és a kadetok azért dícsérik az ellenzéket, mert frakciós tevékenységével segít nekik a proletárdiktatúra megdöntéséhez szükséges feltételek előkészítésében. Usztrjalovék pedig, mivel tudják, hogy a diktatúrát nem lehet megdönteni, elvetik a Szovjethatalom megdöntésének álláspontját, igyekeznek valami kis zughoz jutni a proletárdiktatúra tájékán, igyekeznek hozzátörleszkedni a proletárdiktatúrához és — dícsérik a pártot azért, mert bevezette az új gazdasági politikát és bizonyos feltételek mellett teret adott az új burzsoáziának, amely a saját osztálycéljaira akarja felhasználni a Szovjethatalmat, de amelyet maga a Szovjethatalom a proletárdiktatúra céljaira használ fel.

Ez a különbség országunk proletariátusának különböző osztályellenségei között.

Ez a gyökere annak, hogy a mensevikek és a kadetok az ellenzéket, az Usztrjalov-féle urak pedig — pártunkat dícsérik.

Szeretném felhívni figyelmüket Lenin álláspontjára ebben a kérdésben.

„Szovjet Köztársaságunkban — mondja Lenin — a társadalmi rend két osztály: a munkásosztály és a parasztság együttműködésén alapszik, amelyhez most bizonyos feltételek mellett odaengedtük a «nepmanokat», vagyis a burzsoáziát is" *(Lenin*, XXVII. köt. 405. old.[21a]).

Tehát azért, mert az új burzsoázia közreműködését bizonyos mértékben és feltételesen megengedtük, természetesen, bizonyos feltételek mellett és biztosítva az ellenőrzést a Szovjethatalom részéről — ezért dícséri Usztrjalov pártunkat, abban a reményben, hogy ebbe a lehetőségbe belekapaszkodhatnak és a Szovjethatalmat a burzsoázia céljaira használhatják fel. Nekünk, a pártnak, azonban más a számításunk: felhasználjuk az új burzsoázia képviselőit, tapasztalataikat, ismereteiket azért, hogy szovjetizáljuk, asszimiláljuk egy részüket, a másik részt pedig, amely nem lesz képes szovjetizálódni, félredobjuk.

Vajjon nem tény az, hogy Lenin különbséget tett egyfelől az új burzsoázia, és másfelől a mensevikek és a kadetok között, amikor az előbbinek teret adott és felhasználta, az utóbbiakat pedig letartóztatni javasolta?

Lenin elvtárs a következőket írta erről a „Terményadó"-ban:

„A kommunistáknak nem szabad visszariadniok attól, hogy a burzsoá szakemberektől, többek közt a kereskedőktől, a szövetkezeti kiskapitalistáktól és a kapitalistáktól is «tanuljanak». Más formában, de lényegileg ugyanúgy kell tanulnunk tőlük, mint ahogy a katonai szakemberektől tanultunk, mégpedig eredményesen. A «tanulás» eredményeinek ellenőrzésénél csakis a gyakorlati tapasztalatok legyenek mérvadók: dolgozz jobban, mint a melletted dolgozó polgári szakemberek; bármi módon érd el, hogy fellendüljön a mezőgazdaság, hogy fellendüljön az ipar, hogy fejlődjék a forgalom a mezőgazdaság és az ipar között. Ne kíméld a «tandíjat», ne sajnáld, ha drága is a tandíj, csak eredményes legyen a tanulás" *(Lenin,* XXVI. köt. 352. old.[21b]).

Így írt Lenin az új burzsoáziáról és a burzsoá szakemberekről, akiket Usztrjalov képvisel.

A mensevikekről és eszerekről pedig ezt mondotta Lenin:

„Azokat a «pártonkívülieket» pedig, akik a valóságban nem mások, mint divatos kronstadti-pártonkívüli mezbe bújt mensevikek és eszerek — gondosan börtönben kell tartani, vagypedig Martovhoz kell küldeni Berlinbe, hogy szabadon élvezzék a tiszta demokrácia minden gyönyörűségét, hogy szabadon folytassanak eszmecserét Csernovval, Miljukovval és a grúziai mensevikekkel" (ugyanott, 352. old.).

Ezt mondotta Lenin.

Az ellenzék talán nem ért egyet Leninnel? Akkor mondja meg nyiltan.

Ez a magyarázata tehát annak a ténynek, hogy nálunk a mensevikeket és a kadetokat letartóztatják, az új burzsoáziának pedig bizonyos feltételek mellett és bizonyos megszorításokkal teret adunk azért, hogy gazdasági jellegű rendszabályokkal har-

colva ellene és őt lépésről lépésre leküzdve, egyszersmind felhasználjuk tapasztalatait, ismereteit gazdasági építésünk számára.

Kiderül tehát, hogy pártunkat egyes osztályellenségek, mint például Usztrjalov, azért dícsérik, mert bevezettük az új gazdasági politikát és megengedtük a burzsoáziának, hogy bizonyos feltételek mellett és bizonyos megszorításokkal együttműködhessen a fennálló szovjet renddel, — amivel az a célunk, hogy ennek a burzsoáziának az ismereteit és tapasztalatait felhasználjuk építésünk számára, s ezt a célt, mint ismeretes, nem minden siker nélkül meg is valósítjuk. Az ellenzéket pedig más osztályellenségek, mint például a mensevikek és a kadetok, azért dícsérik, mert működése előmozdítja pártunk egységének aláásását, a proletárdiktatúra aláásását, és megkönnyíti a mensevikeknek és a kadetoknak a diktatúra megdöntésére irányuló tevékenységét.

Remélem, az ellenzék megérti végre, hogy milyen gyökeres különbség van az első fajta dícséret és a második fajta dícséret között.

3. Hibája válogatja

Az ellenzék beszélt itt a Központi Bizottság egyes tagjainak bizonyos hibáiról. Egyes hibák, persze, előfordultak. Nálunk nincsenek teljesen „hibátlan" emberek. Hibátlan ember egyáltalán nem is létezik. De vannak különféle hibák. Vannak olyan hibák, amelyekhez a hibák elkövetői nem ragaszkodnak és amelyekből nem nőnek ki platformok, áramlatok, frakciók. Az ilyen hibákat

gyorsan elfelejtik. Vannak másféle hibák is, amelyekhez a hibák elkövetői ragaszkodnak és amelyekből frakciók, platformok nőnek ki és amelyek következtében harc tör ki a pártban. Az ilyen hibákat nem lehet gyorsan elfelejteni.

A hibák e két kategóriája között szigorú különbséget kell tennünk.

Trockij például azt mondja, hogy én egy időben hibát követtem el a külkereskedelmi monopólium kérdésében. Ez igaz. Begyüjtő szerveink ziláltsága idején valóban azt javasoltam, hogy *ideiglenesen* nyissuk meg az egyik kikötőt gabonakivitel céljaira. De nem ragaszkodtam hibámhoz, és miután tárgyaltam Leninnel, haladéktalanul kijavítottam. Trockijnak olyan hibáit, amelyeket a Központi Bizottság kijavított, amelyekhez Trockij később nem ragaszkodott, tucatjával, százával tudnék felsorolni. Ha fel akarnám sorolni mindazokat a hibákat, a nagyon komoly, kevésbbé komoly és egészen komolytalan hibákat, amelyeket Trockij a Központi Bizottságban kifejtett munkája során elkövetett, de amelyekhez nem ragaszkodott és amelyek feledésbe merültek — jónéhány beszámolót kellene erről tartanom. De azt hiszem, hogy politikai harcban, politikai vitában nem az ilyen hibákról kellene beszélni, hanem azokról a hibákról, amelyek utóbb platformmá fejlődtek és harcot idéztek elő a pártban.

Trockij és Kamenyev azonban éppen olyan hibákat hánytorgattak fel, amelyek nem fejlődtek ellenzéki áramlatokká és hamarosan feledésbe merültek. És mivel az ellenzék éppen ilyen kérdéseket érintett, engedjék meg, hogy én is megemlítsek itt

egynéhány ilyen természetű hibát, amelyeket annak idején az ellenzék vezérei követtek el. Ez talán jó lecke lesz nekik és máskor majd nem próbálnak már elfeledett hibákba kapaszkodni.

Volt idő, amikor Trockij azt állította pártunk Központi Bizottságában, hogy a Szovjethatalom egy hajszálon függ, hogy a „kuvik már kuvikolt" és a Szovjethatalomnak már csak néhány hónapja, ha nem hete van hátra. Ez 1921-ben volt. Ez igen veszélyes hiba volt, amely Trockij veszedelmes hangulatáról tanuskodott. De a Központi Bizottság kinevette érte, Trockij pedig nem ragaszkodott ehhez a hibájához és a hiba feledésbe merült.

Volt idő — 1922-ben — amikor Trockij azt javasolta, hogy engedjük meg ipari vállalatainknak és trösztjeinknek, hogy az állami vagyont, beleértve az állótőkét is, hitelszerzés céljából magántőkéseknél elzálogosítsák. (Jaroszlavszkij elvtárs: „A kapituláció útja.") Bizony, ez az. Ez mindenesetre üzemeink denacionalizálásának előfeltétele lett volna. De a Központi Bizottság elvetette ezt a tervet, Trockij harcolt, de aztán nem ragaszkodott hibájához és a hiba feledésbe merült.

Volt idő — 1922-ben —, amikor Trockij azt javasolta, hogy a legmesszebbmenően koncentráljuk iparunkat, olyan hóbortos koncentrációt javasolt, amely elkerülhetetlenül kirekesztette volna a gyárakból munkásosztályunknak körülbelül egyharmadát. A Központi Bizottság Trockijnak ezt a javaslatát, mint skolasztikus, hóbortos és politikailag veszélyes javaslatot, elvetette. Trockij többízben előhozta a Központi Bizottságban, hogy a jövőben mégis

erre az útra kell lépnünk. Mi azonban nem léptünk erre az útra. (K ö z b e s z ó l á s: „Be kellett volna zárni a Putyilov-gyárat.") Igen, erre vezetett volna a dolog. De Trockij később nem ragaszkodott tovább hibájához és a hiba feledésbe merült.

És így tovább, és így tovább.

Vagy nézzük meg Trockij barátait — Zinovjevet és Kamenyevet, akik gyakran szeretik emlegetni azt, hogy Buharin valamikor azt mondta: „gazdagodjatok" és kánkánt járnak e körül a „gazdagodjatok" körül.

Nézzük például, mi történt 1922-ben, amikor Urquhart koncessziójának kérdését, e koncesszió gúzsbakötő feltételeinek kérdését vitattuk meg. Mit látunk? Talán nem tény az, hogy Kamenyev és Zinovjev azt javasolták, hogy fogadjuk el Urquhart koncessziójának gúzsbakötő feltételeit, és harcoltak is javaslatukért? A Központi Bizottság azonban elvetette az Urquhart-féle koncessziót, Zinovjev és Kamenyev nem ragaszkodott tovább hibájához és a hiba feledésbe merült.

Vagy például nézzünk meg még egyet Kamenyev hibái közül, amelyet nem akartam megemlíteni, de amelynek megemlítésére Kamenyev kényszerít, mert az unalomig emlegeti Buharin hibáját, azt a hibát, amelyet Buharin már régen kijavított és felszámolt. Egy incidensről van szó, amely Kamenyevvel akkor esett meg, amikor Szibériában volt számüzetésben, a februári forradalom után, amikor Kamenyev neves szibériai (acsinszki) kereskedőkkel együtt üdvözlő táviratot küldött a konstitucionalista Mihail Romanovnak (k i á l t á s o k: „Gyalázat!"), ugyanannak

a Mihail Romanovnak, akire a trónról leköszönt cár átruházta a „trónra való jogot". Ez persze hallatlanul ostoba hiba volt és ezért a hibáért pártunk alaposan elverte a port Kamenyeven 1917-ben az áprilisi konferencia idején. De Kamenyev beismerte hibáját és a hiba feledésbe merült.

Szükséges-e emlegetnünk az ilyen természetű hibákat? Persze, hogy nem szükséges, mert feledésbe merültek és régen felszámolták őket. De akkor Trockij és Kamenyev minek dörgölnek efféle hibákat pártopponenseik orra alá? Nem világos-e, hogy ezzel csak arra kényszerítenek bennünket, hogy mi is felmelegítsük az ellenzéki vezérek számos hibáját? Mi is kénytelenek vagyunk ezt tenni, már csak azért is, hogy elvegyük az ellenzék kedvét a kötekedéstől és a pletykázástól.

De vannak másfajta hibák is, olyan hibák, amelyekhez a hibák elkövetői ragaszkodnak és amelyekből azután frakciós platformok nőnek ki. Ezek már egészen más természetű hibák. A pártnak ezeket a hibákat fel kell tárnia és le kell küzdenie. Mert az ilyen hibák leküzdése az egyetlen eszköz arra, hogy megszilárdítsuk a marxizmus elveit a pártban, hogy megóvjuk a párt egységét, hogy felszámoljuk a frakciózást és biztosítékot teremtsünk az ilyen hibák megismétlődése ellen.

Itt van például Trockijnak a breszti béke idején elkövetett hibája, amely egész pártellenes platformmá fajult. Kell-e nyiltan és erélyesen harcolnunk az ilyen hibák ellen? Igenis, kell.

Vagy Trockij másik hibája, a szakszervezeti vita idején, amely országos vitát idézett elő pártunkban.

Vagy például Zinovjev és Kamenyev októberi hibája, amely válságot idézett elő a pártban az 1917-es októberi felkelés előtt.

Vagy például az ellenzéki blokk mostani hibái, amelyek frakciós platformmá és pártellenes harccá fajultak.

És így tovább, és így tovább.

Kell-e nyiltan és erélyesen harcolnunk az ilyen hibák ellen? Igenis, kell.

El lehet-e hallgatni ezeket a hibákat, amikor a párton belüli nézeteltérésekről van szó? Világos, hogy nem lehet.

4. A proletárdiktatúra Zinovjev szerint

Zinovjev kitért beszédében a proletárdiktatúrára és azt állította, hogy Sztálin „A leninizmus kérdéseihez" című ismert cikkében helytelenül magyarázza a proletárdiktatúra fogalmát.

Ez badarság, elvtársak. Zinovjev másra akarja hárítani a saját hibáját. A valóságban csak arról lehet szó, hogy Zinovjev meghamisítja a proletárdiktatúra lenini értelmezését.

Zinovjevnél a proletárdiktatúrát illetőleg két változatot találunk, amelyek közül egyiket sem lehet marxistának nevezni és amelyek szöges ellentétben vannak egymással.

Az első változat. Abból a helyes tételből kiindulva, hogy a proletárdiktatúra rendszerében a párt a fő vezető erő, Zinovjev arra a teljesen helytelen következtetésre jut, hogy a *proletárdiktatúra a párt*

diktatúrája. Zinovjev ilymódon azonosítja a párt diktatúráját a proletariátus diktatúrájával.

De mit jelent az, ha a párt diktatúráját azonosítják a proletariátus diktatúrájával?

Ez először azt jelenti, hogy egyenlőségi jelet tesznek az osztály és a párt közé, az egész és ennek az egésznek része közé, ami abszurdum és képtelenség. Lenin sohasem azonosította és nem is azonosíthatta a pártot az osztállyal. A párt és az osztály között ott van a proletariátus számos párton kívüli tömegszervezete, e szervezetek mögött pedig ott van a proletárok osztályának egész tömege. Ha figyelmen kívül hagyják e párton kívüli tömegszervezeteknek, és még inkább a munkásosztály egész tömegének szerepét és jelentőségét, és azt hiszik, hogy a párt helyettesítheti a proletariátus párton kívüli tömegszervezeteit és általában az egész proletár tömeget — ezzel elszakítják a pártot a tömegektől, a párt bürokratizálódását a végsőkig fokozzák, a pártot csalhatatlan erővé változtatják, meghonosítják a pártban a „nyecsajevizmust"[22], az „arakcsejevizmust"[23].

Mondanom sem kell, hogy Leninnek semmi köze sincs a proletárdiktatúrának ehhez az „elméletéhez".

Másodszor azt jelenti, hogy a párt diktatúráját nem átvitt értelemben, nem a munkásosztálynak a párt által gyakorolt *vezetése* értelmében fogják fel, ahogy azt Lenin elvtárs is felfogta, hanem a „diktatúra" szónak szoros értelmében fogják fel, vagyis vezetés helyett a pártnak a munkásosztállyal szemben gyakorolt *erőszakát* értik rajta. Mert mi a diktatúra, e szó szoros értelmében? A diktatúra, e szó szoros

értelmében, olyan hatalom, amely erőszakra támaszkodik, hiszen az erőszak elemei nélkül nincs diktatúra, ha a diktatúrát a szó szoros értelmében vesszük. Lehet-e a párt olyan hatalom, amely saját osztályával szemben, a munkásosztály többségével szemben erőszakra támaszkodik? Világos, hogy nem lehet. Ellenkező esetben ez nem a burzsoázián, hanem a munkásosztályon gyakorolt diktatúra volna.

A párt osztályának tanítója, vezetője, vezére, de nem olyan hatalom, amely a munkásosztály többségével szemben erőszakra támaszkodik. Máskülönben még csak nem is beszélhetnénk a meggyőzés módszeréről, mint a proletárpártnak a munkásosztály soraiban végzett munkája alapvető módszeréről. Máskülönben beszélni sem lehetne arról, hogy a pártnak meg kell győznie a proletariátus széles tömegeit politikája helyességéről, hogy csak e feladat teljesítése során tekintheti magát a párt valóban tömegpártnak, amely harcba tudja vinni a proletariátust. Máskülönben a pártnak a meggyőzés módszerét fel kellene cserélnie a proletariátussal szemben alkalmazott parancsolgatás és fenyegetés módszerével, ami abszurdum és teljesen összeegyeztethetetlen a proletárdiktatúra marxista értelmezésével.

Ilyen sületlenségre vezet Zinovjev „elmélete", amely azonosítja a párt diktatúráját (vezetését) a proletariátus diktatúrájával.

Mondanom sem kell, hogy Leninnek semmi köze sincs ehhez az „elmélethez".

Éppen ezzel a sületlenséggel szálltam szembe „A leninizmus kérdéseihez" című cikkemben, amikor felléptem Zinovjev ellen.

Talán nem lesz felesleges, ha kijelentem, hogy ezt a cikket pártunk vezető elvtársainak teljes egyetértésével és helyeslésével írtam meg és adtam nyomdába.

Ennyit a Zinovjev-féle proletárdiktatúra első változatáról.

Lássuk *a második változatot.* Az első változat egy bizonyos irányban hamisítja meg a leninizmust, a másik változat viszont teljesen más, az első iránynyal homlokegyenest ellenkező irányban hamisítja meg. Ebben a második változatban Zinovjev a proletárdiktatúrát nem mint *egy* osztály, a proletár osztály vezetését, hanem mint *két* osztály, a munkások és a parasztok vezetését határozza meg.

Zinovjev erről a következőket mondja:

„Most az államélet *vezetése,* kormánya, irányítása *két osztály* — a munkásosztály és a parasztság kezében van" (G. Zinovjev. A munkás-paraszt szövetség és a Vörös Hadsereg. Priboj kiadás. Leningrád 1925. 4. old.).

Lehet-e kétségbe vonni azt, hogy nálunk most proletárdiktatúra van? Nem, nem lehet. Miben áll a proletárdiktatúra országunkban? Zinovjev szerint, mint kiderül, abban, hogy országunk államéletét két osztály irányítja. Összeegyeztethető-e ez a proletárdiktatúra marxista értelmezésével? Világos, hogy nem egyeztethető össze.

Lenin azt mondja, hogy a proletárdiktatúra *egy* osztálynak, a proletárok osztályának uralma. A proletariátus és a parasztság szövetségének viszonyai között a proletariátusnak ez az *egyeduralma* abban fejeződik ki, hogy ebben a szövetségben a vezető erő a proletariátus, a proletariátus pártja,

amely nem osztja és nem oszthatja meg az államélet vezetését más erővel vagy más párttal. Mindez annyira elemi és vitathatatlan, hogy ezeket az elemi dolgokat aligha kell magyaráznunk. Zinovjev szerint azonban a proletárdiktatúra két osztály vezetése. Miért nevezzük akkor ezt a diktatúrát a proletariátus diktatúrájának, és miért nem a proletariátus és a parasztság diktatúrájának? És talán nem világos, hogy a proletárdiktatúra zinovjevi értelmezése szerint nálunk két pártnak kellene a vezetést gyakorolnia az „államélet kormányánál" álló két osztálynak megfelelően? Mi közös vonás lehet Zinovjevnek e között az „elmélete" és a proletárdiktatúra marxista értelmezése között?

Mondanom sem kell, hogy Leninnek semmi köze sincs ehhez az „elmélethez".

Levonhatjuk a következtetést: Zinovjev nyilvánvaló módon meghamisítja a proletárdiktatúráról szóló lenini tanítást, akár a zinovjevi „elmélet" első változatáról, akár második változatáról van szó.

5. Trockij látnoki kijelentései

Szeretnék továbbá kitérni Trockij néhány kétértelmű kijelentésére, amelyeknek lényegében az a céljuk, hogy félrevezessék az embereket. Mindössze néhány tényt szeretnék megemlíteni.

Az egyik tény. Arra a kérdésre, hogyan viszonylik Trockij mensevik multjához, Trockij nem minden póz nélkül ezt felelte:

„Már magábanvéve az a tény, hogy beléptem a bolsevik pártba ... már magábanvéve ez a tény azt bizonyítja,

hogy a párt küszöbére leraktam mindazt, ami addig elválasztott a bolsevizmustól."

Mit jelent „lerakni a párt küszöbére mindazt, ami elválasztotta" Trockijt „a bolsevizmustól"? Remmelének igaza volt, amikor erre így kiáltott fel: „Hogy szabad ilyen dolgokat lerakni a párt küszöbére." És csakugyan, hogy szabad ilyen ocsmányságokat lerakni a párt küszöbére? (D e r ü l t s é g.) Erre a kérdésre Trockij adós maradt a válasszal.

Ezenkívül, mit jelent lerakni a párt küszöbére Trockij mensevik csökevényeit? Vajjon azért rakta le a párt küszöbére ezeket a dolgokat, hogy tartalékai legyenek az eljövendő harcokhoz a pártban vagy egyszerűen fogta és elégette az egészet? Nagyon valószínű, hogy Trockij tartaléknak rakta le ezeket a párt küszöbére. Mert különben mivel magyarázzuk, hogy Trockijnak a párttal állandóan nézeteltérései voltak és vannak, amelyek nem sokkal azután kezdődtek, hogy Trockij belépett a pártba és nem szűnnek meg a mai napig sem?

Ítéljék meg önök maguk. 1918, — Trockij nézeteltérései a párttal a breszti béke kérdésében és harc a párton belül. 1920—1921, — Trockij nézeteltérései a párttal a szakszervezeti mozgalom kérdéseiben és az országos pártvita. 1923, — Trockij nézeteltérései a párttal a pártépítés és a gazdasági politika fő kérdéseiben és vita a pártban. 1924, — Trockij nézeteltérései a párttal az Októberi Forradalom értékelésének és a párt vezetésének kérdésében és vita a pártban. 1925—1926, — Trockijnak és ellenzéki blokkjának nézeteltérései a párttal forradalmunk és a napi politika alapvető kérdéseiben.

Nem túlságosan sok nézeteltérés-e ez egy olyan embernél, aki „lerakta a párt küszöbére mindazt, ami elválasztotta a bolsevizmustól"?

Mondhatjuk-e azt, hogy Trockijnak a párttal való e permanens nézeteltérései „véletlenül megesett esetek", nempedig törvényszerű jelenségek?

Aligha mondhatjuk ezt.

Mi célja lehet ebben az esetben Trockijnak ezzel a több mint kétértelmű kijelentésével?

Azt hiszem, csak egy célja lehet: port hinteni a hallgatók szemébe és félrevezetni őket.

Egy másik tény. Ismeretes, hogy Trockij permanens forradalom „elméletének" kérdése nem csekély jelentőségű pártunk ideológiája, forradalmunk távlatai szempontjából. Ismeretes, hogy ez az „elmélet" arra támasztott és támaszt ma is igényt, hogy felvegye a versenyt a leninizmus elméletével forradalmunk mozgató erőinek kérdésében. Ezért teljesen érthető, hogy többízben megkérdeztük Trockijtól, mi az álláspontja most, 1926-ban, a permanens forradalomról szóló „elméletét" illetőleg. És milyen választ adott Trockij a Kommunista Internacionále plénumán mondott beszédében? Több mint kétértelmű választ adott. Azt mondotta, hogy a permanens forradalom „elméletének" némi „hézagai" vannak, hogy ennek az „elméletnek" egyes oldalai nem igazolódtak forradalmi gyakorlatunkhoz. Kiderül, hogy ha ennek az „elméletnek" egyes oldalai „hézagosak", akkor vannak más oldalai is ennek az „elméletnek", amelyek nem „hézagosak" és amelyeknek érvényben kell maradniok. De hogyan válasszuk el a permanens forradalom „elméletének" egyes

oldalait ennek az „elméletnek" más oldalaitól? Vajjon a permanens forradalom „elmélete" nem bizonyos nézetek egységes és oszthatatlan rendszere? Hát lehet a permanens forradalom „elméletét" valami fióknak tekinteni, amelynek két sarka mondjuk elrothadt, a másik két sarka pedig épségben és egészben maradt? Továbbá, vajjon lehet-e itt arra az egyszerű, semmire sem kötelező és általános kijelentésre szorítkozni, hogy vannak „hézagok", annak megnevezése nélkül, hogy *milyen* „hézagokra" gondol Trockij és a permanens forradalom „elméletének" *mely* oldalait tartja helytelennek? Trockij a permanens forradalom „elméletének" egyes „hézagairól" beszél, de hogy milyen „hézagokra" gondol és hogy ennek az „elméletnek" mely oldalait tartja helytelennek — erről nem szólt egy árva szót sem. Ezért Trockijnak a szóbanforgó kérdésben tett kijelentését mellébeszélésnek, arra irányuló kísérletnek kell tekintenünk, hogy kitérjen a kérdés elől a „hézagokról" odavetett kétértelmű frázissal, amely semmire sem kötelezi Trockijt.

Trockij a szóbanforgó esetben ugyanúgy járt el, mint hajdanában egyes leleményes jósok, akik kétértelmű válaszokkal nyugtatták meg a kérdezőket, körülbelül így: „a folyónál az átkeléskor szétvernek egy nagy csapatot". *Melyik* folyónál, *kinek* a csapatát fogják szétverni — értse, aki tudja. (Derültség.)

6. Zinovjev egy iskolásgyerek szerepében, aki Marxot, Engelst és Lenint idézi

Szeretnék továbbá néhány szót szólni arról, hogy Zinovjev milyen sajátos módon idézgeti a marxizmus klasszikusait. Ennek a zinovjevi módszernek az a jellemző vonása, hogy összezagyvál minden időszakot és dátumot, az egészet egy rakásra hányja, Marx és Engels egyes tételeit és formuláit elszakítja az élő valóságtól, elavult dogmákká változtatja őket, és ezzel megszegi Marxnak és Engelsnek azt az alapvető követelését, hogy „a marxizmus nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala".

Elmondok néhány tényt.

1. Az első tény. Zinovjev beszédében felolvasott Marx „Osztályharcok Franciaországban (1848—1850)" című brosúrájából egy ismert idézetet, amely arról szól, hogy „a munkásosztály feladatát (a szocializmus győzelméről van szó. — *I. Szt.)* sehol sem fogják nemzeti keretek között megoldani"[24].

Zinovjev továbbá felolvasta Marxnak Engelshez intézett leveléből (1858) a következő idézetet:

„A súlyos probléma számunkra ez: a kontinensen küszöbön áll a forradalom és nyomban szocialista jelleget is fog ölteni. Vajjon nem fogják-e szükségszerűen eltiporni ebben a kis zugban, mikor sokkal nagyobb területen a polgári társadalom mozgása *még emelkedő irányú?*"* *(Marx és Engels.* „Levelek". 74—75. old.[25]).

Zinovjev idézi Marxnak ezt a mult század negyvenes-ötvenes éveinek időszakából származó két

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

kijelentését, és azt a következtetést vonja le, hogy ezzel a szocializmus egyes országokban való győzelmének kérdése negatív értelemben dőlt el a *kapitalizmus minden idejére és időszakára vonatkozóan.*

Mondhatjuk-e azt, hogy Zinovjev megértette Marxot, Marx álláspontját, vezérvonalát a szocializmus egyes országokban való győzelmének kérdésében? Nem, ezt nem mondhatjuk. Ellenkezőleg, ezekből az idézetekből látható, hogy Zinovjev egyáltalán nem értette meg Marxot, elferdítette Marx alapvető álláspontját.

Az következik-e ezekből a Marx-idézetekből, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban a kapitalizmus fejlődésének *bármily* körülményei között lehetetlen? Nem, nem az következik. Marx szavaiból csak az következik, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban csak abban az esetben lehetetlen, *ha* „a burzsoá társadalom mozgása még *emelkedő* irányú". Igen, de mi legyen, ha a burzsoá társadalom mozgása a maga egészében, a dolgok menete folytán, megváltoztatja irányát és *lefelé menő* irányban kezd haladni? Marx szavaiból az következik, hogy *ilyen* körülmények között nincs okunk tagadni a szocializmus egyes országokban való győzelmének lehetőségét.

Zinovjev elfelejti, hogy Marx szavai a monopóliumelőtti kapitalizmus időszakára vonatkoznak, amikor a kapitalizmus a maga egészében emelkedő irányban fejlődött, amikor a kapitalizmusnak mint egésznek növekedését nem kísérte egy olyan fejlett tőkés országnak a rothadása, mint Anglia, amikor a fejlődés egyenlőtlenségének törvénye még nem

volt és nem lehetett a kapitalizmus bomlasztásának az a hatalmas tényezője, amivé később, a monopolkapitalizmus, az imperializmus időszakában vált. A monopóliumelőtti kapitalizmus időszakára vonatkozólag Marx szavai arról, hogy a munkásosztály legfőbb feladatának megoldása egyes országokban lehetetlen — teljesen helytállóak. Már a SzK(b)P XV. konferenciáján mondott beszédemben leszögeztem, hogy a multra vonatkozólag, a monopóliumelőtti kapitalizmus időszakára vonatkozólag a szocializmus egyes országokban való győzelmének kérdését negatív értelemben döntötték el, és teljesen helyesen döntötték el. Ámde most, a kapitalizmus mostani időszakában, amikor a monopóliumelőtti kapitalizmus imperialista kapitalizmusba nőtt át, — mondhatjuk-e azt, hogy a kapitalizmus most a maga egészében emelkedő irányban fejlődik? Nem, nem mondhatjuk. Az imperializmus gazdasági lényegének lenini elemzése azt mutatja, hogy az imperializmus időszakában az egész burzsoá társadalom lefelé menő vonalon halad. Leninnek tökéletesen igaza van, amikor azt mondja, hogy a monopolkapitalizmus, az imperialista kapitalizmus *halódó* kapitalizmus. Lenin elvtárs erről a következőket mondja:

„Érthető, hogy miért *halódó* kapitalizmus az imperializmus, miért *átmenet* a szocializmusba: a kapitalizmus*ból* kinövő monopólium *már* a kapitalizmus haldoklása, a szocializmusba való átmenetének kezdete. A munka roppant méretű *társadalmasítása* az imperializmus által (az, amit az imperializmus magasztalói — a polgári közgazdászok — «egybefonódásnak» neveznek) ugyanezt jelenti" *(Lenin,* XIX. köt. 302. old.[25a]).

Más dolog a monopóliumelőtti kapitalizmus,

amely egészében emelkedő irányban fejlődik. Megint más dolog az imperialista kapitalizmus, amikor a világ már fel van osztva a tőkés csoportok között, amikor a kapitalizmus ugrásszerű fejlődése a már felosztott világnak háborús összeütközések útján való újabb újrafelosztásait követeli meg, amikor az ezen az alapon az imperialista csoportok között létrejövő összeütközések és háborúk gyengítik a kapitalizmus világfrontját, könnyen sebezhetővé teszik, és lehetővé teszik e frontnak egyes országokban való áttörését. Ott, a monopóliumelőtti kapitalizmusban, a szocializmus győzelme egyes országokban lehetetlen volt. Itt, az imperializmus időszakában, a halódó kapitalizmus időszakában, a szocializmus győzelme egyes országokban már lehetségessé vált.

Erről van szó, elvtársak, és ezt nem akarja megérteni Zinovjev.

Látják, hogy Zinovjev egy iskolásgyerek módjára idézi Marxot, nem véve figyelembe Marx *álláspontját*, és egyes Marx-idézetekbe kapaszkodik, ezeket az idézeteket azonban nem mint marxista, hanem mint szociáldemokrata alkalmazza.

Miben áll Marx idézésének revizionista módszere? Marx idézésének revizionista módszere abban áll, hogy Marx *álláspontját* felcserélik Marx-*idézetekkel*, amelyeket Marx egyes tételeiből vettek, de úgy, hogy ezeket a tételeket kiszakítják egy meghatározott korszak konkrét feltételeivel való összefüggésükből.

Miben áll Marx idézésének zinovjevi módszere? Marx idézésének zinovjevi módszere abban áll, hogy Marx *álláspontját* felcseréli Marxból vett betűk-

kel, Marxból vett *idézetekkel*, amelyeknek a XIX. század ötvenes éveinek fejlődési feltételeivel való eleven kapcsolatát elszakítja s amelyeket ilymódon dogmává változtat.

Azt hiszem, ehhez nem kell kommentár.

2. A második tény. Zinovjev idézi Engels szavait „A kommunizmus alapelveiből"[26] (1847) arról, hogy a munkásforradalom „nem mehet végbe egy valamely országban", összeveti Engels e szavait azzal a kijelentésemmel, amelyet a SzK(b)P XV. konferenciáján tettem, hogy mi a Szovjetunióban már megvalósítottuk az Engels által támasztott tizenkét követelmény kilenctizedrészét, és ebből két következtetést von le: először azt, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban lehetetlen, másodszor, hogy kijelentésemben szépítem a Szovjetunióban jelenleg fennálló viszonyokat.

Ami az Engelsből vett idézeteket illeti, meg kell mondanom, hogy Zinovjev itt ugyanazt a hibát követi el az idézetek értelmezésében, amelyet Marxszal kapcsolatban elkövetett. Érthető, hogy a monopóliumelőtti kapitalizmus időszakában, abban az időszakban, amikor a burzsoá társadalom egészének fejlődése emelkedő irányú volt, Engelsnek negatív értelemben kellett eldöntenie a szocializmus egyes országokban való győzelme lehetőségének kérdését. Ha Engelsnek ezt a tételét, amelyet a kapitalizmus régi időszakára vonatkozólag mondott, mechanikusan kiterjesztik a kapitalizmus új időszakára, az imperialista időszakra, akkor meghamisítják Engels és Marx álláspontját a betű kedvéért, egy elszigetelt idézet kedvéért, amelyet a monopóliumelőtti kapita-

lizmus időszakában fennállott reális fejlődési feltételektől elszakítva vizsgálnak. Már a SzK(b)P XV. konferenciáján mondott beszédemben leszögeztem, hogy Engelsnek ez a formulája annak idején az egyetlen helyes formula volt. De utóvégre meg kell érteni, hogy a mult század negyvenes éveinek időszakát, amikor szó sem lehetett halódó kapitalizmusról, nem lehet egy kalap alá venni a kapitalizmus fejlődésének jelenlegi időszakával, az imperializmus időszakával, amikor a kapitalizmus a maga egészében halódó kapitalizmus. Talán nehéz megérteni, hogy az, amit akkor lehetetlennek tartottak, ma, a kapitalizmus új viszonyai között, lehetségessé és szükségszerűvé vált?

Látják, hogy Zinovjev itt is, Engels-szel kapcsolatban ugyanúgy, mint Marx-szal kapcsolatban, hű maradt a marxista klasszikusok idézésének revizionista módszeréhez.

Ami Zinovjev második következtetését illeti, Zinovjev itt egyenest meghamisította Engelst a munkásforradalom Engels által felsorolt tizenkét követelményével vagy rendszabályával kapcsolatban. Zinovjev úgy tünteti fel a dolgot, hogy Engels ebben a tizenkét követelményben a szocializmusnak egészen az osztályok megszüntetéséig, az árutermelés megszüntetéséig és következésképpen az állam megszüntetéséig *kifejtett* programját fogalmazza meg. Ez egyáltalában nem igaz. Ez Engels teljes meghamisítása. Engels tizenkét követelményében egyetlen szó sincs sem az osztályok megszüntetéséről, sem az árugazdaság megszüntetéséről, sem az állam megszüntetéséről, sem a magántulajdon különböző és

mindenféle formáinak megszüntetéséről. Ellenkezőleg, Engels tizenkét követelménye a „demokrácia" fennállásából (Engels akkor „demokrácián" a proletariátus diktatúráját értette), az osztályok létéből és az árugazdaság létéből indul ki. Engels meg is mondja, hogy tizenkét követelménye „a magántulajdon közvetlen támadására" (nempedig teljes megszüntetésére) és a „proletariátus létének biztosítására" (nempedig a proletariátusnak mint osztálynak a megszüntetésére) irányul. Íme Engels szavai:

„A proletariátus minden valószínűség szerint bekövetkező forradalma . . . csak lassanként fogja a mostani társadalmat átalakítani és majd csak *akkor* szüntetheti meg a magántulajdont, ha a termelési eszközök ehhez szükséges tömege létrejött . . . Mindenekelőtt megteremti a demokratikus államalkotmányt és ezzel közvetlenül vagy közvetve a proletariátus politikai uralmát . . . A demokrácia a proletariátusnak semmi hasznot nem hozna, ha nem használnák fel nyomban eszközül arra, hogy további, a *magántulajdont közvetlenül támadó és a proletariátus létét biztosító** rendszabályokat hajtsanak végre. A legfontosabbak ezek közül a rendszabályok közül, amelyek már most a fennálló viszonyok szükségszerű következményeiként adódnak, a következők"[26a].

És ezután felsorolja a már ismeretes tizenkét követelményt vagy rendszabályt (lásd *Engels.* „A kommunizmus alapelvei").

Látjuk tehát, hogy Engelsnél nem a szocializmusnak egészen az osztályok, az állam, az árutermelés stb. megszüntetéséig kifejtett programjáról van szó, hanem a szocialista forradalom *első lépéseiről*,

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

azokról az *első rendszabályokról*, amelyek a magántulajdon elleni közvetlen támadás, a munkásosztály létének biztosítása és a proletariátus politikai uralmának megszilárdítása érdekében szükségesek.

Csak egy következtetést lehet levonni: Zinovjev meghamisította Engelst, amikor tizenkét követelményét mint a szocializmus végig kifejtett programját jellemezte.

Miről beszéltem én a SzK(b)P XV. konferenciáján mondott zárszavamban? Arról, hogy a szocialista forradalom első lépéseit jelentő engelsi követelmények illetve rendszabályok kilenctizedrészét nálunk, a Szovjetunióban már megvalósítottuk.

Azt jelenti ez, hogy nálunk már megvalósult a szocializmus?

Világos, hogy nem azt jelenti.

Zinovjev tehát idézési módszeréhez híven „kissé" meghamisította a SzK(b)P XV. konferenciáján tett kijelentésemet.

Ide vezeti Zinovjevet sajátos módszere, amellyel Marxot és Engelst idézi.

Az idézés zinovjevi módszere eszembe juttat egy eléggé mulatságos „históriát", amely a szociáldemokratákkal esett meg és amelyet egy svéd forradalmi szindikalista mondott el Stockholmban. 1906-ban, pártunk stockholmi kongresszusa idején történt a dolog. Ez a svéd elvtárs meglehetősen mulatságosan ábrázolta elbeszélésében, hogy egyes szociáldemokraták milyen betűrágó módon idézik Marxot és Engelst, mi, a kongresszus küldöttei pedig, majd halálra nevettük magunkat. Elmondom e „história" tartalmát. Krimben játszódik le az

eset, a hajóhad és a gyalogság felkelése idején. Elmennek a hajóhad és a gyalogság képviselői a szociáldemokratákhoz és azt mondják nekik: ti az utóbbi években azt hirdettétek, hogy lázadjunk fel a cárizmus ellen, meggyőződtünk arról, hogy felhívástok helyes, mi, matrózok és gyalogság, megbeszéltük, hogy fellázadunk és most hozzátok fordulunk tanácsért. A szociáldemokraták nagyon izgatottak lettek és azt felelték, hogy nem dönthetik el a felkelés kérdését külön konferencia nélkül. A matrózok értésükre adták, hogy a dolgot nem lehet halogatni, már minden elő van készítve, s ha nem kapnak határozott választ a szociáldemokratáktól és a szociáldemokraták nem vállalják a felkelés vezetését, a dolog könnyen meghiúsulhat. A matrózok és a katonák eltávoztak, hogy megvárják az utasításokat, a szociáldemokraták pedig konferenciát hívtak össze a kérdés megvitatására. Elővették a „Tőke" első kötetét, elővették a „Tőke" második kötetét, és végül elővették a „Tőke" harmadik kötetét. Keresnek utalásokat Krimmel, Szevasztopollal, a krimi felkeléssel kapcsolatban. De egyetlen egy, a szó szoros értelmében egyetlen egy útmutatást sem találnak a „Tőke" három kötetében sem Szevasztopolra, sem a Krimre, sem a matrózok és a katonák felkelésére vonatkozólag. (Derültség.) Átlapozzák Marx és Engels más műveit, keresik az útmutatásokat — ismét csak nem találtak semmi útmutatást. (Derültség.) Mármost mit tegyenek? A matrózok pedig visszajöttek, várják a választ. És mi történt? A szociáldemokraták kénytelenek voltak beismerni, hogy ilyen körülmények között

képtelenek bármilyen utasítást is adni a matrózoknak és a katonáknak. „Így hiúsult meg a hajóhad és a gyalogság felkelése" — fejezte be elbeszélését a svéd elvtárs. (D e r ü l t s é g.)

Kétségtelen, hogy ebben az elbeszélésben sok a túlzás. De az is kétségtelen, hogy eléggé találóan tapint rá a Marx- és Engels-idézés zinovjevi módszerének fő betegségére.

3. A harmadik tény. A Lenin műveiből vett idézetekről van szó. Zinovjev az égvilágán minden tőle telhetőt elkövetett, hogy előrángasson egy halom idézetet Lenin műveiből és „elképessze" a hallgatóságot. Zinovjev, úgylátszik, azt hiszi, hogy minél több az idézet, annál jobb, ugyanakkor azonban édeskeveset törődik azzal, hogy mit is mondanak és mire is vezetnek az idézetek. Pedig ha jól átgondoljuk ezeket az idézeteket, könnyű megérteni, hogy Zinovjev egyetlenegy olyan idézetet sem hozott Lenin műveiből, amely — akár a legcsekélyebb mértékben is — az ellenzéki blokk mostani kapituláns álláspontja mellett tanuskodnék. Meg kell jegyeznem, hogy Zinovjev valamilyen oknál fogva elhallgatta Leninnek azt az egyik legfőbb tételét, hogy a diktatúra „gazdasági problémájának" megoldását, a Szovjetunió proletariátusának győzelmét e probléma megoldásában, biztosítottnak kell tekinteni.

Zinovjev felolvasott egy idézetet Leninnek „A szövetkezetekről" című brosúrájából arról, hogy nálunk a Szovjetunióban megvan minden, ami szükséges és elegendő a teljes szocialista társadalom felépítéséhez. De esze ágában sem volt, hogy akár csak érintse is azt a kérdést — mire vezet ez az idézet és

kit is igazol: az ellenzéki blokkot-e, vagy pedig a pártot.

Zinovjev azt igyekezett bebizonyítani, hogy a szocialista építés győzelme országunkban lehetetlen, de e tétel bizonyítására olyan idézeteket ragadott ki Lenin műveiből, amelyek fenekestül felborítják Zinovjev tételét.

Felolvasom például az egyik ilyen idézetet:

„Már többízben rá kellett mutatnom: a fejlett országokhoz viszonyítva az oroszoknak könnyebb volt *megkezdeniök* a nagy proletárforradalmat, de *nehezebb* lesz *folytatniok*, és végleges győzelemre vinniök a *szocialista társadalom teljes megszervezése* értelmében"* *(Lenin*, XXIV. köt. 250. old.[26b]).

Zinovjev mégcsak nem is gondolt arra, hogy ez az idézet nem az ellenzéki blokkot, hanem a pártot igazolja, mert nem arról van benne szó, hogy a Szovjetunióban lehetetlen felépíteni a szocializmust, hanem ennek a felépítésnek a nehézségeiről, s ugyanakkor ez az idézet a szocializmus Szovjetunióban való felépítésének lehetőségét mint valami magától értetődőt ismeri el. A párt mindig azt mondotta, hogy a Szovjetunióban könnyebb lesz megkezdeni a forradalmat, mint a nyugateurópai tőkés országokban, de a szocializmust felépíteni nehezebb lesz. Azt jelenti-e ez, hogy e tény elismerése egyértelmű a szocializmus Szovjetunióban való felépítése lehetőségének tagadásával? Semmiesetre sem. Ellenkezőleg, ebből a tényből csak az az egy következtetés fakad, hogy a szocializmus felépítése a Szovjetunióban

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

teljesen lehetséges és szükséges, a nehézségek ellenére is.

Felmerül a kérdés: minek kellettek Zinovjevnek ilyenféle idézetek?

Nyilván azért, hogy „elképessze" a hallgatóságot egy halom idézettel és ködösítsen. (D e r ü l t s é g.)

De most, azt hiszem, világos, hogy Zinovjev nem érte el célját, hogy enyhén szólva nevetséges módszerével, amellyel a marxizmus klasszikusait idézi, a legfélreérthetetlenebbül csúfot űzött sajátmagából.

7. A revizionizmus Zinovjev szerint

Végül néhány szót a „revizionizmus" fogalmának zinovjevi értelmezéséről. Zinovjev szerint Marx vagy Engels régi formuláinak vagy egyes tételeinek minden javítása, minden pontosabb megfogalmazása, hát még az új viszonyoknak megfelelő más formulákkal való felcserélése — revizionizmus. Miért, kérdezem? A marxizmus talán nem tudomány, és a tudomány talán nem fejlődik, amikor új tapasztalatokkal gazdagszik és javítja a régi formulákat? Azért, mint kiderül, mert a „revízió" „felülvizsgálatot" jelent, a régi formulák javítása és pontosabb megfogalmazása pedig nem hajtható végre e formulák némi felülvizsgálása nélkül, tehát a régi formulák minden pontosabb megszövegezése és javítása, a marxizmusnak új tapasztalatokkal és új formulákkal való minden gazdagítása revizionizmus. Mindez, természetesen, nevetséges. De Zinovjev csak magára

vethet, ha ő maga hozza magát nevetséges helyzetbe és ugyanakkor azt képzeli, hogy a revizionizmus ellen harcol.

Volt-e joga például Sztálinnak ahhoz, hogy a szocializmus *egy* országban való győzelméről szóló saját formuláját (1924) megváltoztassa és szabatosabbá tegye a leninizmus útmutatásaival és vezérvonalával teljes összhangban? Zinovjev szerint ehhez nem volt joga. Miért? Azért, mert a régi formula megváltoztatása és szabatosabbá tétele e formula felülvizsgálása, a felülvizsgálás pedig németül revíziót jelent. Nem világos hát, hogy Sztálin revizionizmusba esett?

Kiderül tehát, hogy itt a revizionizmus új, zinovjevi kritériumával van dolgunk, amely a marxista gondolkodást teljes mozdulatlanságra ítéli a revizionizmus vádjának terhe alatt.

Ha például Marx a mult század derekán azt mondotta, hogy a kapitalizmus *emelkedő irányú* fejlődése idején a szocializmus győzelme nemzeti határok között lehetetlen, Lenin pedig a XX. század 15. esztendejében azt mondotta, hogy a kapitalizmus *lefelé menő* fejlődése idején, a halódó kapitalizmus idején ez a győzelem lehetséges — kiderül, hogy Lenin revizionizmust követett el Marx-szal szemben.

Ha például Marx azt mondotta a mult század derekán, hogy a szocialista „forradalom az európai kontinens bármely országának vagy akár az egész európai kontinensnek gazdasági viszonyaiban Anglia nélkül csak vihar egy pohár vízben"[27], Engels pedig, figyelembe véve az osztályharc új tapasztalatait, később megváltoztatta ezt a tételt, mondván, hogy

a szocialista forradalmat „a francia kezdi, a német pedig befejezi" — akkor kiderül, hogy Engels revizionizmust követett el Marx-szal szemben.

Ha Engels azt mondotta, hogy a francia kezdi a szocialista forradalmat, de a német fejezi be, Lenin pedig, a forradalom szovjetuniói győzelmének tapasztalata alapján, megváltoztatta ezt a formulát és másikkal cserélte fel, mondván, hogy az orosz elkezdte a szocialista forradalmat, a német, a francia, az angol pedig befejezi — akkor kiderül, hogy Lenin revizionizmust követett el Engels-szel, és még inkább Marx-szal szemben.

Lenin például a következőket mondta ezzel kapcsolatban:

„Marx és Engels, a szocializmus nagy megalapítói, akik több évtizeden át kísérték figyelemmel a munkásmozgalom fejlődeset és a szocialista világforradalom erlelődését, világosan látták, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet hosszú szülési fájdalmakkal jár, a proletardiktatúra hosszú időszakát követeli meg, megkoveteli minden réginek az összetöréset, a kapitalizmus minden formájának kímeletlen megsemmisítését, minden ország munkásainak együttműködését, akiknek egyesiteniok kell minden erőfeszítésüket, hogy biztosítsák a végső győzelmet. És ők azt mondották, hogy a XIX. század végén majd úgy lesz, hogy a «francia kezdi, a német pedig befejezi», — azért a francia kezdi, mert a forradalom évtizedei folyamán kifejlesztette magában azt az onfeláldozó kezdeményező erőt a forradalmi cselekvésben, amely a szocialista forradalom élcsapatává avatta.

Mi most a nemzetkózi szocializmus erőinek más kombinációját látjuk. Mi azt mondjuk, hogy konnyebben kezdődik meg a mozgalom azokban az országokban, amelyek nem tartoznak a kizsákmányoló országok közé, vagyis azok közé, amelyeknek lehetőségük van könnyebb fosztoga-

tásra és meg tudják vesztegetni munkásaik felső rétegeit... *Másképp alakult a dolog, mint ahogy Marx és Engels várták**, nekünk, orosz dolgozó és kizsákmányolt osztályoknak jutott osztályrészül a nemzetközi szocialista forradalom élcsapatának megtisztelő szerepe, és mi most világosan látjuk, hogyan megy majd messzire a forradalom fejlődése; az orosz kezdte — a német, a francia, az angol befejezi, és a szocializmus győzni fog" *(Lenin*, XXII. köt. 218. old.).

Látják, hogy itt Lenin egyenest „felülvizsgálja" Engelst és Marxot, Zinovjev szerint „revizionizmust" követ el.

Ha például Engels és Marx úgy határozta meg a Párizsi Komműnt, mint a proletariátus diktatúráját, amelyet, mint ismeretes, két párt vezetett s e két párt közül egyik sem volt marxista, Lenin viszont, figyelembe véve az imperializmus viszonyai között folyó osztályharc új tapasztalatait, azt mondotta később, hogy valamennyire is fejlett proletárdiktatúra csak *egy* párt, a marxizmus pártja vezetésével valósítható meg — kiderül, hogy Lenin nyilvánvaló „revizionizmust" követett el Marx-szal és Engels-szel szemben.

Ha Lenin az imperialista háború előtti időszakban azt mondotta, hogy a föderáció az államszervezet elfogadhatatlan típusa, 1917-ben pedig, a proletariátus harcának új tapasztalatai alapján, megváltoztatta, felülvizsgálta ezt a formulát, mondván, hogy a föderáció a szocializmusba való átmenet idején az államszervezet célszerű típusa — akkor kiderül, hogy Lenin „revizionizmust" követett el saját magával és a leninizmussal szemben.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

És így tovább, és így tovább.

Zinovjev szerint tehát a marxizmusnak nem szabad új tapasztalatokkal gazdagodnia, mert egyik vagy másik marxista klasszikus egyes tételeinek és formuláinak bármily javítása revizionizmus.

Mi a marxizmus? A marxizmus tudomány. Fennmaradhat és fejlődhet-e a marxizmus mint tudomány, ha nem gazdagodik a proletariátus osztályharcának új tapasztalataival, ha nem dolgozza fel ezeket a tapasztalatokat a *marxizmus álláspontjáról*, a marxista módszer *szemszögéből?* Világos, hogy nem.

Ezek után, azt hiszem, világos, hogy a marxizmus megköveteli a régi formulák javítását és gazdagítását az új tapasztalatok figyelembe vétele alapján a marxizmus álláspontjának *fenntartása mellett*, módszerének fenntartása mellett, Zinovjev pedig éppen az ellenkezőjét teszi, amikor a betűhöz ragaszkodik és a marxizmus álláspontját, a marxizmus módszerét felcseréli a marxizmus egyes tételeinek betűjével.

Mi köze lehet a valóságos marxizmushoz annak az eljárásnak, amely a marxizmus vezérvonalát felcseréli egyes formulák betűjével és a marxizmus egyes tételeiből kiragadott idézetekkel?

Kételkedhetünk-e abban, hogy ez nem marxizmus, hanem a marxizmus karikatúrája?

Marx és Engels éppen ilyen „marxistákra" gondoltak, mint Zinovjev, amikor azt mondták: „A mi tanításunk nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala."

Zinovjevnek az a baja, hogy nem képes felfogni Marx és Engels e szavainak értelmét és jelentőségét.

II

A SZOCIALIZMUS EGYES KAPITALISTA ORSZÁGOKBAN VALÓ GYŐZELMÉNEK KÉRDÉSE

Beszéltem az ellenzék egyes hibáiról és az ellenzék vezéreinek beszédeiben megállapított ténybeli valótlanságokról. Igyekeztem ezt a kérdést a zárszó első részében egyes megjegyzések formájában kimeríteni. Engedjék meg, hogy most közvetlenül rátérjek a dolog lényegére.

1. A proletárforradalmak előfeltételei egyes országokban az imperializmus időszakában

Az első kérdés: lehetséges-e a szocializmus győzelme egyes tőkés országokban az imperializmus időszakában. Mint látják, nem egyvalamely országról van szó, hanem valamennyi többé vagy kevésbbé fejlett imperialista országról.

Mi az ellenzék alapvető hibája a szocializmus egyes tőkés országokban való győzelmének kérdésében?

Az ellenzék alapvető hibája az, hogy nem érti vagy nem akarja megérteni az imperializmuselőtti kapitalizmus és az imperialista kapitalizmus közötti egész különbséget, nem érti az imperializmus gazdasági lényegét és összekeveri a kapitalizmus két különböző szakaszát — az imperializmuselőtti szakaszt az imperialista szakasszal.

Az ellenzéknek ebből a hibájából következik a másik hibája, amely abban áll, hogy az ellenzék nem fogja fel az imperializmus időszakában végbemenő fejlődés egyenlőtlenségéről szóló törvény értelmét

és jelentőségét, szembeállítja ezzel a törvénnyel a nivellálódás tendenciáját, és így az ultraimperializmus kautskysta álláspontjára csúszik le.

Ez a két hiba vezet az ellenzék harmadik hibájára, arra a hibára, hogy az imperializmuselőtti kapitalizmus alapján létrejött formulákat és tételeket mechanikusan kiterjeszti az imperialista kapitalizmusra, és ennek következtében tagadja a szocializmus egyes tőkés országokban való győzelmének lehetőségét.

Mi a különbség a régi, a monopóliumelőtti kapitalizmus és az új, a monopolkapitalizmus között, ha ezt a különbséget néhány szóban akarjuk kifejezni?

A különbség az, hogy a kapitalizmusnak a szabadverseny útján végbement fejlődését felváltotta a tőkések óriási monopolszövetségei útján végbemenő fejlődés, hogy a régi, „kulturált", „haladó" tőkét felváltotta a finánctőke, a „rothadó" tőke, hogy a tőke „békés" terebélyesedését és „szabad" területekre való „békés" kiterjeszkedését felváltotta az ugrásszerű fejlődés, az olyan fejlődés, amely a már felosztott világnak a tőkés csoportok közötti katonai összeütközések útján történő újrafelosztásával megy végbe, hogy a régi kapitalizmust, amely egészében emelkedő irányban fejlődött, ilymódon felváltotta a halódó kapitalizmus, amely egészében lefelé menő irányban fejlődik.

Lenin erről a következőket mondotta:

„Emlékezzünk csak, mi volt az alapja annak, hogy a kapitalizmus előző, «békés» korszakát a modern, imperialista korszak váltotta fel? Ennek az volt az alapja, hogy a szabadverseny helyébe a kapitalisták monopolszövetségei

léptek és hogy az egész földkerekséget felosztották. Világos, hogy mindkét tény (és tényező) valóban világjelentőségű: a szabadkereskedelem és a békés verseny csak addig volt lehetséges és szükségszerű, amíg a tőke akadálytalanul gyarapíthatta gyarmatait és foglalhatta el Afrikában és másutt az el nem foglalt területeket, és emellett a tőke koncentrációja még gyenge volt, monopolisztikus vállalatok, vagyis olyan óriási vállalatok, amelyek *egész* iparágakat tartanak kezükben, még nem voltak. Az ilyen monopolvállalatok keletkezése és növekedése... *lehetetlenné* teszi a korábbi szabadversenyt, kirántja alóla a talajt, az egész földkerekség felosztása pedig arra *kényszeríti* a tőkéseket, hogy a békés terjeszkedésről áttérjenek a gyarmatok és befolyási szférák *újrafelosztásáért* folyó fegyveres harcra" (XVIII. köt. 254. old.).

Továbbá:

„*Nem lehet* többé a régi módon élni, a *simán fejlődő** és fokozatosan új országokra kiterjedő kapitalizmus viszonylag nyugodt, kulturált, békés viszonyai közt, mert más korszak következett be. A finánctőke *kiszorítja*, és ki fogja szorítani az illető országot a nagyhatalmak sorából, magához ragadja annak gyarmatait és befolyási szféráit" (XVIII. köt. 256—257. old.[27a]).

Ebből vonja le Lenin fő következtetését az imperialista kapitalizmus jellegéről:

„Érthető, hogy miért *halódó* kapitalizmus az imperializmus, miért *átmenet* a szocializmusba: a kapitalizmus*ból* kinövő monopólium *már* a kapitalizmus haldoklása, a szocializmusba való átmenetének kezdete. A munka roppant méretű *társadalmasítása* az imperializmus által (az, amit az imperializmus magasztalói — a polgári közgazdászok — «egybefonódásnak» neveznek) ugyanezt jelenti" (XIX. köt. 302. old.[25a]).

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Ellenzékünknek az a baja, hogy nem érti ennek az imperializmuselőtti kapitalizmus és az imperialista kapitalizmus közötti különbségnek egész fontosságát.

Pártunk állásfoglalásának kiindulópontja tehát annak a ténynek az elismerése, hogy a jelenlegi kapitalizmus, az imperialista kapitalizmus, halódó kapitalizmus.

Ez azonban, sajnos, még nem jelenti azt, hogy a kapitalizmus már meghalt. De kétségtelenül azt jelenti, hogy a kapitalizmus a maga egészében nem a megújhodás, hanem az elhalás felé tart, hogy a kapitalizmus a maga egészében nem emelkedő irányban, hanem lefelé menő irányban fejlődik.

Ebből az általános kérdésből következik az imperializmus időszakában végbemenő fejlődés egyenlőtlenségének kérdése.

Miről van szó rendszerint, amikor Lenin tanítványai az imperializmus időszakában végbemenő fejlődés egyenlőtlenségéről beszélnek?

Arról talán, hogy a különböző tőkés országok fejlődési színvonala nagyon különböző, hogy egyes országok fejlődésükben elmaradnak más országok mögött, hogy ez a különbség egyre jobban növekszik?

Nem, nem erről. Aki az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségét összekeveri a tőkés országok fejlődési színvonalában mutatkozó különbséggel, az filiszterségbe esett. Éppen ilyen filiszterségbe esett az ellenzék, amikor a SzK(b)P XV. konferenciáján összekeverte a *fejlődés* egyenlőtlenségének kérdését a különböző tőkés országok gazdasági helyzetének színvonalában fennálló különbség kérdésével. Éppen

ebből a fogalomzavarból kiindulva jutott akkor az ellenzék arra a teljesen helytelen következtetésre, hogy régebben a fejlődés egyenlőtlensége nagyobb volt, mint az imperializmus idején. Éppen ezért mondotta Trockij a XV. konferencián, hogy „a XIX. században ez az egyenlőtlenség *nagyobb* volt, mint a XX. században" (lásd Trockij beszédét a SzK(b)P XV. konferenciáján). Ugyanezt mondotta Zinovjev is, amikor azt állította: „nem igaz, hogy a tőkés fejlődés egyenlőtlensége az imperialista korszak kezdete előtt kisebb volt" (lásd Zinovjev beszédét a SzK(b)P XV. konferenciáján).

Igaz, most, a XV. konferencián elhangzott vita után, az ellenzék szükségesnek látta frontot változtatni, és a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumán mondott beszédeiben ennek valahogy éppen az ellenkezőjét állította, vagypedig igyekezett egyszerűen agyonhallgatni ezt a hibáját. Trockij például a kibővített plénumon mondott beszédében kijelentette: „Ami a fejlődés ütemét illeti, az imperializmus ezt az egyenlőtlenséget a *végsőkig kiélezte.*" Ami Zinovjevet illeti, ő a Komintern Végrehajtó Bizottságának plénumán mondott beszédében jobbnak látta hallgatni erről a kérdésről, holott minden bizonnyal tudnia kellett, hogy éppen arról folyt a vita, hogy fokozódik-e az egyenlőtlenség törvényének hatása az imperializmus időszakában, avagy gyengül. Ez azonban csak azt bizonyítja, hogy a vita egysmásra megtanította az ellenzéket és nem volt számára haszontalan.

Szóval: a tőkés országoknak az imperializmus időszakában végbemenő egyenlőtlen fejlődése kér-

dését nem szabad összekeverni a különböző tőkés országok gazdasági helyzetének színvonalában fennálló különbség kérdésével.

Mondhatjuk-e azt, hogy a tőkés országok fejlődési színvonalában fennálló különbség csökkenése és ez országok nivellálódásának fejlődése gyengíti az imperializmus alatti egyenlőtlen fejlődés törvényének hatását? Nem, nem mondhatjuk. Növekszik-e vagy csökken ez a fejlődési színvonalban fennálló különbség? Kétségtelenül, csökken. Növekszik-e vagy csökken a nivellálódás? Feltétlenül növekszik. Nincs-e ellentmondásban a nivellálódás növekedése az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének fokozódásával? Nem, nincs ellentmondásban. Ellenkezőleg, éppen a nivellálódás az a talaj és az a bázis, amelyen lehetővé válik, hogy az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének hatása fokozódjék. Csak az imperializmus gazdasági lényegét meg nem értő emberek, mint például nálunk az ellenzékiek, állíthatják szembe a nivellálódást az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének törvényével. Éppen mert az elmaradott országok gyorsítják fejlődésüket és nivellálódnak a fejlettebb országokkal, éppen emiatt éleződik ki az a harc, amely azért folyik, hogy egyes országok utólérjenek más országokat, éppen emiatt *nyílik lehetőség* arra, hogy egyes országok megelőzzenek más országokat és kiszorítsák őket a piacokról, megteremtve ezzel a katonai összeütközések előfeltételeit, a kapitalizmus világfrontja gyengülésének előfeltételeit, annak előfeltételeit, hogy a különböző tőkés országok proletárjai áttörjék ezt a frontot. Aki nem értette meg ezt az egyszerű dolgot, az sem-

mit sem értett meg a monopolkapitalizmus gazdasági lényegének kérdéséből.

Tehát: a nivellálódás az imperializmus időszakában végbemenő fejlődés egyenlőtlensége fokozódásának egyik feltétele.

Mondhatjuk-e azt, hogy az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlensége abban áll, hogy egyes országok a *szokott módon*, úgyszólván *evolúciós* úton, ugrások nélkül, katonai katasztrófák nélkül, a már felosztott világ újrafelosztásai nélkül érnek utól és azután túl is szárnyalnak más országokat gazdasági tekintetben? Nem, ezt nem mondhatjuk. Ilyen egyenlőtlenség a monopóliumelőtti kapitalizmus időszakában is volt, erről Marx tudott és erről Lenin is írt „A kapitalizmus fejlődése Oroszországban"[28] című munkájában. A kapitalizmus fejlődése akkor többé-kevésbbé simán, többé-kevésbbé evolúciós módon folyt és egyes országok hosszú időn át ugrások és elkerülhetetlen világméretű katonai összeütközések nélkül előztek meg más országokat. Most nem erről az egyenlőtlenségről van szó.

Mit jelent tehát a tőkés országoknak az imperializmus alatti fejlődése egyenlőtlenségéről szóló törvény?

Az imperializmus időszakában végbemenő fejlődés egyenlőtlenségének törvénye azt jelenti, hogy egyes országok más országokhoz képest ugrásszerűen fejlődnek, egyes országok gyorsan kiszorítanak a világpiacról más országokat, időnként háborús összeütközések és háborús katasztrófák útján újra felosztják a *már felosztott világot*, elmélyülnek és kiéleződnek a konfliktusok az imperializmus táborában,

gyengül a világkapitalizmus frontja, lehetőség nyílik arra, hogy egyes országok proletariátusa áttörje ezt a frontot, lehetőség nyílik arra, hogy a szocializmus egyes országokban győzzön.

Melyek az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlensége törvényének fő elemei?

Először is az a tény, hogy a világ már fel van osztva az imperialista csoportok között, „szabad", el nem foglalt terület nincs többé a világon, és ahhoz, hogy újabb piacokat és nyersanyagforrásokat foglaljanak el, ahhoz, hogy terjeszkedjenek — másoktól kell ezt a területet erőszakkal elvenniök.

Másodszor az, hogy a technika hallatlan fejlődése és a tőkés országok fejlődési színvonalában fokozódó nivellálódás lehetővé tette és megkönnyítette azt, hogy egyes országok ugrásszerűen megelőzzenek más országokat, hogy az erősebb országokat kiszorítsák a kevésbbé erős, de gyorsan fejlődő országok.

Harmadszor az, hogy az érdekszféráknak az egyes imperialista csoportok közötti régi felosztása minduntalan összeütközésbe kerül az új világpiaci erőviszonyokkal, hogy az érdekszférák régi elosztása és az új erőviszonyok közötti „egyensúly" megteremtéséhez a világnak imperialista háborúk útján történő időnkénti újrafelosztására van szükség.

Ez az oka annak, hogy a fejlődés egyenlőtlensége az imperializmus időszakában fokozódik és kiéleződik.

Ez az oka annak, hogy az imperializmus táborának belső konfliktusait békés úton megoldani lehetetlen.

Ez az oka annak, hogy az ultraimperializmus kautskysta elmélete, amely azt hirdeti, hogy ezeknek a konfliktusoknak békés úton való megoldása lehetséges — tarthatatlan.

Ebből azonban az következik, hogy az ellenzék, amely tagadja azt a tényt, hogy a fejlődés egyenlőtlensége az imperializmus időszakában fokozódik és kiéleződik, az ultraimperializmus álláspontjára csúszik le.

Ezek a fejlődés egyenlőtlenségének jellemző vonásai az imperializmus időszakában.

Mikor fejeződött be a világ felosztása az imperialista csoportok között?

Lenin azt mondja, hogy a világ felosztását a XX. század elején fejezték be.

Mikor került első ízben gyakorlatilag napirendre a már felosztott világ újrafelosztásának kérdése?

Az első imperialista világháború idején.

De ebből az következik, hogy az *imperializmus alatti* fejlődés egyenlőtlenségének törvényét csak a XX. század elején fedezhették fel és indokolhatták meg.

Éppen erről beszéltem a SzK(b)P XV. konferenciáján mondott beszédemben, amikor azt mondottam, hogy az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének törvényét Lenin elvtárs fedezte fel és indokolta meg.

Az imperialista világháború volt az első kísérlet a már felosztott világ újrafelosztására. A kapitalizmus erre a kísérletre azzal fizetett rá, hogy Oroszországban győzött a forradalom és megrendültek az imperializmus alapjai a gyarmati és függő országokban.

Mondanom sem kell, hogy az újrafelosztás első kísérletét a második kísérletnek kell követnie, amire az előkészítő munkálatok már folynak az imperialisták táborában.

Aligha lehet kételkedni abban, hogy a világkapitalizmus az újrafelosztás második kísérletéért sokkal nagyobb árat fog fizetni, mint az elsőért.

Ezek a világkapitalizmus fejlődésének távlatai az imperializmus viszonyai közt végbemenő fejlődés egyenlőtlenségének törvénye szempontjából.

Látják tehát, hogy ezek a távlatok egyenesen és közvetlenül elvezetnek a szocializmus egyes tőkés országokban való győzelmének lehetőségéhez az imperializmus időszakában.

Ismeretes, hogy Lenin a szocializmus egyes országokban való győzelmének lehetőségét egyenesen és közvetlenül a tőkés országok fejlődése egyenlőtlenségének törvényéből vezette le. És Leninnek tökéletesen igaza volt. Mert az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének törvénye végkép kirántja a talajt a minden rendű és rangú szociáldemokraták „elméleti" bravúrjai alól, amelyekkel azt akarják bebizonyítani, hogy a szocializmus győzelme egyes tőkés országokban lehetetlen.

Lenin erről 1915-ben írt program-cikkében ezt mondja:

„A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége a kapitalizmus feltétlen törvénye. *Ebből következik**, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte néhány, vagy akár egy, egymagában vett, kapitalista országban is" (XVIII. köt. 232. old.[11a]).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

K ö v e t k e z t e t é s e k:

a) Az ellenzék fő hibája abban áll, hogy nem látja a különbséget a kapitalizmus két fázisa között, vagy nem akarja hangsúlyozni ezt a különbséget. És miért nem akarja hangsúlyozni? Azért, mert ez a különbség az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének törvényéhez vezet.

b) Az ellenzék második hibája abban áll, hogy nem érti vagy alábecsüli a tőkés országok imperializmus alatti fejlődésének egyenlőtlenségéről szóló törvény döntő jelentőségét. De miért becsüli alá? Azért, mert ha helyesen értékelné a tőkés országok fejlődése egyenlőtlenségének törvényét, akkor azt a következtetést kellene levonnia, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban lehetséges.

c) Ebből következik az ellenzék harmadik hibája, amely abban áll, hogy tagadja a szocializmus győzelmének lehetőségét egyes tőkés országokban az imperializmus idején.

Aki tagadja a szocializmus egyes országokban való győzelmének lehetőségét, az kénytelen elhallgatni az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlensége törvényének jelentőségét, aki pedig kénytelen elhallgatni az egyenlőtlenség törvényének jelentőségét, annak szükségképpen el kell kennie azt a különbséget, amely az imperializmuselőtti kapitalizmus és az imperialista kapitalizmus között fennáll.

Ez a helyzet a tőkés országok proletárforradalmai előfeltételeinek kérdésével.

Mi ennek a kérdésnek a gyakorlati jelentősége?

A gyakorlat szempontjából két vonal áll előttünk.

Az egyik vonal — pártunk vonala, pártunké, amely arra szólítja fel az egyes országok proletárjait, hogy készüljenek az eljövendő forradalomra, éberen figyeljék az események menetét és álljanak készen arra, hogy kedvező feltételek mellett önállóan törjék át a tőke frontját, ragadják meg a hatalmat és rendítsék meg a világkapitalizmus alapjait.

A másik vonal — ellenzékünk vonala, ellenzékünké, amely kételyt kelt a kapitalista front önálló áttörésének célszerűségét illetőleg és arra szólítja fel az egyes országok proletárjait, hogy várják meg az „általános végkifejlés" pillanatát.

Pártunk vonala — fokozni a forradalmi nyomást a saját burzsoázia ellen és felszabadítani az egyes országok proletárjainak kezdeményezését, ezzel szemben ellenzékünk vonala — a passzív várakozás vonala, amely béklyóba veri az egyes országok proletárjainak kezdeményezését a saját burzsoáziájuk ellen folytatott harcukban.

Az első vonal az egyes országok proletárjai aktivizálásának vonala.

A második vonal a proletariátus forradalomra törő akarata gyengítésének vonala, a passzivitás és a várakozás vonala.

Leninnek ezerszeresen igaza volt, amikor a következő, közvetlenül mostani vitáinkra vonatkozó, örökértékű szavakat írta:

„Tudom, vannak persze olyan bölcsek, akik nagyon okosaknak tartják, sőt szocialistáknak nevezik magukat, akik azt hajtogatják, hogy nem kellett volna meghódítanunk a hatalmat mindaddig, amíg a forradalom nem tör ki valamennyi országban. Nem sejtik, hogy amikor így

beszélnek, elfordulnak a forradalomtól és a burzsoázia oldalára állnak át. Megvárni, amíg a dolgozó osztályok világméretekben végrehajtják a forradalmat — ez azt jelenti, hogy mindnyájan kővé meredünk a várakozásban. Ez badarság" (XXIII. kot. 9. old.).

Lenin e szavait nem szabad elfelejteni.

2. Hogyan „dolgozza át" Zinovjev Lenint

Beszéltem az egyes tőkés országok proletárforradalmainak előfeltételeiről. Most arról szeretnék néhány szót szólni, hogyan hamisítja meg vagy „dolgozza át" Zinovjev Leninnek a proletárforradalmak előfeltételeiről és a szocializmus egyes tőkés országokban való győzelméről szóló alapvető cikkét. Leninnek „Az Európai Egyesült Államok jelszaváról" című, 1915-ben írt ismert cikkére gondolok, amelyet vitáink folyamán többször idéztünk. Zinovjev azt vetette szememre, hogy nem teljes egészében idéztem ezt a cikket; ugyanakkor Zinovjev ezt a cikket olymódon igyekszik értelmezni, hogy az nem nevezhető másként, mint a lenini nézetek, a szocializmus egyes országokban való győzelme kérdésében követett lenini fő vonal teljes elferdítésének. Engedjék meg, hogy ezt az idézetet teljes egészében felolvassam, s most a multkor idő hiányában kihagyott sorokat igyekszem hangsúlyozni. Íme az idézet:

„A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége — a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte néhány, vagy akár egy, egymagában vett, kapitalista országban is. Ennek az országnak győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és miután megszervezte országában a

szocialista termelést, *szembe*fordulna a világ többi, kapitalista részével, a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, sőt szükség esetén katonai erővel is fellepne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen. *Annak a társadalomnak politikai formája, melyben győz a proletariátus, meydöntve a burzsoáziát, a demokratikus köztársaság lesz, amely mindjobban központosítja az adott nemzet vagy nemzetek proletariátusának erőit a szocializmusra még át nem tért államok ellen folyó harcban. Az osztályok megszüntetése lehetetlen az elnyomott osztály, a proletariátus diktatúrája nélkül. A nemzetek szabad egyesülése a szocializmusban lehetetlen a szocialista köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott, többé-kevésbbé hosszú, szívós harca nélkül*" (XVIII. 232—233. old.[11a]).

Zinovjev két megjegyzést fűz ehhez az idézethez: az egyiket a demokratikus köztársaságról, a másikat a szocialista termelés megszervezéséről.

Beszéljünk először az első megjegyzésről. Zinovjev azt hiszi, hogy ha Lenin itt demokratikus köztársaságról beszél, akkor legfeljebb arról lehet szó, hogy a proletariátus megragadja a hatalmat, s Zinovjev itt nem átallott meglehetősen homályos, de nyomatékos célzást tenni arra, hogy Leninnél itt, úgymond, burzsoá köztársaságról van szó. Igaz-e ez? Világos, hogy nem igaz. Ahhoz, hogy megcáfoljuk Zinovjevnek ezt a nem éppen becsületes célzását, elegendő elolvasnunk az idézet utolsó sorait, amelyekben a „*szocialista* köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott harcáról" van szó. Világos, hogy amikor Lenin demokratikus köztársaságról beszélt, nem burzsoá köztársaságra, hanem szocialista köztársaságra gondolt.

Lenin 1915-ben nem ismerte még a Szovjet-

hatalmat mint a proletárdiktatúra államformáját. Lenin már 1905-ben tudta, hogy az egyes Szovjetek a forradalmi hatalom csírái a cárizmus megdöntésének időszakában. De az állami méretben egyesített Szovjethatalmat, mint a proletárdiktatúra államformáját, akkor még nem ismerte. A Szovjetek Köztársaságát, mint a proletárdiktatúra államformáját, Lenin csak 1917-ben fedezte fel, és az átmeneti társadalom politikai szervezete ez új formájának kérdését 1917 nyarán dolgozta ki részletesen, főképpen „Állam és forradalom" című könyvében[29]. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy Lenin az idézetben nem Szovjet Köztársaságról, hanem demokratikus köztársaságról beszél, értve ezen, mint az idézetből kitűnik, szocialista köztársaságot. Lenin itt ugyanúgy járt el, mint annak idején Marx és Engels, akik a Párizsi Kommün előtt a kapitalizmus és a szocializmus közötti átmeneti társadalom politikai szervezete formájának általában a köztársaságot tartották, a Párizsi Kommün után pedig kifejtették ezt a terminust, mondván, hogy ennek a köztársaságnak Párizsi Kommün típusú köztársaságnak kell lennie. Nem is szólok arról, hogy ha Lenin ebben az idézetben burzsoá-demokratikus köztársaságra gondolt volna, akkor nem beszélhetett volna a „proletariátus diktatúrájáról", a „tőkések kisajátításáról" stb.

Látják, hogy Zinovjevnek Lenin „átdolgozására" irányuló kísérlete nem nevezhető sikeresnek.

Térjünk át Zinovjev második megjegyzésére. Zinovjev erősködik, hogy Lenin elvtársnak „a szocialista termelés megszervezésére" vonatkozó szavait

nem úgy kell érteni, ahogy azt normális embereknek általában érteniök kell, hanem valahogy másként, mégpedig úgy, hogy Lenin itt a szocialista termelés megszervezésének *megkezdésére* gondolt. Hogy miért, milyen alapon — azt Zinovjev nem magyarázta meg. Engedjék meg leszegeznem, hogy Zinovjev itt még egy kísérletet tesz Lenin „átdolgozására". Az idézet világosan megmondja, hogy „ennek az országnak győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és *miután megszervezte* országában a szocialista termelést, szembefordulna a világ többi, kapitalista részével". Itt az áll: „*miután megszervezte*", nempedig az, hogy „szervezve". Kell-e még bizonyítanom, hogy itt különbség van? Kell-e még bizonyítanom, hogy ha Lenin a szocialista termelés megszervezésének csak *megkezdésére* gondolt volna, azt mondta volna, hogy „szervezve", nempedig azt, hogy „miután megszervezte"? Lenin tehát nemcsak a szocialista termelés szervezésének megkezdésére gondolt, hanem a szocialista termelés megszervezésének lehetőségére, a szocialista termelés egyes országokban való felépítésének lehetőségére is gondolt.

Látják tehát, hogy Zinovjevnek ezt a Lenin „átdolgozására" irányuló második kísérletét is enyhén szólva sikertelennek kell minősítenünk.

Zinovjev Lenin „átdolgozására" irányuló kísérleteit olyanféle mókákkal igyekszik takargatni, hogy „nem lehet szocializmust építeni varázsütésre két hét vagy két hónap alatt". Félek, hogy Zinovjevnek azért van szüksége ezekre a mókákra, hogy „jó arcot vágjon, amikor rosszak a kártyái". Mert ugyan hol

akadt Zinovjev olyan emberekre, akik két hét alatt, két hónap vagy két év alatt készülnek szocializmust építeni? Miért nem nevezi meg ezeket az embereket, ha ilyenek egyáltalán vannak a világon? Azért nem nevezte meg őket, mert ilyen emberek nincsenek a világon. Erre a hamisan csengő mókázásra Zinovjevnek azért volt szüksége, hogy leplezze Lenin és a leninizmus „átdolgozása" terén kifejtett „munkáját".

Tehát:

a) az imperializmus alatti fejlődés egyenlőtlenségének törvényéből kiindulva Lenin „Az Európai Egyesült Államok jelszaváról" című alapvető cikkében arra a következtetésre jutott, hogy a szocializmus győzelme egyes kapitalista országokban lehetséges;

b) a szocializmus egyes országokban való győzelmén Lenin azt érti, hogy a proletariátus megragadja a hatalmat, a tőkéseket kisajátítják és a szocialista termelést megszervezik, de mindezek a feladatok nem öncélúak, hanem eszközök arra, hogy a proletariátus szembeforduljon a világ többi, kapitalista részével és segítsen minden ország proletárjainak a kapitalizmus elleni harcukban;

c) Zinovjev megpróbálta megnyesni a leninizmus e tételeit és „átdolgozni" Lenint az ellenzéki blokk mostani félig mensevik álláspontjának megfelelően. De ez rossz eszközökkel végrehajtott kísérletnek bizonyult.

Azt hiszem, hogy további magyarázatokra itt semmi szükség.

III
A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK KÉRDÉSE A SZOVJETUNIÓBAN

Engedjék meg, elvtársak, hogy most áttérjek a szocializmusnak a Szovjetunióban, országunkban való építése kérdésére.

1. Az ellenzék „manőverei" és Lenin pártjának „nacionál-reformizmusa"

Trockij kijelentette beszédében, hogy Sztálin legnagyobb hibája az az elmélet, amely szerint lehetséges a szocializmus építése *egy* országban, a mi országunkban. Kiderül tehát, hogy nem Leninnek a szocializmus országunkban való felépítése lehetőségéről szóló elméletéről van szó, hanem Sztálinnak valamiféle, senki által nem ismert „elméletéről". Ezt én úgy fogom fel, hogy Trockij Lenin elmélete ellen akar harcolni, de minthogy nyiltan harcolni Lenin ellen kockázatos dolog, jobbnak látta, hogy ezt a harcot a Sztálin „elmélete" elleni harc örve alatt vívja meg. Trockij meg akarja könnyíteni magának a leninizmus elleni harcot, megkönnyíteni azzal, hogy ezt a harcot Sztálin „elméletének" bírálatával álcázza. Hogy ez valóban így van, hogy nem Sztálinról van itt szó, hogy szó sem lehet Sztálinnak bármi néven nevezendő „elméletéről", hogy Sztálin sohasem tartott igényt valami újra az elméletben, hanem csupán arra törekedett, hogy megkönnyítse a leninizmus teljes diadalát pártunkban, Trockij revizionista erőlködései ellenére — ezt az alábbiakban igyekszem kimutatni. Egyelőre csak annyit jegyzek meg, hogy

Trockijnak Sztálin „elméletére" vonatkozó kijelentése manőver, kibúvó, gyáva és sikertelen kibúvó, amelynek az a rendeltetése, hogy álcázza Trockijnak a szocializmus egyes országokban való győzelméről szóló lenini elmélet elleni harcát, azt a harcot, amely 1915-ben kezdődött és egészen napjainkig tart. Hogy Trockijnak ez az eljárása a becsületes vita ismérve-e — ám ítéljék meg az elvtársak maguk.

Azok a határozatok, amelyeket pártunk a szocializmus országunkban való építése lehetőségének kérdésében hozott, Lenin elvtárs ismeretes programjelentőségű munkáiból indulnak ki. Lenin e munkáiban arról van szó, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban az imperializmus viszonyai között lehetséges, hogy a proletárdiktatúra győzelme e diktatúra gazdasági problémájának megoldásában biztosítva van, hogy nekünk, a Szovjetunió proletárjainak, mindenünk megvan, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges és elegendő.

Az imént felolvastam egy idézetet Leninnek abból az ismert cikkéből, amelyben először vetette fel a szocializmus egyes országokban való győzelme lehetőségének kérdését és amelyet ennélfogva most nem fogok ismételni. Lenin ezt a cikket 1915-ben írta. Ebben a cikkben arról van szó, hogy a szocializmus győzelme egyes országokban, a hatalom megragadása a proletariátus által, a tőkések kisajátítása és a szocialista termelés megszervezése — lehetséges. Ismeretes, hogy Trockij nyomban, még ugyanabban az évben, 1915-ben, a sajtóban fellépett Lenin e cikke ellen, és a lenini szocializmus *egy* országban elméletet a „nemzeti korlátoltság" elméletének nevezte.

Kérdezem, miért beszélnek mégis Sztálin „elméletéről"?

Beszédemben felolvastam továbbá egy idézetet Leninnek a „Gazdaság és politika a proletárdiktatúra korszakában" című ismert művéből, amelyben Lenin kereken és határozottan kijelenti, hogy a Szovjetunió proletariátusának győzelmét a proletárdiktatúra gazdasági problémájának megoldása szempontjából biztosítottnak kell tekintenünk. Lenin ezt a művét 1919-ben írta. Íme az idézet:

„Bárhogy hazudjanak, bárhogy rágalmazzanak is bennünket minden ország burzsoái, valamint nyilt és leplezett szekértolóik (a II. Internacionále «szocialistái»), egy dolog kétségtelen: *a proletárdiktatúra legfőbb gazdasági problémája szempontjából nálunk a kommunizmus győzelme a kapitalizmuson biztosítva van.* Az egész világ burzsoáziája éppen azért dühöng és őrjöng olyan veszettül a bolsevizmus ellen, azért szervez katonai betöréseket, összeesküvéseket és egyebeket a bolsevikok ellen, mert nagyon jól tudja, hogy *a mi győzelmünk a társadalmi gazdaság átépítése terén elkerülhetetlen, hacsak katonai erővel el nem taposnak bennünket. Márpedig az, hogy így eltaposson bennünket, nem fog neki sikerülni*"* (XXIV. köt. 510. old. [12a]).

Láthatják, hogy Lenin itt egyenesen arról beszél, hogy a Szovjetunió proletariátusának győzelme a társadalmi gazdaság átalakítása, a proletárdiktatúra gazdasági problémájának megoldása terén lehetséges.

Ismeretes, hogy Trockij és az egész ellenzék nem ért egyet az ebben az idézetben foglalt alaptételekkel.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Kérdezem, miért beszélnek mégis Sztálin „elméletéről"?

Végül felolvastam egy idézetet Leninnek „A szövetkezetekről" szóló, 1923-ban írt ismert brosúrájából. Ez az idézet így hangzik:

„Valóban: minden nagyüzemi termelési eszköz az állam hatalmában van, az államhatalom a proletariátus kezében, a proletariátus szövetségben a sokmillió kis- és törpeparaszttal, a proletariátus vezetőszerepe a parasztság irányában biztosítva van stb. — hát ez nem minden, ami szükséges ahhoz, hogy a szövetkezetekből, egyesegyedül a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint szatócskodást kezeltünk — s amelyeket most, az új gazdasági politika idején, bizonyos tekintetben szintén jogunk van így kezelni —, hát ez nem *minden, ami a teljes szocialista társadalom* felépítéséhez *szükséges?* Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez minden, ami e felépítéshez szükséges és *elegendő*"* (XXVII. köt. 392. old.[13a]).

Láthatják, hogy ez az idézet minden kétséget kizáró módon beszél a szocializmus országunkban való felépítésének lehetőségéről.

Láthatják, hogy ebben az idézetben fel vannak sorolva a szocialista gazdaság országunkban való felépítésének fő tényezői: a proletárhatalom, a nagyüzemek a proletárhatalom kezében, a proletariátus és a parasztság szövetsége, a proletariátus vezetése ebben a szövetségben, a szövetkezet.

Trockij nemrég, a SzK(b)P XV. konferenciáján, megpróbált ezzel az idézettel egy Lenin műveiből vett másik idézetet szembeállítani, amely úgy szól, hogy „A kommunizmus — Szovjethatalom plusz az egész

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

ország villamosítása" (XXVI. köt. 46. old.[29a]). De aki ezeket az idézeteket egymással szembeállítja, az meghamisítja Leninnek „A szövetkezetekről" című brosúrája alapvető értelmét. Vajjon a villamosítás nem a nagyüzemi termelés alkateleme, és vajjon a villamosítás egyáltalán lehetséges országunkban a proletárhatalom kezében összpontosuló nagyüzemi termelés nélkül? Nem világos-e, hogy azok a szavak, amelyeket Lenin „A szövetkezetekről" szóló brosúrájában írt a nagyüzemi termelésről mint a szocializmus építésének egyik tényezőjéről, magukban foglalják a villamosítást is?

Ismeretes, hogy az ellenzék többé-kevésbbé nyilt, de legtöbbnyire burkolt harcot folytat azok ellen az alaptételek ellen, amelyek ebben „A szövetkezetekről" szóló lenini brosúrából vett idézetben vannak kifejtve.

Kérdezem, miért beszélnek mégis Sztálin „elméletéről"?

Ezek a leninizmus alaptételei a szocializmus országunkban való építésének kérdésében.

A párt azt állítja, hogy a leninizmus e tételeivel szöges ellentétben vannak Trockijnak és az ellenzéki blokknak azok a tételei, amelyek szerint „a szocializmus építése nemzeti-állami keretek között *lehetetlen*", „a szocializmus *egy* országban elmélete a *nemzeti korlátoltság elméleti igazolása*", „az európai proletariátus közvetlen állami támogatása nélkül Oroszország munkásosztálya *nem tud hatalmon maradni*" (Trockij).

A párt azt állítja, hogy az ellenzéki blokknak ezek a tételei szociáldemokrata elhajlást fejeznek ki pártunkban.

A párt azt állítja, hogy Trockijnak „az európai proletariátus közvetlen állami támogatására" vonatkozó formulája a leninizmussal való teljes szakítás formulája. Mert mit jelent az, ha a szocializmus építését országunkban „az európai proletariátus közvetlen állami támogatásától" tesszük függővé? Mit tegyünk, ha az európai proletariátusnak a legközelebbi években nem sikerül megragadni a hatalmat? Topoghat-e forradalmunk egy helyben, várva ki tudja meddig a nyugati forradalom győzelmére? Lehet-e arra számítani, hogy országunk burzsoáziája hajlandó lesz megvárni a nyugati forradalom győzelmét, és addig lemond a gazdaságunk szocialista elemei ellen kifejtett tevékenységéről és harcáról? Vajjon nem az a perspektíva következik Trockijnak ebből a formulájából, hogy hadállásainkat fokozatosan feladjuk gazdaságunk kapitalista elemeinek, majd pedig az a perspektíva, hogy pártunk eláll a hatalomtól, ha a győzelmes forradalom Nyugaton késik?

Nem világos-e, hogy itt két teljesen különböző vonallal van dolgunk, amelyek közül az egyik a párt és a leninizmus vonala, a másik pedig az ellenzék és a trockizmus vonala?

Beszédemben megkérdeztem Trockijtól, és most is kérdezem: vajjon nem igaz, hogy a szocializmus egyes országokban való győzelmének lehetőségéről szóló lenini elméletet Trockij 1915-ben a „nemzeti korlátoltság" elméletének minősítette? De választ nem kaptam. Miért nem? A hallgatás talán a bátorság jele a vitában?

Megkérdeztem továbbá Trockijtól és most is kérdezem: vajjon nem igaz, hogy a „nemzeti korlá-

toltság" vádját a szocializmus építésének elmélete ellen megismételte nem is olyan régen, 1926 szeptemberében, az ellenzékhez intézett ismeretes okmányában? De választ ezúttal sem kaptam. Miért nem? Nem azért-e, mert a hallgatás szintén afféle „manővere" Trockijnak?

Mit bizonyít mindez?

Azt, hogy Trockij megmarad régi álláspontján, azaz még mindig harcol a leninizmus ellen a szocializmus országunkban való építésének alapvető kérdésében.

Azt, hogy Trockij, nem lévén bátorsága ahhoz, hogy nyiltan fellépjen a leninizmus ellen, ezt a harcát Sztálin nemlétező „elméletének" bírálatával próbálja leplezni.

Térjünk át most a másik „manőverezőre", Kamenyevre. Kamenyev nyilván elkapta Trockijtól a betegséget, és szintén manőverezni kezdett. De az ő manővere durvább, mint Trockijé. Trockij csak magát Sztálint próbálta megvádolni, Kamenyev ellenben fogta magát és megvádolta az egész pártot, mondván, hogy a párt „a nemzetközi forradalmi perspektívát nacionál-reformista perspektívával cseréli fel". Nem rossz: pártunk, lám, a nemzetközi forradalmi perspektívát nacionál-reformista perspektívával cseréli fel. De minthogy a mi pártunk Lenin pártja, minthogy pártunk a szocializmus építésének kérdéséről hozott határozataiban teljes egészében Lenin ismert tételeire támaszkodik, ebből az következik, hogy a szocializmus építésének lenini elmélete a nacionál-reformizmus elmélete. Lenin — „nacionál-reformista" —, tessék, ekkora ostobasággal vendégel meg bennünket Kamenyev.

Vannak-e pártunknak valamilyen határozatai a szocializmus országunkban való építésének kérdéséről? Igen, vannak, sőt nagyon is egyértelmű határozatai. Mikor hozta a párt ezeket a határozatokat? Pártunk XIV. konferenciáján 1925 áprilisában. A XIV. konferenciának a Komintern Végrehajtó Bizottságának munkájáról és az országunkban folyó szocialista építésről hozott határozatára gondolok. Lenini ez a határozat? Igen, lenini, mert ezért olyan kompetens személyek kezeskedhetnek nekünk, mint Zinovjev, aki a XIV. konferencián előadói beszédet mondott e határozat *védelmében*, és Kámenyev, aki elnökölt *ezen* a konferencián és e határozat *mellett* szavazott.

Miért nem iparkodott hát Kamenyev és Zinovjev rábizonyítani a pártra, hogy ellentmond önmagának, hogy eltér a XIV. konferenciának a szocializmus országunkban való építése kérdésében hozott határozatától, amelyet, mint ismeretes, *egyhangúlag* fogadtak el?

Elvégre, azt hiszem, mi sem volna könnyebb: a pártnak külön határozata van a szocializmus országunkban való építésének kérdéséről, Kamenyev és Zinovjev e határozatra szavazott, most mindketten nacionál-reformizmussal vádolják a pártot — miért ne érvelhetnének egy olyan fontos pártokmányra támaszkodva, mint a XIV. konferencia határozata, amely a szocializmus országunkban való építésével foglalkozik és amely nyilvánvalóan lenini az első betűtől az utolsóig?

Felfigyeltek-e arra, hogy általában az ellenzék, de különösen Kamenyev úgy kerülgette a XIV. kon-

ferencia határozatát, mint macska a forró kását? (D e r ü l t s é g.) Miért félnek annyira a XIV. konferencia határozatától, amelyet Zinovjev előadói beszéde alapján fogadtak el és Kamenyev aktív közreműködésével szavaztak meg? Miért fél Kamenyev és Zinovjev akár csak mellékesen is megemlíteni ezt a határozatot? Vagy talán ez a határozat nem foglalkozik a szocializmus építésével országunkban? A szocializmus építésének kérdése talán nem az alapvető vitás kérdés vitánkban?

Miről van hát szó?

Arról, hogy Kamenyev és Zinovjev, akik 1925-ben a XIV. konferencia határozata mellett voltak, később megtagadták ezt a határozatot, következésképpen megtagadták a leninizmust, átálltak a trockizmus oldalára, és most félnek akár csak mellékesen is említeni ezt a határozatot, mert attól tartanak, hogy leleplezik őket.

Miről szól ez a határozat?

Íme egy részlet ebből a határozatból:

„A szocializmus győzelme általában *(nem a végleges* győzelem értelmében) *feltétlenül lehetséges* egy* országban."

És másutt:

„. . . Két homlokegyenest ellentétes társadalmi rendszer fennállása előidézi a kapitalista blokádnak, a gazdasági nyomás más formáinak, a fegyveres intervenciónak, a restaurációnak állandó veszélyét. A *szocializmus végleges győzelmének* egyetlen biztosítéka, vagyis a restaurációval szemben az egyetlen biztosíték — következésképpen —

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

a győzelmes szocialista forradalom több országban. Ebből *egyáltalában nem következik az, hogy lehetetlen a teljes szocialista társadalom felépítése egy olyan elmaradott országban, mint Oroszország*, a technikai és gazdasági tekintetben fejlettebb országok «*állami segítsége*» (Trockij) *nélkül**. A permanens forradalom trockista elméletének szerves része az az állítás, hogy «a szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban *csak* a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivívott *győzelme után* válik lehetségessé» (Trockij, 1922), amely állítás a Szovjetunió proletariátusát a jelenlegi időszakban fatalista passzivitásra kárhoztatja. Az efféle «elméletek» ellen Lenin elvtárs ezt írta: «A végletekig sablonszerű az az érvelésük, amelyet a nyugateurópai szociáldemokrácia fejlődése idején szóról szóra bemagoltak s mely abban áll, hogy mi még nem értünk meg a szocializmusra, hogy a szocializmusnak nálunk — ahogy a közülük való ‚tudós' urak szokták mondani — még nincsenek meg az objektív gazdasági előfeltételei» (Megjegyzések Szuhanovról)." (Az OK(b)P XIV. konferenciájának határozata „A Kommunista Internacionále és az OK(b)P feladatairól a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumával kapcsolatban"[30].)

Láthatják tehát, hogy a XIV. konferencia határozata pontosan kifejti a leninizmus alaptételeit a szocializmus országunkban való építése lehetőségének kérdésében.

Láthatják, hogy a határozat a trockizmust a leninizmus ellenlábasának minősíti, a határozat több tézise pedig a trockizmus alapjainak közvetlen tagadásából indul ki.

Láthatják, hogy a határozat teljesen tükrözi azokat a vitákat, amelyek a szocialista társadalom

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

országunkban való felépítésének kérdésében most kiújultak.

Önök tudják, hogy beszédemet e határozat irányt szabó megállapításai alapján építettem fel.

Bizonyára emlékeznek rá, hogy beszédemben külön megemlítettem a XIV. konferencia határozatát, s azzal vádoltam Kamenyevet és Zinovjevet, hogy megszegték ezt a határozatot, eltértek ettől a határozattól.

Miért nem próbálta meg Kamenyev és Zinovjev megcáfolni ezt a vádat?

Hol itt a titok nyitja?

A titok nyitja az, hogy Kamenyev és Zinovjev már régen megtagadták ezt a határozatot, és megtagadva azt — átálltak a trockizmus oldalára.

Mert csak két eset lehetséges:

vagy nem lenini a XIV. konferencia határozata — és akkor Kamenyev és Zinovjev, akik a határozatra szavaztak, nem voltak leninisták;

vagy ez a határozat lenini — és akkor Kamenyev és Zinovjev, akik szakítottak ezzel a határozattal, többé nem leninisták.

Egyes szónokok (köztük, azt hiszem, Riese) azt mondotta itt, hogy nem Zinovjev és Kamenyev pártolt át a trockizmushoz, hanem ellenkezőleg, Trockij pártolt át Zinovjevhez és Kamenyevhez. Üres beszéd ez, elvtársak. Az a tény, hogy Kamenyev és Zinovjev megtagadta a XIV. konferencia határozatát, közvetlen bizonyítéka annak, hogy éppen Kamenyev és Zinovjev állt át a trockizmus oldalára.

Tehát:

Ki tagadta meg a lenini vonalat a szocializmus

Szovjetunióban való építése kérdésében, azt a lenini vonalat, amelyet az OK(b)P XIV. konferenciájának határozata szögezett le?

Kiderül, hogy Kamenyev és Zinovjev.

Ki „cserélte fel a nemzetközi forradalmi perspektívát" trockizmussal?

Kiderül, hogy Kamenyev és Zinovjev.

Ha Kamenyev most pártunk „nacionál-reformizmusa" miatt csap lármát, és jajveszékel, ezt azért teszi, mert ezzel elterelni próbálja az elvtársak figyelmét saját bűnbeeséséről és más nyakába akarja varrni saját bűnét.

Ezért Kamenyevnek pártunk „nacionál-reformizmusára" épített „manővere" fogás, rút és otromba fogás, amelynek az a célja, hogy pártunk „nacionál-reformizmusának" hangoztatásával leplezze azt, hogy Kamenyev megtagadta a XIV. konferencia határozatát, megtagadta a leninizmust és átállt a trockizmus oldalára.

2. Építjük és fel is tudjuk építeni a szocializmus gazdasági bázisát a Szovjetunióban

Előadói beszédemben azt mondottam, hogy a szocializmus *politikai* bázisát nálunk már megteremtettük — ez a proletárdiktatúra. Mondottam, hogy a szocializmus *gazdasági* bázisa még korántsincs megteremtve és még meg kell teremteni. Mondottam, továbbá, hogy a kérdés ennélfogva ez: van-e lehetőségünk arra, hogy a magunk erejéből felépítsük a szocializmus gazdasági bázisát országunkban? Mondottam, végül, hogy ha ezt a kérdést

lefordítjuk osztálynyelvre, akkor a következőképpen hangzik: van-e lehetőségünk arra, hogy a magunk erejéből leküzdjük saját, szovjet, burzsoáziánkat?

Trockij azt állítja beszédében, hogy amikor a Szovjetunió burzsoáziájának leküzdéséről beszéltem, e burzsoázia politikai leküzdésére gondoltam. Ez persze nem igaz. Itt a frakciózás ragadja el Trockijt. Beszédemből kitűnik, hogy amikor a Szovjetunió burzsoáziájának leküzdéséről beszéltem, gazdasági leküzdésére gondoltam, mert politikailag már leküzdöttük.

Mit jelent gazdaságilag leküzdeni a Szovjetunió burzsoáziáját? Vagy másképpen mondva: mit jelent a szocializmus gazdasági bázisát megteremteni a Szovjetunióban?

„A szocializmus gazdasági bázisát megteremteni annyit jelent, hogy egyetlen gazdasági egésszé forrasztjuk össze a mezőgazdaságot és a szocialista ipart, a mezőgazdaságot a szocialista ipar vezetésének rendeljük alá, a mezőgazdasági és ipari termékek cseréje alapján rendezzük a város és a falu közötti viszonyt, elzárjuk és felszámoljuk mindazokat a csatornákat, amelyek útján az osztályok születnek és születik mindenekelőtt a tőke, megteremtjük végeredményben a termelés és az elosztás olyan feltételeit, amelyek egyenesen és közvetlenül az osztályok megszüntetésére vezetnek" (Sztálin előadói beszéde a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénumán*).

Így határoztam meg beszédemben a szocializmus gazdasági bázisának lényegét a Szovjetunióban.

Ez a meghatározás pontosan kifejti a szocializ-

* Lásd ebben a kötetben 24. old. — *Szerk.*

mus „gazdasági lényegének", „gazdasági bázisának" azt a meghatározását, amelyet Lenin fogalmazott meg „A terményadóról" szóló brosúrájának ismeretes vázlatában[31].

Helyes-e ez a meghatározás és számíthatunk-e arra, hogy a szocializmus gazdasági bázisának felépítése országunkban lehetséges — ez most nézeteltéréseink fő kérdése.

Trockij még csak nem is érintette ezt a kérdést. Egyszerűen megkerülte, nyilván azt gondolta, hogy okosabb lesz hallgatni.

Az pedig, hogy építjük és fel tudjuk építeni a szocializmus gazdasági bázisát, kitűnik akár csak a következőkből is:

a) szocializált termelésünk nagyüzemű és egyesített termelés, ezzel szemben a nem-államosított termelés országunkban kisüzemű és szétforgácsolt termelés, márpedig ismeretes, hogy a nagyüzemű és egyesített termelés fölénye a kisüzemű termeléssel szemben vitathatatlan tény;

b) szocializált termelésünk már vezeti és kezdi maga alá rendelni a kisüzemű termelést, akár a városi, akár a falusi kisüzemű termelésről van szó;

c) a gazdaságunk szocialista elemei és kapitalista elemei közt folyó harc frontján az előbbiek kétségtelen erőfölénnyel rendelkeznek az utóbbiakkal szemben, és lépésről lépésre nyomulnak előre, leküzdve gazdaságunk kapitalista elemeit mind a termelés terén, mind a forgalom terén.

Más tényezőkről, amelyek gazdaságunk szocialista elemeinek a tőkés elemek feletti győzelmére vezetnek, már nem is szólok.

Milyen alapon tételezhető fel az, hogy gazdaságunk tőkés elemei leküzdésének folyamata nem fog továbbra is folytatódni?

Trockij azt mondotta beszédében:

„Sztálin azt állítja, hogy megvalósítjuk a szocializmus építését, vagyis az osztályok és az állam megszüntetésére törekszünk, vagyis leküzdjük burzsoáziánkat. Igenám, elvtársak, de hiszen az államnak hadseregre van szüksége a külső ellenség ellen" (a gyorsírói jegyzőkönyv alapján idézem. — *I. Szt.).*

Mit jelent ez? Mi az értelme ennek az idézetnek? Ebből az idézetből csak egy következtetést lehet levonni: mivel a szocializmus gazdasági bázisának felépítése az osztályok és az állam megszüntetését jelenti és mivel hadseregre mégiscsak szükségünk van a szocialista haza védelméhez, hadsereg viszont állam nélkül lehetetlen (így gondolja Trockij) — kiderül, hogy mindaddig nem tudjuk felépíteni a szocializmus gazdasági bázisát, amíg meg nem szűnik a szocialista haza fegyveres védelmének szükségessége.

Ez, elvtársak, a legteljesebb fogalomzavar. Trockij itt államon vagy egyszerűen a szocialista társadalom fegyveres védelmének apparátusát érti, ami képtelenség, mert az állam elsősorban egyik osztály eszköze más osztályok ellen, márpedig magától értetődik, hogy mihelyt nem lesznek osztályok, nem lehet állam sem. Vagypedig Trockij azt akarja itt mondani, hogy a szocialista társadalom védelmének hadserege elképzelhetetlen állam léte nélkül, s ez megintcsak képtelenség, mert elméletileg tökélete-

sen feltételezhető a társadalomnak olyan állapota, amikor nincsenek osztályok, nincs állam, de van felfegyverzett nép, amely megvédi osztálynélküli társadalmát a külső ellenséggel szemben. A szociológia számos példát nyujt arra, hogy az emberiség történelmében voltak olyan társadalmak, amelyeknek nem voltak osztályaik, nem volt államuk, de így vagy amúgy védekeztek a külső ellenséggel szemben. Ugyanezt kell mondani a jövő osztálynélküli társadalmáról is, amelynek, bár osztályok és állam nélküli társadalom, mégis lehet szocialista milíciája a külső ellenséggel szemben való védelem céljából. Szerintem nem nagyon valószínű, hogy nálunk idáig juthatnak a dolgok, mert nem kétséges, hogy a szocialista építés országunkban elért sikerei, s még inkább a szocializmus győzelme és az osztályok megszüntetése — ezek olyan világtörténelmi jelentőségű tények, amelyeknek ki kell váltaniok a tőkés országok proletárjainak hatalmas előretörését a szocializmus felé, forradalmi robbanásokat kell kiváltaniok más országokban. De elméletileg teljesen megengedhető a társadalomnak olyan állapota, amelyben elképzelhető a szocialista milícia létezése az osztályok és az állam léte nélkül.

Különben, pártunk programja ezt a kérdést bizonyos mértékig megvilágítja. A program idevágó része ezt mondja:

„A Vörös Hadseregnek, mint a proletárdiktatúra fegyverének, szükségképpen nyilt osztályjelleggel kell bírnia, vagyis kizárólag a proletariátusból és a parasztság hozzá közelálló félproletár rétegeiből kell regrutálódnia. *Csak az osztályok megszüntetése eredményeképpen válik az ilyen*

osztályhadsereg össznépi szocialista miliciává"* (lásd a SzK(b)P Programját[32]).

Trockij, úgylátszik, elfelejtette programunknak ezt a pontját.

Trockij azt mondta beszédében, hogy népgazdaságunk függ a kapitalista világgazdaságtól és erősítgette, hogy „az elszigetelt hadikommunizmustól egyre inkább közeledünk a világgazdasággal való *összenövéshez*".

Ebből az következnek, hogy népgazdaságunk — amelyben folyik a harc a kapitalista és a szocialista elemek között — *összenő* a *kapitalista* világgazdasággal. *Kapitalista* világgazdaságról beszélek, mert jelenleg másmilyen világgazdaság nincs a világon.

Ez nem igaz, elvtársak. Ez abszurdum. Ezt a frakciós túlzás mondatja Trockijjal.

Senki sem tagadja, hogy népgazdaságunk függ a kapitalista világgazdaságtól. Ezt senki sem tagadta és nem is tagadja, mint ahogy azt sem tagadja senki, hogy minden ország és minden nemzetgazdaság, beleértve az amerikai nemzetgazdaságot is, függ a nemzetközi kapitalista gazdaságtól. De ez a függés kölcsönös. Nem csak a mi gazdaságunk függ a kapitalista országoktól, hanem a kapitalista országok is függenek a mi gazdaságunktól, a mi kőolajunktól, a mi gabonánktól, a mi erdeinktől, végül a mi mérhetetlen piacunktól. Hitelt kapunk mondjuk a „Standard Oil"-tól. Hitelt kapunk a német kapitalistáktól. De ezeket a hiteleket nem a két szép szemünkért kapjuk, hanem azért, mert a kapitalista országoknak

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

szükségük van a mi olajunkra, gabonánkra, a mi gépi berendezéseket felvevő piacunkra. Nem szabad elfelejtenünk azt, hogy országunk a világ egyhatoda, óriási felvevő piac, és a tőkés országok nem lehetnek meg anélkül, hogy valamilyen kapcsolatban ne legyenek piacunkkal. Mindez azt jelenti, hogy a tőkés országok függenek a mi gazdaságunktól. A függés itt kölcsönös.

Azt jelenti-e ez, hogy népgazdaságunknak a kapitalista országoktól való függése kizárja a szocialista gazdaság felépítésének lehetőségét országunkban? Természetesen nem ezt jelenti. Aki a szocialista gazdaságot teljesen zárt és a környező nemzetgazdaságoktól teljesen független egységnek képzeli, az ostobaságot képzel. Lehet-e azt állítani, hogy a szocialista gazdaságnak egyáltalán nem lesz semilyen exportja és importja, hogy a szocialista gazdaság nem fog importálni olyan termékeket, amelyek nincsenek az országban, és nem fogja exportálni ezzel kapcsolatban saját termékeit? Nem, ezt nem lehet állítani. Márpedig mi az export és az import? Az országok egymástól való függésének kifejezése. A gazdasági kölcsönös függés kifejezése.

Ugyanezt kell mondanunk korunk kapitalista országairól is. Önök egyetlenegy olyan országot sem képzelhetnek el, amelynek nincs exportja és importja. Nézzük Amerikát, a világ leggazdagabb országát. Mondhatjuk-e azt, hogy a mai kapitalista államok, mondjuk Anglia vagy Amerika, teljesen független országok? Nem, nem mondhatjuk. Miért? Azért, mert függenek az exporttól és az importtól, függenek más országok nyersanyagaitól (Amerika például

a kaucsuktól és egyéb nyersanyagoktól függ), függenek a piacoktól, ahol elhelyezik gépi berendezéseiket és egyéb készáruikat.

Azt jelenti-e ez, hogy ha nincsenek teljesen független országok, ez kizárja az egyes nemzetgazdaságok önállóságát? Nem, nem jelenti azt. A mi országunk ugyanúgy függ más országoktól, mint ahogy más országok is függenek a mi népgazdaságunktól, de ez még nem jelenti azt, hogy a mi országunk ezzel elvesztette vagy elveszti önállóságát, hogy nem tudja megvédelmezni önállóságát, hogy országunknak a nemzetközi kapitalista gazdaság egy csavarjává kell válnia. Különbséget kell tennünk az országoknak egymástól való függése és ez országok gazdasági önállósága között. Az egyes nemzetgazdasági egységek abszolút függetlenségének tagadása még nem jelenti és nem jelentheti ez egységek gazdasági önállóságának tagadását.

De Trockij nemcsak népgazdaságunk függéséről beszél. Ezt a függést úgy tünteti fel, mint a mi gazdaságunk és a kapitalista világgazdaság összenövését. De mit jelent a mi népgazdaságunk és a kapitalista világgazdaság összenövése? Azt jelenti, hogy népgazdaságunk a világkapitalizmus függvényévé válik. De vajjon a mi országunk a világkapitalizmus függvénye? Semmiesetre sem! Ez ostobaság, elvtársak. Ez komolytalan állítás.

Ha ez igaz volna, akkor semmiféle lehetőségünk nem volna arra, hogy megvédelmezzük szocialista iparunkat, külkereskedelmi monopóliumunkat, államosított közlekedésünket, államosított hitelügyünket, gazdaságunk tervszerű vezetését.

Ha ez igaz volna, akkor már szocialista iparunk közönséges kapitalista iparrá való elfajulásának útján állnánk.

Ha ez igaz volna, nem mutathatnánk fel sikereket a gazdaságunk szocialista elemei és a kapitalista elemek közötti harc frontján.

Trockij azt mondotta beszédében, hogy „a valóságban mi állandóan a világgazdaság *ellenőrzése alatt* leszünk".

Ebből tehát az következik, hogy népgazdaságunk a kapitalista világgazdaság ellenőrzése alatt fog fejlődni, mert a kapitalista világgazdaságon kívül más világgazdaság most nem létezik.

Igaz-e ez? Nem, nem igaz. Ez a tőkés cápák ábrándja, amely sohasem válik valósággá.

Mit jelent az ellenőrzés a kapitalista világgazdaság részéről? Az ellenőrzés a kapitalisták szájában nem puszta szólam. A kapitalisták ellenőrzésen reális valamit értenek.

A kapitalista ellenőrzés mindenekelőtt pénzügyi ellenőrzést jelent. De vajjon a mi bankjaink nincsenek államosítva és vajjon ezek a bankok az európai kapitalista bankok ellenőrzése alatt működnek? A pénzügyi ellenőrzés azt jelenti, hogy országunkat behálózzák a tőkés nagybankok fiókjaival, úgynevezett „leány"-bankokat alapítanak. De hát vannak nálunk ilyen bankok? Természetesen nincsenek! És nemcsak hogy nincsenek, de nem is lesznek soha, amíg a Szovjethatalom él.

A kapitalista ellenőrzés iparunk ellenőrzését, szocialista iparunk denacionalizálását, közlekedésünk denacionalizálását jelenti. De talán iparunk nincs

államosítva és nem éppen mint államosított ipar fejlődik? Van talán valaki, aki akár csak egyetlen államosított üzemet is denacionalizálni akarna? Persze, nem tudom, milyen elképzelései vannak Trockijnak ott a koncesszióbizottságban. (D e r ü l t s é g.) De hogy a denacionalizátoroknak nem lesz maradásuk országunkban, amíg él a Szovjethatalom — efelől biztosak lehetnek.

A kapitalista ellenőrzés a piacunkkal való rendelkezés jogát jelenti, jelenti a külkereskedelmi monopólium felszámolását. Tudom, hogy a nyugati tőkések nem egyszer beverték a fejüket, amikor át akarták törni a külkereskedelmi monopólium páncélját. Ismeretes, hogy a külkereskedelmi monopólium fiatal szocialista iparunk védőpajzsa és oltalmazója. De vajjon a kapitalisták tudtak-e már sikereket elérni a külkereskedelmi monopólium felszámolása terén? Talán nehéz megérteni, hogy amíg a Szovjethatalom fennáll, a külkereskedelmi monopólium mindenek ellenére elni és virulni fog?

A kapitalista ellenőrzés, végül, politikai ellenőrzést jelent, országunk politikai önállóságának megsemmisítését, országunk törvényeinek a nemzetközi kapitalista gazdaság érdekeihez és ízléséhez való alkalmazását jelenti. De vajjon a mi országunk politikailag nem önálló ország? Vajjon a mi törvényeinket nem országunk proletariátusának és dolgozó tömegeinek érdekei diktálják? Miért nem idéznek tényeket, akár csak egyetlen tényt, amely országunk politikai önállóságának elvesztéséről tanuskodik? Próbálják meg és idézzenek.

Íme, így értelmezik a kapitalisták az ellenőrzést,

ha persze valóságos ellenőrzésről beszélünk, és nem csak fecsegünk a levegőbe holmi légies ellenőrzésről.

Ha ilyen valóságos kapitalista ellenőrzésről van szó — márpedig csakis ilyen ellenőrzésről lehet szó, mert a légies ellenőrzésről szóló üres fecsegéssel csak rossz irodalmárok foglalkozhatnak —, akkor ki kell jelentenem, hogy ilyen ellenőrzés nálunk nincs és nem is lesz soha, amíg él proletariátusunk és amíg fennáll nálunk a Szovjethatalom. (T a p s.)

Trockij azt mondotta beszédében:

„Arról van szó, hogy a kapitalista világgazdaság gyűrűjében felépítsünk egy elszigetelt szocialista államot. Ezt csak úgy lehet elérni, ha ennek az elszigetelt államnak a termelőerői felülmúlják a kapitalizmus termelőerőit, mert nem egy vagy tíz év, hanem félévszázad, *sőt száz év* távlatában is csak az az állam, csak az az új társadalmi forma szilárdulhat meg, amelynek termelőerői hatalmasabbak, mint a régi gazdasági rendszer termelőerői" (Trockij beszéde a Komintern Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénumán, gyorsírói jegyzet).

Ebből tehát az következik, hogy jó ötven év, sőt száz év kell ahhoz, hogy a szocialista gazdasági rendszer gyakorlatilag bebizonyítsa fölényét — a termelőerők fejlődése szempontjából — a kapitalista gazdasági rendszerrel szemben.

Ez nem igaz, elvtársak. Ez a legteljesebb fogalomzavar, ez minden távlat összekeverése.

Ahhoz, hogy a feudális gazdasági rendszer bebizonyítsa fölényét a rabszolgatartó gazdasági rendszerrel szemben, azt hiszem, körülbelül kétszáz év kellett, ha nem kevesebb. Hiszen máskép nem is lehetett, mivel a fejlődés üteme akkor rettenetesen

lassú volt, a termelés technikája pedig — hogy mást ne mondjunk — primitív volt.

Ahhoz, hogy a burzsoá gazdasági rendszer bebizonyítsa fölényét a feudális gazdasági rendszerrel szemben, körülbelül száz év kellett, vagy még annyi sem. A burzsoá gazdasági rendszer már a feudális társadalom ölén megmutatta, hogy magasan, nagyon magasan felette áll a feudális gazdasági rendszernek. Az időkülönbséget itt a burzsoá gazdasági rendszer gyorsabb fejlődési üteme és fejlettebb technikája magyarázza meg.

Azóta a technika hallatlan sikereket ért el, a fejlődés üteme pedig valósággal szédítővé vált. Kérdezem, milyen alapon tételezi fel Trockij, hogy a szocialista gazdasági rendszernek mintegy száz évre lesz szüksége ahhoz, hogy bebizonyítsa fölényét a kapitalista gazdasági rendszerrel szemben?

Vajjon az a tény, hogy termelésünk élén nem a henyék, hanem maguk a termelők állnak, nem hatalmas tényezője annak, hogy a szocialista gazdasági rendszernek minden esélye meglesz ahhoz, hogy hétmérföldes léptekkel vigye előre a gazdaságot, és rövidebb idő alatt bizonyítsa be fölényét a kapitalista gazdasági rendszerrel szemben?

Vajjon az a tény, hogy a szocialista gazdaság a legnagyobb mértékben egyesített koncentrált gazdaság, hogy a szocialista gazdaságot tervszerűen vezetik, — vajjon ez a tény nem amellett szól, hogy a szocialista gazdaságnak minden esélye meglesz ahhoz, hogy viszonylag rövid idő alatt bebizonyítsa fölényét a belső ellentmondásoktól és válságoktól marcangolt kapitalista gazdasági rendszerrel szemben?

Nem világos-e ezek után, hogy aki itt ötvenmeg százéves távlattal operál, az a megrémült nyárspolgár módjára babonásan hisz a kapitalista gazdasági rendszer mindenható erejében? (Hangok: „Úgy van!")

Mármost milyen következtetéseket kell levonnunk ebből? Két következtetés adódik:

Először. Trockij a szocializmus országunkban való építésének kérdésével kapcsolatos ellenvetéseiben a vita régi bázisáról új bázisra tért át. Korábban az ellenzék a belső ellentétek szempontjából, a proletariátus és a parasztság közötti ellentétek szempontjából tett ellenvetéseket, ezeket az ellentéteket tartotta leküzdhetetleneknek. Most Trockij a külső ellentéteket, a mi népgazdaságunk és a kapitalista világgazdaság közötti ellentéteket hangsúlyozza, és ezeket az ellentéteket tartja leküzdhetetleneknek. Trockij eleddig azt állította, hogy az országunkban folyó szocialista építés a proletariátus és a parasztság közötti ellentéteken feneklik meg, most azonban frontot változtat, a pártálláspont bírálatának más bázisára tér át és azt állítja, hogy a szocialista építés a mi gazdasági rendszerünk és a kapitalista világgazdaság közötti ellentéteken feneklik meg. Ezzel valójában elismerte az ellenzék régi érveinek tarthatatlanságát.

Másodszor. Trockij visszavonulása azonban útvesztőbe, mocsárba való visszavonulás. Trockij lényegében Szuhanovhoz vonult vissza, nyiltan és leplezetlenül. Mi következik lényegében Trockij „új" érveiből? Az, hogy gazdasági elmaradottságunk folytán nem értünk meg a szocializmusra, hogy nálunk nincsenek meg a szocialista gazdaság felépítésének

objektív előfeltételei, hogy népgazdaságunk ennélfogva a kapitalista világgazdaság függvényévé, a világkapitalizmus ellenőrzése alatt álló gazdasági egységgé válik és azzá is kell válnia.

Ez azonban „szuhanovizmus", nyilt és leplezetlen „szuhanovizmus".

Az ellenzék lecsúszott a lejtőn a mensevik Szuhanovhoz, Szuhanov álláspontjára, amely nyiltan tagadta a szocializmus országunkban való győzelmes építésének lehetőségét.

3. A világ proletariátusával szövetségben építjük a szocializmust

Hogy a szocializmust a parasztsággal szövetségben építjük, ezt, azt hiszem, ellenzékünk nem meri nyiltan tagadni. Hogy a szocializmust a világ proletariátusával szövetségben építjük-e — az ellenzék itt már megkísérli a kételkedést. Némelyik ellenzéki még azt is állítja, hogy pártunk lebecsüli ennek a szövetségnek a jelentőségét. Egyikük pedig, Kamenyev, odáig merészkedett, hogy nacionál-reformizmussal, azzal vádolta a pártot, hogy a nemzetközi forradalmi perspektívát nacionál-reformista perspektívával cseréli fel.

Ez, elvtársak, ostobaság. Feneketlen ostobaság. Csak őrültek tagadhatják annak a szövetségnek hatalmas jelentőségét, amely országunk proletárjai és valamennyi többi ország proletárjai között a szocializmus építése ügyében fennáll. Csak őrültek vádolhatják pártunkat azzal, hogy lebecsüli minden ország proletárjainak szövetségét. Csakis a világ prole-

tariátusával szövetségben lehet építeni a szocializmust országunkban.

A kérdés lényege az, hogyan értelmezzük ezt a szövetséget.

Amikor a Szovjetunió proletárjai 1917 októberében kezükbe vették a hatalmat — ez segítség volt minden ország proletárjainak, ez szövetség volt velük.

Amikor Németország proletárjai 1918-ban forradalmat csináltak — ez segítség volt minden ország proletárjainak, különösen a Szovjetunió proletárjainak, ez szövetség volt a Szovjetunió proletariátusával.

Amikor a nyugateurópai proletárok gátolták a Szovjetunió elleni intervenciót, nem szállítottak fegyvert az ellenforradalmi tábornokoknak, akcióbizottságokat szerveztek és aláaknázták saját tőkéseik hátországát — ez segítség volt a Szovjetunió proletárjainak, ez a nyugateurópai proletárok és a Szovjetunió proletárjai közötti szövetség volt. A tőkés országok proletárjainak e rokonszenve és e támogatása nélkül nem tudtunk volna győzni a polgárháborúban.

Amikor a tőkés országok proletárjai tucatjával küldik hozzánk a küldöttségeket, ellenőrzik építésünket és azután szétviszik építésünk sikereinek hírét az egész munkás Európában — ez segítség a Szovjetunió proletárjainak, hatalmas támogatás a Szovjetunió proletárjainak, ez szövetség a Szovjetunió proletárjaival és fék egy országunk elleni esetleges imperialista intervencióval szemben. E támogatás és e fék nélkül nem lenne most „lélekzetvételi szünetünk", „lélekzetvételi szünet" nélkül pedig nem folyna ná-

lunk lendületes munka a szocializmusnak országunkban való építése terén.

Amikor a Szovjetunió proletárjai diktatúrájukat erősítik, felszámolják a gazdasági bomlást, kifejlesztik az építőmunkát és sikereket érnek el a szocializmus építésében — ez hatalmas támogatás a világ proletárjainak, ez támogatja a kapitalizmus ellen, a hatalomért vívott harcukat, mert a Szovjet Köztársaság fennállása, szívóssága, a szocialista építés frontján elért sikerei a világforradalom hatalmas tényezői, amelyek bátorítják a világ proletárjait a kapitalizmus ellen vívott harcukban. Aligha kételkedhetünk abban, hogy a Szovjet Köztársaság megsemmisítése maga után vonná a legsötétebb és legvadabb reakciót valamennyi tőkés országban.

Forradalmunk ereje és a tőkés országok forradalmi mozgalmának ereje ebben a kölcsönös támogatásban és minden ország proletárjainak e szövetségében van.

Ezek a különböző formái a Szovjetunió proletárjai és a világ proletariátusa közötti szövetségnek.

Az ellenzéknek az a hibája, hogy nem érti vagy nem ismeri el a szövetség e formáit. Az ellenzéknek az a baja, hogy a szövetségnek csak egyetlen formáját ismeri el, a nyugateurópai proletariátus által a Szovjetunió proletariátusának nyujtott „közvetlen állami támogatás" formáját, vagyis azt a formát, amely, sajnos, egyelőre nincs alkalmazásban, és emellett az ellenzék a Szovjetunióban folyó szocialista építés sorsát közvetlenül ettől a jövőbeli támogatástól teszi függővé.

Az ellenzék azt hiszi, hogy csak a támogatás

e formájának elismerése esetén lehet megőrizni a párt számára a „nemzetközi forradalmi perspektívát". De már mondottam, hogy ez az álláspont a világforradalom késlekedése esetén csak gazdaságunk kapitalista elemeinek tett szakadatlan engedményekre, és végül — kapitulációra, defetizmusra vezethet.

Kiderül tehát, hogy az európai proletariátus „közvetlen állami támogatása", amelyet az ellenzék mint a világ proletariátusával való szövetség egyetlen formáját ajánl, a világforradalom késlekedése esetén a kapituláció takargatása.

Kamenyev „nemzetközi forradalmi perspektívája" mint a kapituláció takargatása — lám, valójában ez Kamenyev „perspektívája".

Ezért csak csodálni lehet azt a bátorságot, amellyel Kamenyev itt fellépett, nacionál-reformizmussal vádolva pártunkat.

Honnan szedte — enyhén szólva — ezt a bátorságot Kamenyev, aki nálunk sohasem tűnt ki sem forradalmiságával, sem internacionalizmusával?

Honnan szedte ezt a bátorságot Kamenyev, aki nálunk mindig bolsevik volt a mensevikek között és mensevik a bolsevikok között? (Derültség.)

Honnan szedte ezt a bátorságot Kamenyev, akit Lenin annak idején teljes joggal nevezett az Októberi Forradalom „sztrájktörőjének"?

Kamenyev tudni óhajtja, hogy a Szovjetunió proletariátusa nemzetközi-e. Ki kell jelentenem, hogy a Szovjetunió proletariátusának nincs szüksége az Októberi Forradalom „sztrájktörőjének" bizonyítványára.

Akarja tudni, hogy a Szovjetunió proletariátusa

mennyire nemzetközi? Kérdezze meg az angol munkásokat, kérdezze meg a német munkásokat (v i h a r o s t a p s), kérdezze meg a kínai munkásokat — és ők majd beszélnek önnek a Szovjetunió proletariátusának nemzetköziségéről.

4. Az elfajulás kérdése

Bebizonyítottnak tekinthetjük tehát, hogy az ellenzék mai álláspontja — a szocializmus országunkban való győzelmes építése lehetőségének határozott tagadása.

A szocializmus győzelmes építése lehetőségének tagadása azonban a párt elfajulásának perspektívájára vezet, az elfajulás perspektívája pedig a hatalom feladására és egy másik párt megalakításának kérdéséhez vezet.

Trockij úgy tett, mint aki nem tudja komolyan venni ezt a kérdést. Ez álcázás.

Nem lehet kétséges, hogy ha mi nem építhetünk szocializmust, a többi országban pedig késik a forradalom, s közben nálunk erősödik a tőke ugyanúgy, ahogy népgazdaságunknak és a kapitalista világgazdaságnak az „összenövése" is fokozódik — akkor *az ellenzék szempontjából* csak két kivezető út marad:

a) vagy hatalmon kell maradnunk és a polgári demokrácia politikáját kell folytatnunk, részt kell vennünk a burzsoá kormányban, egyszóval „millerandizmust" kell megvalósítanunk;

b) vagy fel kell adnunk a hatalmat, hogy el ne fajuljunk, és a hivatalos párt mellett új pártot kell alakítanunk, ami éppen az, amire ellenzékünk tulajdonképpen törekedett és lényegében még ma is törekszik.

A két párt elmélete, vagy egy új párt elmélete közvetlenül a szocializmus győzelmes építése lehetőségének tagadásából, közvetlenül az elfajulás perspektívájából következik.

Mind az egyik, mind a másik megoldás kapitulációra, defetizmusra vezet.

Hogyan állt ez a kérdés a polgárháború időszakában? A kérdés akkor így állt: ha nem tudunk hadsereget szervezni és nem tudjuk visszaverni az ellenséget, a proletárdiktatúra elbukik és elveszítjük a hatalmat. Akkor a háború volt az első helyen.

Hogyan áll a kérdés most, amikor a polgárháború befejeződött és a gazdasági építés feladatai kerültek az első helyre? A kérdés most így áll: ha nem tudunk szocialista gazdaságot építeni, akkor a proletárdiktatúrának, egyre komolyabb és komolyabb engedményeket téve a burzsoáziának, el kell fajulnia és a burzsoá demokrácia járszalagjára kell kerülnie.

Beleegyezhetnek-e kommunisták abba, hogy burzsoá politikát folytassanak és elfajuljon a proletárdiktatúra?

Nem, nem egyezhetnek bele és nem szabad beleegyezniök.

Ebből adódik a kivezető út: fel kell adni a hatalmat és új pártot kell alakítani, szabaddá téve az utat a restaurálódó kapitalizmus számára.

Kapituláció, mint az ellenzéki blokk mai álláspontjának természetes folyománya — ez a következtetés.

IV

AZ ELLENZÉK ÉS A PÁRTEGYSÉG KÉRDÉSE

Rátérek az utolsó kérdésre, az ellenzéki blokknak és pártunk egységének a kérdésére.

Hogyan alakult ki az ellenzéki blokk?

A párt azt mondja, hogy az ellenzéki blokk úgy alakult ki, hogy az „új ellenzék", Kamenyev és Zinovjev, átállt a trockizmus oldalára.

Zinovjev és Kamenyev tagadják ezt és arra célozgatnak, hogy nem ők mentek Trockijhoz, hanem Trockij jött hozzájuk.

Lássuk a tényeket.

Beszéltem a XIV. konferenciának arról a határozatáról, amelyet a konferencia a szocializmus országunkban való építésének kérdésében hozott. Beszéltem arról, hogy Kamenyev és Zinovjev megtagadta ezt a határozatot, amelyet nem fogad el és nem is fogadhat el Trockij, megtagadták azért, hogy közeledjenek Trockijhoz és átálljanak a trockizmus oldalára. Igaz ez vagy sem? Igenis, igaz. Megkísérelték-e Kamenyev és Zinovjev azt, hogy valamit szembeszegezzenek ezzel az állítással? Nem, nem kísérelték meg. Agyonhallgatták a kérdést.

Van továbbá pártunk XIII. konferenciájának egy határozata, amely a trockizmust kispolgári elhajlásnak és a leninizmus revíziójának minősíti[33]. Ezt a határozatot, mint ismeretes, a Kommunista Internacionále V. kongresszusa jóváhagyta. Előadói beszédemben azt mondottam, hogy Kamenyev és Zinovjev megtagadták ezt a határozatot, amikor külön nyilatkozataikban kijelentették, hogy 1923-ban

a trockizmusnak volt igaza a párt ellen folytatott harcában. Igaz ez vagy sem? Igenis, igaz. Tett-e kísérletet Zinovjev és Kamenyev arra, hogy valamit szembeszegezzen ezzel az állítással? Hallgatásuk volt a válasz.

További tények. Kamenyev 1925-ben a következőket írta a trockizmusról:

„Trockij elvtárs lett az a csatorna, amelyen keresztül a kispolgári befolyás behatol pártunkba. Fellépéseinek egész jellege, egész történelmi multja mutatja, hogy ez így van. A párt ellen folytatott harcában immár szimbólumává vált az országban mindannak, ami pártunk ellen irányul" ... „Mindent el kell követnünk annak érdekében, hogy ennek a nem-bolsevik tanításnak a fertőzésétől megvédjük a pártnak azokat a rétegeit, amelyekre számít — nevezetesen ifjúságunkat, a jövőnek ezt a letéteményesét, amelynek majdan pártunk sorsát kezébe kell vennie. És éppen ezért pártunk soronlevő feladatául kell kitűzni azt, hogy a legkülönbözőbb formában fokozott mértékben magyarázza meg Trockij elvtárs álláspontjának helytelenségét, azt, hogy *választani kell a trockizmus és a leninizmus között*, hogy *nem lehet a kettőt egymással összeegyeztetni*"* (Kamenyev. „A párt és a trockizmus", „A leninizmusért" c. gyüjteményben, 84—86. old.).

Van-e Kamenyevnek bátorsága ahhoz, hogy most megismételje ezeket a szavakat? Ha hajlandó megismételni őket, akkor miért van most blokkban Trockijjal? Ha nem meri megismételni őket, akkor nem világos-e, hogy Kamenyev feladta régi álláspontját és átállt a trockizmus oldalára?

Zinovjev ezt írta a trockizmusról 1925-ben:

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

„Trockij elvtárs legutóbbi fellépése („Október tanulságai") nem más, mint már meglehetősen nyílt *kísérlet a leninizmus alapjainak revíziójára, sőt, közvetlen felszámolására**. A legrövidebb időn belül ezt világosan fogja látni egész pártunk és az egész Internacionále" (Zinovjev. „Bolsevizmus vagy trockizmus", „A leninizmusért" c. gyüjteményben, 120. old.).

Hasonlítsák össze Zinovjevnek ezeket a szavait azzal, amit Kamenyev mondott beszédében: „Mi azért tartunk Trockijjal, mert ő nem revideálja Lenin alapeszméit" — és akkor megértik, hogy milyen mélyre zuhant Kamenyev és Zinovjev.

Zinovjev ugyanabban az évben, 1925-ben ezt írta Trockijról:

„Most dől el a kérdés, hogy mi is tulajdonképpen az OKP 1925-ben. 1903-ban ezt a kérdést a szervezeti szabályzat első paragrafusával kapcsolatos álláspont döntötte el, 1925-ben pedig a Trockijhoz, a trockizmushoz való viszony. Aki azt mondja, hogy a trockizmus «törvényes árnyalattá» válhat a bolsevik pártban, az maga sem bolsevik többé. *Aki most Trockijjal szövetségben, azzal a trockizmussal együttműködve akarja a pártot építeni, amely nyíltan támadja a bolsevizmust, az elfordul a leninizmus alapjaitól**. Meg kell érteni, hogy a trockizmus túlhaladott szakasz, hogy a lenini pártot most csak a trockizmussal szembeszállva lehet építeni" („Pravda", 1925 február 5).

Van-e Zinovjevnek bátorsága ahhoz, hogy most megismételje ezeket a szavakat? Ha hajlandó megismételni őket, akkor miért van most blokkban Trockijjal? Ha nem tudja megismételni őket, akkor

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

nem világos-e, hogy Zinovjev elfordult a leninizmustól és átállt a trockizmushoz?

Miről tanuskodnak mindezek a tények?

Arról, hogy az ellenzéki blokk úgy tevődött össze, hogy Kamenyev és Zinovjev átállt a trockizmus oldalára.

Milyen az ellenzéki blokk platformja?

Az ellenzéki blokk platformja a szociáldemokrata elhajlás platformja, a jobboldali elhajlás platformja pártunkban, olyan platform, amelynek célkitűzése az, hogy összegyüjtsön mindenféle és mindenfajta opportunista áramlatot a párt elleni, a párt egysége elleni, a párt tekintélye elleni harc megszervezése érdekében. Kamenyev a Központi Bizottságra célozgatva beszél arról, hogy pártunkban jobboldali elhajlás van. De ez fogás, otromba és alattomos fogás, amelynek az a célja, hogy a párt ellen emelt nagyhangú vádakkal leplezze az ellenzéki blokk opportunizmusát. A valóság az, hogy a jobboldali elhajlás kifejezője pártunkban az ellenzéki blokk. Mi az ellenzéket nem kijelentései, hanem tettei alapján ítéljük meg. Az ellenzék tettei pedig arról tanuskodnak, hogy az ellenzék a gyüjtőpontja és melegágya mindenféle és mindenfajta opportunista elemnek — Osszovszkijtól és a „munkásellenzéktől" kezdve egészen Souvarine-ig és Maslowig, Korschig és Ruth Fischerig. A frakciózás visszaállítása, a párton belüli frakciószabadság elméletének visszaállítása, pártunk valamennyi opportunista elemének összegyüjtése, harc a párt egysége ellen, harc a párt vezető káderei ellen, harc egy új párt megalakításáért — ez most az ellenzék számítása, ha Kamenyev felszólalása

alapján ítélünk. Kamenyev felszólalása ebben a tekintetben fordulat az ellenzék 1926 októberi „nyilatkozatától" az ellenzék szakadár vonalának visszaállítása felé.

Mi az ellenzéki blokk a pártegység szempontjából? Az ellenzéki blokk egy új párt csírája pártunkban. Vagy talán nem tény az, hogy az ellenzéknek saját központi bizottsága és saját párhuzamos helyi bizottságai voltak? Az ellenzék azt erősítgette 1926 október 16-i nyilatkozatában, hogy lemondott a frakciózásról. De vajjon Kamenyev felszólalása nem arról tanuskodik, hogy az ellenzék ismét visszatért a frakcióharchoz? Hol a biztosíték arra, hogy az ellenzék nem állította máris vissza saját központi szervét és helyi párhuzamos szervezeteit? Vajjon nem tény az, hogy az ellenzék külön tagdíjakat szedett saját pénztára számára? Hol a biztosíték arra, hogy az ellenzék nem lépett újra erre a szakadár útra?

Az ellenzéki blokk egy új párt csírája, amely aláássa pártunk egységét.

A feladat az, hogy szétzúzzuk és felszámoljuk ezt a blokkot. (Viharos taps.)

Elvtársak, a proletárdiktatúra olyan viszonyok között, amikor más országokban az imperializmus uralkodik, amikor egy ország, csak egy ország tudta áttörni a tőke frontját, egyetlen percig sem állhat fenn a párt egysége nélkül, vasfegyelemmel felvértezett párt nélkül. Azokat a kísérleteket, amelyek a párt egységének aláásására, új párt alakítására irányulnak, gyökerükben el kell vágnunk, ha meg akarjuk őrizni a proletárdiktatúrát, ha szocializmust akarunk építeni.

A feladat tehát az, hogy az ellenzéki blokkot felszámoljuk és pártunk egységét megszilárdítsuk.

V

BEFEJEZÉS

Befejezem, elvtársak.

Ha összefoglaljuk a vita eredményeit, levonhatunk egy általános következtetést, amelyhez nem férhet semmi kétség, mégpedig azt a következtetést, hogy pártunk XIV. kongresszusának igaza volt, amikor azt mondotta, hogy az ellenzék nem hisz proletariátusunk erejében, nem hisz a szocializmus országunkban való győzelmes építésének lehetőségében.

Ez szűrődik le a benyomásokból, ez az az általános következtetés, amelynek ki kellett alakulnia az elvtársakban.

Így tehát két erő van önök előtt. Egyfelől — pártunk, amely magabiztosan vezeti előre a Szovjetunió proletariátusát, szocializmust épít és minden ország proletárjait harcra szólítja. Másfelől — az ellenzék, amely úgy tántorog pártunk után, mint valami roskatag vénember, reumás lábbal, fájós derékkal, fejfájósan, — az ellenzék, amely árasztja magából a pesszimizmust és mérgezi a levegőt fecsegésével, hogy nálunk, a Szovjetunióban semmi sem lesz a szocializmusból, hogy náluk, a burzsoáknál, minden a legnagyobb rendben van, nálunk pedig, a proletároknál, minden rosszul áll.

Ez az a két erő, elvtársak, amelyek önök előtt állnak.

Az elvtársaknak választaniok kell. (Derültség.)

Nem kételkedem abban, hogy helyesen fognak választani. (Taps.)

Az ellenzék frakciós elvakultságában olyasvalaminek tekinti forradalmunkat, mint ami híjával van minden önálló erőnek, mint ami csak afféle ingyenes melléklete a jövőbeni, még nem győzött nyugati forradalomnak.

Lenin elvtárs nem ilyennek tekintette a mi forradalmunkat, a Szovjet Köztársaságot. Lenin elvtárs a Szovjet Köztársaságot fáklyának tekintette, amely megvilágítja az utat minden ország proletárjai számára.

Lenin elvtárs azt mondotta erről:

„A Szovjet Köztársaság példája sokáig ott fog lebegni szemük előtt (vagyis a világ proletárjai előtt. — *I. Szt.*). Szocialista Szovjet Köztársaságunk szilárdan fog állni, mint a nemzetközi szocializmus fáklyája és a dolgozó tömegek példaképe. Ott — marakodás, háború, vérontás, milliós emberáldozatok, tőkés kizsákmányolás, itt — igazi békepolitika és Szocialista Szovjet Köztársaság" (XXII. köt. 218. old.).

E fáklya körül két front alakult ki: a proletárdiktatúra ellenségeinek frontja, akik igyekeznek nimbuszától megfosztani, megingatni és kioltani ezt a fáklyát, és a proletárdiktatúra barátainak frontja, akik igyekeznek támogatni ezt a fáklyát és szítani lángját.

A feladat az, hogy támogassuk ezt a fáklyát és szilárdítsuk meg létét a világforradalom győzelme érdekében.

Elvtársak! Nem kételkedem abban, hogy önök mindent megtesznek annak érdekében, hogy ez a fáklya lángoljon és megvilágítsa az utat minden elnyomott és leigázott előtt.

Nem kételkedem abban, hogy mindent megtesznek annak érdekében, hogy e fáklya lángja mennél magasabban lobogjon a proletariátus ellenségeinek rettenetére.

Nem kételkedem abban, hogy mindent megtesznek annak érdekében, hogy a világ minden részén kigyulladjanak ilyen fáklyák a világ proletárjainak örömére. (Hosszantartó, sokáig nem szűnő taps. A küldöttek mind felállnak és az „Internacionálét" éneklik. Háromszoros „hurrá".)

LEVÉL KSZENOFONTOVHOZ

Levelét és cikke vázlatát olvastam. Elnézést kérek, hogy· késtem a válasszal.

A következő megjegyzéseim vannak:

1. Ellene vagyok annak, hogy Ön „Lenin és Sztálin tanítványának" nevezze magát. Nekem nincsenek tanítványaim. Nevezze magát Lenin tanítványának, ehhez Önnek joga van, Sackin bírálata ellenére is. De arra nincs alapja, hogy Lenin tanítványa tanítványának nevezze magát. Ez helytelen. Ez felesleges.

2. Ellene vagyok annak, hogy Ön a Sackinnal folytatott vitában most, 1926 végén, 1924 júliusában írt magánlevelemre hivatkozzék. Annál is inkább, mert a *leninizmus meghatározásának* vitatott kérdését 1924 márciusában fogalmaztam meg, a „Leninről és a leninizmusról"[34] című könyv megjelenése előtt. Nem is szólva arról, hogy a levelem egyik részletére való hivatkozás, amely Önnek a legcsekélyebb előnyt sem nyujtaná a Sackinnal folytatott vitában, összezavarja a kérdést, és más síkra tereli a figyelmet, engem pedig arra kényszeríthet, hogy a sajtóban Önre nézve kedvezőtlen nyilatkozatot tegyek (amit nem szívesen tennék).

3. Véleményem szerint Sackinnak általában igaza van, Önnek pedig nincs igaza. Sajnálom, hogy nem volt módomban átnézni a stratégiáról írt újabb brosúráját. Okvetlenül lebeszéltem volna Önt arról, hogy egy ilyen elhamarkodott és pongyolán megírt munkát, amelyben több durva hiba és helytelen megfogalmazás is van, kiadjon.

4. Ez persze nem jelenti azt, hogy Sackinnak mindenben igaza van. Megemlítem Sackin főbb hibáit.

Hibás például Sackin cikkének az a része, ahol Marxnak azt a tételét, mely szerint lehetetlen a munkásosztály feladatainak nemzeti keretek között való megoldása, majdhogynem azonosnak tartja Leninnek azzal a tételével, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban lehetséges. Ahelyett, hogy feltárná a két tétel közti különbséget és a különbség történelmi gyökereit, Sackin egy semmitmondó megjegyzésre szorítkozik, és ezzel elkeni a legfontosabb kérdést. A mellébeszélés azonban nem jelenti a kérdés megoldását.

Nincs igaza Sackinnak abban sem, hogy — bár maga sem veszi észre — *szembeállítja* egymással Leninnek a proletárdiktatúráról szóló két megfogalmazását (a diktatúráról, mint *egy* osztály uralmáról, és a diktatúráról, mint a proletariátus és a nemproletár osztályok dolgozó rétegei közötti *sajátos formájú szövetségről* — a proletariátus által gyakorolt állami vezetés mellett). Sackinnak igaza van, amikor elveti a parasztságnak a diktatúra idején a hatalomban való részvétele eszméjét, a hatalomnak a diktatúra idején két osztály közötti megosztása eszméjét. De nincs igaza, amikor szembeállítja egymással ezt

a két megfogalmazást, mert ha szembeállítja őket, az azt jelenti, hogy nem értette meg őket.

Nem tetszik nekem Sackin cikkeinek durván öntelt hangja sem: ő maga szerénységet prédikál, a valóságban pedig a lehető legönteltebbnek mutatkozik.

5. Azt tanácsolom, hogy ne lépjen fel vitacikkel a sajtóban, mert Önnek nincs igaza, Sackinnak pedig általában igaza van. Jobban teszi, ha nekilát a leninizmus komoly és elmélyült tanulmányozásához. Ezenkívül még azt tanácsolom, egyszersmindenkorra mondjon búcsút annak a szokásnak, hogy sebtében, hevenyészve odavetett könyvecskéket adjon ki a leninizmusról. Ez megengedhetetlen.

1926 december 30.

Először e kötet oroszuyelvű kiadásában jelent meg.

BESZÉD A XV. MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIÁN[35]

1927 január 14

Elvtársak! Nem volt szándékomban, hogy felszólaljak. Nem volt szándékomban, mert mindazt, amit egy konferencián el kellett mondani, elmondották más elvtársak, újat itt nemigen lehet hozzátenni, az elmondottakat ismételni pedig — semmi értelme. Ennek ellenére, mivel több küldöttség ezt követeli, szólnom kell néhány szót.

Mi a legfontosabb és mi jellemző országunk helyzetében, ha az ország kormányzása szempontjából, egész építőmunkánk vezetése szempontjából nézzük a dolgot?

A legfontosabb és jellemző az, hogy a párt meg tudta találni a helyes politikát — a párt vezérvonala helyesnek bizonyult, iránymutatásai pedig életrevalók voltak.

Lenin mondotta:

Tíz-húsz évi helyes politika a parasztság irányában és győzelmünk biztosítva van.

Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a jelenlegi történelmi helyzetben a proletariátus és a parasztság közötti kölcsönös viszony kérdése számunkra a legfőbb kérdés. És lám, gyakorlatunk, munkánk, a párt

munkája azt mutatja, hogy a párt meg tudta találni ennek a kérdésnek helyes megoldását.

Mi szükséges ahhoz, hogy a párt politikája helyes legyen ebben az alapvető kérdésben?

Először, szükséges, hogy a párt politikája biztosítsa az összefogást, a szövetséget a munkásosztály és a parasztság között.

Másodszor, szükséges, hogy a párt politikája állandóan biztosítsa a proletariátus vezetését ezen a szövetségen, ezen az összefogáson belül.

Ahhoz, hogy az összefogást biztosítsuk, szükséges, hogy pénzügyi politikánk általában és különösen adópolitikánk megfeleljen a dolgozó tömegek érdekeinek, hogy árpolitikánk helyes, azaz olyan legyen, amely előnyös a munkásosztály és a parasztság érdekei szempontjából, hogy a szövetkezeti szervezkedést meghonosítsuk mind a városban, mind pedig különösen a falun, rendszeresen, napról napra.

Azt hiszem, ebben a tekintetben helyes úton járunk. Ellenkező esetben komoly bonyodalmaink volnának.

Nem mondom, hogy ezen a téren nálunk nincsenek nehézségek. Vannak nehézségek, mégpedig nagyon komolyak. De ezeket a nehézségeket leküzdjük. Mégpedig azért küzdjük le őket, mert politikánk általában helyes.

És mire van szükség annak biztosítására, hogy a proletariátus vezesse a parasztságot? Ehhez az ország iparosítására van szükség. Arra van szükség, hogy szocialista iparunk nőjön és erősödjön. Arra van szükség, hogy növekvő szocialista iparunk vigye magával a mezőgazdaságot.

Lenin mondotta: minden új gyár, minden új üzem annyira megerősíti a munkásosztály pozícióit a falu vezetése értelmében, hogy nem kell félnünk semmiféle kispolgári környezettől. Lenin ezt 1921-ben mondotta. Azóta öt év telt el. Ez alatt az időszak alatt iparunk megnőtt, új gyárak keletkeztek. És csakugyan kiderül, hogy minden új gyár új erőd a proletariátus kezében, amely biztosítja számára a parasztság milliós tömegeinek vezetését.

Látják tehát, hogy a párt ezen a téren is meg tudta találni a helyes politikát.

Nem mondom, hogy nincsenek nehézségeink ezen a téren. Nehézségek természetesen vannak, de nem félünk tőlük, és leküzdjük őket, mert politikánk alapjában véve helyes.

Azt mondják, hogy a Szovjetek hatalma a legszilárdabb hatalom a világ valamennyi ma létező kormánya között. Ez igaz. Mi ennek a magyarázata? Ennek az a magyarázata, hogy a Szovjethatalom politikája az egyetlen helyes politika.

De elegendő-e a helyes politika egymagában ahhoz, hogy legyőzzünk minden néven nevezendő nehézséget, amely utunkon felmerül?

Nem, nem elegendő.

Ehhez legalább két további feltétel szükséges.

Az első feltétel. Mindenekelőtt az szükséges, hogy a párt által kidolgozott helyes politikát valóban átültessék az életbe, valóban teljes egészében megvalósítsák.

Persze, a helyes politika mindennél fontosabb. De ha ezt a politikát nem ültetik át az életbe, ha ezt a politikát a gyakorlatban, amikor az életbe átülte-

tik, eltorzítják — mi a haszna akkor az ilyen politikának? Az életben előfordulnak olyan esetek, hogy a politika helyes, de nem valósítják meg, vagy nem úgy valósítják meg, ahogy kell. Nálunk most szép számmal vannak ilyen esetek. Éppen ilyen esetekre gondolt Lenin, amikor a XI. kongresszuson utolsó beszédében[36] azt mondotta:

Politikánk helyes, de ez nem elegendő, s ezért most az a feladat, hogy nyélbe üssük az emberek helyes kiválasztását és megszervezzük a végrehajtás ellenőrzését.

Az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése — erre élezte ki a kérdést Lenin utolsó beszédében. Azt hiszem, ennek a lenini útmutatásnak építőmunkánk egész ideje alatt szemünk előtt kell lebegnie. Az építés vezetéséhez nem elegendők a helyes irányelvek, — ehhez az is szükséges, hogy szovjet, gazdasági, szövetkezeti és minden egyéb építőmunkánk vezető pozícióiba olyan embereket állítsunk, akik fel tudják fogni ezeknek az irányelveknek értelmét és jelentőségét, akik képesek arra, hogy becsületesen és lelkiismeretesen megvalósítsák ezeket az irányelveket, akik ezeknek az irányelveknek a megvalósítását nem üres formaságnak tekintik, hanem becsület dolgának, legfőbb kötelességüknek a párttal és a proletariátussal szemben.

Így kell érteni Lenin jelszavát: helyesen válaszd ki az embereket és ellenőrizd a végrehajtást.

Ámde nálunk néha éppen ennek az ellenkezője történik. Tessék-lássék módra elismerik ugyan a párt és a Szovjethatalom legfelsőbb szerveinek utasításait, a valóságban azonban véka alá rejtik azokat és tovább-

ra is egészen más politikát hajtanak végre. Vagy talán nem tény az, hogy olykor egyes gazdasági, szövetkezeti és egyéb apparátusok egyes vezetői véka alá rejtik a párt helyes utasításait és továbbra is a régi, kitaposott ösvényen haladnak? Ha például a párt és a Szovjethatalom központi szervei úgy döntenek, hogy politikánk soronlevő feladata a kiskereskedelmi árak leszállítása, de számos szövetkezeti és általában kereskedelmi funkcionárius erre a határozatra a füle botját sem mozdítja és inkább megkerüli a határozatot — minek nevezzük az ilyesmit? Mi ez, ha nem aláásása annak a helyes politikának, amelynek lelkiismeretes végrehajtásától függ a munkás-paraszt összefogás sorsa, a munkás-paraszt szövetség sorsa, a Szovjethatalom sorsa?

Éppen ilyen esetekre gondolt Lenin, amikor azt mondta:

Vonalunk helyes, de a gép nem oda megy, ahová mennie kell.

Ugyan mivel magyarázható ez, hogy a gép letér a vonalról? Nyilván azzal, hogy ennek a gépnek az összetétele, ennek az apparátusnak az összetétele nem mindig jó minőségű.

Ezért a pártnak és a Szovjethatalomnak most egyik soronlevő feladata a funkcionáriusok helyes kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése.

Ezért kell a pártnak éberen ügyelnie arra, hogy építőmunkánk vezető funkcionáriusait annak a szempontnak megfelelően válogassák ki, hogy vajjon lelkiismeretesen át tudják-e ültetni a gyakorlatba a párt és a Szovjethatalom politikáját.

A második feltétel. Persze, ez még nem minden.

Emellett feltétlenül el kell érni, hogy a tömegek pártvezetésének színvonala emelkedjék, ami egyúttal megkönnyíti a nagy munkástömegek, valamint a parasztok bevonását egész építőmunkánkba. A proletár vezetés biztosítása — természetesen ez a legfőbb. De a proletariátus a párt útján nyilvánítja ki vezető akaratát. Az építés vezetése rossz párttal az élen — lehetetlen. Hogy a proletariátus vezethessen, ahhoz feltétlenül szükséges, hogy pártja, mint a tömegek legfőbb vezetője, hivatásának magaslatán álljon. Ehhez viszont mi szükséges? Ehhez az szükséges, hogy a párt vezetése ne formaság, ne papirosvezetés, hanem valóságos vezetés legyen. Ehhez az szükséges, hogy a pártvezetés a lehető legnagyobb mértékben rugalmas legyen.

Azt mondják, hogy a munkásosztály nagy tömegeinek aktivizálása nélkül nem győzhetünk építésünk frontján. Ez tökéletesen igaz. De mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a nagy tömegeknek építésünk ügyébe való bevonásához feltétlenül szükséges, hogy helyesen, rugalmasan, és ne elhamarkodott módon vezessük ezeket a tömegeket. De ki vezesse a tömegeket? A tömegeket a pártnak kell vezetnie. Csakhogy a párt nem vezetheti a tömegeket, ha nem veszi számításba azokat a változásokat, amelyek a munkások és a parasztok soraiban a legutóbbi években végbementek. Ma már nem lehet a régi módon, egyes-egyedül rendeletek és utasítások útján vezetni. Az ilyen vezetés idejét múlta. Most a merőben formai vezetés csak elégedetlenséget szülhet. Ugyan miért? Azért, mert megnőtt a munkásosztály aktivitása, megnőttek a munkásosztály igényei, megnőtt a

munkások érzékenysége munkánk fogyatékosságaival szemben s a munkások nagyobb követelményeket támasztanak.

Jó ez? Persze, hogy jó. Mindig is erre törekedtünk. Ebből azonban az következik, hogy a munkásosztály vezetése bonyolultabbá válik, magának a vezetésnek pedig rugalmasabb jellegűnek kell lennie. Azelőtt előfordult, hogy ráléptünk valakinek a lábára, és — oda se neki. Most már ez nem járja, elvtársak! Most arra van szükség, hogy a lehető legnagyobb figyelmet fordítsuk még a legjelentéktelenebb apróságra is, mert hiszen a munkások mindennapi élete éppen ezekből az apróságokból tevődik össze.

Ugyanezt kell mondanunk a parasztságról is. A mai paraszt nem ugyanaz, aki két-három évvel ezelőtt volt. Szintén érzékenyebbé és tudatosabbá vált. Elolvassa az úgynevezett vezetők cikkeit, megvitatja azokat, alaposan szemügyre veszi minden egyes vezetőjét és megalkotja róluk saját véleményét. Ne gondolják, hogy a paraszt ostoba, amilyennek egyes okosok néha feltüntetik őket. Nem, elvtársak, a paraszt okosabb sok városi okosnál. És most azt akarja, hogy figyelmesebbek legyünk irányában. Itt ugyanúgy, mint a munkások tekintetében, nem szorítkozhatunk pusztán határozatokra. Itt ugyanúgy, mint a munkásoknak, meg kell magyarázni a párt és a Szovjethatalom utasításait, türelmesen és gondosan kell megmagyarázni, hogy az emberek megértsék, mit akar a párt és hová vezeti az országot. Ha ma nem értették meg — tessék megmagyarázni holnap. Ha holnap sem értik meg, tessék megmagyarázni holnapután. Máskülönben nem lesz

és manapság nem is lehetséges semminemű vezetés.

Ez persze nem azt jelenti, hogy le kell mondani a vezetésről. Nem, nem ezt jelenti. A tömeg nem becsülheti a pártot, ha a párt lemond a vezetésről, ha nem vezet többé. A tömegek maguk akarják, hogy vezessék őket, s a tömegek szilárd vezetést kívánnak. De a tömegek azt akarják, hogy a vezetés ne formaság, ne papirosvezetés legyen, hanem legyen valóságos vezetés, amely érthető számukra. Éppen ezért van szükség a párt és a Szovjethatalom céljainak, feladatainak, utasításainak és útmutatásainak türelmes megmagyarázására. A vezetést nem szabad feladni és lazítani sem szabad. Ellenkezőleg, a vezetést meg kell erősíteni. A vezetés megerősítése érdekében azonban elengedhetetlen, hogy maga a vezetés rugalmasabbá váljék, a párt pedig a lehető legnagyobb figyelmet tanusítsa a tömegek igényei irányában.

Befejezem, elvtársak. Politikánk helyes s ebben van a mi erőnk. De hogy politikánk ne lógjon a levegőben, ahhoz legalábbis két feltétel szükséges. Először, a funkcionáriusok helyes kiválasztása és a pártutasítások végrehajtásának ellenőrzése. Másodszor, rugalmasság a tömegek vezetésében, a lehető legnagyobb figyelmesség a tömegek igényei iránt, figyelmesség és újra figyelmesség. (Nagy, hosszantartó taps, mindenki éljenez; a jelenlevők felállnak és eléneklik az „Internacionálét".)

„Pravda" 13. sz.
1927 január 16.

LEVÉL ZAJCEV ELVTÁRSHOZ

Zsirov elvtárs cikkét illetőleg késtem a válasszal, de jobb későn, mint soha.

A következő indokokból elleneztem azt, hogy Zsirov elvtársnak a kapitalista országok fejlődésének egyenlőtlenségéről szóló cikkét a „Bolsevik"-ban közöljék.

1. A cikk, szerintem, iskolás. Látható, hogy a szerző nem ura a témának és fogalma sincs a kérdés bonyolultságáról. Ilyen cikkeket bátran el lehet helyezni iskolai folyóiratokban, ahol az emberek gyakorolhatják magukat, hogy azután érett irodalmárok váljanak belőlük. De a „Bolsevik" vezető folyóirat, tőle iránymutatást várnak az elmélet és a politika fő kérdéseiben, és ezért, ha a „Bolsevik" közli Zsirov elvtárs cikkét, az először azt jelenti, hogy megzavarja az olvasókat, másodszor, rontja a „Bolsevik"-nak mint vezető folyóiratnak a tekintélyét.

2. Zsirov elvtárs nyilvánvalóan téved, amikor egy kalap alá vonja a kapitalista országok egyenlőtlen fejlődése törvényének *politikai* oldalát a törvény *gazdasági* oldalával. Hogy az egyenlőtlenség törvénye

mindkét oldalt magában foglalja, ez persze igaz. De hogy a politikai egyenlőtlenség most nem aktuális kérdés számunkra, mármint a SzK(b)P-ban működő ellenzékkel folyó mostani vitáink szempontjából, ehhez nem fér semmi kétség. Miben láthatjuk a politikai egyenlőtlenség legkirívóbb kifejezését a mostani helyzetben a világfejlődés szempontjából? Abban, hogy nálunk élenjáró hatalom van, a proletariátus hatalma, a Szovjetek hatalma, ezzel szemben a technikai és kulturális tekintetben legfejlettebb országokban elmaradott, azaz burzsoá hatalom áll fenn. Tagadja-e az ellenzék ennek a politikai egyenlőtlenségnek a lehetőségét vagy fennállását? Nem, nem tagadja. Ellenkezőleg, azt, hogy a proletariátus *egy* országban megragadhatja a hatalmat, teljesen lehetségesnek tartja.

Nem ezen a téren vannak tehát a mi nézeteltéréseink.

A nézeteltérések annál a kérdésnél kezdődnek, hogy le lehet-e *gazdaságilag* győzni a burzsoáziát, vagyis fel lehet-e építeni a szocializmust a Szovjethatalom fennállása mellett egy olyan országban, amelyet kapitalista országok vesznek körül. A nézeteltérések tehát gazdasági téren vannak. Ezért domborítjuk ki a kapitalista országok egyenlőtlen fejlődése törvényének gazdasági oldalát. Zsirov elvtárs hibája az, hogy nem vette észre az ellenzékkel folytatott vitáinknak ezt a sajátosságát, és az egyenlőtlen fejlődés törvénye gazdasági oldalának kidomborítását e törvény politikai oldalának tagadásaként fogta fel.

Egyszóval, Zsirov elvtárs az ellenzékkel folytatott vitáinknak éppen a velejét nem vette észre.

Arról nem is szólok, hogy az egyenlőtlenség törvényének gazdasági oldala maga az alapja mindenféle és mindenfajta katasztrófának a kapitalista világgazdaság fejlődése terén, köztük a politikai katasztrófáknak is.

3. Zsirov elvtárs nem látja az imperializmus-előtti kapitalizmus és az imperialista kapitalizmus közötti különbség egész mélységét. Az egyenlőtlenség törvénye nála a világkapitalizmus fejlődésének egyszerű „aránytalanságává és diszharmóniájává" válik. De ha ez így van, honnan támadt a különbség az emelkedő irányban fejlődő kapitalizmus és az elhaló, a lefelé menő vonalon fejlődő kapitalizmus között? Honnan támadt a különbség a símán, evolúciós úton fejlődő kapitalizmus és a rothadás útján, ugrások és katasztrófák útján fejlődő kapitalizmus között? Miért volt azelőtt lehetetlen a szocializmus győzelme egyes országokban, és miért vált most lehetségessé? Lehet-e szemet húnyni olyan tényekre, mint a finánctőke uralma, a technika óriási iramú fejlődése, a nivellálódási tendencia, a világ felosztása érdekszférákra, a tőkés országok viharos, ugrásszerű fejlődése és az ezzel együttjáró katasztrófák, a már felosztott világ időnkénti újrafelosztásai, és a szocializmus egyes országokban való győzelmének mindezzel összefüggő lehetősége.

Miben különbözik ebben az esetben Zsirov elvtárs álláspontja ellenzékünk álláspontjától, és tulajdonképpen miért, milyen alapon vitázik az ellenzékkel?

Zsirov elvtárs, úgylátszik, nem érti, hogy a *kapitalizmus* fejlődéstörvényei, eltérően a szociológiai

törvényektől, amelyek a társadalmi fejlődés *minden* fázisára érvényesek, változhatnak és kell is hogy változzanak. Az egyenlőtlenség törvényének az imperializmuselőtti kapitalizmus idején volt egy bizonyos formája és eredményei is ennek a formának megfelelőek voltak, az imperialista kapitalizmus idején ellenben ez a törvény más formát ölt és ennek következtében eredményei is mások lesznek. Ezért lehet és kell azt mondanunk, hogy a kapitalista országok fejlődésének egyenlőtlensége más az imperializmus idején, mint a régi kapitalizmus idején. Az a kérdés, hogy a kapitalizmus törvényei hogyan változnak a kapitalista fejlődés különböző szakaszain, hogyan korlátozódik vagy erősödik hatásuk a változó viszonyoktól függően — ez a kérdés elméleti szempontból különösen érdekes, amire elsősorban kellett volna gondolnia annak, aki külön cikket ír az egyenlőtlenség törvényéről. Zsirov elvtárs baja (nem pedig bűne) az, hogy egyáltalán nem látja a kérdésnek ezt az oldalát.

4. Nem térek ki más, szerintem maga Zsirov elvtárs előtt is homályos kérdésekre, amelyeket cikkében érintett, mint például a „világkapitalista rendszer nem-szubjektivitásának" stb. kérdésére. Látom, hogy Zsirov elvtársnak valósággal viszket a nyelve, csakhogy valami különöset és meglepőt mondjon.

5. Ami a Zsirov elvtárs cikkéhez tervezett szerkesztőségi megjegyzést illeti, azt hiszem, hogy egy olyan felelős folyóiratban, mint a „Bolsevik", nincs helye ilyen szerkesztőségi megjegyzéseknek. Kijelenteni, hogy a szerkesztőség „nem ért egyet a szerző egyes tételeivel", és nem megmondani,

melyek ezek a tételek — ez kitérés a kérdés elől, és az olvasókban megütközést kelt. Szerintem a „Bolsevik"-ban efféle megjegyzéseknek nincs helye.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1927 január 28.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A LÉNAI MUNKÁSOKHOZ

A cári önkényuralom egyik legvéresebb gaztettét követte el akkor, amikor 15 évvel ezelőtt áprilisban a lénai munkásokat halomra lövette. A messze tajgában a cári golyóknak áldozatul esett elvtársak hősies harcát a győztes proletariátus nem felejtette el. A Szovjetunió munkásai, visszatekintve a megtett útra, elmondhatják: a bodajbói munkások egyetlen csepp vére sem hullott hiába, mert a proletariátus ellenségeit elérte a bosszú karja, a proletariátus pedig már kivívta rajtuk győzelmét.

Ma, miután megszabadultak a cári és a kapitalista elnyomástól, Önöknek a Vityim partjain megvan a lehetőségük arra, hogy ne a henyék gazdagítására, hanem *saját* munkásállamuk, a világ első munkásállama erejének gyarapítására bányásszák az aranyat.

Becsület és dicsőség a munkásosztály győzelméért vívott harcban elesett hősöknek!

Ezen a napon, amikor az elesett elvtársak hősi harcára emlékezünk, köszöntöm önöket, kedves elvtársak, és engedjék meg kifejeznem azt a meggyőző-

désemet, hogy önök sziklaszilárdan és tántoríthatatlanul fogják folytatni a további harcot a szocializmus teljes győzelméért országunkban.

I. Sztálin

1927 február 22.

„Lenszkij Sahtyor" („Lénai Bányász")
(Bodajbo) 87. sz. 1927 április 17.

ÜDVÖZLET A SZTÁLINGRÁDI „BORBA" CÍMŰ UJSÁGNAK

Kedves elvtársak!

A „Borba"[37] tíz esztendeje végzi harcos munkáját forradalmi őrhelyén, és erre a dicső jubileumra büszkék lehetnek Sztálingrád munkásai.

Harc a tábornokok — Krasznov és Gyenyikin — ellen, az ellenforradalmárok és a nyugati intervenciósok kiűzése, a gazdasági bomlás leküzdése, az új élet békés építésének frontján elért sikerek — ezek a sztálingrádi proletariátus életének kiemelkedő eseményei az utóbbi tíz év folyamán. A „Borba" e tíz év alatt mindig a szocializmus harcosainak első soraiban haladt, megvilágítva az utat a dolgozók előtt!

Forró üdvözlet a „Borbá"-nak! Újabb sikereket kívánok neki munkájához!

I. Sztálin

1927 február 22.

„Borba" („Harc") (Sztálingrád) 122. sz.
1927 május 31.

BESZÉD AZ OKTÓBER VASÚT SZTÁLIN-FŐMŰHELYÉNEK MUNKÁSGYŰLÉSÉN

1927 március 1

(Rövid ismertetés)

Elvtársak! A szónokoknak rendszerint vég nélkül „illik" beszélni azért, hogy mások szintén vég nélkül hallgassák őket. Azt hiszem, ezúttal kissé eltérünk ettől a szokástól. Én arra szorítkozom, hogy válaszolok azokra a kérdésekre, amelyeket egyes elvtársak itt írásban benyujtottak. Azt hiszem, ez így élénkebb lesz. Ha beleegyeznek, hozzá is kezdek.

A kérdések többsége egyetlen kérdésre vezethető vissza: lesz-e háború ebben az évben, ez év tavaszán vagy őszén?

Válaszom: háború nálunk nem lesz sem ez év tavaszán, sem ez év őszén.

Nem azért nem lesz nálunk háború az idén, mert általában nem áll fenn az imperialista háborúk veszélye. Nem, a háborúk veszélye fennáll. Ebben az évben azért nem lesz háború, mert ellenségeink még nem készültek fel a háborúra, mert ellenségeink jobban félnek a háború következményeitől, mint bárki más, mert a nyugati munkások nem akarnak harcolni a Szovjetunió ellen, munkások nélkül pedig lehetetlen háborút viselni, s végül, mert szilárd és tántoríthatatlan békepolitikát folytatunk, ez a

körülmény pedig megnehezíti a háborút országunk ellen.

Sztálin elvtárs, miután ezeket a tételeket a nyugati nagy- és kishatalmakkal való kapcsolataink területéről vett tényekkel megindokolta, rátért a Szovjetunió keleti politikájának kérdésére.

Azt mondják nekünk, hogy az a baráti politika, amelyet a keleti függő és gyarmati népek irányában folytatunk, részünkről bizonyos engedményeket követel és, következésképpen, bizonyos költségekkel jár. Ez persze igaz. De minden más politika elfogadhatatlan volna számunkra nemcsak elvi szempontból, hanem a külpolitikai költségek szempontjából is. A Szovjethatalomnak, amely szétzúzta az imperializmus béklyóit és az imperializmus romjain felépítette saját hatalmát, magából a természetéből következik az, hogy e téren elvből nem folytathatunk más politikát, mint baráti politikát. Ezért erre nem fogok kitérni.

Nézzük meg a dolgot a külpolitikai költségek szempontjából. Államunk keleti határai, a kínai, az afgán, a perzsa, a török határ, mint ismeretes, többezer verszt hosszúságúak. Ezeken a határokon most egészen jelentéktelen létszámú csapatokat tartunk, amelyek baráti viszonyban vannak a szomszédos államok lakosságával, és a határvédelem terén ezt az óriási megtakarítást azért engedhetjük meg magunknak, mert baráti politikát folytatunk ezekkel az államokkal.

De tegyük fel, hogy ezekkel az országokkal nem baráti, hanem ellenséges viszonyban volnánk, mint annak idején az orosz önkényuralom időszakában.

Akkor kénytelenek volnánk ezeken a határokon néhány állig felfegyverzett hadsereget tartani, kénytelenek volnánk számos hadihajót tartani a Távol-Keleten, ahogy ezt most egyes imperialista államok teszik. Mit jelent azonban az, ha ezeken a határokon néhány hadsereget tartunk és ennek megfelelően nagyobb létszámú hajóhadunk állomásozik ott? Azt jelenti, hogy évente száz- meg százmillió rubelt költünk ezekre a hadseregekre és hadihajókra a nép pénzéből. Ez is keleti politika volna. De ez a legköltségesebb, legpazarlóbb és legveszélyesebb politika volna valamennyi lehetséges politika közül. Ezért azt hiszem, hogy a Keleten folytatott politikánk elvi tekintetben a leghelyesebb, a politikai eredmények szempontjából a legbiztosabb, és minden lehetséges keleti politika közül a leggazdaságosabb keleti politika.

Nem is szólva arról, hogy ez a politika biztosítja számunkra a tartós békét a Keleten nemcsak a gyarmati és függő országok, hanem Japán tekintetében is.

A küldötti utasításokkal kapcsolatos vitában felszólalt több szónok után Sztálin elvtárs ismét válaszol a gyűlés résztvevőinek újabb írásbeli kérdéseire.

Elvtársak! Engedjék meg, hogy válaszoljak az elvtársak újabb írásbeli kérdéseire. Ezek két kérdés köré csoportosíthatók: az angol-szovjet diplomáciai kapcsolatok esetleges megszakításának kérdése és gazdasági építésünk fő eredményeinek kérdése köré.

Felbontja-e Anglia az 1921-es kereskedelmi

szerződést? Megszakítja-e a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval?

Persze, nincs kizárva, hogy Anglia megszakítja ezeket a kapcsolatokat. De azt hiszem, ez nem nagyon valószínű. Nem nagyon valószínű azért, mert a szakításból Angliának csak hátrányai származnának. Nem is beszélve arról, hogy amikor a Szovjetunió ily békés politikát folytat, az angol kormányra a diplomáciai kapcsolatok megszakításáért olyan súlyos felelősség hárulna, amelynél súlyosabbat egy angol kormány ma nem is vállalhatna . . .

Mi a legfőbb eredményünk a gazdasági építés terén?

Beszélnek nekünk építésünk fogyatékosságairól. Azt mondják, hogy ezeket a fogyatékosságokat még nem számoltuk fel. Mindez igaz, elvtársak. Fogyatékosság van nálunk szép számmal mind a gyárakban, mind állami apparátusunkban. Furcsa is volna, ha ilyen fogyatékosságok nem volnának abban a kolosszális munkában, amelyet magunkra vállaltunk. De nem ezekben a fogyatékosságokban van a dolog lényege. A lényeg az, hogy saját erőnkből útnak tudtuk indítani országunk iparosítását.

Mit jelent az, hogy iparosítjuk országunkat? Azt jelenti, hogy egy agrárországot ipari országgá változtatunk. Azt jelenti, hogy új technikai alapon építjük fel és fejlesztjük ki iparunkat.

Sehol a világon nem volt még példa arra, hogy egy elmaradott óriási agrárország gyarmatok kifosztása, idegen országok kifosztása nélkül, vagy nagy kölcsönök és hosszúlejáratú külső hitelek nélkül ipari országgá vált volna. Emlékezzenek vissza

Anglia, Németország, Amerika ipari fejlődésének történetére, és megértik, hogy ez valóban így van. Még Amerika, a leghatalmasabb kapitalista ország is kénytelen volt a polgárháború után jó 30—40 évig bajlódni azért, hogy külső kölcsönök és hosszúlejáratú hitelek és a vele szomszédos államok és szigetek kifosztása útján lendületet adjon iparának.

Ráléphetünk-e mi erre a „kipróbált" útra? Nem, nem tehetjük, mert a Szovjethatalom természetével összeegyeztethetetlen a gyarmati rablás, nagy kölcsönökre és hosszúlejáratú hitelekre pedig nem számíthatunk.

A régi Oroszország, a cári Oroszország más úton haladt az iparosítás felé — gúzsbakötő kölcsönöket vett fel, és gúzsbakötő koncessziókat adott iparunk döntő ágaira. Az elvtársak tudják, hogy majdnem az egész Donyec-medence, a pétervári ipar nagyobb fele, a bakui kőolaj és számos vasútvonal, nem is beszélve a villamossági iparról, külföldi tőkések kezében volt. Ez a Szovjetunió népeinek rovására, a munkásosztály érdekei ellen történő iparosítás útja volt. Világos, hogy mi nem térhetünk erre az útra: nem azért harcoltunk a kapitalizmus igája ellen, nem azért döntöttük meg a kapitalizmust, hogy azután önként hajtsuk fejünket a kapitalizmus igájába.

Egy út marad, a saját felhalmozásaink útja, a takarékosság útja, a takarékos gazdálkodás útja, amelynek az a célja, hogy felhalmozzuk a szükséges eszközöket országunk iparosításához. Szó se róla, ez nehéz feladat. De megoldása a nehézségek ellenére is már folyamatban van. Igen, elvtársak, négy évvel

a polgárháború után már folyamatban van a feladat megoldása. Ez a lényeg, elvtársak, és ez a mi legfőbb vívmányunk.

Az ipar szükségleteire ebben az évben egymilliárd háromszáz millió rubelt fordítunk. Ebből a pénzből új gyárakat építünk, helyreállítunk régieket, új technikát vezetünk be, növeljük a munkásosztály létszámát. Így elértük azt, hogy most saját felhalmozásainkra támaszkodva rakjuk le az új ipar alapzatát. Így elértük azt, hogy saját pénzünkön építjük fel az új, szocialista ipar hatalmas épületét. Ez a mi fő vívmányunk, elvtársak.

Azt mondják, hogy ennek a hatalmas épületnek vannak bizonyos szépséghibái, hogy a vakolat nem jó, hogy helyenként a tapéta levált, hogy néhol még nem söpörték ki a szemetet a sarokból stb. Ez így is van. De vajjon ez a döntő, ez a fő? És az új ipar hatalmas épülete emelkedik-e vagy sem? Igen, emelkedik. És saját pénzünkön emelkedik ez az épület vagy sem? Igen, saját pénzünkön. Nem világos tehát, hogy a gazdasági építés terén, az iparosítás terén már elérjük a legfőbbet és a legdöntőbbet?

Ez vívmányaink alapja.

Egyes elvtársak hajlamosak arra, hogy ezeket a sikereket csakis pártunknak tulajdonítsák. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy egyes elvtársak szertelenül dícsérik pártunkat. Ugyanezzel kell magyaráznunk azt is, hogy egyik-másik kommunista szeret dicsekedni és kérkedni — ez a hiba sajnos még mindig megvan a mi embereinkben. Persze, pártunk alapjában helyes politikájának óriási szerepe volt e sikerek elérésében. De pártunk politikája egy

lyukas garast sem érne, ha nem élvezné a pártonkívüli munkások sokmilliós tömegeinek igazi baráti támogatását. Pártunkat tulajdonképpen az teszi erőssé, hogy a pártonkívüli munkástömegek támogatását élvezi. Ezt nem szabad elfelejteni, elvtársak. (Viharos taps.)

„Pravda" 51. sz.
1927 március 3.

LEVÉL CVETKOV ÉS ALIPOV ELVTÁRSAKHOZ

1927. III. 1-i kérdésüket félreértésnek tekintem. Mégpedig a következő okokból:

1. Beszédemben[38] nem az oroszországi „önkényuralmi rend" kialakulásáról, hanem az Európa keleti részén levő soknemzetiségű központosított államok (Oroszország, Ausztria, Magyarország) kialakulásáról volt szó. Könnyű megérteni, hogy ez két különböző téma, noha nem lehet egymástól elszakítottnak tekinteni őket.

2. Sem beszédemben, sem a tézisekben[39] egy szóval sem mondom azt, hogy Oroszországban a központosított állam „*nem* a gazdasági fejlődés eredményeképpen, *hanem* a mongolok és más keleti népek elleni harc érdekében" alakult ki (idézet az önök leveléből). Ezért a szembeállításért önöknek kell viselniök a felelősséget, nempedig nekem. Nálam csak arról van szó, hogy Európa keleti részén a központosított államok kialakulásának folyamata az önvédelem szükségessége következtében *gyorsabban* folyt, mint az emberek nemzetté alakulásának folyamata, és éppen ezért alakultak ki itt a soknemzetiségű államok a feudalizmus felszámolása előtt. Ez, amint

látják, nem az, amit önök helytelenül nekem tulajdonítanak.

Idézek a beszédemből:

„Ezzel szemben Európa keleti részén, a nemzetek kialakulásának és a feudális széttagoltság felszámolásának folyamata időben nem esett egybe a központosított államok keletkezésének folyamatával. Magyarországra, Ausztriára, Oroszországra gondolok. Ezekben az országokban még nem volt kapitalista fejlődés, talán csak születőben volt, de a törökjárás, mongoljárás és más keleti népek betörései miatt a védelem érdekei elodázhatatlanul megkövetelték központosított államok kialakulását, amelyek meg tudják állni helyüket az inváziő nyomásával szemben. És mivel Európa keleti részén a központosított államok keletkezési folyamata *gyorsabb volt*, mint a nemzetté alakulás folyamata, ezért ott vegyes összetételű államok jöttek létre, amelyek több, nemzetté még nem alakult, de már közös államban egyesült népből állottak"[40].

A X. pártkongresszus által elfogadott téziseimben pedig ez áll:

„Ott, ahol a nemzetek kialakulása nagyjában a központosított államok kialakulásával egyidejűleg ment végbe, a nemzetek, természetesen, állami formát öltöttek, önálló burzsoá nemzeti államokká fejlődtek. Így történt Angliában (Írország nélkül), Franciaországban, Olaszországban. Ezzel szemben Európa keleti részén a központosított államok kialakulása, mivel az önvédelem követelményei (törökjárás, mongoljárás stb.) *siettették*, a feudalizmus felszámolása előtt, tehát a nemzetek kialakulása előtt ment végbe. Ennélfogva itt a nemzetek nem fejlődtek és nem is fejlődhettek nemzeti államokká, hanem néhány vegyes összetételű, soknemzetiségű burzsoá államot alakítottak, amelyek rendszerint egy erős, uralkodó nemzetből és néhány gyenge, alávetett nemzetből álltak. Ilyen államok: Ausztria, Magyarország, Oroszország"[41].

Felhívom figyelmüket az idézetekben kiemelt szavakra.

3. Ha átnézik a X. kongresszuson mondott egész előadói beszédemet, valamint a nemzeti kérdéssel kapcsolatos téziseket (a tézisek első részét), könnyen meggyőződhetnek róla, hogy az előadói beszéd témája nem az „önkényuralmi rend" kialakulásának kérdése, hanem az Európa keleti részén levő soknemzetiségű központosított államok kialakulásának és azoknak a tényezőknek a kérdése, amelyek ez utóbbi folyamatot meggyorsították.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1927 március 7.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A MUNKÁS-PARASZT KORMÁNY KÉRDÉSÉHEZ

Válasz Dmitrijevnek

A munkás-paraszt kormány kérdésével kapcsolatban folyó év január 14-én a „Bolsevik"-nak írt levelét átküldték hozzám, a Központi Bizottságba, hogy válaszoljak rá. Túlterheltségem miatt késéssel válaszolok — ezért bocsánatot kérek.

1. A kérdést nem lehet úgy feltenni, mint azt egyes elvtársak felteszik: „a munkás-paraszt kormány — valóság, vagy csak agitációs jelszó?" Nem lehet azt mondani, hogy bár valójában nálunk nincs munkás-paraszt kormány, mégis beszélhetünk munkás-paraszt kormányról, mint agitációs jelszóról. A kérdés ilyen feltevéséből az következik, hogy pártunk adhat tartalmilag hamis jelszavakat, amelyek valójában tarthatatlanok, amelyekben maga a párt sem hisz, amelyeket azonban a párt mégis forgalomba hoz, hogy félrevezesse a tömegeket. Ezt megtehetik az eszerek, a mensevikek, a polgári demokraták, mivel a szó és a tett közti meghasonlás és a tömegek félrevezetése ezeknek a halódó pártoknak egyik fő fegyvere. A mi pártunk azonban soha és semilyen körülmények között sem teheti fel így a kérdést, mert a mi pártunk marxista párt, lenini párt, felfelé ívelő párt, amely abból meríti erejét, hogy nála nincs

meghasonlás a szó és a tett között, hogy nem vezeti félre a tömegeket, csak az igazságot mondja a tömegeknek, és politikáját nem demagógiára, hanem az osztályerők tudományos elemzésére építi.

A kérdést így kell feltenni: *vagy* nincs nálunk munkás-paraszt kormány — és akkor a munkás-paraszt kormány jelszavát, mint felesleges és hamis jelszót el kell vetni, *vagy* valóban van nálunk munkás-paraszt kormány, az ilyen kormány létezése megfelel az osztályerők állapotának — és akkor a munkás-paraszt kormány jelszava helyes és forradalmi jelszó. Vagy az egyik, vagy a másik. Választani kell.

2. Ön a munkás-paraszt kormány jelszavát „Sztálin elvtárs formulájának" nevezi. Ez egyáltalán nem igaz. Valójában ez a jelszó, vagy, ha úgy akarja, ez a „formula", Lenin jelszava, nempedig valaki másé. Én csupán őt ismételtem a „Kérdések és feleletek"-ben[42]. Lapozza fel Lenin Művei XXII. kötetének 13, 15, 90, 133, 210. oldalát; a XXIII. kötet 93, 504. oldalát; a XXIV. kötet 448. oldalát; a XXVI. kötet 184. oldalát, ahol Lenin a Szovjethatalmat „*munkás-paraszt kormánynak*" nevezi; lapozza fel a XXIII. kötet 58, 85, 86, 89. oldalát; a XXIV. kötet 115, 185, 431, 433, 436, 539, 540. oldalát; a XXV. kötet 82, 146, 390, 407. oldalát; a XXVI. kötet 24, 39, 40, 182, 207, 340. oldalát, ahol Lenin a Szovjethatalmat „*munkás-paraszt hatalomnak*" nevezi, — lapozza fel mindezeket, valamint Lenin néhány más művét is és meg fogja érteni, hogy a munkás-paraszt kormány jelszava vagy „formulája" — Lenin jelszava vagy „formulája", nempedig valaki másé.

3. Az Ön alapvető hibája az, hogy összetéveszti:

a) kormányunk kérdését államunk kérdésével;

b) államunk és kormányunk osztálytermészetének kérdését kormányunk mindennapi politikájának kérdésével.

Nem szabad összetéveszteni és következésképpen azonosítani államunkat kormányunkkal. Államunk a proletárok *osztályának* államhatalommá való szervezése, amely arra hivatott, hogy elnyomja a kizsákmányolók ellenállását, megszervezze a szocialista gazdaságot, megszüntesse az osztályokat stb. Kormányunk viszont ennek az államszervezetnek *a csúcsa*, a legfelső vezetője. A kormány tévedhet, hibákat követhet el, amelyek ideiglenes bukással fenyegetik a proletariátus diktatúráját, ez azonban még nem fogja azt jelenteni, hogy a proletárdiktatúra, mint az állam felépítésének elve az átmeneti időszakban, helytelen vagy hibás. Ez csupán azt fogja jelenteni, hogy a legfelső vezetők rosszak, hogy a vezető csúcs politikája, a kormány politikája nem felel meg a proletárdiktatúrának, hogy ezt a politikát meg kell változtatni a proletárdiktatúra követelményeinek *megfelelően*.

Az állam és a kormány osztálytermészetüket tekintve egyneműek, a kormány azonban terjedelmére nézve szűkebb és nem fedi az államot. Szerves kapcsolat van közöttük és függnek egymástól, ez azonban még nem jelenti azt, hogy egy kalap alá lehet őket vonni.

Látja tehát, hogy nem szabad összekeverni államunk kérdését kormányunk kérdésével, aminthogy

nem szabad összekeverni a proletárok osztályának kérdését a proletárok osztálya legfelső vezetőinek kérdésével sem.

De még kevésbbé engedhető meg államunk és kormányunk osztálytermészete kérdésének összekeverése kormányunk napi politikájának kérdésével. Államunk és kormányunk osztálytermészete nyilvánvaló: proletár. Államunk és kormányunk célkitűzései szintén világosak: a kizsákmányolók ellenállásának elnyomása, a szocialista gazdaság megszervezése, az osztályok megszüntetése stb. Mindez világos.

Mi hát ebben az esetben kormányunk napi politikájának kérdése? Nem más, mint azoknak az *utaknak* és *eszközöknek* a kérdése, amelyek segítségével paraszti országunkban megvalósíthatók a proletárdiktatúra osztálycéljai. A proletár államra azért van szükség, hogy elnyomja a kizsákmányolók ellenállását, megszervezze a szocialista gazdaságot, megszüntesse az osztályokat stb. Kormányunkra pedig, mindezen kívül, még azért is szükség van, hogy kijelölje azokat az *utakat* és *eszközöket* (napi politika), amelyek nélkül elképzelhetetlen e feladatok megvalósítása országunkban, ahol a proletariátus — kisebbség, ahol a parasztság — óriási többség.

Melyek ezek az utak és eszközök s miben állanak? Alapjában véve olyan intézkedések ezek, amelyek arra irányulnak, hogy fenntartsák és megerősítsék a munkásoknak és a parasztság zömének *szövetségét*, hogy ebben a szövetségben fenntartsák és megerősítsék a hatalmon levő proletariátus *vezetőszerepét*. Aligha szorul bizonyításra, hogy kormányunk, ha nincs *ilyen* szövetség és ha nem *ilyen* szövetségre

támaszkodik, erőtlen volna és nem volna lehetőségünk arra, hogy nekilássunk a proletárdiktatúra azon feladatainak megoldásához, amelyekről az imént beszéltem. Meddig áll majd fenn ez a szövetség, ez az összefogás, meddig fog tartani az a politika, amelyet a Szovjet Kormány ennek a szövetségnek, ennek az összefogásnak a megerősítése érdekében folytat? Világos, hogy mindaddig, amíg lesznek osztályok és amíg lesz kormány, mint az osztálytársadalom, mint a proletárdiktatúra kifejezője.

Ezzel kapcsolatban szem előtt kell tartanunk azt, hogy:

a) a munkások és a parasztok szövetségére nem azért van szükségünk, hogy a parasztságot mint osztályt fenntartsuk, hanem hogy átalakítsuk és átformáljuk olyan irányban, amely megfelel a szocialista építés győzelme érdekeinek;

b) annak a politikának, amelyet a Szovjet Kormány e szövetség megerősítése érdekében folytat, nem az osztályok megrögzítése, hanem az osztályok megszüntetése, az osztályok megszüntetésének meggyorsítása a célja.

Leninnek tehát tökéletesen igaza volt, amikor azt írta:

„A diktatúra legfőbb elve — a proletariátus és a parasztság szövetségének fenntartása, hogy a proletariátus megtarthassa a vezetőszerepet és az államhatalmat" (XXVI. köt. 460. old.).

Nem szorul bizonyításra, hogy a Szovjet Kormánynak napi politikájában éppen ez a lenini tétel, és nem valami más a vezérvonala, hogy a Szovjet Kormány politikája a fejlődés mai szakaszán lénye-

gében olyan politika, amely a munkások és a parasztság zöme közötti éppen *ilyen* szövetség fenntartására és megerősítésére irányul. A Szovjet Kormány *ebben az értelemben* — de csakis ebben az értelemben, nempedig osztálytermészete értelmében — *munkás-paraszt* kormány.

Aki ezt nem ismeri el, az letér a leninizmus útjáról, rálép arra az útra, amely egyértelmű a munkás-paraszt összefogás eszméjének, a proletariátus és a parasztság dolgozó tömegei közötti szövetség eszméjének tagadásával.

Aki ezt nem ismeri el, az azt tartja, hogy a munkás-paraszt összefogás mesterkedés, nempedig reális forradalmi ügy, hogy a „nep"-et „agitációs" célzattal vezettük be, nempedig azért, hogy a parasztság zömével együtt építsük a szocializmust.

Aki ezt nem ismeri el, az azt tartja, hogy forradalmunk nem tudja kielégíteni a parasztság zömének *alapvető* érdekeit, hogy ezek az érdekek kibékíthetetlen ellentmondásban vannak a proletariátus érdekeivel, hogy a szocializmust nem építhetjük és nem is kell a parasztság zömével együtt építenünk, hogy Lenin szövetkezeti terve tarthatatlan, hogy a menseviceknek és szajkózóiknak igazuk van stb.

Csak fel kell tennünk ezeket a kérdéseket és mindjárt megértjük, mennyire rothadt és céltalan a munkás-paraszt összefogás sarkalatos kérdésének ez az „agitációs" értelmezése. Ezért mondottam a „Kérdések és feleletek"-ben, hogy a munkás-paraszt kormány jelszava nem „demagógia", nem „agitációs" manőver, hanem feltétlenül helyes és forradalmi jelszó.

Röviden: más dolog — államunk és kormányunk osztálytermészetének kérdése, amely meghatározza forradalmunk fejlődésének fő céljait, és más dolog — a kormány mindennapi politikájának, e politika azon *útjainak* és *eszközeinek* kérdése, amelyek szükségesek e célok eléréséhez. E két kérdés feltétlenül összefügg egymással. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy azonosak, hogy egy kalap alá lehet vonni őket.

Látja tehát, hogy nem szabad összekeverni az állam és a kormány osztálytermészetének kérdését a kormány mindennapi politikájának kérdésével.

Azt mondhatják, hogy itt ellentmondás van: hogyan lehet az osztálytermészetét tekintve proletár kormányt munkás-paraszt kormánynak nevezni. Ez az ellentmondás azonban látszólagos. Itt tulajdonképpen ugyanolyan „ellentmondás" van, amilyent egyes „filozófusaink" Leninnek a proletariátus diktatúrájára vonatkozó két formulája között igyekeznek kimutatni, amely formulák közül az első úgy szól, hogy „a proletárdiktatúra *egy* osztály hatalma" (XXIV. köt. 398. old.), a második pedig úgy szól, hogy „a proletárdiktatúra *sajátos formájú osztályszövetség** a proletariátus, a dolgozók élcsapata és a dolgozók nagyszámú nem-proletár rétege (kispolgárság, kistulajdonosok, parasztság, értelmiség stb.) között" (XXIV. köt. 311. old.).

Van-e ellentmondás e két formula között. Persze, hogy nincs. Akkor hát hogyan érhető el *egy* osztály (a proletariátus) uralma, mondjuk, a

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

parasztság zömével való osztályszövetség mellett? Úgy, hogy ebben a szövetségben megvalósul a hatalmon levő proletariátusnak („a dolgozók élcsapatának") vezetőszerepe. Egy osztálynak, a proletárok osztályának hatalma, amely ennek az osztálynak a parasztság zömével való szövetsége segítségével, a parasztság zömének *állami* vezetése útján valósul meg, — ez a két formula alapgondolata. Hol itt az ellentmondás?

De mit jelent a parasztság zömének *állami* vezetése a proletariátus által? Ugyanolyan vezetés-e ez, amilyen a polgári-demokratikus forradalom időszakában volt, amikor a proletariátus és a parasztság diktatúrájáért küzdöttünk? Nem, ez nem olyan vezetés. A proletariátus *állami* vezetése a parasztság irányában — olyan vezetés, amely a proletárdiktatúra fennállásának körülményei között történik. A proletariátus *állami* vezetése azt jelenti, hogy:

a) a burzsoáziát már megdöntöttük,

b) a proletariátus van hatalmon,

c) a proletariátus nem osztja meg a hatalmat más osztályokkal,

d) a proletariátus építi a szocializmust, magával vonva a parasztság zömét.

A polgári-demokratikus forradalomban és a proletariátus és a parasztság diktatúrája idején a proletariátus vezetése viszont azt jelenti, hogy:

a) a kapitalizmus mint alap megmarad,

b) a hatalom a forradalmi-demokratikus burzsoáziáé, amely túlnyomó erő a hatalom összetételében,

c) a demokratikus burzsoázia megosztja a hatalmat a proletariátussal,

d) a proletariátus kiszabadítja a parasztságot a polgári pártok befolyása alól, eszmei és politikai vonalon vezeti azt, és előkészíti a harcot a kapitalizmus megdöntésére.

Amint látja, itt gyökeres a különbség.

Ugyanezt kell mondanunk a munkás-paraszt kormány kérdésével kapcsolatban is. Milyen ellentmondás lehet abban, hogy, amikor kormányunk proletártermészete és az abból adódó szocialista feladatok kormányunkat nemcsak nem akadályozzák, hanem ellenkezőleg, ösztönzik, szükségképpen ösztönzik olyan politika folytatására, amely arra irányul, hogy fenntartsa és szilárditsa a munkás-paraszt szövetséget, mint a proletárdiktatúra szocialista osztályfeladatai megoldásának paraszti országunkban legfontosabb eszközét, — akkor ezt a kormányt ennélfogva munkás-paraszt kormánynak nevezik?

Nem világos-e, hogy Leninnek igaza volt, amikor a munkás-paraszt kormány jelszavát hirdette és munkás-paraszt kormánynak minősítette kormányunkat?

Általában ki kell jelentenem, hogy a „proletariátus diktatúrájának rendszere", amelynek segítségével országunkban megvalósul *egy* osztály, a proletariátus hatalma — eléggé bonyolult dolog. Tudom, hogy egyes elvtársaknak nem tetszik, nincs ínyére ez a bonyolultság. Tudom, hogy sokan közülük „a legkevesebb erőpazarlás elve" szempontjából előnyben részesítenének egy könnyebb és egyszerűbb rendszert. De nincs mit tenni: először is, a leninizmust olyannak kell elfogadni, amilyen az valójában (a leninizmust nem szabad leegyszerűsíteni és vulga-

rizálni), másodszor, a történelem azt tanítja, hogy a legegyszerűbb és a legkönnyebb „elméletek" korántsem mindig a leghelyesebbek.

4. Levelében Ön ezt panaszolja:

„Valamennyi e kérdéssel foglalkozó elvtárs gyarlósága, hogy vagy csak a kormányról, vagy csak az államról beszélnek, s ezért nem adnak végleges választ, teljesen figyelmen kívül hagyva, hogy milyen viszonynak kell lenni e fogalmak között."

Elismerem, hogy ez a „gyarlóság" valóban megvan vezető elvtársainkban, különösen, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy egyes nem éppen serény „olvasók" nem akarnak maguk nagyon elmélyedni Lenin műveiben, és azt követelik, hogy minden kifejezést alaposan rágjanak meg nekik. De mit lehet tenni? Vezető elvtársainkat először is túlságosan elfoglalja és megterheli a folyó munka, ami lehetetlenné teszi számukra, hogy a leninizmusnak, mint mondani szokás, pontról pontra való megmagyarázásával foglalkozzanak, másodszor, valamit kell hagyni az „olvasóknak" is, akiknek végülis át kell térniök Lenin műveinek felületes *olvasásáról* a leninizmus komoly *tanulmányozására*. Rá kell mutatnom arra, hogy ha az „olvasók" nem fogják komolyan tanulmányozni a leninizmust, olyan panaszok, amilyen az Öné is, és „félreértések" mindig lesznek.

Nézzük például államunk kérdését. Világos, hogy államunk, mind osztálytermészetét, mind programját, fő feladatait, akcióit, működését tekintve, — proletárállam, munkásállam, igaz, némi „bürokratikus eltorzulással". Emlékezzék Lenin meghatározására:

„A munkásállam absztrakció. A valóságban pedig olyan munkásállamunk van, amelynek, először, az a sajátossága, hogy az országban nem a munkáslakosság, hanem a parasztlakosság van túlsúlyban; és másodszor, munkásállam bürokratikus eltorzulással" (XXVI. köt. 91. old.).

Ezt talán csak a mensevikek, az eszerek, meg egyes ellenzékiek vonhatják kétségbe. Lenin többízben megmagyarázta, hogy államunk a proletárdiktatúra állama, a proletárdiktatúra pedig *egy* osztály, a proletariátus hatalma. Mindez réges-rég ismeretes. És mégis szép számmal akadnak olyan „olvasók", akik nehezteltek és most is nehezteltek Leninre amiatt, hogy Lenin államunkat olykor „munkás-paraszt" államnak nevezte, noha nem nehéz megérteni, hogy Lenin ezzel kapcsolatban nem államunk osztálytermészetének meghatározását tartotta szem előtt, még kevésbbé azt, hogy tagadja ennek az államnak proletár természetét, hanem azt, hogy a Szovjet Állam proletár jellege a proletariátus és a parasztság zöme összefogásának szükségességére vezet, s ezért a Szovjet Kormány politikájának ez összefogás megerősítésére kell irányulnia.

Lapozza fel például a XXII. kötet 174. oldalát; a XXV. kötet 50, 80. oldalát; a XXVI. kötet 40, 67, 207, 216. oldalát; a XXVII. kötet 47. oldalát. Lenin mindezekben a munkákban, valamint több más műben is államunkat *„munkás-paraszt"* államnak minősíti. Furcsa volna azonban nem megérteni azt, hogy Lenin mindezekben az esetekben nem államunk osztálytermészetének jellemzését tartja szem előtt, hanem a munkás-paraszt összefogás megerősítésére irányuló azon politika meghatározását, amely pa-

raszti országunk viszonyai között államunk proletár természetéből és szocialista feladataiból következik. Ebben a feltételes és korlátozott értelemben, *de csakis ebben az értelemben* lehet „munkás-paraszt" államról beszélni, és éppen ezt teszi Lenin műveinek említett helyein.

Ami államunk osztálytermészetét illeti, már fentebb mondottam, hogy Lenin erre vonatkozólag rendkívül szabatos meghatározást adott, amely semmiféle csűrést-csavarást nem enged meg: munkásállam bürokratikus eltorzulással olyan országban, amelyben a paraszti lakosság van többségben. Azt hiszem, ez világos. Ennek ellenére egyes „olvasók", akik betűket tudnak ugyan „olvasni", de nem hajlandók megérteni az olvasottakat, továbbra is arról panaszkodnak, hogy Lenin „összezavarta" őket államunk természetének kérdésében, a „tanítványok" pedig nem akarják „tisztázni" ezt a „zavart". Kissé nevetséges . . .

Ön azt kérdezi: hol a kivezető út a „félreértésekből"?

Véleményem szerint az egyetlen kivezető út: ne egyes idézetek alapján tanulmányozza Lenint, hanem tanulmányozza lényegében, komolyan és átgondoltan, fáradhatatlanul.

Más kivezető utat nem látok.

„Bolsevik" 6. sz.
1927 március 15.

LEVÉL SINKEVICSHEZ

Elnézést kérek, hogy késve válaszolok.

1. Ön Leninnek a vodka ellen tett kijelentéseire hivatkozik (XXVI. és XXVII. köt.[43]). Lenin kijelentéseit a Központi Bizottság természetesen ismeri. Ha a párt Központi Bizottsága ennek ellenére mégis hozzájárult a vodka bevezetéséhez, ezt azért tette, mert megvolt ehhez Lenin 1922-ben adott beleegyezése.

Lenin nem tartotta kizártnak, hogy bizonyos áldozatokkal rendezhetjük az adósságokkal kapcsolatos elszámolásainkat a burzsoá államokkal, s hogy nagyobb kölcsönt vagy nagyobb összegű hosszúlejáratú hiteleket kaphatunk. Ez volt a véleménye a génuai konferencia idején[44]. Ilyen kombináció esetén persze nem kellett volna bevezetnünk a vodkát. De mivel ez az eset nem következett be, az ipar számára pedig nem volt pénzünk, bizonyos minimális pénzösszeg nélkül pedig nem számíthattunk iparunk valamennyire is tűrhető fejlődésére, amitől egész népgazdaságunk sorsa függ — Leninnel együtt arra a következtetésre jutottunk, hogy be kell vezetni a vodkát.

Mi jobb: a külföldi tőke járma, vagy a vodka bevezetése — így állt a kérdés. Világos, hogy a vodka mellett döntöttünk, mert úgy véltük, és úgy véljük ma

is, hogy ha a proletariátus és a parasztság győzelme érdekében kissé be kell mocskolni kezünket, nem riadunk vissza ettől a végső eszköztől sem ügyünk érdekében.

Ezt a kérdést pártunk Központi Bizottsága 1924 októberében tárgyalta. A Központi Bizottság egyes tagjai ellenezték a vodka bevezetését, nem mutattak azonban egyetlen olyan forrást sem, amelyből az ipar számára pénzt meríthettünk volna. Erre válaszolva a Központi Bizottság 7 tagja, köztük én is, a következő nyilatkozatot terjesztette a Központi Bizottság plénuma elé:

„Lenin elvtárs 1922 nyarán és őszén (szeptemberben) többízben kijelentette mindegyikünknek, hogy mivel semmi remény arra, hogy külföldről kölcsönt kapjunk (Génua csődje), be kell vezetni a szeszmonopóliumot, hogy ez különösen szükséges egy minimális alap megteremtéséhez a valuta és az ipar támogatására. Mindezt kötelességünknek tartjuk kijelenteni azért, mert egyes elvtársak Leninnek e kérdéssel kapcsolatos korábbi kijelentéseire hivatkoznak."

Pártunk Központi Bizottságának plénuma elfogadta a szeszmonopólium bevezetéséről szóló határozatot.

2. Ami azt a kívánságát illeti, hogy „levelező kapcsolatba lépjen velem", ennek kész vagyok eleget tenni, és kérem, írjon az Önt érdeklő kérdésekről. Esetleg némi késéssel fogok válaszolni. De válaszolni fogok.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1927 március 20.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ LENINI KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉGÉNEK V. ORSZÁGOS KONFERENCIÁJÁN[45]

1927 március 29

Elvtársak! Engedjék meg, hogy pártunk Központi Bizottsága nevében üdvözöljem önöket. (T a p s.)

Engedjék meg, hogy sikert kívánjak önöknek abban a nehéz munkában, amelyet országunk munkás-paraszt ifjúságának szervezése és politikai felvilágosítása terén végeznek.

A komszomol nálunk mindig harcosaink első soraiban menetelt. Reméljük, hogy a komszomol a jövőben is az első sorokban fog menetelni, fennen hordozva a szocializmus zászlaját. (T a p s.)

Most pedig, az üdvözlő szavak után, engedjék meg, hogy rátérjek arra a két kérdésre, amelyekről az imént beszélgettek velem egyes komszomolista elvtársak.

Az első kérdés iparpolitikánk kérdése. Ez, mondhatjuk, belügyi kérdés. És a második kérdés — a nankingi események kérdése[46]. Ez tehát külügyi kérdés.

Elvtársak! A vezérvonal, amelyen iparunknak haladnia kell, a vezérvonal, amelynek meg kell határoznia iparunk további lépéseit — ipari termelé-

sünk önköltségének rendszeres csökkentése, az iparcikkek kibocsátási árának rendszeres csökkentése. Ez az a fő út, amelyen iparunknak haladnia kell, ha fejlődni akar, ha erősödni akar, ha magával akarja vonni a mezőgazdaságot, ha erősíteni és szélesíteni akarja szocialista gazdaságunk alapzatát.

Honnan vettük ezt a vonalat?

Melyek azok az okok, amelyek ennek a vonalnak szükségességét és célszerűségét meghatározzák?

Ezt a vonalat legalábbis négy fő ok határozza meg.

Az első ok az, hogy a magas árakra támaszkodó ipar nem igazi ipar és nem is lehet az, mert az ilyen iparnak elkerülhetetlenül melegházi növénnyé kell fajulnia, amely nem életképes és nem is lehet életképes. Nekünk csakis olyan iparra van szükségünk, amely rendszeresen csökkenti az áruk árát, a termékek önköltségének rendszeres csökkentésére támaszkodik, amely tehát rendszeresen tökéletesíti termelését, a technikát és a munka megszervezését, a gazdaság vezetésének módszereit és formáit, mert csakis az ilyen ipar fejlődhet és hozhatja meg a proletariátusnak a teljes győzelmet.

A második ok az, hogy iparunk a belső piacra támaszkodik. Nem versenyezhetünk és nincs módunkban versenyezni a tőkésekkel a külföldi piacon. A belső piac iparunk fő piaca. Ebből azonban az következik, hogy iparunk csak olyan arányban fejlődhet és erősödhet, amilyen arányban fejlődik és bővül belső piacunk, e piac felvevőképessége, az iparcikkek tömeges kereslete. Márpedig mi határozza meg belső piacunk bővülését, felvevőképességének

növekedését? Egyebek között az iparcikkek árának rendszeres csökkentése, vagyis iparunk fejlesztésének ugyanaz a vezérvonala határozza meg, amelyről az imént beszéltem.

A harmadik ok az, hogy ha az iparcikkek árát nem csökkentjük, ha az iparcikkeket nem olcsóbbítjuk rendszeresen, akkor elképzelhetetlen azoknak a feltételeknek a fenntartása, amelyek a munkások munkabérének további emeléséhez szükségesek. Először, a munkások maguk is fogyasztói az iparcikkeknek, az iparcikkek árának csökkentése tehát okvetlenül komoly jelentőségű a reálbér fenntartása és emelése szempontjából. Másodszor, az iparcikkek árának csökkentésétől függ azon mezőgazdasági termékek árának szilárdsága, amelyeket a városokban főkép a munkások fogyasztanak, aminek ismét és okvetlenül igen komoly jelentősége van a munkások reálbérének fenntartása és emelése szempontjából. Teheti-e azt szocialista államunk, hogy nem emeli rendszeresen a munkások munkabérét? Nem, nem teheti. Ebből azonban az következik, hogy az iparcikkek árának rendszeres csökkentése a munkásosztály életszínvonala állandó emelésének egyik legszükségesebb előfeltétele.

Végül, a negyedik ok az, hogy az iparcikkek árának csökkentése nélkül nem tarthatjuk fenn a proletariátus és a parasztság összefogását, az ipar és a paraszti gazdaság összefogását, amely országunkban a proletárdiktatúra alapja. Önök tudják, hogy a paraszt az iparcikkeket, a textilneműeket, a gépeket stb. túlfizeti. Tudják azt is, hogy ez a körülmény komoly elégedetlenséget okoz a parasztság körében

és megnehezíti a mezőgazdaság fejlődését. Ebből pedig mi következik? Ebből csak az következhet, hogy ha valóban fenn akarjuk tartani az összefogást, ha valóban fenn akarjuk tartani a munkásosztály és a parasztság szövetségét, és tovább akarjuk fejleszteni a mezőgazdaságot, akkor az iparcikk-árak rendszeres csökkentésének politikáját kell folytatnunk.

De mi szükséges ahhoz, hogy lehetővé és teljesen megvalósíthatóvá tegyük az ipari termelés önköltségének és a kibocsátási áraknak csökkentésére irányuló politikát? Ehhez az szükséges, hogy gyökeresen megjavítsuk a termelés technikáját, gyökeresen megjavítsuk a munka megszervezését az üzemekben, gyökeresen megjavítsuk és egyszerűsítsük az egész gazdasági apparátust, erélyesen harcoljunk a gazdasági apparátus bürokratizmusa ellen. Mindezt nálunk a termelés és a gazdasági vezetés szocialista észszerűsítésének nevezik. Iparunk belépett a fejlődésnek abba a szakaszába, amikor a munka termelékenységének komoly növekedése és az ipari termelés önköltségének rendszeres csökkentése lehetetlenné válik új, jobb technika alkalmazása, új, jobb munkaszervezés alkalmazása nélkül, gazdasági apparátusunk egyszerűsítése és olcsóbbítása nélkül. Minderre nemcsak azért van szükségünk, hogy emeljük a munka termelékenységét és csökkentsük az iparcikkek árát, hanem azért is, hogy az ezen az alapon szerzett megtakarításokat iparunk további fejlesztésére és bővítésére fordítsuk. Ezért van szükségünk a termelés és a gazdasági vezetés szocialista észszerűsítésére.

Ilymódon egy láncolatot kapunk: iparunkat nem tudjuk továbbfejleszteni, ha nem csökkentjük rendszeresen az ipari termelés önköltségét és az iparcikkek kibocsátási árát, az iparcikkek árát pedig lehetetlen csökkenteni új technikának, a munkaszervezés új formáinak, a gazdasági vezetés új, egyszerűsített módszereinek alkalmazása nélkül. Ez az oka annak, hogy a termelés és a gazdasági vezetés szocialista észszerűsítésének kérdése mint napjaink egyik döntő kérdése vetődik fel.

Ezért azt hiszem, hogy pártunk Központi Bizottságának a termelés és a gazdasági vezetés észszerűsítéséről a közelmultban hozott határozata[47] pártunknak egyik legfontosabb határozata, amely a legközelebbi időszakra meghatározza ipari politikánkat.

Azt mondják, hogy az észszerűsítés átmenetileg bizonyos áldozatokat követel a munkások egyes csoportjaitól, köztük az ifjúságtól is. Ez igaz, elvtársak.

Forradalmunk története azt mutatja, hogy egyetlen jelentős lépést sem tudtunk megtenni anélkül, hogy a munkásosztály egyes csoportjai bizonyos áldozatokat ne hoztak volna országunk egész munkásosztályának érdekében. Ott van akár a polgárháború, bár a mostani jelentéktelen áldozatok egyáltalán nem hasonlíthatók azokhoz a komoly áldozatokhoz, amelyeket nálunk a polgárháború időszakában vállaltak. Látják, hogy azok az áldozatok ma már bőségesen megtérülnek.

Aligha szorul bizonyításra, hogy a mostani jelentéktelen áldozatok a közeljövőben bőségesen

meg fognak térülni. Ezért azt hiszem, nem szabad visszariadnunk attól, hogy bizonyos jelentéktelen áldozatokat hozzunk az egész munkásosztály érdekében.

A komszomol nálunk mindig harcosaink első soraiban haladt. Nem emlékszem olyan esetre, hogy elmaradt volna forradalmi életünk eseményei mögött. Nem kételkedem abban, hogy a komszomol most is, a szocialista észszerűsítés végrehajtásának kérdésében is elfoglalja az őt megillető helyet. (Taps.)

Most hadd térjek rá a második kérdésre, a nankingi események kérdésére. Azt hiszem, a nankingi események számunkra nem lehetnek meglepetések. Az imperializmus nem élhet erőszak és rablás, vér és lövöldözés nélkül. Hiszen azért imperializmus. Ezért a nankingi események számunkra nem lehetnek meglepetések.

Miről tanuskodnak a nankingi események?

Mi a politikai értelmük?

A nankingi események arról tanuskodnak, hogy az imperializmus politikájában fordulat állott be, fordulat a fegyveres békétől a kínai nép elleni fegyveres háború felé.

Az imperializmus a nankingi események előtt a békét és a más országok belügyeibe való benemavatkozást hangoztató kenetteljes beszédekkel, a „civilizáció" és „emberszeretet" álarcával, Népszövetséggel stb. igyekezett leplezni szándékait. A nankingi események után az imperializmus sutba dobja mind a kenetteljes beszédeket, mind a benemavatkozást, mind a Népszövetséget és minden egyéb álarcát. Az imperializmus most a szemérmetlen rabló

és elnyomó teljes mezítelenségében áll az egész világ színe előtt.

Újabb döntő csapás érte a burzsoá pacifizmust. Mert tulajdonképpen mit tudnak az imperialista pacifizmus csalogányai, a Boncourok, Breitscheidek stb. a maguk hazug pacifista *beszédein* kívül szembeállítani azzal a *ténnyel*, hogy agyonlőttek nankingi lakosokat?

A Népszövetség újabb pofont kapott. Mert az imperializmus lakájain kívül ki tarthatja „normálisnak" azt a tényt, hogy a Népszövetség egyik tagja löveti a Népszövetség egy másik tagjának lakosságát, maga a Népszövetség pedig kénytelen hallgatni, gondolván, hogy ez nem rá tartozik?

Bebizonyosodott, hogy pártunknak igaza volt, amikor az imperialista országok csapatainak sanghájí felvonulását a kínai nép elleni katonai támadás előjátékaként értékelte. Mert a vakokon kívül most már mindenki láthatja, hogy Sanghájban azért kellettek a csapatok az imperializmusnak, hogy a „szavakról" áttérjen a „tettekre".

Ez a nankingi események értelme.

Milyen szándékaik lehettek az imperialistáknak, akik megkockáztatták a nankingi kalandot?

Lehetséges, hogy az imperialisták, amikor letépték magukról az álarcot és napirendre tűzték Nankingban a tüzérséget, vissza akarták fordítani a történelem kerekét, véget akartak vetni a világ minden országában egyre növekvő forradalmi mozgalomnak, és harcot akartak indítani azért, hogy helyreállítsák a világkapitalizmusnak azt a viszonylagos stabilitását, amely az imperialista háború előtt megvolt.

Ismeretes, hogy a kapitalizmus gyógyíthatatlan sebekkel került ki az imperialista háborúból.

Ismeretes, hogy a Szovjetunió munkásai és parasztjai tíz évvel ezelőtt áttörték a tőke frontját és gyógyíthatatlan sebet ejtettek rajta.

Ismeretes, hogy az imperialista háború a gyarmati és függő országokban megingatta az imperialista uralom alapjait.

Ismeretes, hogy tíz évvel az Októberi Forradalom után a kínai munkások és parasztok is megkezdték az imperializmus frontjának áttörését, s nincs semmi okunk feltételezni, hogy nem fogják véglegesen áttörni.

Nos, lehetséges, hogy az imperialisták mindezt egy csapásra el akarták söpörni, és „új lapot" akartak nyitni a történelemben. És ha valóban ezt akarták, el kell ismerni, hogy bakot lőttek. Mert csak agyalágyult emberek gondolhatják, hogy a tüzérség törvényei erősebbek a történelem törvényeinél, hogy a nankingi lövöldözéssel vissza lehet fordítani a történelem kerekét.

Lehetséges, hogy az imperialisták Nanking lövetésével meg akarták félemlíteni más országoknak a szabadság felé törő elnyomott népeit, mintegy azt mondva nekik: rólatok szól a nankingi mese. Ez korántsincs kizárva, elvtársak. A megfélemlítés politikájának megvannak a maga „alapjai" az imperializmus történetében. De hogy ez a politika rossz és nem éri el célját — azt aligha lehet kétségbevonni. Az orosz cárizmus annak idején „sikerrel" alkalmazta ezt a politikát. De mi lett a vége? Önök tudják, hogy a cárizmus teljes bukása lett a vége.

Lehetséges, végül, hogy az imperialisták Nanking lövetésével szíven akarták találni a kínai forradalmat, és lehetetlenné akarták tenni, először, a déli kínai csapatok további előnyomulását és Kína egyesítését, és, másodszor, a koncessziókkal kapcsolatos tárgyalások azon feltételeinek megvalósítását, amelyekben Hankouban megállapodtak. Ez könnyen lehetséges és alkalmasint teljesen valószínű. Hogy az imperialisták nem akarnak egységes Kínát és inkább szeretnének két Kínát, hogy „sikeresen manőverezhessenek" — ezt már néhányszor kikotyogta a kapitalista sajtó. Ami a sanghâji és más koncessziókat illeti, aligha kételkedhetünk abban, hogy sok imperialista „nem rokonszenvez" a Hankouban kidolgozott és jóváhagyott feltételekkel. És lám, az imperialisták Nanking lövetésével nyilvánvalóan azt akarták mondani, hogy a jövőben inkább tüzérségi nyomással és kísérettel folytatnak tárgyalásokat a nemzeti kormánnyal. Az imperialistáknak már ilyen a zenei ízlése. Az, hogy ez a furcsa zene erősen emlékeztet a kannibálok zenéjére, úgylátszik, nem zavarja az imperialistákat . . .

Hogy elérik-e céljaikat — azt megmutatja a közeljövő. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy egyelőre csak egyet értek el: az imperializmus elleni gyűlölet kimélyülését a kínaiakban, a Kuomintang[48] erőinek tömörülését és a kínai forradalmi mozgalom újabb balratolódását.

Aligha kételkedhetünk abban, hogy éppen az ellenkezőjét érik el annak, amit akarnak.

Kiderül tehát, hogy az imperialisták Nanking lövetésével mást értek el, mint amit akartak, s ez a

másvalami szöges ellentéte annak, amire törekedtek.

Ezek a nankingi események eredményei és távlatai.

Ilyen a konzervatív tábor bölcseinek politikája.

Nem hiába mondják, hogy akit az isten pusztulásra ítél, annak elveszi az eszét. (V i h a r o s, s o k á i g n e m s z ű n ő t a p s.)

„Pravda" 72. sz.
1927 március 31.

LEVÉL CSUGUNOVNAK

Nagyon megvárattam a válasszal. Elnézését kérem.

1. Szun Jat-szen lenini kritikája, amely 1912-ben íródott[49], természetesen nem avult el és ma is érvényes. De ez a kritika a régi Szun Jat-szenre vonatkozott. Hiszen Szun Jat-szen nem állott folyvást egy ponton. Szun Jat-szen fejlődött, mint ahogy a világon minden fejlődik. Október után, különösen 1920—1921-ben, Lenin főkép azért tisztelte nagyon Szun Jat-szent, mert Szun Jat-szen kezdett közeledni a kínai kommunistákhoz és kezdett együttműködni velük. Ezt a körülményt figyelembe kell venni, amikor Leninről és a szunjatszenizmusról beszélnek. Azt jelenti-e ez, hogy Szun Jat-szen kommunista volt? Nem, nem azt jelenti. A különbség a szunjatszenizmus és a kommunizmus (marxizmus) között megmarad. Ha a kínai kommunisták mégis együttműködnek a kuomintangistákkal *egy* pártban, a Kuomintang pártjában, annak az a magyarázata, hogy Szun Jat-szen három elve — demokrácia, nemzetiség, szocializmus — teljesen elfogadható bázis ahhoz, hogy a kínai forradalom fejlődésének jelenlegi szakaszán a

kommunisták és szunjatszenisták együttműködjenek a Kuomintang pártjában.

Az olyan szóbeszédnek, hogy valamikor Oroszország is polgári-demokratikus forradalom előtt állott, de a kommunisták és az eszerek mégsem voltak *egy* közös pártban — nincs semmi alapja. Oroszország ugyanis akkor nemzeti tekintetben nem volt elnyomott ország (maga is szívesen nyomott el más nemzeteket), ennélfogva Oroszországban nem is volt meg az a hatalmas nemzeti tényező, amely *egy* táborba vonzotta volna az ország forradalmi erőit, ezzel szemben a mai Kínában a nemzeti tényező nemcsak megvan, hanem éppen a *túlsúlyban levő* tényező (az imperialista elnyomók elleni harc), amely a Kuomintangon belül meghatározza a kínai forradalmi erők közötti kölcsönös viszony jellegét.

2. A XIV. kongresszuson[50] mondott beszédemben *egyetlen szó sem* esik „Japánnak tett engedményekről" és még kevésbbé „Kína rovására" tett engedményekről. Hogy mondhat ilyet, Csugunov elvtárs. Nálam csak a Japánnal való baráti kapcsolatokról van szó. S mit jelent a baráti kapcsolat a diplomácia szempontjából? Azt jelenti, hogy mi nem akarunk Japánnal háborúskodni, hogy a békepolitika hívei vagyunk.

3. Ami Észak-Amerika kétértelmű politikáját illeti, ez a kétértelműség annyira világos és kétségtelen, hogy nem szorul semilyen magyarázatra.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1927 április 9.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A PÁRT HÁROM FŐ JELSZAVA A PARASZTKÉRDÉSBEN

Válasz Jan—szkijnak

Levelét természetesen idejében megkaptam. Némi késéssel válaszolok, amiért bocsánatot kérek.

1. Lenin azt mondja, hogy *„minden forradalom legfőbb kérdése az államhatalom kérdése"* (XXI. köt. 142. old.[50a]). Hogy milyen osztály vagy milyen osztályok kezében van a hatalom összpontosítva, hogy milyen osztályt vagy milyen osztályokat kell megdönteni, hogy milyen osztálynak vagy milyen osztályoknak kell kezükbe venniök a hatalmat — ez „minden forradalom legfőbb kérdése".

A párt fő stratégiai jelszavait, amelyek a forradalom egyik vagy másik szakaszának egész tartamára érvényesek, nem lehet fő jelszavaknak nevezni, ha nem támaszkodnak teljes egészükben Leninnek erre a sarkalatos tételére.

A fő jelszavak csak akkor lehetnek helyesek, ha az osztályerők marxista elemzésének alapjára épülnek, ha helyesen vázolják fel a forradalmi erők eloszlását az osztályharc frontján, ha megkönnyítik a tömegek bevetését a forradalom győzelméért vívott harc frontjára, az új osztálynak a hatalom megragadásáért vívott harca frontjára, ha megkönnyítik

a pártnak, hogy a széles néptömegekből megszervezze azt a nagy és erős politikai hadsereget, amely e feladat teljesítéséhez szükséges.

A forradalom egyik vagy másik szakasza folyamán lehetnek vereségek és visszavonulások, kudarcok és egyes taktikai hibák, de ez még nem jelenti azt, hogy a fő stratégiai jelszó helytelen. Így például forradalmunk *első* szakaszának fő jelszava — „az egész parasztsággal együtt a cár és a földesurak ellen, semlegesítve a burzsoáziát, a polgári-demokratikus forradalom győzelméért" — teljesen helyes volt, noha az 1905-ös forradalom vereséget szenvedett.

Nem szabad tehát összekeverni a párt fő jelszavának kérdését a forradalom egyik vagy másik fejlődési fokán elért sikerek vagy elszenvedett kudarcok kérdésével.

Megtörténhet, hogy a forradalom során a párt fő jelszava már a régi osztályok, vagy a régi osztály hatalmának megdöntésére vezetett, de a forradalom e jelszóból folyó számos lényeges követelése nem valósult meg, vagy megvalósulásuk elhúzódott egy egész hosszú időszakra, vagy megvalósításukhoz új forradalomra van szükség, de ez még nem jelenti azt, hogy a fő jelszó helytelen. Így, például, az 1917-es februári forradalom megdöntötte a cárizmust és a földesurakat, de nem valósította meg a földesúri földek elkobzását stb., de ez még nem jelenti azt, hogy fő jelszavunk a forradalom első szakaszában helytelen volt.

Vagy másik példa: az Októberi Forradalom megvalósította a burzsoázia megdöntését és a proletariátus hatalomrajutását, de nem hozta meg azon-

nal *a)* a polgári forradalom végigvitelét általában, és *b)* különösen a kulákság elszigetelését a falun, ami bizonyos ideig elhúzódott, de ez még nem jelenti azt, hogy forradalmunk *második* szakaszának fő jelszava — „a proletariátus hatalmáért, a szegényparasztsággal együtt, a városi és falusi kapitalizmus ellen, semlegesítve a középparasztot" — helytelen volt.

Nem szabad tehát a párt fő jelszavának kérdését összekeverni egyik vagy másik e jelszóból folyó követelés megvalósulási időpontjának és formáinak kérdésével.

Ezért pártunk stratégiai jelszavait nem szabad sem a forradalmi mozgalom egyik vagy másik szakaszán elért epizódjellegű sikerek, vagy elszenvedett epizódjellegű vereségek szempontjából, sem — még kevésbbé — egyik vagy másik e jelszavakból folyó követelés megvalósulása időpontjának vagy formáinak szempontjából elbírálni. A párt stratégiai jelszavait csak az osztályerők marxista elemzése szempontjából, és abból a szempontból szabad megítélni, hogy helyesen vannak-e elosztva a forradalom erői a forradalom győzelméért, a hatalomnak az új osztály kezében való összpontosításáért folyó harcban.

Az Ön hibája abban áll, hogy megkerülte ezt a rendkívül fontos módszertani kérdést, vagy nem értette meg.

2. Ön ezt írja levelében:

„Helyes-e az az állítás, hogy *csak* Októberig voltunk szövetségben az egész parasztsággal? Nem, nem helyes. A «szövetség az egész parasztsággal» jelszó érvényes volt

Októberig, *Október pillanatában és az Október utáni első időszakban*, mivel az egész parasztság érdekelve volt a polgári forradalom végigvitelében".

Ilymódon, ebből az idézetből az következik, hogy a párt stratégiai jelszava a forradalom *első* szakaszában (1905—1917 február), mikor a cári és földesúri hatalom megdöntése és a proletariátus és a parasztság diktatúrájának megteremtése volt napirenden, *nem különbözött* a forradalom *második* szakaszának (1917 február—1917 október) stratégiai jelszavától, amikor a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus diktatúrájának megteremtése került napirendre.

Ön tehát tagadja az alapvető különbséget a polgári-demokratikus és a proletár-szocialista forradalom között. S ezt a hibát azért követi el, mert, úgylátszik, nem akarja megérteni azt az egyszerű dolgot, hogy a stratégiai jelszó fő témája a hatalom kérdése a forradalom adott szakaszában, az a kérdés, *melyik* osztályt döntik meg, *melyik* osztály kezébe megy át a hatalom. Aligha szorul bizonyításra, hogy Önnek itt alapvetően nincs igaza.

Ön azt mondja, hogy Október pillanatában s az Október utáni első időszakban a „szövetség az *egész* parasztsággal" jelszót érvényesítettük, minthogy az egész parasztság érdekelve volt a polgári forradalom végigvitelében. De ki mondta Önnek, hogy az Októberi Felkelés és az Októberi Forradalom egész célkitűzése vagy fő feladata csupán a polgári forradalom végigvitele volt? Honnan vette ezt? Hát elfér a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletárdiktatúra megteremtése a polgári forradalom kere-

teiben? Vajjon a proletárdiktatúra kivívása nem lépi túl a polgári forradalom kereteit?

Hogy lehet azt állítani, hogy a kulákok (szintén parasztok) támogathatták a burzsoázia megdöntését és a proletariátus hatalomrajutását?

Hogy lehet tagadni, hogy a föld nacionalizálásáról, a földmagántulajdon eltörléséről, a föld adásvétele megtiltásáról stb. szóló dekrétumot, noha nem mondható szocialista dekrétumnak, a kulákság elleni *harcban*, nempedig vele szövetségben hajtottuk végre?

Hogy lehet azt állítani, hogy a kulákok (szintén parasztok) támogathatták a Szovjethatalomnak a gyárak, vasutak, bankok stb. kisajátításáról szóló dekrétumait, vagy azt a proletár jelszót, hogy az imperialista háborút polgárháborúvá kell átváltoztatni?

Hogy lehet azt állítani, hogy az Októberi Forradalomban nem ezek és az ezekhez hasonló tények, nem a burzsoázia megdöntése és a proletárdiktatúra megteremtése, hanem a polgári forradalom végigvitele az *alapvető?*

Nem vitás, hogy az Októberi Forradalom egyik fő feladata a polgári forradalom végigvitele volt, hogy az Októberi Forradalom nélkül a polgári forradalmat nem lehetett végigvinni, mint ahogy magát az Októberi Forradalmat nem lehetett megszilárdítani a polgári forradalom végigvitele nélkül, s mivel az Októberi Forradalom végigvitte a polgári forradalmat, valamennyi paraszt rokonszenvével kellett találkoznia. Mindez vitathatatlan. De vajjon lehet-e ezen az alapon azt állítani, hogy a polgári

forradalom végigvitele nem *származékos jelenség* volt az Októberi Forradalom során, hanem annak *lényege* vagy *fő* célja volt? Hova lett Önnél az Októberi Forradalom fő célja — a burzsoázia hatalmának megdöntése, a proletárdiktatúra megteremtése, az imperialista háború átváltoztatása polgárháborúvá, a kapitalisták kisajátítása stb.?

És ha a stratégiai jelszónak legfőbb témája minden forradalom alapvető kérdése, vagyis a hatalom egyik osztály kezéből a másik osztály kezébe való átmenetének kérdése, akkor ebből nem világos-e az, hogy a polgári forradalomnak a proletárhatalom által való végigvitele kérdését nem szabad összekeverni a burzsoázia megdöntésének és magának e proletárhatalom kivívásának kérdésével, vagyis azzal a kérdéssel, amely a forradalom második szakaszán a stratégiai jelszónak legfőbb témája.

A proletárdiktatúra egyik legnagyobb vívmánya az, hogy a polgári forradalmat végigvitte és a középkor szennyét teljesen kisöpörte. A falura nézve ennek roppant nagy és igazán döntő jelentősége volt. Enélkül nem lehetett volna megvalósítani a parasztháborúknak azt az egyesítését a proletárforradalommal, amelyről Marx már a mult század második felében beszélt[51]. Enélkül nem lehetett volna megszilárdítani magát a proletárforradalmat sem.

Ezzel kapcsolatban figyelembe kell venni a következő fontos körülményt. A polgári forradalom végigvitele nem egyszeri művelet. Valójában egész időszakra húzódott el, és nemcsak 1918 darabkáit foglalta magában, mint ahogy Ön levelében állítja, hanem 1919 (Volgamellék—Urál) és 1919—1920

(Ukrajna) darabkáit is. Kolcsak és Gyenyikin offenzívájára gondolok, amikor a parasztság egésze előtt felmerült a földesúri hatalom visszaállításának veszélye, s amikor a parasztság, éppen mint *egész*, kénytelen volt a Szovjethatalom köré tömörülni, hogy a polgári forradalom végigvitelét biztosítsa és e forradalom gyümölcseit a maga számára megőrizze. A való élet folyamatainak e bonyolultságát és sokféleségét, a proletárdiktatúra közvetlenül szocialista feladatainak e „szeszélyes" összefonódását a polgári forradalom végigvitelének feladatával, mindig szem előtt kell tartani, hogy helyesen értsük meg azt, amit Ön Lenin műveiből idéz, valamint a pártjelszavak megvalósításának mechanikáját.

Mondhatjuk-e azt, hogy ez az összefonódás amellett szól, hogy a forradalom *második* szakaszán a párt jelszava helytelen volt, hogy ez a jelszó nem különbözik a forradalom *első* szakaszának jelszavától? Nem, ezt nem mondhatjuk. Ellenkezőleg, ez az összefonódás csak megerősíti azt, hogy a forradalom második szakaszára szóló pártjelszó — a *szegény*-parasztsággal együtt, a városi és a falusi kapitalista burzsoázia ellen, a proletariátus hatalmáért stb. — helyes volt. Miért? Azért, mert ahhoz, hogy a polgári forradalmat végigvigyük, *előbb* Októberben meg kellett dönteni a burzsoázia hatalmát, és meg kellett teremteni a proletariátus hatalmát, mert csak ilyen hatalom képes végigvinni a polgári forradalmat. Ahhoz pedig, hogy Októberben megteremtsük a proletariátus hatalmát, az Októberi Forradalomra elő kellett készíteni és meg kellett szervezni a *megfelelő* politikai hadsereget, amely képes megdönteni

a burzsoáziát, képes megteremteni a proletariátus hatalmát, az pedig nem szorul bizonyításra, hogy *ilyen* politikai hadsereget *csak* ezzel a jelszóval készíthettünk elő és szervezhettünk meg: a proletariátus és a szegényparasztság szövetsége a burzsoázia ellen, a proletárdiktatúráért.

Világos, hogy *ilyen* stratégiai jelszó nélkül, melyet 1917 áprilisától 1917 októberéig követtünk, nem lehetett volna *ilyen* politikai hadseregünk, tehát nem győzhettünk volna Októberben, nem dönthettük volna meg a burzsoázia hatalmát, és következésképpen nem lett volna lehetőségünk végigvinni a polgári forradalmat.

Ezért nem szabad a polgári forradalom végigvitelét szembeállítani a forradalom második szakaszának stratégiai jelszavával, amelynek az a feladata, hogy a proletariátus hatalomrajutását biztosítsa.

Csak egy módon lehet mindezeket az „ellentmondásokat" kikerülni: el kell ismerni az alapvető különbséget a forradalom első szakaszának (a polgári-demokratikus forradalomnak) a stratégiai jelszava és a forradalom második szakaszának (a proletárforradalomnak) a stratégiai jelszava közt, — el kell ismerni, hogy a forradalom első szakaszában az *egész* parasztsággal mentünk együtt a polgári demokratikus forradalomért, a forradalom második szakaszában pedig a *szegény*parasztsággal mentünk együtt a tőke hatalma ellen, a proletárforradalomért.

És ezt el is kell ismerni, mert erre kötelez bennünket az első és a második forradalmi szakasz osztályerőinek elemzése. Ellenkező esetben nem lehetne megmagyarázni azt a tényt, hogy 1917

februárja előtt a proletariátus és a *parasztság* forradalmi-*demokratikus* diktatúrájának jelszavával végeztük munkánkat, 1917 februárja után pedig ezt a jelszót felváltottuk a proletariátus és a *szegény*-parasztság *szocialista* diktatúrájának jelszavával.

Be kell látnia, hogy az Ön sémájával nem lehet megmagyarázni, hogy 1917 március-áprilisában miért váltottuk fel ilymódon az egyik jelszót a másikkal.

A párt két stratégiai jelszavának ezt az alapvető különbségét Lenin már „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban" című brosúrájában kiemelte. A párt jelszavát a polgári-demokratikus forradalom előkészítése idején így fogalmazta meg:

„A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmat — maga mellé állítva a parasztság tömegét —, hogy erőszakkal eltiporja az önkényuralom ellenállását és ellensúlyozza a burzsoázia ingadozását" (VIII. köt. 96. old.[51a]).

Másszóval: együtt az egész parasztsággal, az önkényuralom ellen, semlegesítve a burzsoáziát — a demokratikus forradalmi átalakulásért.

Ami a szocialista forradalom előkészítésének időszakára szóló pártjelszót illeti, azt Lenin így fogalmazta meg:

„A proletariátusnak végre kell hajtania a szocialista forradalmat — maga mellé állítva a lakosság félproletár elemeinek tömegét —, hogy erőszakkal letörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását" (ugyanott).

Másszóval: együtt a szegényparasztsággal és általában a lakosság félproletár rétegeivel a bur-

zsoázia ellen, a városi és falusi kispolgárságot semlegesítve, a szocialista forradalomért.

Ez 1905-ben volt.

1917 áprilisában Lenin az akkori politikai helyzetet úgy jellemezte, mint a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának a burzsoázia reális hatalmával való összefonódását, és ezt mondta:

„A mai oroszországi helyzet sajátszerűsége az, hogy *átmenet* a forradalom *első** szakaszából, amely a proletariátus kellő tudatosságának és szervezettségének hiánya miatt a burzsoázia kezébe adta a hatalmat, annak *második* szakaszába, amely a proletariátusnak és a parasztság *legszegényebb rétegeinek** kezébe kell hogy adja a hatalmat" (Lásd *Lenin* „Áprilisi téziseit". XX. köt. 88. old.[51b]).

1917 augusztus végén, amikor Október előkészítése teljes gőzzel folyt, Lenin a „Parasztok és munkások" című, külön e tárgynak szentelt cikkében ezt írta:

„Csak a proletariátus és *a parasztság** képes megdönteni a monarchiát — ez volt az akkori időkben (1905-ről van szó. — *I. Szt.)* osztálypolitikánk alapvető meghatározása. És ez a meghatározás helyes volt. 1917 februárja és márciusa ezt ismételten igazolta. Csakis a *szegényparasztságot** (mint programunk mondja, a félproletárokat) vezető proletariátus képes befejezni a háborút demokratikus békével, begyógyítani a háború okozta sebeket, megkezdeni a feltétlenül szükségessé és *halaszthatatlanná* vált lépéseket a szocializmus felé — ez osztálypolitikánk meghatározása most" (XXI. köt. 111. old.[51c]).

Ezt nem úgy kell érteni, hogy nálunk *most* a proletariátus *és* a szegényparasztság diktatúrája áll

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

fenn. Ez persze nem így van. Mi a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszavával haladtunk Október felé, és Októberben ezt meg is valósítottuk formálisan, amennyiben blokkban voltunk a baloldali eszerekkel és megosztottuk velük a vezetést, noha ténylegesen már akkor proletárdiktatúra volt nálunk, mert mi, bolsevikok, voltunk többségben. A proletariátus *és* a szegényparasztság diktatúrája azonban formálisan is megszűnt a baloldali-eszer „puccs"[52] után, a baloldali-eszerekkel alkotott blokk szétszakadása után, amikor a vezetés *teljesen* és *egészében egy* párt, a mi pártunk kezébe ment át, amely nem osztja és nem oszthatja meg az állam vezetését más párttal. Ezt nevezik nálunk a proletariátus diktatúrájának.

Végül 1918 novemberében Lenin, visszatekintve a forradalom megtett útjára, ezt írta:

„Igenis, a mi forradalmunk polgári, *amíg együtt* megyünk a parasztsággal, mint *egésszel*. Ezt mi a napnál is világosabban felismertük, 1905 óta százszor és ezerszer megmondtuk, soha meg nem próbáltuk a történeti folyamatnak ezt az elkerülhetetlen fokát sem átugrani, sem rendeletekkel kiküszöbölni... De 1917-ben, *áprilistól* kezdve, *jóval az Októberi Forradalom előtt, jóval mielőtt átvettük** a hatalmat, nyíltan megmondtuk és megmagyaráztuk a népnek: itt most a forradalom nem állhat meg, mert előrement az ország, előrehaladt a kapitalizmus, példátlan méreteket öltött a gazdasági pusztulás, amely *megköveteli* (akarja vagy nem akarja ezt valaki), megköveteli *a szocializmus felé* vezető lépéseket. Mert másként előremenni, másként megmenteni a háború által kimerített országot, másként *enyhíteni* a dolgozók és kizsákmányoltak kínjain

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

nem lehet. Úgy történt, ahogy megmondtuk. A forradalom menete igazolta érvelésünk helyességét. *Kezdetben* az «egész» parasztsággal a monarchia ellen, a földesurak ellen, a középkoriság ellen (és ennyiben a forradalom polgári, polgári-demokratikus marad). *Azután* a szegényparasztsággal együtt, a félproletariátussal együtt, valamennyi kizsákmányolttal együtt, *a kapitalizmus ellen*, ideértve *a falusi gazdagokat, kulákokat, spekulánsokat** is — és ennyiben a forradalom *szocialistává* válik" (XXIII. köt. 390—391. old.[52a]).

Mint látja, Lenin nem egyszer hangsúlyozta, hogy milyen mélységes különbség van az első jelszó, a polgári-demokratikus forradalom előkészítési időszakának stratégiai jelszava, és a második jelszó, Október előkészítési időszakának stratégiai jelszava között. Ott a jelszó ez: az *egész parasztsággal* az önkényuralom ellen, itt a jelszó: a *szegényparasztsággal* a burzsoázia ellen.

Az a tény, hogy a polgári forradalom végigvitele Október után egy egész időszakra elhúzódott, hogy, amennyiben a polgári forradalmat végigvittük, az „egész" parasztságnak rokonszenveznie kellett velünk, — ez a tény, mint már fentebb mondtam, szemernyire sem ingatja meg azt az alaptételt, hogy a *szegényparasztsággal* együtt mentünk Október felé és vele együtt győztünk Októberben, hogy a *szegényparasztsággal* együtt döntöttük meg a burzsoázia hatalmát és teremtettük meg a proletárdiktatúrát (amelynek egyik feladata a polgári forradalom végigvitele volt), a kulákok (szintén parasztok) ellenállása és a középparasztság ingadozása mellett.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Azt hiszem, ez világos.

3. Ön továbbá ezt írja levelében:

„Helyes-e az az állítás, hogy *«Októberhez mi a falusi szegénységgel való szövetségnek és a középparaszt semlegesítésének* jelszavával *jutottunk el»?* Nem, nem helyes. A már fentebb említett megfontolásokból és a Leninből idézett részletekből látható, hogy ez a jelszó csak akkor keletkezhetett, amikor «megérett az osztálymegoszlás a parasztságon belül» (Lenin), azaz «1918 nyarán és őszén»".

Ebből az idézetből az következik, hogy a párt a középparaszt semlegesítésének útjára nem Október előkészítésének idején és nem az Októberi Forradalomban lépett, hanem Október után és különösen 1918 után, a szegényparasztbizottságok után. Ez *teljesen helytelen.*

Ellenkezőleg, a középparaszt semlegesítésének a politikája nem kezdődött, hanem *befejeződött* a szegényparasztbizottságok után, 1918 után. A középparaszt semlegesítésének politikáját éppen 1918 után gyakorlatunkban *megszüntettük* (s nem bevezettük). Éppen 1918 után, 1919 márciusában mondotta Lenin pártunk VIII. kongresszusán, megnyitó beszédében:

„A régi idők szocializmusának legjobbjai — amikor még hittek a forradalomban s elméletileg és eszmeileg szolgálták azt — *a parasztság semlegesítéséről*, vagyis arról beszéltek, hogy a középparasztságot olyan társadalmi réteggé kell átalakítani, amely ha nem is segíti aktívan a proletariátus forradalmát, de legalább nem akadályozza, semleges és nem áll ellenségeink mellé. A feladatnak ez az elvont, elméleti meghatározása teljesen világos számunkra. *De ez nem elég.* Mi *a szocialista építés olyan szakaszába**

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

léptünk, amikor konkrétan, részletesen ki kell dolgoznunk azokat a falusi munka tapasztalatai alapján ellenőrzött alapvető szabályokat és útmutatásokat, amelyeknek vezérfonalul kell szolgálniok számunkra ahhoz, hogy a középparaszthoz való viszonyban *a tartós szövetség talajára álljunk*" (XXIV. köt. 114. old.).

Mint látja, ez éppen az ellenkezője annak, amit Ön a levelében mond, mert Ön itt pártunk *valóságos* gyakorlatát fejetetejére állítja, a semlegesítés *kezdetét* összecseréli a *végével.*

A középparaszt sápítozott és ingadozott a forradalom és ellenforradalom között, amíg a burzsoáziát megdöntöttük, amíg a Szovjetek hatalma nem szilárdult meg, és ezért a középparasztot semlegesíteni kellett. A középparaszt akkor kezdett felénk fordulni, amikor kezdett meggyőződni arról, hogy a burzsoáziát „komolyan" megdöntöttük, hogy a Szovjetek hatalma megszilárdul, hogy a kulákot legyűrjük, hogy a Vörös Hadsereg győzni kezd a polgárháború frontjain. Éppen ez után a fordulat után vált lehetségessé pártunk harmadik stratégiai jelszava, amelyet Lenin a párt VIII. kongresszusán adott ki: a szegényparasztságra *támaszkodva* és *tartós szövetséget* teremtve a középparaszttal — előre a szocialista építésért.

Hogyan feledhette el Ön ezt a közismert tényt?

Az Ön leveléből továbbá az következik, hogy a középparaszt semlegesítésének politikája a proletárforradalomba való *átmenet idején* és e forradalom győzelme utáni *első napokban:* helytelen, használhatatlan és ezért elfogadhatatlan. Ez *egyáltalában nem igaz.* A dolog éppen ellenkezőleg áll. Éppen a burzsoázia hatalmának megdöntése idején és a prole-

tárhatalom megszilárdítása előtt ingadozik és fejt ki ellenállást leginkább a középparaszt. Éppen ebben az időszakban van szükség a szegényparasztsággal való szövetségre és a középparaszt semlegesítésére.

Ön ragaszkodik hibájához és azt állítja, hogy a parasztság kérdése nemcsak a mi országunkra nézve nagyjelentőségű, hanem más országokra nézve is, „amelyek többé vagy kevésbbé az Október előtti Oroszország gazdasági viszonyaira emlékeztetnek". Ez utóbbi megállapítás, persze, igaz. De nézzük, mit mond Lenin a Kommunista Internacionále II. kongresszusán az agrárkérdésről szóló téziseiben[53] arról, hogy a proletárpártoknak milyen politikát kell folytatniok a középparaszt irányában a proletariátus hatalomrajutásának időszakában? Lenin a szegényparasztságot, vagy pontosabban „a falu dolgozó és kizsákmányolt tömegeit" külön csoportként határozza meg, amely mezőgazdasági munkásokból, félproletárokból, vagy parcellás parasztokból és kisparasztokból áll, s azután, áttérve a középparasztságnak mint a falu külön csoportjának kérdésére, ezt mondja:

„«Középparasztságon» gazdasági értelemben kisföldművelőket kell érteni, akiknek tulajdon vagy bérlet jogán szintén nem nagy, de mégis olyan parcellájuk van, amely, először, a kapitalizmus idején, általános szabályként, nemcsak a család és a gazdaság szegényes fenntartását biztosítja, hanem lehetővé teszi bizonyos felesleg elérését is, amely, legalábbis a jobb években, tőkévé válhat; másodszor, elég gyakran (például minden második, vagy harmadik gazdaságban) idegen munkaerő alkalmazásához folyamodnak ... A forradalmi proletariátus — legalábbis a *legközelebbi jövőre és a proletárdiktatúra időszakának kezde-*

tére — nem tűzheti ki feladatául azt, hogy ezt a réteget a maga oldalára vonja, hanem *arra a feladatra kell szorítkoznia*, hogy ezt a réteget *semlegesítse*, azaz a proletariátus és a burzsoázia harcában semlegessé tegye"* (XXV. köt. 271—272. old.[53a]).

Hogyan lehet ezek után azt állítani, hogy a középparaszt semlegesítésének politikája nálunk „*csak*" „1918 nyarán és őszén" „keletkezhetett", vagyis *az után*, hogy a Szovjethatalomnak, a proletárhatalomnak a megszilárdításában döntő sikereket értünk el?

Mint látja, a proletárpártok stratégiai jelszavának kérdése a szocialista forradalomra való átmenet és a proletárhatalom megszilárdulása pillanatában, ugyanúgy, mint a középparaszt semlegesítésének kérdése, nem olyan egyszerű, ahogy Ön elképzeli.

4. Az eddig elmondottakból kitűnik, hogy az Ön Lenin műveiből vett idézeteit semmiképpen sem lehet szembeállítani a pártnak a forradalom második szakaszára szóló fő jelszavával, mert ezek az idézetek: *a)* nem a párt Október *előtti* fő jelszavára vonatkoznak, hanem a polgári forradalom Október *utáni* végigvitelére; *b)* nem megcáfolják, hanem megerősítik e jelszó helyességét.

Fentebb már mondtam, és kénytelen vagyok mégegyszer ismételni, hogy a pártnak a forradalom második szakaszában, a proletariátus hatalomrajutása *előtt* kiadott stratégiai jelszavával, amelynek fő témája a hatalom kérdése, nem szabad szembeállítani a polgári forradalom végigvitelének a proletariátus hatalomrajutása *után* végrehajtott feladatát.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

5. Ön Molotov elvtársnak a „Pravdá"-ban (1927 március 12-én) közölt „A polgári forradalom országunkban" című ismert cikkéről beszél, amely, mint kiderül, arra „ösztökélte" Önt, hogy hozzám forduljon felvilágosításért. Nem tudom, hogyan olvassa Ön a cikkeket. Én is olvastam Molotov elvtárs cikkét és azt hiszem, hogy a legkevésbbé sem mond ellent annak, amit pártunk XIV. kongresszusán beszédemben a pártnak a parasztsággal kapcsolatos jelszavairól mondottam[54].

Molotov elvtárs cikkében nem Október időszakának fő jelszaváról beszél, hanem arról, hogy mivel a párt Október után végigvitte a polgári forradalmat, minden paraszt rokonszenvezett vele. De már fentebb mondtam, hogy e tény megállapítása nem megcáfolja, hanem ellenkezőleg, megerősíti annak az alaptételnek a helyességét, hogy a szegényparasztsággal együtt, a középparasztot semlegesítve, a városi és falusi burzsoázia elleni harcban döntöttük meg a burzsoázia hatalmát és teremtettük meg a proletárdiktatúrát, hogy enélkül nem tudtuk volna végigvinni a polgári forradalmat.

„Bolsevik" 7—8. sz.
1927 április 15.

A KÍNAI FORRADALOM KÉRDÉSEI

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága által jóváhagyott tézisek a propagandisták számára

I

A KÍNAI FORRADALOM TÁVLATAI

A kínai forradalom jellegét meghatározó alapvető tények:

a) Kína félgyarmati helyzete és az imperializmus pénzügyi és gazdasági uralma;

b) a feudális csökevények igája, amelyet a militarizmus és a bürokratizmus igája súlyosbít;

c) a munkások és parasztok milliós tömegeinek fokozódó forradalmi harca a feudális-hivatalnok iga ellen, a militarizmus ellen, az imperializmus ellen;

d) a nemzeti burzsoázia politikai gyengesége, az imperializmustól való függősége, a forradalmi mozgalom lendületétől való félelme;

e) a proletariátus fokozódó forradalmi aktivitása, tekintélyének növekedése a dolgozók milliós tömegei körében;

f) a proletárdiktatúra fennállása Kína szomszédságában.

Ebből következik a kínai események fejlődésének két útja:

vagy — a nemzeti burzsoázia szétzúzza a prole-

tariátust, egyességre lép az imperializmussal és vele együtt hadjáratot indít a forradalom ellen, hogy a kapitalizmus uralmának megteremtésével fejezze be;

vagy — a proletariátus félretaszítja a nemzeti burzsoáziát, megszilárdítja saját hegemóniáját, és magával viszi a városi és falusi dolgozók milliós tömegeit, hogy leküzdje a nemzeti burzsoázia ellenállását, teljes győzelemre vigye a polgári-demokratikus forradalmat és azután fokozatosan átterelje azt a szocialista forradalom vágányaira, minden ebből származó következménnyel együtt.

Vagy — vagy.

A világkapitalizmus válsága és a proletárdiktatúra fennállása a Szovjetunióban, amelynek tapasztalatát a kínai proletariátus sikeresen felhasználhatja, jelentékenyen megkönnyíti a kínai forradalom második útja megvalósításának lehetőségét.

Másfelől, az a tény, hogy az imperializmus alapjában egységes frontot alkotva támadja a kínai forradalmat, hogy most nincs az imperialisták között az a szakadás és az a háborúskodás, amely megvolt például az Októberi Forradalom előtt az imperializmus táborában és gyengítette az imperializmust — ez a tény amellett szól, hogy a kínai forradalom sokkal több nehézséggel fogja szemben találni magát a győzelemhez vezető úton, mint az oroszországi forradalom, hogy e forradalom folyamán összehasonlíthatatlanul több átpártolás és árulás lesz, mint a szovjetunióí polgárháború időszakában.

Ezért a forradalom e két útja közötti harc a kínai forradalom jellemző vonása.

Éppen ezért a kommunisták fő feladata az, hogy a kínai forradalom második útjának győzelméért harcoljanak.

II

A KÍNAI FORRADALOM ELSŐ SZAKASZA

A kínai forradalom első időszakában, az első északi hadjárat időszakában, amikor a nemzeti hadsereg a Jangce-folyóhoz közeledve győzelmet győzelemre aratott, a munkások és parasztok hatalmas mozgalma pedig még nem bontakozott ki, a nemzeti burzsoázia (nem a kompradorok[55]) együtt haladt a forradalommal. Ez az egyesült *általános nemzeti* front forradalma volt.

Ez nem jelenti azt, hogy a forradalom és a nemzeti burzsoázia között nem volt ellentét. Ez csak azt jelenti, hogy a nemzeti burzsoázia, támogatva a forradalmat, igyekezett azt a maga céljaira kihasználni, és igyekezett, főként a területi hódítások vonalára irányítva a forradalmat, annak lendületét korlátozni. Ebben az időszakban a Kuomintang jobboldali és baloldali elemeinek harca ezeket az ellentéteket tükrözte. A nemzeti burzsoáziának a forradalom megfékezésére irányuló első komoly kísérlete az volt, amikor Csang Kai-sek 1926 márciusában megkísérelte kiűzni a kommunistákat a Kuomintangból. Ismeretes, hogy a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának már akkor az volt az álláspontja, hogy „olyan vonalat kell követni, hogy a kommunista párt bennmaradjon a Kuomintangban", hogy „a jobboldaliaknak a Kuomintangból

való kilépésére, vagy kizáratására" kell irányt venni (1926 április).

Ez a vonal arra irányult, hogy továbbfejlessze a forradalmat, hogy a baloldaliak és a kommunisták a Kuomintangon belül és a nemzeti kormány kebelében szorosan együttműködjenek, hogy a Kuomintang egységét megszilárdítsa, — és egyidejűleg arra, hogy a jobboldali kuomintangistákat leleplezze és elszigetelje, hogy a jobboldaliakat alárendelje a Kuomintang fegyelmének, hogy felhasználja a jobboldaliakat, a jobboldaliak összeköttetéseit és tapasztalatait, ha alárendelik magukat a Kuomintang fegyelmének, vagy kiűzze a Kuomintangból a jobboldaliakat, ha megszegik ezt a fegyelmet és elárulják a forradalom érdekeit.

A későbbi események teljesen igazolták e vonal helyességét. A parasztmozgalom hatalmas lendületű fejlődése és a parasztszövetségek s parasztbizottságok megszervezése a falun, a hatalmas sztrájkhullám a városokban és a szakszervezeti tanácsok megalakítása, a nemzeti csapatok győzelmes előnyomulása az imperialisták hajóhada és csapatai által ostromlott Sangháj felé — mindezek és az ezekhez hasonló tények arról tanuskodnak, hogy ez a vonal volt az egyetlen helyes vonal.

Csakis ezzel a körülménnyel magyarázható az a tény, hogy a jobboldaliak 1927 februári kísérlete a Kuomintang szétszakítására és arra, hogy Nancsangban új központot alakítsanak, a vuhani forradalmi Kuomintang egységes ellenállásán kudarcot vallott.

De ez a kísérlet jele volt annak, hogy az ország-

ban az osztályerők átcsoportosulása megy végbe, hogy a jobboldaliak és a nemzeti burzsoázia nem nyugszanak, hogy fokozni fogják a forradalom ellen irányuló tevékenységüket.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának ezért igaza volt, amikor 1927 márciusában azt mondotta, hogy:

a) „a kínai forradalom jelenleg az osztályerők átcsoportosulása és az imperialista hadseregek összevonása következtében válságos időszakon megy át, és további győzelmei csak akkor lehetségesek, ha határozottan irányt vesz a tömegmozgalom kifejlesztésére";

b) „irányt kell venni a munkások és parasztok felfegyverzésére, arra, hogy a helyi parasztbizottságokat a hatalom fegyveres önvédelemmel rendelkező tényleges szerveivé alakítsák át";

c) „a kommunista pártnak nem szabad takargatnia a jobboldali kuomintangisták áruló és reakciós politikáját, és mozgósítania kell a tömegeket a Kuomintang és a kínai kommunista párt körül a jobboldaliak leleplezésére" (1927 március 3).

Ezért könnyű megérteni azt, hogy a továbbiakban egyfelől a forradalom hatalmas lendületének és másfelől az imperialisták sanghájі nyomásának az ellenforradalom táborába kellett taszítania a kínai nemzeti burzsoáziát, mint ahogy Sanghaj nemzeti csapatok által történt elfoglalásának és a sanghájі munkások sztrájkjainak egyesíteniök kellett az imperialistákat a forradalom elfojtására.

Így is történt. Nanking lövetése ebben a tekintetben jeladássá lett a kínai harcoló erők újabb el-

határolódására. Az imperialisták Nanking lövetésével és ultimátumukkal azt akarták tudtul adni, hogy várják a nemzeti burzsoázia támogatását a kínai forradalom elleni közös harcra.

Csang Kai-sek pedig, amikor belelövetett a munkásgyűlésekbe és államcsínyt hajtott végre, mintegy válaszképpen az imperialisták felszólítására, tudtul adta, hogy a nemzeti burzsoáziával együtt kész egyességre lépni az imperialistákkal a kínai munkások és parasztok ellen.

III

A KÍNAI FORRADALOM MÁSODIK SZAKASZA

Csang Kai-sek államcsínye azt jelenti, hogy a nemzeti burzsoázia elpártolt a forradalomtól, létrejött a nemzeti ellenforradalom központja, s hogy a jobboldali kuomintangisták egyességre léptek az imperializmussal a kínai forradalom ellen.

Csang Kai-sek államcsínye azt jelenti, hogy Dél-Kínában mostantól kezdve két tábor, két kormány, két hadsereg, két központ lesz — a forradalom központja Vuhanban és az ellenforradalom központja Nankingban.

Csang Kai-sek államcsínye azt jelenti, hogy a forradalom belépett fejlődésének második szakaszába, hogy megkezdődött a *fordulat az általános nemzeti* egyesült front forradalmától a *munkások és parasztok* sokmilliós tömegeinek forradalma, az *agrár*forradalom felé, amely fokozza és szélesebb alapokra helyezi a harcot az imperializmus, a dzsentrik

és feudális földesurak, a militaristák és Csang Kai-sek ellenforradalmi csoportja ellen.

Ez azt jelenti, hogy a forradalom két útja között, a forradalom további kifejlesztésének hívei és felszámolásának hívei között, a harc napról napra élesedni fog s kitölti a forradalom egész mostani időszakát.

Ez azt jelenti, hogy a vuhani forradalmi Kuomintang, amely elszánt harcot folytat a militarizmus és az imperializmus ellen, valójában a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának szervévé fog válni, Csang Kai-sek nankingi ellenforradalmi csoportja pedig, amely elszakad a munkásoktól és parasztoktól s az imperializmushoz közeledik, végeredményben a militaristák sorsában osztozik.

Ebből azonban az következik, hogy a Kuomintang egységének megőrzésére irányuló politika, a jobboldali kuomintangisták elszigetelésére és a forradalom érdekében való felhasználására irányuló politika már nem felel meg a forradalom új feladatainak. Ezt a politikát új politikával kell felváltani, amely abban áll, hogy a Kuomintangból erélyesen kiűzik a jobboldaliakat, erélyes harcot folytatnak a jobboldaliak ellen teljes politikai felszámolásukig, hogy az országban az egész hatalmat a *forradalmi* Kuomintangnak, a jobboldali elemek nélküli Kuomintangnak, a Kuomintangnak mint a baloldali kuomintangisták és a kommunisták blokkjának kezében összpontosítják.

Ebből továbbá az következik, hogy a Kuomintangon belül a baloldaliak és a kommunisták szoros

együttműködésének politikája a mostani szakaszban különös erőre és különös jelentőségre tesz szert, hogy ez az együttműködés a munkásoknak és parasztoknak a Kuomintangon kívül alakulóban levő szövetségét tükrözi, hogy enélkül az együttműködés nélkül lehetetlen a forradalom győzelme.

Ebből továbbá az következik, hogy a forradalmi Kuomintang fő erőforrása a munkások és parasztok forradalmi mozgalmának további kifejlesztése és tömegszervezeteiknek — a forradalmi parasztbizottságoknak, a munkások szakszervezeteinek és más forradalmi tömegszervezeteknek, mint a majdani Szovjetek előkészítő elemeinek — megszilárdítása, hogy a forradalom győzelmének legfőbb záloga a milliós dolgozó tömegek forradalmi aktivitásának növekedése, s hogy az ellenforradalom legfőbb ellenmérge — a munkások és parasztok felfegyverzése.

Ebből, végül, az következik, hogy a kommunista pártnak, amikor egy sorban harcol a forradalmi kuomintangistákkal, jobban mint valaha, meg kell őriznie önállóságát, mint olyan feltételt, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy a proletariátus hegemóniáját a polgári-demokratikus forradalomban biztosítsa.

IV

AZ ELLENZÉK HIBÁI

Az ellenzék (Radek és Társai) fő hibája az, hogy nem érti meg a kínai forradalom jellegét, nem érti meg, milyen szakaszban van most ez a forradalom, nem érti meg annak mostani nemzetközi helyzetét.

Az ellenzék azt követeli, hogy a kínai forradalom körülbelül ugyanolyan ütemben fejlődjék, mint az Októberi Forradalom fejlődött. Az ellenzék elégedetlen, hogy a sanghájí munkások nem bocsátkoztak döntő csatába az imperialisták és szekértolóik ellen.

De nem érti meg, hogy a kínai forradalom egyebek között azért nem fejlődhet gyors ütemben, mert a nemzetközi helyzet most kevésbbé kedvező, mint 1917-ben (az imperialisták nem háborúskodnak egymással).

Nem érti meg, hogy nem lehet döntő csatába bocsátkozni kedvezőtlen viszonyok között, amikor a tartalékok még nem zárkóztak fel, mint ahogy például a bolsevikok nem bocsátkoztak döntő harcba sem 1917 áprilisában, sem júliusában.

Az ellenzék nem érti meg, hogy aki kedvezőtlen viszonyok között nem tér ki a döntő csata elől (amikor ki lehet térni előle), az megkönnyíti a forradalom ellenségeinek dolgát.

Az ellenzék azt követeli, hogy Kínában azonnal teremtsék meg a Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeit. De mit jelent *most* megteremteni a Szovjeteket?

Először is, a Szovjeteket nem lehet akármikor megteremteni — csak a forradalmi hullámok különösen erős emelkedésének időszakában teremtik meg őket.

Másodszor, a Szovjeteket nem fecsegésre teremtik meg — elsősorban mint a fennálló hatalom elleni harc, a hatalomért folyó harc szerveit teremtik meg őket. Így volt 1905-ben. Így volt 1917-ben.

De mit jelent az, ha *a jelen pillanatban* megteremtik a Szovjeteket, például a vuhani kormány működési területén? Azt jelenti, hogy kiadják az e területen fennálló hatalom elleni harc jelszavát. Azt jelenti, hogy a hatalom új szerveinek megteremtésére adnak ki jelszót, hogy kiadják a harc jelszavát a forradalmi Kuomintang hatalma ellen, az ellen a forradalmi Kuomintang ellen, amelynek a baloldali kuomintangistákkal blokkra lépett kommunisták is tagjai, mert a forradalmi Kuomintang hatalmán kívül semilyen más hatalom nincs most ezen a területen.

Továbbá azt jelenti, hogy összekevernek két feladatot: azt a feladatot, hogy meg kell teremteni és meg kell szilárdítani a munkások és parasztok tömegszervezeteit — a sztrájkbizottságokat, a parasztszövetségeket és parasztbizottságokat, a szakszervezeti tanácsokat, az üzemi bizottságokat stb. —, amelyekre a forradalmi Kuomintang már most támaszkodik, összekeverik azzal a feladattal, hogy meg kell teremteni a szovjet rendszert, mint az államhatalom új típusát, a forradalmi Kuomintang hatalma helyébe.

Végül azt jelenti, hogy nem értik meg, milyen szakaszban van a kínai forradalom a jelen pillanatban. Azt jelenti, hogy új fegyvert adnak a kínai nép ellenségeinek kezébe a forradalom elleni harchoz, olyasféle újabb legendák alkotásához, hogy Kínában nem nemzeti forradalom megy végbe, hanem a „moszkvai szovjetizálás" mesterséges átültetése.

Az ellenzék tehát, amikor kiadja a Szovjetek *azonnali* megteremtésének jelszavát, a kínai forradalom ellenségeinek kezére játszik.

Az ellenzék célszerűtlennek tartja a kommunista párt részvételét a Kuomintangban. Az ellenzék tehát célszerűnek tartja a kommunista párt kilépését a Kuomintangból. De mit jelent az, ha a kommunista párt *most* lép ki a Kuomintangból, amikor az egész imperialista banda valamennyi csatlósával együtt a kommunisták kiűzését követeli a Kuomintangból? Azt jelenti, hogy megfutamodnak a harcmezőről és cserben hagyják a Kuomintangban levő szövetségeseiket a forradalom ellenségeinek örömére. Azt jelenti, hogy gyengítik a kommunista pártot, aláássák a forradalmi Kuomintangot, megkönnyítik a sanghájí Cavaignacok dolgát és átadják a Kuomintang zászlaját, amely Kínában a legnépszerűbb zászló, a jobboldali kuomintangisták kezébe.

Éppen ezt követelik most az imperialisták, a militaristák és a jobboldali kuomintangisták.

Kiderül tehát, hogy az ellenzék, amikor *a jelen pillanatban* a kommunista pártnak a Kuomintangból való kilépése mellett foglal állást, a kínai forradalom ellenségeinek kezére játszik.

Pártunk Központi Bizottságának legutóbbi plénuma ezért teljesen helyesen cselekedett, amikor határozottan elvetette az ellenzék platformját[56].

„Pravda" 90. sz.
1927 április 21.

A „PRAVDÁ"-NAK

(15. évfordulója alkalmából)

Forró üdvözletemet küldöm a „Pravdá"-nak, Lenin igéi hirdetőjének, a proletariátus kommunizmusért vívott forradalmi harca zászlóvivőjének!

I. Sztálin

„Pravda" 99. sz.
1927 május 6.

A KÍNAI FORRADALOM KÉRDÉSEIHEZ

Válasz Marcsulin elvtársnak

A kínai Szovjetek kérdéséről a „Gyerevenszkij Kommunyiszt"[57] szerkesztőségének írt levelét a szerkesztőség elküldötte nekem, hogy én válaszoljak rá. Röviden válaszolok tehát levelére abban a reményben, hogy Önnek nem lesz ez ellen kifogása.

Azt hiszem, Marcsulin elvtárs, az Ön levele félreértés következménye. Megmondom, miért.

1. Sztálin a propagandisták számára írt téziseiben a *Munkás-*, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek a *mai* Kínában való *azonnali* megalakítása ellen ír. Ön ellenben, amikor Sztálinnal vitázik, Leninnek a Kommunista Internacionále II. kongresszusán elhangzott téziseire[58] és beszédére hivatkozik, ahol csak *Paraszt*szovjetekről, a *Dolgozók* Szovjetjeiről, a *Dolgozó Nép* Szovjetjeiről van szó, de egyetlen szó sem esik a *Munkás*küldöttek Szovjetjeinek megalakításáról.

Mi az oka annak, hogy Lenin sem téziseiben, sem beszédében nem említi a *Munkás*küldöttek Szovjetjeinek megalakítását? Az, hogy Lenin mind beszédében, mind téziseiben olyan országokra gondol, amelyekben „szó sem lehet tiszta proletármozgalomról", amelyekben „alig van ipari prole-

tariátus" (XXV. köt. 353. old.[58a]). Lenin határozottan megmondja beszédében, hogy olyan országokra gondol, mint Közép-Ázsia, Perzsia, amelyekben „alig van ipari proletariátus" (lásd ugyanott).

Lehet-e ezek közé az országok közé sorolni Kínát, amelynek olyan ipari központjai vannak, mint Sanghái, Hankou, Nanking, Csangsa stb., ahol már körülbelül hárommillió szakszervezetekben szervezett munkás van? Világos, hogy nem lehet.

Világos, hogy amikor a mai Kínáról beszélnek, ahol már megvan az ipari proletariátus bizonyos minimuma, nem egyszerűen *Paraszt*szovjeteknek vagy Dolgozók Szovjetjeinek megalakítására, hanem a *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakítására kell gondolni.

Más volna a helyzet, ha Perzsiáról, Afganisztánról stb. volna szó. De Sztálin téziseiben, mint ismeretes, nem Perzsiáról, Afganisztánról stb., hanem Kínáról van szó.

Ezért az Ön ellenvetése Sztálinnal szemben és hivatkozása Leninnek a Kommunista Internacionále II. Kongresszusán elmondott beszédére és téziseire — helytelen, tárgytalan.

2. Levelében van egy idézet a Kommunista Internacionále II. kongresszusának a nemzeti és gyarmati kérdésről kiadott „Kiegészítő téziseiből", amelyben arról van szó, hogy Keleten „a proletárpártoknak fokozottan propagálniok kell a kommunista eszméket és az első adandó alkalommal meg kell teremteni a *Munkás-* és Parasztszovjeteket". Ön úgy tünteti fel a dolgot, hogy ezek a „Kiegészítő tézisek" és a belőlük vett idézet Lenin tollából szár-

mazik. Ez nem így van, Marcsulin elvtárs. Ön egyszerűen tévedett. A „Kiegészítő tézisek" Roy tollából származnak. A II. kongresszuson úgy is szerepeltek, mint Roy tézisei, melyeket Lenin téziseihez „kiegészítésképpen" elfogadtak (lásd a Kommunista Internacionále II. kongresszusának gyorsírói jegyzőkönyvét, 122—126. old.).

Miért volt szükség a „Kiegészítő tézisekre"? Azért, hogy az elmaradt gyarmati országoktól, amelyeknek nincs ipari proletariátusuk, különválasszanak olyan országokat, mint Kína és India, amelyekről nem lehet azt állítani, hogy ott „alig van ipari proletariátus". Olvassa el ezeket a „Kiegészítő téziseket", és megérti, hogy ott főkép Kínáról és Indiáról van szó (lásd a Kommunista Internacionále II. kongresszusának gyorsírói jegyzőkönyvét, 122 old.).

Hogyan történhetett az, hogy szükségessé váltak Roy külön tézisei, amelyek „kiegészítették" Lenin téziseit? Ennek az a magyarázata, hogy Lenin tézisei jóval a II. kongresszus megnyitása előtt íródtak és kerültek nyilvánosságra, jóval a gyarmati országok képviselőinek megérkezése és a II. kongresszus külön bizottságában lefolyt vita előtt. És mivel a kongresszus bizottságában lefolyt vita során kiderült, hogy az elmaradt keleti gyarmatoktól külön kell választani olyan országokat, mint Kína és India, szükségessé váltak a „Kiegészítő tézisek".

Ezért nem szabad összetéveszteni Lenin beszédét és téziseit Roy „Kiegészítő téziseivel", mint ahogy nem szabad megfeledkezni arról, hogy amikor olyan országokról van szó, mint Kína és India, *Munkás-* és Parasztszovjetek megalakítására s nem egyszerűen Parasztszovjetek megalakítására kell gondolni.

3. Kell-e Kínában *Munkás-* és Parasztszovjeteket alakítani? Igen, feltétlenül kell. Sztálin ezt határozottan megmondja a propagandisták számára írt téziseiben:

„A forradalmi Kuomintang fő erőforrása a munkások és parasztok forradalmi mozgalmának további kifejlesztése és tömegszervezeteiknek — a forradalmi parasztbizottságoknak, a munkások szakszervezeteinek és más forradalmi tömegszervezeteknek, mint a *majdani Szovjetek előkészítő elemeinek* — megszilárdítása . . ."*

A kérdés az, *mikor*, *milyen* feltételek mellett, *milyen* helyzetben teremtsék meg őket?

A Munkásküldöttek Szovjetje a munkásosztály mindenkit felölelő és ezért legjobb forradalmi szervezete. De ez még nem jelenti azt, hogy mindig és minden körülmények között meg lehet őket teremteni. Amikor Hrusztaljov, a Pétervári Munkásküldöttek Szovjetjének első elnöke 1906 nyarán, a forradalom apálya után felvetette a Munkásküldöttek Szovjetje megalakításának kérdését, Lenin ezt ellenezte, mondván, hogy az adott pillanatban, amikor az utócsapat (a parasztság) még nem érte utól az élcsapatot (a proletariátust) — célszerűtlen Munkásküldött Szovjeteket alakítani. És Leninnek teljesen igaza volt. Miért? Azért, mert a Munkásküldöttek Szovjetje nem egyszerű szervezete a munkásoknak. A Munkásküldöttek Szovjetjei a munkásosztály harci szervei a fennálló hatalom ellen, a felkelés szervei, az új forradalmi hatalom szervei, és csak mint ilyenek fejlődhetnek és erősödhetnek.

* Lásd ebben a kötetben 242. old. — *Szerk.*

És ha nincsenek meg a fennálló hatalom elleni közvetlen tömegharchoz, az adott hatalom elleni tömeges felkeléshez, az új forradalmi hatalom megszervezéséhez a feltételek, akkor a Munkásszovjetek megteremtése célszerűtlen, mivel e feltételek nélkül könnyen megtörténhet, hogy elrothadnak és puszta fecsegő gyülekezetté változnak.

Lenin a Munkásküldöttek Szovjetjeiről azt mondotta:

„A Munkásküldöttek Szovjetjei — *a közvetlen tömegharc szervei*"... „Nem valamilyen elmélet, nem valakinek a felhívása, nem valaki által kigondolt taktika, nem pártdoktrina, hanem a dolgok ereje vezette rá ezeket a párton kívüli tömegszerveket a felkelés szükségességére és tette őket a felkelés szerveivé. És ha jelenleg ilyen szerveket alakítunk — a *felkelés** szerveit teremtjük meg, ha megalakításukra szólítunk — *felkelésre szólítunk**. Ha megfeledkeznénk erről, vagy elhomályosítanók ezt a széles néptömegek előtt, az a legmegbocsáthatatlanabb rövidlátás és a legrosszabb politika volna" (X. köt. 15. old.).

Vagy másutt:

„Mindkét forradalom, mind az 1905-ös, mind pedig az 1917-es forradalom egész tapasztalata, s ugyanígy a bolsevik párt sok év során hozott valamennyi határozata, és sok év során tett valamennyi politikai nyilatkozata abban csúcsosodik ki, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje csak mint a *felkelés szerve**, csak *mint a forradalmi hatalom szerve** életképes. A Szovjetek, ha nem ezt a feladatot tűzik maguk elé, egyszerű játékszerré válnak, ami elkerülhetetlenül odavezet, hogy a tömegek, amelyek teljes joggal undorodtak meg a határozatok és tiltakozások végnélküli ismétlődésétől, közönyösekké, egykedvűekké válnak, kiábrándulnak" (XXI. köt. 288. old.).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Ilyen helyzetben mit jelent, ha a *Munkás-*, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek *azonnali* megalakítására szólítunk a mai Dél-Kínában, mondjuk a vuhani kormány területén, ahol most a forradalmi Kuomintang van hatalmon, ahol most a „minden hatalmat a forradalmi Kuomintangnak" jelszó jegyében fejlődik a mozgalom? Aki most ezen a területen a *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakítására szólít — az a forradalmi Kuomintang hatalma elleni felkelésre szólít. Célszerű ez? Világos, hogy nem célszerű. Világos, hogy aki most ezen a területen a *Munkás*küldöttek Szovjetjének azonnali megalakítására szólít, az megpróbálja *átugorni* a kínai forradalom fejlődésének kuomintangi szakaszát, az azt kockáztatja, hogy a kínai forradalmat nehéz helyzetbe hozza.

Így vagyunk, Marcsulin elvtárs, a *Munkás-*, Paraszt- és Katonaküldött Szovjetek azonnali megteremtésének kérdésével Kínában.

A Kommunista Internacionále II. kongresszusán külön határozatot hoztak a következő címmel: „Mikor és milyen feltételek mellett lehet megteremteni a Munkásküldöttek Szovjetjeit". Ezt a határozatot Lenin jelenlétében fogadták el. Ajánlanám Önnek, hogy olvassa el ezt a határozatot. Nem érdektelen (lásd a Kommunista Internacionále II. kongresszusának gyorsírói jegyzőkönyvét, 580—583. old.).

4. Mikor kell majd megalakítani Kínában a *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjeit? A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit Kínában feltétlenül meg kell alakítani akkor, amikor a győzelmes agrárforradalom teljes nagyságában kibontakozik, amikor

a Kuomintang mint *a kínai forradalmi narodnyikok* (baloldali Kuomintang) és a *kommunista párt blokkja* kezdi túlélni magát, amikor a polgári-demokratikus forradalomnak, amely még nem győzött és nem is győz egyhamar, kezdenek majd kiütközni a negatív vonásai, amikor az államszervezet mai kuomintang-típusáról lépésről lépésre át kell térni az államszervezet *proletár* típusára.

Csakis így kell érteni a *Munkás-* és Parasztszovjetekre vonatkozó ismert sorokat Roynak a Kommunista Internacionále II. kongresszusán elfogadott „Kiegészítő téziseiben".

Elérkezett-e már ez a pillanat?

Fölösleges bizonyítani, hogy ez a pillanat még nem érkezett el.

És most mi a teendő? Ki kell szélesíteni és ki kell mélyíteni a kínai agrárforradalmat. Meg kell teremteni és meg kell szilárdítani a munkások és a parasztok minden néven nevezendő tömegszervezetét a szakszervezeti tanácsoktól és sztrájkbizottságoktól a parasztszövetségekig és forradalmi parasztbizottságokig, azért, hogy azokat a forradalmi mozgalom növekedése és sikerei arányában a majdani Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek szervezeti és politikai bázisává változtassák.

Ez most a feladat.

1927 május 9.

„Gyerevenszkij Kommunyiszt"
(„Falusi Kommunista") 10. sz.
1927 május 15.
Aláírás: I. Sztálin.

BESZÉLGETÉS A SZUN JAT-SZEN EGYETEM HALLGATÓIVAL

1927 május 13

Elvtársak! Sajnos, ma csak két-három órám van a beszélgetésre. Talán legközelebb hosszasabban beszélgethetünk. Ma pedig, azt hiszem, megelégedhetünk azoknak a kérdéseknek taglalásával, amelyeket önök írásban megfogalmaztak. Összesen tíz kérdést kaptam. Ezekre a mai beszélgetésben válaszolok is. Ha vannak még kiegészítő kérdések — s mint mondják, vannak — a következő beszélgetés alkalmával iparkodom válaszolni rájuk. Tehát, fogjunk hozzá.

ELSŐ KÉRDÉS

„Miért helytelen Radeknek az az állítása, hogy a kínai faluban a parasztság harca nem annyira a feudalizmus csökevényei ellen, mint inkább a burzsoázia ellen irányul?

Állíthatjuk-e azt, hogy Kínában a kereskedelmi kapitalizmus, vagy a feudalizmus csökevényei uralkodnak?

Miért van az, hogy a kínai militaristák, akik nagy iparvállalatok tulajdonosai, ugyanakkor a feudalizmus képviselői is?"

Radek csakugyan olyasvalamit állít, amiről ebben

a kérdésben szó van. Úgy emlékszem, Radek a moszkvai szervezet aktíváján elhangzott felszólalásában vagy teljesen tagadta a feudalizmus csökevényeinek meglétét, vagy nem ismerte el a feudalizmus csökevényeinek komoly jelentőségét a kínai faluban.

Ez persze nagy tévedése Radeknek.

Ha Kínában nem volnának feudális csökevények, ha ezeknek a csökevényeknek nem volna igen komoly jelentőségük a kínai falu szempontjából, akkor nem volna talaja az agrárforradalomnak, akkor nem lehetne beszélni az agrárforradalomról, mint a kommunista párt egyik fő feladatáról a kínai forradalom mai szakaszán.

Van-e kereskedelmi tőke a kínai faluban? Igen, van, és nemcsak van, de nem kevésbbé szipolyozza ki a parasztot, mint akármelyik feudális földbirtokos. De ez az eredeti felhalmozás típusú kereskedelmi tőke a kínai faluban sajátosan *párosul* a feudális földbirtokos uralmával, a földesúr uralmával, mert ettől az utóbbitól kölcsönzi a paraszt kizsákmányolásának és elnyomásának középkori módszereit. Ez a kérdés veleje, elvtársak.

Radeknek az a hibája, hogy nem értette meg ezt a sajátszerűséget, azt, hogy a kínai faluban a feudális csökevények uralma és a kereskedelmi tőke ilymódon *párosul*, megtartva a parasztság kizsákmányolásának és elnyomásának feudális-középkori módszereit.

Militarizmus, dzüdzünök, mindenféle kormányzók és az egész mai lelketlen, rabló, katonai és nemkatonai bürokrácia — mindez ennek a kínai sajátszerűségnek a felépítménye.

Az imperializmus támogatja és erősíti ezt az egész feudális-bürokratikus gépezetet.

Az a körülmény, hogy egyes földbirtokkal rendelkező militaristák egyúttal ipari vállalatok tulajdonosai is, alapjában nem változtat a dolgon. Annak idején sok orosz földbirtokosnak szintén voltak gyárai és egyéb ipari vállalatai, ez azonban nem volt akadálya annak, hogy a feudális csökevények képviselői legyenek.

Ha a paraszt jövedelmének 70%-a számos vidéken a dzsentri, a földbirtokos zsebébe folyik; ha a földbirtokos kezében van a tényleges hatalom mind gazdasági, mind közigazgatási és igazságszolgáltatási téren; ha több tartományban a nők és gyermekek mindmáig adás-vétel tárgyai — akkor el kell ismernünk, hogy ezek között a középkori körülmények között a feudális csökevények, a földbirtokosok ereje, a katonai és nem-katonai földesúri bürokrácia ereje az uralkodó erő, amely sajátosan párosul a kereskedelmi tőke erejével.

Ezek a sajátos viszonyok teremtik meg a talajt a parasztság agrármozgalma számára, amely Kínában növekszik és még növekedni fog.

E feltételek nélkül, a feudális csökevények és a feudális iga nélkül Kínában ilyen kérdés, mint az agrárforradalom, a földesúri földek elkobzásának stb. kérdése, nem is volna.

E feltételek nélkül az agrárforradalom Kínában érthetetlen volna.

MÁSODIK KÉRDÉS

„Miért nincs igaza Radeknek, amikor azt állítja, hogy mivel a marxisták nem ismerik el, hogy vannak olyan pártok, amelyek több osztály pártjai, tehát a Kuomintang kispolgári párt?"

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban több észrevételt kell tennem.

Először. A kérdés itt helytelenül van feltéve. Egyáltalában nem mondottuk és nem mondjuk azt, hogy a Kuomintang több osztály pártja. Ez nem igaz. Mi azt mondottuk és azt mondjuk, hogy a Kuomintang több elnyomott osztály *blokkjának* pártja. Ez nem ugyanaz, elvtársak. Ha a Kuomintang több osztály pártja volna, akkor az volna a helyzet, hogy a Kuomintanghoz csatlakozó egyetlen osztálynak sem volna saját pártja a Kuomintangon kívül, maga a Kuomintang pedig *egy* közös és *egyetlen* párt volna mindezen osztályok számára. De vajjon ez a helyzet a valóságban? Vajjon a kínai proletariátusnak, amely a Kuomintanghoz csatlakozik, nincsen ugyanakkor saját külön pártja, kommunista pártja, amely különbözik a Kuomintangtól és amelynek saját külön programja, saját külön szervezete van? Világos, hogy a Kuomintang nem több elnyomott osztály pártja, hanem saját pártszervezetekkel rendelkező több elnyomott osztály *blokkjának* pártja. Itt tehát a kérdést helytelenül tették fel. Valójában a mai Kínában csak úgy beszélhetünk a Kuomintangról, mint az elnyomott osztályok *blokkjának* pártjáról.

Másodszor. Nem igaz, hogy a marxizmus elvileg nem ismer el olyan pártot, amely az elnyomott, forra-

dalmi osztályok blokkjának pártja, hogy a marxisták számára elvileg megengedhetetlen, hogy ilyen pártokba belépjenek. Ez, elvtársak, egyáltalán nem igaz. Valójában a marxizmus nemcsak elismerte (és ma is elismeri) az elvi megengedhetőségét annak, hogy a marxisták ilyen pártba belépjenek, hanem bizonyos történelmi viszonyok között a gyakorlatban meg is valósított ilyen belépést. Hivatkozhatnék magának Marxnak a példájára, arra, hogy 1848-ban, a német forradalom idején, Marx és elvbarátai beléptek egy ismert németországi polgári-demokratikus szövetségbe[59], s ott együttműködtek a forradalmi burzsoázia képviselőivel. Ismeretes, hogy ennek a polgári-demokratikus szövetségnek, ennek a polgári-forradalmi pártnak a marxistákon kívül a forradalmi burzsoázia képviselői is tagjai voltak. A „Neue Rheinische Zeitung"[60], amelyet akkor Marx szerkesztett, ennek a polgári-demokratikus szövetségnek a lapja volt. Csak 1849 tavaszán, amikor a németországi forradalom hanyatlásnak indult — csak ekkor léptek ki Marx és elvbarátai ebből a polgári-demokratikus szövetségből és határozták el, hogy megalakítják a munkásosztály teljesen önálló szervezetét, önálló osztálypolitikával.

Amint látják, Marx még tovább is ment, mint a mai kínai kommunisták, akik éppen saját külön szervezettel rendelkező önálló proletárpártként tagjai a Kuomintangnak.

Lehet vitatkozni vagy nem vitatkozni azon, hogy *célszerű* volt-e Marxnak és elvbarátainak belépése Németország polgári-demokratikus szövetségébe 1848-ban, amikor az abszolutizmus ellen a

forradalmi burzsoáziával együtt folytatott forradalmi harc volt napirenden. Ez *taktika* kérdése. De hogy Marx *elvileg* elismerte ennek a belépésnek megengedhetőségét — eziránt nem lehet semmi kétség.

Harmadszor. Teljesen helytelen volna azt mondani, hogy a vuhani Kuomintang kispolgári párt és — semmi más. Így csak azok az emberek jellemezhetik a Kuomintangot, akik nem értették meg sem a kínai imperializmust, sem a kínai forradalom jellegét. A Kuomintang nem „közönséges" kispolgári párt. Különböző kispolgári pártok vannak. A mensevikek és az eszerek Oroszországban szintén kispolgári pártok voltak, de egyben *imperialista* pártok voltak, mert harci szövetségre léptek a francia és angol imperialistákkal és velük együtt *hódítottak meg* és *nyomtak el* más országokat — Törökországot, Perzsiát, Mezopotámiát, Galíciát.

Lehet-e azt mondani, hogy a Kuomintang *imperialista* párt? Világos, hogy nem lehet. A Kuomintang *imperializmusellenes* párt, mint ahogy a kínai forradalom is imperializmusellenes. Ez gyökeres különbség. Aki nem látja ezt a különbséget, és az *imperializmusellenes* Kuomintangot összekeveri az eszer-mensevik *imperialista* pártokkal — az nem értett meg semmit a kínai nemzeti forradalmi mozgalomból.

Természetesen, ha a Kuomintang *imperialista* kispolgári párt volna, a kínai kommunisták nem alkotnának vele blokkot, hanem a pokolba menesztenék. De hisz éppen az a lényeg, hogy a Kuomintang *imperializmusellenes* párt, amely forradalmi harcot folytat az imperialisták és kínai ügynökeik ellen. A Kuomin-

tang ebben a tekintetben három fejjel magasabban áll minden Kerenszkij- és Cereteli-féle *imperialista* „szocialistánál".

Sőt, Csang Kai-sek, ez a jobboldali kuomintangista, aki mindenféle árnányt szőtt a baloldali kuomintangisták és a kommunisták ellen, — akkor, vagyis az általa végrehajtott államcsíny *előtt*, még Csang Kai-sek is fölötte állott a Kerenszkijeknek és Cereteliknek, mert a Kerenszkijek és Ceretelik Törökország, Perzsia, Mezopotámia, Galícia leigázásáért viseltek háborút, s ezzel az imperializmust *erősítették*, Csang Kai-sek pedig — jól-rosszul — Kína leigázása *ellen* viselt háborút, s ezzel *gyengítette* az imperializmust.

Radek és általában az ellenzék hibája abban áll, hogy figyelmen kívül hagyja Kína félgyarmati helyzetét, nem látja a kínai forradalom imperializmusellenes jellegét és nem veszi észre, hogy a vuhani Kuomintang, a jobboldali kuomintangisták nélküli Kuomintang a kínai dolgozó tömegek imperializmus *elleni* harcának központja.

HARMADIK KÉRDÉS

„Nincs-e ellentmondás a között az értékelés között, amelyet Ön adott a Kuomintangról (beszéd a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme hallgatóinak gyűlésén, 1925 május 18-án), *mint két erő — a kommunista párt és a kispolgárság — blokkjáról, és a között az értékelés között, amelyet a Kommunista Internacionále adott a Kuomintangra vonatkozó határozatában, amely szerint az négy osztály — köztük a nagyburzsoázia — blokkja?*

Lehetséges-e, hogy a kínai kommunista párt akkor is benne legyen a Kuomintangban, amikor proletárdiktatúra lesz Kínában?"

Először is, meg kell jegyeznem, hogy a Kuomintangban fennálló tényleges helyzetnek azt a meghatározását, amelyet a Kommunista Internacionále 1926 decemberében adott (VII. kibővített plénum), az önök „kérdése" helytelenül, nem egészen pontosan idézi. A „kérdés" azt mondja: „s köztük a *nagy*burzsoázia". De a kompradorok is nagyburzsoázia. Azt jelenti-e ez, hogy a Kommunista Internacionále 1926 decemberében a Kuomintangban levő blokk tagjának tekintette a komprador burzsoáziát? Világos, hogy nem jelenti, mert a komprador burzsoázia esküdt ellensége volt és marad a Kuomintangnak. A Kommunista Internacionále határozatában nem a nagyburzsoáziáról általában van szó, hanem „a tőkés burzsoázia egy *részéről*". Tehát, itt nem lehet szó bármily nagyburzsoáziáról, hanem a *nem*-komprador jellegű nemzeti burzsoáziáról.

Másodszor, ki kell jelentenem, hogy nem látok ellentmondást a Kuomintang e két meghatározása között. Nem látok, mivel itt a Kuomintang két különböző szemszögből van meghatározva, amelyek közül egyiket sem lehet helytelennek nevezni, mert mindkettő helyes.

Amikor 1925-ben azt mondottam a Kuomintangról, hogy az a munkások és parasztok blokkjának pártja, egyáltalán nem gondoltam a Kuomintangban fennálló *tényleges* helyzet jellemzésére, annak jellemzésére, hogy 1925-ben milyen osztályok csatlakoztak *valóban* a Kuomintanghoz. Amikor a Kuomintang-

ról beszéltem, csak olyan értelemben beszéltem a Kuomintangról, mint egy sajátos népi forradalmi párt felépítésének *típusáról* a keleti elnyomott országokban, különösen olyan országokban, mint Kína és India, mint egy olyan népi forradalmi párt felépítésének *típusáról*, amelynek a munkások s a városi és falusi kispolgárság forradalmi blokkjára *kell* támaszkodnia. Határozottan megmondottam akkor, hogy „ilyen országokban a kommunistáknak a *nemzeti egységfront* politikájáról *át kell térniök* a munkások és a kispolgárság *forradalmi blokkjának* politikájára" (*Sztálin.* A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól. — A leninizmus kérdései. 264. old.[61]).

Tehát nem az akkori, hanem a *majdani* népi forradalmi pártokra gondoltam általában, s nevezetesen a Kuomintangra. És ebben teljesen igazam volt. Mert a Kuomintanghoz hasonló szervezeteknek csak abban az esetben lehet jövőjük, ha a munkások és a kispolgárság blokkjára igyekeznek támaszkodni, amikoris, kispolgárságról beszélve, főkép a *parasztságra* kell gondolnunk, amely a kispolgárság *fő* ereje a kapitalista fejlődés tekintetében elmaradt országokban.

A Kommunista Internacionálét viszont a dolog másik oldala érdekelte. VII. kibővített plénumán a Kuomintangot nem annak jövője szempontjából, nem abból a szempontból vizsgálta, hogy mivé kell válnia, hanem a *jelen* szempontjából, abból a szempontból, hogy milyen a *tényleges* helyzet a Kuomintangban és milyen osztályok csatlakoztak 1926-ban *valóban* a Kuomintanghoz. És a Kommunista Internacionálénak teljesen igaza volt, amikor azt mon-

dotta, hogy akkor, *amikor még nem volt szakadás a Kuomintangban*, a Kuomintang *valóban* a munkások, a kispolgárság (városi és falusi) és a nemzeti burzsoázia blokkja volt. Itt hozzáfűzhetnők, hogy a Kuomintang nemcsak 1926-ban, hanem 1925-ben is éppen ezeknek az osztályoknak a blokkjára támaszkodott. A Kommunista Internacionále határozata, amelynek kidolgozásában igen aktív részt vettem, világosan megmondja, hogy „a proletariátus blokkot alkot az érdekeiért aktívan síkra szálló parasztsággal, a városi kispolgársággal és a tőkés burzsoázia egy részével", hogy „az erőknek ez a párosulása a Kuomintang párton és a kantoni kormányon belüli megfelelő csoportosulásban politikai kifejezésre jutott" (lásd a határozatot[62]).

De mivel a Kommunista Internacionále nem szorítkozott az 1926-os *tényleges* helyzetre, hanem érintette a Kuomintang *jövőjét* is, meg kellett mondania, hogy ez a blokk csak ideiglenes blokk, hogy ezt a blokkot a közeljövőben a proletariátus és a kispolgárság blokkjának kell felváltania. Éppen ezért mondja a továbbiakban a Kommunista Internacionále határozata, hogy „a mozgalom jelenleg a harmadik szakasz küszöbén, az osztályok új átcsoportosulásának küszöbén áll", hogy „a fejlődés e szakaszában a mozgalom fő ereje egy még forradalmibb jellegű blokk lesz — a proletariátus, a parasztság és a városi kispolgárság blokkja, amelyből a tőkés nagyburzsoázia nagy részét *eltávolították**" (lásd ugyanott).

Éppen ez a munkásoknak és a kispolgárságnak

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

(a parasztságnak) az a blokkja, amelyre a Kuomintangnak támaszkodnia kell, amely a Kuomintang szakadása és a nemzeti burzsoázia leválása után már kezd kialakulni Vuhanban, és amelyről 1925-ben a Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemén mondott előadásomban beszéltem (lásd feljebb).

Tehát két különböző szemszögből adott jellemzésünk van a Kuomintangról:

a) jelene szemszögéből, a Kuomintangban 1926-ban fennállott tényleges helyzet szemszögéből, és

b) jövője szemszögéből, abból a szemszögből, hogy minek kell lennie a Kuomintangnak, mint a népi forradalmi pártok felépítése *típusának* a keleti országokban.

Mindkét jellemzés egyaránt jogos és helyes, mert két oldalról véve szemügyre a Kuomintangot, végeredményben teljes képet adnak.

Kérdezem — hol itt az ellentmondás?

A nagyobb világosság kedvéért nézzük meg az angol „Munkáspártot" („Labour Party"). Ismeretes, hogy Angliában külön munkáspárt van, amely a munkások és az alkalmazottak szakszervezeteire támaszkodik. Senkisem habozik munkáspártnak nevezni ezt a pártot. Így is nevezik, nemcsak az angol, hanem minden más marxista irodalomban is.

De mondhatjuk-e, hogy ez a párt valóban munkáspárt, a munkások osztálypártja, amely szembehelyezkedik a burzsoáziával? Mondhatjuk-e azt, hogy *valóban* egy osztály, a munkásosztály pártja, nempedig, mondjuk, két osztály pártja? Nem, ezt nem mondhatjuk. Az angol Munkáspárt *valójában* a munkások és a városi kispolgárság blokkjának

pártja. Ez a párt *valójában* két osztály blokkjának pártja, s ha arról beszélünk, melyiknek a befolyása erősebb ebben a pártban, a munkásoké-e, akik szembehelyezkednek a burzsoáziával, vagy a kispolgárságé, akkor meg kell mondanunk, hogy ebben a pártban a kispolgárságnak van túlnyomó befolyása.

Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy az angol Munkáspárt *valójában* a liberális burzsoá párt függvénye. Pedig a marxista irodalomban *munkás*pártnak nevezik. Mi a magyarázata ennek az „ellentmondásnak"? Az a magyarázata, hogy amikor ezt a pártot a *munkások* pártjaként határozzák meg, rendszerint nem az e pártban *jelenleg* fennálló tényleges helyzetet tartják szem előtt, hanem a munkáspárt felépítésének azt a *típusát*, amelynek következtében, bizonyos feltételek mellett, a *jövőben* a munkások tényleges osztálypártjává kell válnia, amely szembehelyezkedik a burzsoá világgal. Ez nem zárja ki, hanem ellenkezőleg, feltételezi azt a tényt, hogy ez a párt egyelőre *valójában* a munkások és a városi kispolgárság blokkjának a pártja.

Itt sincs ellentmondás, mint ahogy nincs ellentmondás mindabban, amit a Kuomintanggal kapcsolatban az imént elmondottam.

Lehetséges-e, hogy a kínai kommunista párt akkor is bennmarad a Kuomintangban, amikor Kínában proletárdiktatúra lesz?

Azt hiszem, ez célszerűtlen és ezért — lehetetlen. Célszerűtlen nemcsak a proletárdiktatúra idején, hanem a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakításakor is. Mert mit jelent a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakítása Kíná-

ban? A kettőshatalom megteremtését. Harcot a hatalomért a Kuomintang és a Szovjetek között. A Munkás- és Parasztszovjetek megalakítása — előkészület a polgári-demokratikus forradalomról a proletárforradalomra, a szocialista forradalomra való áttéréshez. Lehet-e ezt az előkészületet *két* párt vezetésével folytatni, amelyek egy közös forradalmi-demokratikus pártban vannak? Nem, nem lehet. A forradalom története azt mutatja, hogy a proletárdiktatúra előkészítése és a szocialista forradalomra való áttérés csak *egy* párt, a kommunista párt vezetésével valósulhat meg, persze, ha igazi proletárforradalomról van szó. A forradalom története azt mutatja, hogy a proletárdiktatúra csak *egy* párt, a kommunista párt vezetésével vivható ki és fejleszthető. Enélkül nincs és nem lehet igazi és teljes proletárdiktatúra az imperializmus viszonyai között.

A kommunista pártnak ezért nemcsak a proletárdiktatúra idején, hanem a diktatúra előtt is, a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakítása idején ki kell lépnie a Kuomintangból, hogy a maga kizárólagos vezetésével előkészítse a kínai Októbert.

Azt hiszem, hogy a kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megalakítása és a kínai Október előkészítése időszakában a kínai kommunista pártnak a Kuomintangon *belüli* mai blokkot fel kell majd váltania egy Kuomintangon *kívüli* blokkal, olyanféle blokkal, amilyen nálunk is volt, mondjuk, az Októberhez való átmenet időszakában a baloldali eszerekkel.

NEGYEDIK KÉRDÉS

„A vuhani kormány a proletariátus és a parasztság demokratikus diktatúrája-e, és ha nem, melyek a demokratikus diktatúra kivívásáért folytatott harc további útjai? Helyes-e Martinovnak az az állítása, hogy a proletárdiktatúrára való átmenet lehetséges «második» forradalom nélkül, és ha igen, hol a határ a demokratikus diktatúra és a proletárdiktatúra között Kínában?"

A vuhani kormány még nem a proletariátus és a parasztság demokratikus diktatúrája. Azzá válhat. Minden bizonnyal demokratikus diktatúrává válik, ha az agrárforradalom teljes erővel kibontakozik, de még nem ilyen diktatúrának a szerve.

Mi szükséges ahhoz, hogy a vuhani kormány a proletariátus és a parasztság demokratikus diktatúrájának szervévé váljon? Ehhez legalább két dolog szükséges:

Először, szükséges, hogy a vuhani kormány a kínai agrár-paraszt forradalom kormányává váljon, olyan kormánnyá, amely minden módon támogatja ezt a forradalmat.

Másodszor, szükséges, hogy a Kuomintang a maga vezetőségét az agrármozgalom új, parasztokból és munkásokból kikerülő vezetőivel kiegészítse és alsó szervezeteit kiszélesítse, bekapcsolva azokba a parasztszövetségeket, a munkásszakszervezetek tanácsait és más városi és falusi forradalmi szervezeteket.

A Kuomintangnak most mintegy 500 000 tagja van. Ez kevés, rettenetesen kevés, amikor Kínáról van szó. A Kuomintangnak be kell vonnia a maga kereteibe a forradalmi parasztok és munkások mil-

lióit és így sokmilliós forradalmi-demokratikus szervezetté kell válnia.

A Kuomintangnak csak ilyen feltételek mellett lesz lehetősége arra, hogy olyan forradalmi kormányt alakítson, amely a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának szervévé válik.

Csakugyan beszélt-e Martinov elvtárs a proletárdiktatúrára való békés átmenetről — azt nem tudom. Nem olvastam Martinov elvtárs cikkeit, nem olvastam, mivel nincs módomban mindent elolvasni, ami nálunk napról napra megjelenik. De ha valóban beszélt arról, hogy Kínában lehetséges békés átmenet a polgári-demokratikus forradalomról a proletárforradalomra — ez hiba.

Egyszer megkérdezte tőlem Csugunov: „Nos, mit gondol, Sztálin elvtárs, nem lehetne valahogy úgy csinálni, hogy a Kuomintang révén egyszerre, minden teketória nélkül, békés úton áttérjünk a proletárdiktatúrára?" Erre én is megkérdeztem: „És önöknél, Csugunov elvtárs, Kínában — vannak ott jobboldali kuomintangisták, kapitalista burzsoázia, imperialisták?" Ő igennel felelt. „Nos, akkor verekedés nélkül nem megy a dolog" — mondottam neki.

Ez még Csang Kai-sek államcsínye előtt volt. Elvileg persze fel lehet vetni a kínai forradalom békés fejlődése lehetőségének kérdését. Lenin például egy időben lehetségesnek tartotta Oroszországban a forradalom békés fejlődését a Szovjeteken keresztül. Ez az 1917 április és július közötti időszakban volt. De a júliusi vereség után Lenin megállapította, hogy

a proletárdiktatúrára való békés átmenetet kizárt dolognak kell tekinteni. Azt hiszem, Kínában még inkább kizártnak kellene tekinteni a proletárforradalomra való békés átmenetet.

Miért?

Azért, először, mert sokkal számosabbak és erősebbek a kínai forradalom ellenségei, mind a belsők (Csang Co-lin, Csang Kai-sek, a nagyburzsoázia, a dzsentrik, a földbirtokosok stb.), mind a külsők (az imperialisták), semhogy azt hihetnők, hogy a forradalom további fejlődése folyamán nem lesznek komoly osztályharcok, komoly elszakadások és átpártolások.

Azért, másodszor, mert nincs okunk arra, hogy az államszervezet kuomintangi formáját célszerű formának tekintsük a polgári-demokratikus forradalomról a proletárforradalomra való átmenet számára.

Azért, végül, mert ha például Oroszországban nem sikerült a békés átmenet a proletárforradalomra a Szovjeteken, a proletárforradalom klasszikus formáján keresztül, akkor milyen alapon tételezhetjük fel azt, hogy ez az átmenet sikerülhet a Kuomintangon keresztül?

Ezért azt hiszem, hogy a proletárforradalomra való békés átmenetet Kínában kizártnak kell tekinteni.

ÖTÖDIK KÉRDÉS

„A vuhani kormány miért Csang Co-lin ellen és nem Csang Kai-sek ellen támad?

A vuhani kormány és Csang Kai-sek egyidejű

északi támadása nem elkenése-e a kínai burzsoázia ellen folytatott harc frontjának?"

Nos, elvtársak, önök túlságosan sokat kívánnak a vuhani kormánytól. Persze, nagyon jó volna egyidőben leverni mind Csang Co-lint, mind Csang Kai-seket, mind Li Ti-hszinget, mind Jang Szenget. De a vuhani kormány most olyan helyzetben van, hogy képtelenség egyszerre négy fronton támadást indítania. A vuhani kormány a mukdeniek ellen indított akciót, éspedig legalább két okból.

Először azért, mert a mukdeniek Vuhan felé nyomulnak és fel akarják számolni, tehát a mukdeniek elleni akció teljesen halaszthatatlan védelmi intézkedés.

Másodszor azért, mert a vuhaniak egyesülni akarnak Feng Jü-hsziang csapataival és tovább akarnak nyomulni a forradalom bázisának kiszélesítése érdekében, ami a jelen pillanatban szintén igen fontos katonai-politikai intézkedés Vuhan szempontjából.

Egyidejű támadás két ilyen fontos fronton, mint a Csang Kai-sek és Csang Co-lin elleni front, jelenleg meghaladja a vuhani kormány erejét. A Jang Szeng elleni nyugati támadásról és a Li Ti-hszing elleni déli támadásról már nem is beszélek.

A polgárháború idején mi, bolsevikok, erősebbek voltunk, és mégsem sikerült valamennyi fronton sikeres támadó hadműveleteket kifejlesztenünk. Milyen alapon követelhetnénk jelenleg többet a vuhani kormánytól?

Továbbá — mit jelent Sanghái ellen támadást indítani most, amikor északról a mukdeniek és Vu Pej-fu hívei vonulnak Vuhan ellen? Azt jelenti,

hogy megkönnyítik a mukdeniek dolgát és bizonytalan időre elhalasztják a Feng csapataival való egyesülést, anélkül hogy Keleten valamit nyertek volna. Akkor inkább hadd ficánkoljon Csang Kai-sek Sanghái körzetében, hadd szeretkezzék ott az imperialistákkal.

Sanghájért még lesznek harcok, és nem olyanok, amilyenek most folynak Csangcsouért stb. Nem, ott komolyabb harcok lesznek. Az imperializmus nem mond le olyan könnyen Sanghájról, amely az imperialista csoportok igen fontos érdekei kereszteződésének világméretű csomópontja.

Nem lesz-e célszerűbb, ha előbb Fenggel egyesülnek, eléggé megerősödnek katonai tekintetben, minden módon fejlesztik az agrárforradalmat, fokozott munkát végeznek Csang Kai-sek hátországának és frontjának bomlasztására, és később, ez után vetik fel egész nagyságában Sanghái kérdését? Azt hiszem, így célszerűbb lesz.

Ezért itt egyáltalán nem a kínai burzsoázia elleni harc frontjának „elkenéséről" van szó, mert azt úgysem lehet elkenni, ha az agrárforradalom fejlődni fog, márpedig hogy az fejlődik és még fejlődni fog — abban most aligha lehet kételkedni. Ismétlem, nem „elkenésről" van szó, hanem arról, hogy célszerű harci taktikát dolgozzanak ki.

Egyes elvtársak azt gondolják, hogy a támadás valamennyi fronton most a forradalmiság fő ismérve. Nem, elvtársak, ez nem igaz. A támadás valamennyi fronton — ez jelenleg ostobaság, és nem forradalmiság. Nem szabad összetéveszteni az ostobaságot a forradalmisággal.

HATODIK KÉRDÉS

„Lehetséges-e kemálista forradalom Kínában?"

Ezt Kínában valószínűtlennek és ezért lehetetlennek tartom.

Kemálista forradalom csak olyan országokban lehetséges, mint Törökország, Perzsia, Afganisztán, ahol nincs, vagy majdnem nincs ipari proletariátus és ahol nincs igen erős agrár-paraszt forradalom. A kemálista forradalom egy felső rétegnek, a nemzeti kereskedő burzsoáziának a forradalma, amely a külföldi imperialisták elleni harcban jött létre és további fejlődésében lényegében a parasztok és munkások ellen, közvetlenül az agrárforradalom lehetősége ellen irányul.

Kemálista forradalom azért lehetetlen Kínában, mert

a) ott, Kínában, van — bár nem nagyszámú — harcos és aktív ipari proletariátus, amelynek óriási tekintélye van a parasztok közt;

b) ott van kibontakozott agrárforradalom, amely elsöpri útjából a feudalizmus csökevényeit.

A sokmilliós parasztság, amely számos tartományban már kiharcolta magának a földet és amelyet harcában Kína forradalmi proletariátusa vezet — ez az ellenmérge az úgynevezett kemálista forradalom lehetőségének.

Nem lehet egy kalap alá venni a kemálisták pártját a vuhani baloldali Kuomintang párttal, mint ahogy nem lehet egy kalap alá venni Törökországot sem Kínával. Törökországban nincsenek olyan központok, mint Sangháj, Vuhan, Nanking, Tiencsin stb.

Ankara messze van Vuhantól, mint ahogy a kemálisták pártjai messze vannak a baloldali Kuomintangtól.

Gondolnunk kell arra is, hogy a nemzetközi helyzet szempontjából is van különbség Kína és Törökország között. Törökországgal kapcsolatban az imperializmus már elérte számos fő követelését, amikor elvette Törökországtól Szíriát, Palesztinát, Mezopotámiát és más, az imperialisták számára fontos területeket. Törökország ma már kis állammá lett, amelynek 10—12 millió lakosa van. Sem nem komoly piac, sem nem döntő tőkebefektetési terület az imperializmus számára. Ez egyebek között azért történhetett meg, mert a régi Törökország a nemzetiségek egyvelege volt és török lakosság csak Anatóliában élt egy tömbben.

Más a helyzet Kína tekintetében. Kína nemzeti tekintetben egyöntetű ország, amelynek többszázmillió lakosa van és a világ egyik legfontosabb felvevő és tőkekiviteli piaca. Ott, Törökországban, az imperializmus megelégedhetett azzal, hogy a régi Törökországon belül a törökök és az arabok közötti nemzeti antagonizmusok kihasználásával Keleten elszakított néhány igen fontos területet, ezzel szemben itt, Kínában, az imperializmusnak a nemzeti Kína eleven húsába kell belevágnia, darabokra metélve azt és egész tartományokat szakítva el tőle azért, hogy régi állásait megtartsa, vagy hogy ezeknek az állásoknak legalább egy részét tarthassa.

Ezért, míg ott, Törökországban, az imperializmus elleni harc végetérhetett a kemálisták vézna imperializmusellenes forradalmával — itt, Kínában, az imperializmus elleni harcnak mélyen népi és élesen

nemzeti jelleget kell öltenie, lépésről lépésre ki kell mélyülnie, fokozódnia kell az imperializmussal való ádáz összecsapásokig, amelyek megrendítik az imperializmus legmélyebb alapjait az egész világon.

Az ellenzék (Zinovjev, Radek, Trockij) egyik legsúlyosabb hibája az, hogy nem látja ezt a különbséget Törökország és Kína között, összetéveszti a kemálista forradalmat az agrárforradalommal és válogatás nélkül mindent egy kaptafára húz.

Tudom, hogy a kínai nacionalisták között vannak olyanok, akik dédelgetik a kemálizmus eszméjét. Vannak ott most szép számmal, akik igényt tartanak Kemál szerepére. Ezek között az első Csang Kai-sek. Tudom, hogy egyes japán ujságírók hajlandók Csang-Kai-seket kínai Kemálnak tartani. De ezek a megriadt burzsoák álmai, illúziói. Kínában *vagy* a kínai Mussoliniknek kell győzniök, mint Csang Co-lin és Csang Cung-csang, hogy azután megdöntse őket az agrárforradalom lendülete, *vagy* Vuhannak.

Csang Kai-seknek és fegyverbarátainak, akik igyekeznek e két tábor között elhelyezkedni, elkerülhetetlenül el kell bukniok, s osztozniok kell Csang Co-lin és Csang Cung-csang sorsában.

HETEDIK KÉRDÉS

„Ki kell-e most adni azt a jelszót, hogy a parasztság azonnal vegye birtokba Kínában a földet, és hogyan értékeljük a hunani földfoglalás tényeit?"

Azt hiszem, ezt a jelszót ki kell adni. A föld elkobzásának jelszavát egyes körzetekben már ténylegesen megvalósítják. Számos körzetben, mint pél-

dául Hunanban, Hupejben stb., a parasztok már önhatalmúlag elfoglalják a földet, maguk gondoskodnak bíráskodásról, megtorlásról, önvédelmükről. Azt hiszem, hogy a közeljövőben az egész kínai parasztság áttér a föld elkobzásának jelszavára. Ebben van a kínai forradalom ereje.

Ha Vuhan győzni akar, ha igazi erőt akar teremteni mind Csang Co-lin, mind Csang Kai-sek ellen, mind az imperialisták ellen — minden módon támogatnia kell a földesúri földek elkobzásáért folyó agrárparaszt forradalmat.

Ostobaság azt hinni, hogy csupáncsak katonai erővel meg lehet dönteni Kínában a feudalizmust és az imperializmust. Agrárforradalom nélkül, és ha a parasztok és munkások sokmilliós tömegei nem támogatják tevékenyen a vuhani csapatokat, lehetetlen ezeket az erőket megdönteni.

Az ellenzék Csang Kai-sek államcsínyét gyakran úgy értékeli, mint a kínai forradalom hanyatlását. Ez tévedés. Azok, akik úgy értékelik Csang Kai-sek államcsínyét, mint a kínai forradalom hanyatlását, valójában Csang Kai-sek mellett állanak, valójában azt akarják, hogy Csang Kai-sek térjen vissza a vuhani Kuomintangba. Nyilván azt hiszik, hogy ha Csang Kai-sek nem vált volna le, a forradalom ügye jobban állna. Ez ostoba és nem forradalmi nézet. Csang Kai-sek államcsínye valójában arra vezetett, hogy a Kuomintang megtisztult a szeméttől és a Kuomintang magva balra tolódott. Természetesen Csang Kai-sek államcsínyével elkerülhetetlenül velejárt, hogy a munkások több körzetben részleges vereséget szenvedtek. De ez csak részleges és ideigle-

nes vereség. A forradalom *egésze* Csang Kai-sek államcsínyével valójában fejlődése magasabb szakaszába, az *agrár*mozgalom szakaszába lépett.

Ebben rejlik a kínai forradalom ereje és hatalma.

A forradalom haladását nem szabad úgy elképzelni, hogy az szakadatlanul felfelé ívelő vonalon emelkedő haladás. Ez a forradalom könyvszagú, nem reális elképzelése. A forradalom mindig cik-cak vonalban halad, támadva és rombolva a régi rendet egyes körzetekben, részleges vereségeket szenvedve és visszavonulva más körzetekben. A kínai forradalom menetében Csang Kai-sek államcsínye is egy ilyen cik-cak, amelyre azért volt szükség, hogy megtisztítsa a forradalmat a szeméttől és előrevigye a hatalmas agrármozgalom útján.

De hogy ez az agrármozgalom kifejlődhessen, szükséges, hogy legyen összefoglaló jelszava. Ez a jelszó — a földesúri földek elkobzása.

NYOLCADIK KÉRDÉS

„Miért helytelen a jelen pillanatban a Szovjetek megszervezésének jelszava?

Azzal kapcsolatban, hogy Honanban Munkásszovjeteket szerveztek, nem fenyegeti-e a kínai kommunista pártot az a veszély, hogy az események uszályában marad?"

Milyen Szovjetekről van szó, *proletár* vagy *nemproletár*, „paraszti" Szovjetekről, a „dolgozók" Szovjetjeiről, „népi" Szovjetekről? Lenin a Kommunista Internacionále II. Kongresszusára kidolgozott téziseiben arról beszélt, hogy a Kelet elmaradt országaiban

„Parasztszovjeteket", „Dolgozók Szovjetjeit" kell alakítani. Olyan országokra gondolt, mint Közép-Ázsia, ahol „nincs vagy alig van ipari proletariátus". Olyan országokra gondolt, mint Perzsia, Afganisztán stb. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy Lenin téziseiben egyetlen szó sincs arról, hogy ezekben az országokban *Munkás*szovjeteket kell szervezni.

De ebből látható, hogy Lenin tézisei nem vonatkoztak Kínára, amelyről nem lehet azt mondani, hogy ott „nincs, vagy alig van ipari proletariátus", hanem más, elmaradottabb keleti országokra.

Ha tehát azt kérdezik, hogy Kínában azonnal meg kell-e teremteni a *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjeit, akkor e kérdés megoldásánál nem Lenin téziseiből kell kiindulni, hanem Roynak ugyancsak a Kommunista Internacionále II. Kongresszusán elfogadott téziseiből, amelyek szerint olyan országokban, mint Kína és India, *Munkás-* és Parasztszovjeteket kell alakítani. De ezek a tézisek azt mondják, hogy ezekben az országokban a *Munkás-* és Parasztszovjeteket akkor kell megalakítani, amikor a polgári-demokratikus forradalom átmegy proletárforradalomba.

Mik a *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjei? A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei főkép a fennálló hatalom elleni felkelés szervei, az új forradalmi hatalomért folytatott harc szervei, az új forradalmi hatalom szervei. A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei egyszersmind a forradalom szervezésének központjai.

De a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei

csak abban az esetben lehetnek a forradalom szervezésének központjai, ha a fennálló hatalom megdöntésének szervei, ha az új forradalmi hatalom szervei. Ha nem az új forradalmi hatalom szervei, nem lehetnek a forradalmi mozgalom szervezésének központjai sem. Ezt nem akarja megérteni az ellenzék, amikor a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek lenini felfogása ellen hadakozik.

Mit jelent az, ha mondjuk a vuhani kormány működési területén most megteremtik a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit? Azt jelenti, hogy megteremtik a kettőshatalmat, megteremtik a vuhani kormány elleni felkelés szerveit. Meg kell-e most dönteniök a kínai kommunistáknak a vuhani kormányt? Világos, hogy nem kell. Ellenkezőleg, támogatniok kell, át kell változtatniok a Csang Co-lin, Csang Kai-sek, a földbirtokosok és dzsentrik, az imperializmus elleni harc szervévé.

De ha a kommunista pártnak most nem kell megdöntenie a vuhani kormányt, akkor minek megteremtenie *most* a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit?

Két eset lehetséges:

vagy most rögtön megteremtik a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, hogy megdöntsék a vuhani kormányt, ami az adott pillanatban helytelen és megengedhetetlen;

vagypedig a kommunisták, most rögtön megteremtve a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, nem vesznek irányt a vuhani kormány megdöntésére, a Szovjetek pedig nem válnak az új forradalmi hatalom

szerveivé, — és akkor a Szovjetek elhalnak, a Szovjetek paródiájává változnak.

Éppen ettől óvott mindig Lenin, amikor a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megteremtéséről beszélt.

„Kérdésükben" szó van arról, hogy Honanban Munkásszovjetek alakultak, s hogy a kommunista pártot az a veszély fenyegeti, hogy a mozgalom uszályában marad, ha nem viszi ki a tömegek közé a Szovjetek megteremtésének jelszavát. Ez badarság, elvtársak! Honanban most nincs semmiféle Munkásszovjet. Ez az angol sajtó kacsája. Ott vannak „vörös lándzsák"[63], vannak parasztszövetségek, de Munkásküldött Szovjeteknek egyelőre nyomuk sincs.

Persze lehet Munkásszovjeteket alakítani. Az nem nagyon nehéz dolog. Csakhogy nem a Munkásszovjetek megalakítása a lényeg, hanem az, hogy azokat az új forradalmi hatalom szerveivé változtassák. E nélkül a Szovjet — puszta szó, a Szovjetek paródiája. Időnek előtte megteremteni a Munkásszovjeteket, hogy azután megbuktassák és puszta szóvá változtassák őket — ez, éppen ez jelentené azt, hogy megkönnyítik a kínai kommunista párt átváltozását a polgári-demokratikus forradalom vezéréből minden néven nevezendő „ultrabaloldali" szovjetesdi függvényévé.

Hrusztaljov is, aki 1905-ben a pétervári Munkásküldöttek Szovjetjének első elnöke volt, 1906 nyarán azt követelte, hogy állítsák vissza, tehát, hogy teremtsék meg a Munkásküldöttek Szovjetjeit, mert úgy vélte, hogy a Szovjetek önmagukban, a helyzettől függetlenül, meg tudják változtatni az osztályerő-

viszonyokat. Lenin akkor Hrusztaljovval szemben foglalt állást, mondván, hogy 1906 nyarán Munkásküldött Szovjeteket alakítani nem helyes, mivel az utócsapat (a parasztság) még nem zárkózott fel az élcsapathoz (a proletariátushoz), ilyen viszonyok között pedig a Szovjetek megteremtése s így a felkelés jelszavának kiadása — kockázatos és célszerűtlen.

De ebből az következik, hogy, először, nem szabad túlbecsülni a Szovjeteknek mint olyanoknak szerepét, és másodszor, a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megteremtésekor feltétlenül számolni kell a fennálló helyzettel.

Kell-e Kínában egyáltalán Munkás- és Parasztküldött Szovjeteket teremteni?

Igen, kell. Meg kell őket teremteni a vuhani forradalmi kormány megszilárdulása, az agrárforradalom kibontakozása után, akkor, amikor az agrárforradalomról, a polgári-demokratikus forradalomról a proletárforradalomra való áttérés van napirenden.

A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megteremtése nem más, mint a kínai Szovjethatalom alapjainak lerakása. De a Szovjethatalom alapjainak lerakása azt jelenti, hogy lerakják a kettőshatalom alapjait és irányt vesznek arra, hogy a mostani vuhani Kuomintang hatalmát Szovjethatalommal váltsák fel.

Azt hiszem, ennek még nem jött el az ideje.

„Kérdésükben" szó van a kínai proletariátus és a kínai kommunista párt hegemóniájáról.

De mi szükséges ahhoz, hogy megkönnyítsék

a kínai proletariátusnak a vezér, a hegemón szerepét a mai polgári-demokratikus forradalomban?

Ehhez, elsősorban, az szükséges, hogy a kínai kommunista párt a munkásosztály egybeforrott szervezete legyen, amelynek van saját programja, saját platformja, saját szervezete, saját vonala.

Ehhez, másodszor, az szükséges, hogy a kínai kommunisták haladjanak az agrár-paraszt mozgalom első soraiban, hogy megtanítsák a parasztokat, különösen a szegényparasztokat forradalmi szövetségekben és bizottságokban szervezkedni és a mozgalmat a földesúri földek elfoglalásáig vinni.

Ehhez, harmadszor, az szükséges, hogy a kínai kommunisták erősen gyökeret verjenek a hadseregben, forradalmasítsák, átalakítsák és átváltoztassák a hadsereget egyes kalandorok eszközéből a forradalom eszközévé.

Ehhez, végül, az szükséges, hogy a kínai kommunisták résztvegyenek a vuhani kormány helyi és központi szerveiben, a vuhani Kuomintang helyi és központi szerveiben és ott erélyes politikát folytassanak a forradalom további kifejlesztéséért, mind a földesurak, mind az imperializmus ellen.

Az ellenzék azt hiszi, hogy a kínai kommunista párt önállóságát olymódon kell megóvni, hogy elszakítják a forradalmi-demokratikus erőktől s kiléptetik a Kuomintangból és a vuhani kormányból. De ez amolyan nagyon is kétesértékű „önállóság" volna, aminőről nálunk 1905-ben a mensevikek beszéltek. Ismeretes, hogy a mensevikek akkor Leninnel szemben azt mondották: „nekünk *nem* a munkáspárt hegemóniája, *hanem* a munkáspárt önállósága

kell." Lenin akkor helyesen válaszolta, hogy ez az önállóság tagadása, mert amikor az önállóságot szembeállítják a hegemóniával, ezzel a proletariátust a liberális burzsoázia függvényének szerepére ítélik.

Azt hiszem, hogy az ellenzék, amikor most a kínai kommunista párt önállóságáról beszél, és ugyanakkor követeli azt, vagy célozgat arra, hogy a kínai kommunista párt lépjen ki a Kuomintangból és a vuhani kormányból, az 1905-ös időszak mensevik „önállóságának" útjára csúszik le. A kommunista párt csak abban az esetben tudja megőrizni igazi önállóságát és valóságos hegemóniáját, hogyha vezető erővé válik mind a Kuomintangon belül, mind a Kuomintangon kívül, a dolgozók nagy tömegeiben.

Nem a Kuomintangból való kilépés, hanem a kommunista párt vezetőszerepének biztosítása mind a Kuomintangban, mind a Kuomintangon kívül — erre van most szüksége a kínai kommunista pártnak, ha valóban önálló akar lenni.

KILENCEDIK KÉRDÉS

„Fel lehet-e tenni a jelen pillanatban a reguláris Kínai Vörös Hadsereg megalakításának kérdését?"

Azt hiszem, hogy perspektívában ezt a kérdést feltétlenül szem előtt kell tartani. De ha ezt a kérdést gyakorlatilag tesszük fel, akkor most, a jelen helyzetben, a mostani hadsereget új hadsereggel, Vörös Hadsereggel helyettesíteni nem lehetséges, egyszerűen azért nem, mert egyelőre nincs mivel.

A fő feladat *most* az, hogy tökéletesítve és minden elérhető eszközzel forradalmasítva a meglevő hadsereget, már most lerakják új forradalmi ezredek

és hadosztályok alapjait az agrárforradalom iskoláját kijárt forradalmi parasztokból, valamint forradalmi munkásokból, új, valóban megbízható hadtesteket alakítsanak megbízható parancsnoki karral, és azokat a vuhani forradalmi kormány pilléreivé tegyék.

Ezek a hadtestek alkotják majd annak az új hadseregnek a magvát, amely később Vörös Hadsereggé fejlődik.

Erre szükség van mind a frontokon folyó harc érdekében, mind különösen a hátországban folyó harc szempontjából, minden néven nevezendő ellenforradalmi akcióval szemben.

Enélkül nincs biztosíték arra, hogy a hátországban és a fronton nem lesznek kudarcok, hogy nem lesznek átpártolások és árulások.

Azt hiszem, hogy egyelőre ez az út az egyetlen lehetséges és célszerű út.

TIZEDIK KÉRDÉS

„Kiadható-e most, a burzsoázia elleni harc idején, a kínai vállalatok birtokbavételének jelszava?

Milyen feltételek mellett lehetséges a Kínában levő külföldi gyárak birtokbavétele, és a kínai vállalatok egyidejű birtokbavételére vezet-e ez?"

Azt hiszem, a helyzet általában még nem érett meg arra, hogy áttérjenek a kínai vállalatok birtokbavételére. De nincs kizárva, hogy a kínai vállalkozók makacs szabotázsa, számos ilyen vállalat bezárása és a munkanélküliség mesterséges előidézése a vuhani kormányt arra kényszerítheti, hogy már most megkezdje egyes ilyen vállalatok államosítását és a vuhani kormány erőivel való üzembehelyezését.

Lehetséges, hogy a vuhani kormány *egyes esetekben* már most kénytelen lesz ilyen rendszabályt foganatosítani, mint figyelmeztető rendszabályt a különösen rosszindulatú és ellenforradalmi kínai vállalkozók ellen.

Ami a külföldi vállalatokat illeti, e vállalatok államosítása a jövő kérdése. E vállalatokat államosítani annyi, mint háborút üzenni az imperialistáknak. De hogy ilyen háborút megüzenjenek, ahhoz a mostaninál valamelyest más, kedvezőbb helyzet kell.

Azt hiszem, hogy a forradalom mostani szakaszán, amikor a forradalom még nem erősödött meg, ilyen rendszabály korai és ezért célszerűtlen.

Most nem ez a feladat, hanem az, hogy teljes erővel szítsák az agrárforradalom lángját, biztosítsák ebben a forradalomban a proletariátus hegemóniáját, erősítsék Vuhant, és a kínai forradalom minden néven nevezendő ellensége ellen folyó harc központjává változtassák.

Nem vehetnek a nyakukba egyszerre minden feladatot, mert megszakadhatnak alatta. Annál is inkább, mert a Kuomintang és kormánya nem alkalmas még olyan sarkalatos feladatok megoldására, mint a kínai és külföldi burzsoázia kisajátításának feladata.

Ilyen feladatok megoldásához más helyzet, a forradalom más szakasza, a forradalmi hatalom más szervei szükségesek.

I. Sztálin. A kínai forradalom
és az ellenzék hibái.
Moszkva—Leningrád. 1927.

A PROLETARIÁTUS ÉS A SZEGÉNYPARASZTSÁG DIKTATÚRÁJÁNAK JELSZAVA OKTÓBER ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK IDŐSZAKÁBAN

Válasz Sz. Pokrovszkijnak

Azt hiszem, az Ön folyó évi május 2-i levele sem okot, sem alapot nem ad arra, hogy részletesen, úgyszólván pontról pontra feleljek rá.

Az Ön levele, ha összehasonlítjuk Jan—szkij elvtárs levelével, voltaképpen semmi különösen újat nem ad.

Ha mégis felelek levelére, azért teszem, mert megvannak benne az 1917 április—májusi kamenyevista nézetek egyenes felújításának bizonyos elemei. Hogy a kamenyevista nézetek felújításának ezeket az elemeit leleplezzem, ezért, csakis ezért tartom szükségesnek, hogy röviden válaszoljak levelére.

1. Ön azt mondja levelében, hogy „a Februártól Októberig terjedő időszakban valójában az *egész* parasztsággal való szövetség jelszavát követtük", hogy a „Februártól Októberig terjedő időszakban a párt a parasztsággal kapcsolatos *régi* jelszavát — szövetség az *egész* parasztsággal — követte és védelmezte".

Ebből az következik, először, hogy a bolsevikok Október előkészítésének időszakában (1917 áprilistól októberig) nem tűzték ki feladatukul, hogy barázdát

húzzanak a szegényparasztság és a jómódú parasztság között, hanem a parasztságot mint egészet vették.

Másodszor az következik, hogy Október előkészítésének időszakában a bolsevikok a régi jelszót — „a proletariátus és a parasztság diktatúrája" — nem váltották fel új jelszóval — „a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája" —, hanem megmaradtak a régi álláspontón, amelyet Lenin 1905-ben fogalmazott meg „Két taktika" című brosúrájában.

Harmadszor az következik, hogy a bolsevik politika, amely harcolt a Szovjetek ingadozása és megalkuvása ellen Október előkészítésének időszakában (1917 márciustól októberig), a középparasztság ingadozása ellen a Szovjetekben és a fronton, a forradalom és ellenforradalom közti ingadozás ellen, az ellen az ingadozás és megalkuvás ellen, mely különösen éles jelleget öltött a júliusi napokban, amikor a Szovjetek, az eszer és a mensevik megalkuvókkal élükön, a bolsevikok elszigetelésében együtt tartottak az ellenforradalmi tábornokokkal, — az következik, hogy a bolsevik harc a parasztság bizonyos rétegeinek ez ellen az ingadozása és megalkuvása ellen tárgytalan és teljességgel szükségtelen volt.

Végül az következik, hogy Kamenyevnek igaza volt, amikor 1917 április—májusában a proletariátus és a parasztság diktatúrájának régi jelszavához ragaszkodott, Leninnek pedig, aki ezt a jelszót már elavultnak tekintette, s kiadta a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának új jelszavát, nem volt igaza.

Csak fel kell tenni ezeket a kérdéseket, hogy megértsük, mennyire fonák az Ön egész levele.

De mert Ön nagy kedvelője a Lenin műveiből kiragadott egyes idézeteknek, lássuk az idézeteket.

Nem kerül nagy fáradságba annak bebizonyítása, hogy Lenin a februári forradalom utáni oroszországi agrárviszonyokban a forradalom továbbfejlesztése szempontjából *újnak* nem a proletariátus és az egész parasztság érdekközösségét tekintette, hanem a *szakadást* a szegényparasztság és a jómódú parasztság között, melyek közül az előbbi, vagyis a szegényparasztság, a proletariátushoz húzott, az utóbbi pedig, vagyis a jómódú parasztság, az Ideiglenes Kormányt követte.

Lenin, Kamenyevvel és a kamenyevista nézetekkel vitatkozva, 1917 *áprilisában* ezt mondta erre vonatkozólag:

„A proletárpártnak *most** nem szabad reménykednie a parasztsággal való érdekközösségben" (lásd *Lenin* beszédét az 1917-es áprilisi konferencián, XX. köt. 245. old.[63a]).

Továbbá:

„Már most felbukkan számos parasztkongresszus határozataiban az a gondolat, hogy várjunk az agrárkérdés megoldásával az Alkotmányozó Gyűlésig — ez a kadetok felé hajló *jómódú parasztság** győzelme" (lásd *Lenin* beszédét a Petrográd városi konferencián, 1917 áprilisában, XX. köt. 176. old.[63b]).

És másutt:

„Lehetséges, hogy a parasztság magához ragadja az egész földet és az egész hatalmat. Én egyáltalán nem feledkezem meg erről a lehetőségről, én nemcsak a mát tartom szem előtt, hanem az agrárprogramot egyenesen

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

és pontosan az *új* jelenségnek: egyrészt a béresek és szegényparasztok, másrészt a parasztgazdák közötti mélyrehatóbb *szakadásnak** figyelembevételével fogalmazom meg" (lásd *Lenin* „Levelek a taktikáról" című áprilisi cikkét, XX. köt. 103. old.[63c]).

Ebben látta Lenin az *újat* és a *fontosat* abban az új helyzetben, mely a falun a februári forradalom *után* bekövetkezett.

Ebből indult ki Lenin az 1917 februárja utáni időszakban a párt politikájának felépítésében.

Ebből a tételből indult ki Lenin, amikor a Petrográd városi konferencián 1917 áprilisában ezt mondta:

„Csak itt a helyszínen tudtuk meg, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje átengedte a hatalmat az Ideiglenes Kormánynak. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje a proletariátus és a katonák diktatúrájának megvalósulása; a katonák között a parasztok vannak többségben. Éppen ez a proletariátus és a parasztság diktatúrája. De ez a «diktatúra» megegyezésre lépett a burzsoáziával. Éppen ezen a ponton kell *felülvizsgálni a «régi» bolsevizmust*"* (XX. köt. 176. old.[63d]).

Ugyanebből a tételből indult ki Lenin, mikor 1917 áprilisában ezt írta:

„Aki *most* csupán «a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájáról» beszél, az elmaradt az élettől, az ennek folytán a valóságban *átment* a kispolgársághoz a proletár osztályharc ellen, az a forradalom előtti «bolsevik» ritkaságok tárába (úgy is mondhatnók: a „régi bolsevikok" tárába) való" (XX. köt. 101. old.[63e]).

Ezen a talajon született meg a proletariátus

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

és a *szegény*parasztság diktatúrájának jelszava, a régi jelszó — a proletariátus és a parasztság diktatúrája — *helyett.*

Ön azt mondhatja, mint levelében meg is teszi, hogy ez a még le nem zárult parasztforradalom trockista átugrása, de ez éppoly meggyőző lesz, mint amilyen meggyőző volt Kamenyev 1917 áprilisában Lenin ellen irányuló hasonló ellenvetése.

Lenin teljes mértékben számolt ezzel az ellenvetéssel, amikor azt mondta:

„A trockizmus: «le a cárral, éljen a munkáskormány». Ez helytelen. Kispolgárság van, nem lehet kihajítani. De két része van. *Szegényebb** része a munkásosztállyal tart" (XX. köt. 182. old.[63f]).

Kamenyev hibája, most pedig az Ön hibája az, hogy nem tudják észrevenni és hangsúlyozni a különbséget a kispolgárság, az adott esetben a parasztság két része közt, nem tudják a parasztság egész tömegéből *kiválasztani* a parasztság szegényebb részét s ezen az alapon *felépíteni* a párt politikáját az 1917-es forradalom első szakaszáról a második szakaszra való átmenet viszonyai között, nem tudják ebből *levezetni* az új jelszót, a párt második stratégiai jelszavát, a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának a jelszavát.

Kövessük nyomon Lenin munkáiban a „proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája" jelszavának gyakorlati történetét 1917 áprilisától októberéig.

1917 *április:*

„A mai oroszországi helyzet sajátszerűsége az, hogy

* Az én aláhúzásom, — *I. Szt.*

átmenet a forradalom *első** szakaszából, amely a proletariátus kellő tudatosságának és szervezettségének hiányában a burzsoázia kezébe adta a hatalmat, annak *második* szakaszába, amely a proletariátusnak és *a parasztság legszegényebb rétegeinek** kezébe kell hogy adja a hatalmat" (*Lenin* „Áprilisi tézisek", XX. köt. 88. old.[51b]).

1917 *július:*

„Csakis a forradalmi munkások képesek — feltéve, hogy a *szegényparasztok** támogatják őket — megtörni a kapitalisták ellenállását s a népet a föld megváltás nélküli megszerzéséhez, a teljes szabadsághoz, az éhínség legyőzéséhez, a háború legyőzéséhez, az igazságos és tartós békéhez elvezetni" (XXI. köt. 77. old.[63g]).

1917 *augusztus:*

„Csakis a *szegényparasztságot** (mint programunk mondja — a félproletárokat) vezető proletariátus képes befejezni a háborút demokratikus békével, begyógyítani a háború okozta sebeket, megkezdeni a feltétlenül szükségessé és *halaszthatatlanná* vált lépéseket a szocializmus felé — ez osztálypolitikánk meghatározása most" (XXI. köt. 111. old.[51c]).

1917 *szeptember:*

„Csak a proletárok és *szegényparasztok** diktatúrája képes megtörni a kapitalisták ellenállását, csak ez képes a hatalom nagyszerűen merész és erélyes gyakorlására, csak ez képes biztosítani magának mind a hadseregben, mind a parasztság körében a tömegek lelkes, önfeláldozó, valóban hősies támogatását" (XXI. köt. 147. old.[63h]).

1917 *szeptember—október*, a „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" című brosúra, ahol Lenin a „Novaja Zsizny"[64] című folyóirattal vitatkozik:

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

„*Vagy** minden hatalmat a burzsoáziának — ezt önök már régen nem védelmezik, s maga a burzsoázia még csak célozni sem mer erre, mert tudja, hogy a nép már április 20—21-én egyetlen vállrándítással lerázta az ilyen hatalmat, és most háromszorta határozottabban és kíméletlenebbül rázná le. *Vagy** a kispolgárság hatalma, vagyis a kispolgárság koalíciója (szövetsége, megegyezése) a burzsoáziával, mert a kispolgárság önállóan és függetlenül nem akarja és *nem is képes* kézbe venni a hatalmat, — ezt bebizonyította valamennyi forradalom tapasztalata, ezt bizonyítja a gazdaságtudomány is, amely megmagyarázza, hogy kapitalista országban állhat valaki a tőke pártján, állhat a munka pártján, de középütt nem lehet állni. Ez a koalíció Oroszországban fél éven át egy csomó módszert kipróbált, és megbukott. *Vagy**, végül, minden hatalmat a proletariátusnak és a *szegényparasztságnak**, a burzsoázia ellen, a burzsoázia ellenállásának megtörése céljából. Ezt még nem próbálták ki, s erről önök, a «Novaja Zsizny» szerkesztőségében ülő uraim, *lebeszélik* a népet, amikor a burzsoáziától való saját ijedelmükkel ijesztgetik. Negyedik eshetőséget még kigondolni sem lehet" (XXI. köt. 275. old.).

Ezek a tények.

Mindezeket az Október előkészítésének történetéből vett tényeket és eseményeket Ön „szerencsésen" *megkerüli*, „szerencsésen" *kitörli* a bolsevizmus történetéből azt a *harcot*, melyet a bolsevikok Október előkészítése időszakában folytattak az akkor a Szovjetekben ülő „parasztgazdák" *ingadozásai* és *megalkuvása* ellen, „szerencsésen" *eltemeti* Leninnek a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájáról szóló jelszavát és még azt képzeli, hogy ezzel nem követ el *erőszakot* a történelmen, a leninizmuson.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Ezekből az idézetekből, amelyek számát szaporítani lehetne, Önnek látnia kell, hogy a bolsevikok 1917 februárja után nem az egész parasztságból, hanem annak szegény részéből indultak ki, Október felé nem a proletariátus és a parasztság diktatúrájának *régi* jelszavával, hanem a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának *új* jelszavával mentek.

Ebből látható, hogy a bolsevikok ezt a jelszót alkalmazták abban a harcban, amelyet a Szovjetek ingadozásai és megalkuvása ellen, a parasztság bizonyos részének, a Szovjetekben ülő részének ingadozásai és megalkuvása ellen, a kispolgári demokrácia bizonyos pártjainak ingadozásai és megalkuvása ellen folytattak. E pártok neve: eszerek és mensevikek.

Ebből látható, hogy a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának új jelszava nélkül nem gyüjthettünk volna össze eléggé erős politikai hadsereget, amely képes arra, hogy leküzdje az eszerek és mensevikek megalkuvását, semlegesítse a parasztság bizonyos részének ingadozásait, megdöntse a burzsoázia hatalmát, és így lehetővé tegye a polgári forradalom végigvitelét.

Ebből látható, hogy „a szegényparasztsággal együtt mentünk Október felé és vele együtt győztünk Októberben, a kulákok (szintén parasztok) ellenállása és a középparasztság ingadozása mellett" (lásd Jan—szkijnak adott válaszomat*).

Kiderül tehát, hogy 1917 áprilisában, éppúgy,

* Lásd ebben a kötetben 229. old. — *Szerk.*

mint Október előkészítésének egész időszakában, Leninnek volt igaza, nempedig Kamenyevnek, Ön pedig, aki most a kamenyevista nézeteket újítja fel, mintha nem egészen jó társaságba kerülne.

2. A fentebb mondottak ellensúlyozására Ön Leninnek arra vonatkozó szavait idézi, hogy 1917 októberében mi az *egész* parasztság támogatásával ragadtuk meg a hatalmat. Hogy a parasztság egészének *bizonyos* támogatásával ragadtuk meg a hatalmat, ez teljesen helyes. De Ön elfelejti hozzátenni azt a „csekélységet", hogy Októberben és Október után az *egész* parasztság csak *annyiban* támogatott bennünket, *amennyiben* a polgári forradalmat vittük végig. Ez igen fontos „csekélység", amely az adott esetben eldönti a kérdést. Ilyen fontos „csekélységet" „elfelejteni" és ezzel egy roppant fontos kérdést elkenni bolseviknak nem szabad.

Az Ön leveléből kitűnik, hogy Ön *szembeállítja* Leninnek az *egész* parasztság támogatásáról mondott szavait a párt jelszavával, „a proletariátus és a *szegény*parasztság diktatúrájának" jelszavával, amely szintén Lenintől való. De ahhoz, hogy Lenin e szavait szembe lehessen állítani a Lenin műveiből vett előbbi idézetekkel, ahhoz, hogy meg legyen az alap arra, hogy a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszaváról szóló előbbi Lenin-idézeteket ugyancsak Leninnek az egész parasztságra vonatkozó, Ön által idézett szavaival megcáfolják, — ahhoz legalábbis két dolgot kell bebizonyítani.

Először. Be kell bizonyítani, hogy az Októberi Forradalomban *a legfőbb* a polgári forradalom végigvitele. Lenin szerint a polgári forradalom végig-

vitele „*melléktermé*ke" az Októberi Forradalomnak, amely ezt a feladatot „*menetközben*" oldotta meg. Mindenekelőtt Leninnek ezt a tételét kell megcáfolni, s be kell bizonyítani, hogy az Októberi Forradalomban *a legfőbb* nem a burzsoázia hatalmának megdöntése és a hatalom átmenete a proletariátus kezébe, hanem a polgári forradalom végigvitele. Próbálja meg ezt bebizonyítani, és akkor én hajlandó vagyok elismerni, hogy pártunk jelszava 1917 áprilisától októberéig nem a proletariátus és a szegényparasztság, hanem a proletariátus és a parasztság diktatúrája volt.

Az Ön leveléből kitűnik, hogy Ön, bár nem tartja lehetségesnek e több mint kockázatos feladat elvállalását, „mellesleg" mégis azt igyekszik bebizonyítani, hogy az Októberi Forradalom egyik legfontosabb kérdésében, a béke kérdésében, az *egész* parasztság támogatott bennünket. Ez, persze, nem igaz. Ez egyáltalán nem igaz. A béke kérdésében Ön nyárspolgári álláspontra csúszott le. A valóságban a béke kérdése nálunk akkor a hatalom kérdése volt, mert csakis abban az esetben lehetett arra számítani, hogy kijutunk az imperialista háborúból, ha a hatalom átmegy a proletariátus kezébe.

Ön, nyilván, elfeledte Lenin szavait, hogy „a háborút csak úgy lehet befejezni, ha a hatalom egy másik osztály kezébe megy át", hogy „«le a háborúval» — nem azt jelenti, hogy elhajítjuk a szuronyokat. Azt jelenti, hogy a hatalom egy másik osztály kezébe megy át" (lásd *Lenin* beszédét a Petrográd városi konferencián, 1917 áprilisában, XX. köt. 181. és 178. old.[64a]).

Tehát egy a kettő közül: vagy be kell bizonyítania, hogy az Októberi Forradalomban *a legfőbb* a polgári forradalom végigvitele, vagy pedig nem bizonyítja be ezt, s akkor magától adódik az a következtetés, hogy az *egész* parasztság Októberben csak annyiban támogathatott bennünket, *amennyiben* végigvittük a polgári forradalmat azzal, hogy felszámoltuk a monarchiát, a földesúri tulajdont és a földesúri rendet.

Másodszor. Be kell bizonyítania, hogy a bolsevikok Októberben és Október után, amennyiben a polgári forradalmat végigvitték, megnyerhették az egész parasztság támogatását, *anélkül* hogy rendszeresen megvalósították volna a proletariátus és a *szegény*-parasztság diktatúrájának jelszavát Október előkészítésének egész időszakában, *anélkül* hogy rendszeresen folytatták volna az ebből a jelszóból következő harcot a kispolgári pártok megalkuvása ellen, *anélkül* hogy a parasztság bizonyos rétegeinek és a Szovjetekben ülő képviselőinek ingadozásait rendszeresen lelepleztek volna, ami ugyanebből a jelszóból folyt.

Próbálja ezt bebizonyítani. Valóban, miért sikerült kivívnunk az egész parasztság támogatását Októberben és Október után? Azért, mert lehetőségünk nyílt a polgári forradalom végigvitelére.

Miért nyílt erre lehetőségünk? Azért, mert sikerült megdöntenünk a burzsoá hatalmat és felváltanunk a proletárhatalommal, az egyetlen olyan hatalommal, amely képes végigvinni a polgári forradalmat.

Miért sikerült megdöntenünk a burzsoázia hatalmát és megteremtenünk a proletariátus hatalmát?

Azért, mert Októbert a proletariátus és a *szegény*-parasztság diktatúrájának jelszavával készítettük elő, mert, ebből a jelszóból kiindulva, rendszeresen harcoltunk a kispolgári pártok megalkuvó politikája ellen, mert, ebből a jelszóból kiindulva, rendszeresen harcoltunk a középparasztság ingadozásai ellen a Szovjetekben, mert *csakis ezzel a jelszóval* küzdhettük le a középparaszt ingadozásait, zúzhattuk szét a kispolgári pártok megalkuvó politikáját és gyüjthettünk össze olyan politikai hadsereget, amely tud harcolni azért, hogy a hatalom a proletariátus kezébe menjen át.

Aligha szorul bizonyításra, hogy ezek nélkül az előzetes feltételek nélkül, amelyek az Októberi Forradalom sorsát meghatározták, nem nyerhettük volna meg az *egész* parasztság támogatását a polgári forradalom végigvitelében sem Októberben, sem Október után.

Így kell érteni a paraszthábórúk egyesítését a proletárforradalommal.

Ezért, aki *szembehelyezi* azt a támogatást, amelyet az egész parasztság nyujtott Októberben és Október után a polgári forradalom végigvitelében, azzal a ténnyel, hogy Októbert a proletariátus és a *szegény*-parasztság diktatúrájának jelszavával készítettük elő — *az semmit sem ért a leninizmushoz.*

Az Ön fő hibája az, hogy nem értette meg sem azt a tényt, hogy az Októberi Forradalom folyamán a *szocialista* feladatok összefonódtak a *polgári* forradalom végigvitelének feladataival, sem azt, hogy mimódon valósultak meg az Októberi Forradalom egyes követelései, amelyek a párt második stratégiai

jelszavából, a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszavából folytak.

Levelét olvasva, azt hihetné az ember, hogy nem mi vettük igénybe a parasztság segítségét a proletárforradalomhoz, hanem megfordítva, „az egész parasztság", a kulákságot is beleértve, fogadta szolgálatába a bolsevikokat. Rosszul állna a bolsevikok szénája, ha ilyen könnyen „szegődnének" nem-proletár osztályok szolgálatába.

A kamenyevista nézetek 1917 áprilisának idejéből — ez a kölönc az Ön lábán.

3. Ön azt állítja, hogy Sztálin nem lát különbséget az 1905-ös helyzet és az 1917 februári helyzet közt. Ez persze nem komoly beszéd. Ezt én nem mondtam és nem is mondhattam. Levelemben csak annyit mondtam, hogy a pártnak az a jelszava, amelyet 1905-ben adott ki a proletariátus és a parasztság diktatúrájáról, igazolódott az 1917-es februári forradalomban. S ez persze igaz is. Éppen így vázolta Lenin a helyzetet „Parasztok és munkások" című cikkében, 1917 augusztusában:

„Csak a proletariátus és a parasztság képes megdönteni a monarchiát — ez volt az akkori időkben (1905-ről van szó. — *I. Szt.)* osztálypolitikánk alapvető meghatározása. És ez a meghatározás helyes volt. *1917 februárja és márciusa ezt ismételten igazolta*"* (XXI. köt. 111. old.[51c]).

Ön egyszerűen kötekedni méltóztatik.

4. Ön, továbbá, ellentmondásokon próbálja rajtacsípni Sztálint, azzal, hogy Sztálinnak a középparaszt *Október előtti* megalkuvásáról szóló tézisével

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

szembeállít egy idézetet Sztálin „A leninizmus kérdései" című brosúrájából, ahol arról van szó, hogy *a proletárdiktatúra megszilárdulása után* lehetséges a szocializmus építése a középparasztsággal együtt.

Nem kerül sok fáradságba annak bebizonyítása, hogy két különböző jelenségnek ilyen azonosítása teljesen tudománytalan eljárás. A középparaszt Október előtt, amikor a burzsoázia volt hatalmon, és a középparaszt a proletárdiktatúra megszilárdulása után, amikor a burzsoáziát már megdöntöttük és kisajátítottuk, a szövetkezetek fejlődtek és a fő termelési eszközök a proletariátus kezében összpontosultak — két különböző dolog. Ezt a kétféle középparasztot azonosítani és egy kalap alá venni annyit jelent, mint a jelenségeket a történelmi helyzet figyelembevétele nélkül szemlélni és minden perspektívát elveszíteni. Ez olyasmi, mint Zinovjev idézési módszere, mellyel minden dátumot és időszakot összekever.

Ha ezt „forradalmi dialektikának" hívják, akkor el kell ismerni, hogy Pokrovszkij a „dialektikus" csűrés-csavarás minden rekordját felülmúlta.

5. A többi kérdésre nem térek ki, mert szerintem azokat már kimerítettem Jan—szkijhoz írt levelemben.

1927 május 20.

Először 1928-ban, I. Sztálin „A leninizmus kérdései" c. könyvének 4. kiadásában jelent meg.

A KÍNAI FORRADALOM ÉS A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE FELADATAI

Beszéd a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága VIII. plénumának X. ülésén[65]
1927 május 24

I

NÉHÁNY KISEBB KÉRDÉS

Elvtársak! Elnézésüket kell kérnem, hogy elkéstem a Végrehajtó Bizottság mai üléséről és nem hallgathattam meg Trockijnak a Végrehajtó Bizottságban mondott egész beszédét.

Azt hiszem azonban, hogy Trockij az utóbbi napokban olyan nagymennyiségű írásművet, téziseket és leveleket vitt a Végrehajtó Bizottság elé a kínai kérdéssel kapcsolatban, hogy az ellenzék bírálatához szükséges anyagban valóban nincs hiány.

Ezért Trockij hibáinak bírálatában ezekből a dokumentumokból fogok kiindulni, és nem kételkedem abban, hogy ez a bírálat egyszersmind bírálata lesz a mai Trockij-beszéd alapjainak is.

Igyekszem, amennyire csak lehet, a személyi elemet a vitából kikapcsolni. Trockij és Zinovjev személyi támadásai a SzK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának és a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Elnökségének egyes tagjai ellen nem érdemlik meg, hogy velük foglalkozzunk.

Trockij, úgylátszik, a Kommunista Internacio-

nále Végrehajtó Bizottságának ülésein valami hősnek szeretné magát feltüntetni, hogy a Végrehajtó Bizottságnak a háborús veszély, a kínai forradalom stb. kérdéseivel kapcsolatos munkáját a Trockij-kérdéssel kapcsolatos munkává változtassa. Azt hiszem, Trockij nem érdemel meg ilyen nagy figyelmet. (Felkiáltások: „Úgy van!") Annál is kevésbbé, mert inkább színészre hasonlít, semmint hősre, a színészt pedig semmiesetre sem szabad összetéveszteni a hőssel.

Arról már nem is beszélek, hogy Buharinra vagy Sztálinra nézve nincs semmi sértő abban, hogy olyan emberek, mint Trockij és Zinovjev, akiket a Végrehajtó Bizottság VII. kibővített plénuma mint szociáldemokrata elhajlókat leplezett le, nyakló nélkül szidják a bolsevikokat. Ellenkezőleg, számomra a legnagyobb sértés az volna, ha ilyen Trockij és Zinovjev típusú félmensevikek dícsérnének és nem szidnának engem.

Arra sem fogok kitérni, hogy az ellenzék mostani frakciós fellépéseivel megszegte-e 1926 október 16-án vállalt kötelezettségeit. Trockij azt állítja, hogy az ellenzék 1926 október 16-i nyilatkozata értelmében joga van védelmezni nézeteit. Ez persze igaz. De ha Trockij azt akarja állítani, hogy a nyilatkozat ebben ki is merül, akkor ezt csak szofizmának lehet nevezni.

Az ellenzék október 16-i nyilatkozatában nemcsak arról van szó, hogy az ellenzéknek joga van védelmezni nézeteit, hanem arról is, hogy ezek a nézetek csak pártszempontból megengedhető keretek között védelmezhetők, hogy a frakciózást félre kell

dobni és fel kell számolni, hogy az ellenzék köteles „fenntartás nélkül alávetni magát" a párt akaratának és a Központi Bizottság határozatainak, hogy az ellenzék nemcsak alávetni köteles magát e határozatoknak, hanem azokat lelkiismeretesen „végrehajtani" is köteles.

Kell-e ezután még bizonyítanom, hogy az ellenzék az 1926 október 16-i nyilatkozatot megszegte és a legdurvábban darabokra tépte.

Arra sem fogok kitérni, hogy az ellenzék nagyszámú téziseiben, cikkeiben és beszédeiben milyen szemérmetlenül és durván rágalmazó módon hamisította meg a SzK(b)P Központi Bizottságának és a Kommunista Internacionálénak a kínai kérdésben elfoglalt álláspontját. Trockij és Zinovjev egyre azt hajtogatja, hogy a SzK(b)P Központi Bizottsága és a Kommunista Internacionále a kínai nemzeti burzsoázia „támogatásának" politikáját védelmezte és védelmezi.

Aligha kell bizonyítanom, hogy Trockijnak és Zinovjevnek ez az állítása koholmány, rágalom, a dolog szándékos elferdítése. A valóságban a SzK(b)P Központi Bizottsága és a Kommunista Internacionále nem a nemzeti burzsoázia támogatásának politikáját védelmezte, hanem a nemzeti burzsoázia *felhasználásának* politikáját, *amíg* a kínai forradalom az egyesült *általános nemzeti* front forradalma volt, és ezt a politikát később *felváltotta* a nemzeti burzsoázia elleni *fegyveres harc* politikájával, *amikor* a kínai forradalom *agrár*forradalommá vált, a nemzeti burzsoázia pedig kezdte elhagyni a forradalmat.

Csak meg kell nézni olyan okmányokat, mint a VII. kibővített plénum határozata, a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának ismeretes kiáltványa[66], Sztálin tézisei a propagandisták számára*, Buharin tézisei, amelyeket a napokban terjesztett be a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Elnökségének — és meg fognak győződni erről.

Az ellenzéknek éppen az a szerencsétlensége, hogy nem tud meglenni rágalom és ferdítések nélkül.

Térjünk a tárgyra.

II

AZ AGRÁR-PARASZT FORRADALOM MINT A POLGÁRI-DEMOKRATIKUS FORRADALOM ALAPJA

Trockijnak az a fő hibája, hogy nem ismeri fel a kínai forradalom értelmét és jellegét. A Kommunista Internacionále abból indul ki, hogy Kínában a jelen pillanatban az elnyomásnak az agrárforradalmat ösztönző legfőbb tényezőjét a *feudalizmus csökevényei* alkotják. A Kommunista Internacionále abból indul ki, hogy a feudalizmus csökevényei a kínai faluban és az ezeken a csökevényeken emelkedő egész militarista-bürokratikus felépítmény valahány dzüdzünjével, kormányzójával, tábornokával, Csang Co-linjével stb. egyetemben — ez az az alap, amelyen létrejött és kibontakozik a mostani agrárforradalom.

Ha a paraszti jövedelem 70%-a számos tarto-

* Lásd ebben a kötetben 235—245. old. — *Szerk.*

mányban a földbirtokos és a dzsentri zsebébe folyik, ha a földbirtokosok, a felfegyverzett és fegyvertelen földbirtokosok kezében van nemcsak a gazdasági, hanem a közigazgatási és bíráskodási hatalom is, ha számos tartományban mindmáig megvan a nők és gyermekek adás-vételének középkori gyakorlata — akkor feltétlenül el kell ismerni, hogy a feudális csökevények az elnyomás fő formái a kínai tartományokban.

Éppen azért, mert a feudális csökevények és e csökevények egész militarista-bürokratikus felépítménye az elnyomás fő formái Kínában — éppen azért él át most Kína óriási erejű és lendületű agrárforradalmat.

De mi az agrárforradalom? Nem más, mint a polgári-demokratikus forradalom alapja és tartalma.

Éppen ezért mondja a Kommunista Internacionále, hogy Kínában most polgári-demokratikus forradalom megy végbe.

De a kínai polgári-demokratikus forradalom nemcsak a feudális csökevények ellen irányul. Egyúttal az imperializmus ellen is irányul.

Miért?

Azért, mert Kínában az imperializmus, az imperializmus egész pénzügyi és katonai hatalma, az az erő, amely támogatja, éleszti, ápolja és konzerválja a feudális csökevényeket e csökevények egész bürokratikus-militarista felépítményével egyetemben.

Azért, mert nem lehet Kínában felszámolni a feudális csökevényeket, ha nem folytatnak forra-

dalmi harcot Kínában egyben az imperializmus ellen is.

Azért, mert aki a kínai feudális csökevényeket fel akarja számolni, annak feltétlenül kezet kell emelnie az imperializmusra és az imperialista csoportokra Kínában.

Azért, mert ha nem folytatnak elszánt harcot az imperializmus ellen, nem lehet szétzúzni és felszámolni a kínai feudális csökevényeket.

Éppen ezért mondja a Kommunista Internacionále, hogy a kínai polgári-demokratikus forradalom egyúttal imperializmusellenes forradalom is.

A mostani kínai forradalom tehát a forradalmi mozgalom két áradatának — a feudális csökevények elleni mozgalomnak és az imperializmus elleni mozgalomnak — egyesülése. A kínai polgári-demokratikus forradalom a feudális csökevények elleni harc egyesülése az imperializmus elleni harccal.

Ez a Kommunista Internacionále (tehát ugyanúgy a SzK(b)P Központi Bizottsága) vonalának kiindulópontja a kínai forradalom kérdésében.

De milyen Trockij állásfoglalásának kiindulópontja a kínai kérdésben? *Szöges ellentéte* a Kommunista Internacionále imént kifejtett álláspontjának. Trockij vagy egyáltalán nem ismeri el, hogy Kínában feudális csökevények vannak, vagy nem tulajdonít nekik döntő jelentőséget. Trockij (tehát ugyanúgy az ellenzék is) lebecsüli a kínai feudális-bürokratikus elnyomás erejét és jelentőségét, s úgy véli, hogy a kínai nemzeti forradalom fő oka Kína államivámügyi függősége az imperializmus országaitól.

Engedjék meg, hogy Trockij ismert téziseire

hivatkozzam, amelyeket néhány nappal ezelőtt küldött meg a SzK(b)P Központi Bizottságának és a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának. Trockij e téziseinek címe: „A kínai forradalom és Sztálin tézisei".

Trockij a következőket írja e tézisekben:

„Teljesen tarthatatlan Buharinnak az a kísérlete, hogy a «feudális csökevényeknek» a kínai gazdasági életben játszott állítólag döntő szerepére való hivatkozással igazolja az opportunista megalkuvó vonalat. A «feudalizmus csökevényei» akkor sem igazolhatnák azt a politikát, amely oly nyilvánvalóan megkönnyítette az áprilisi fordulatot, ha a kínai gazdaság buharini értékelése gazdasági elemzésen alapulna, nempedig skolasztikus meghatározásokon. A kínai forradalomnak nemzeti-burzsoá jellege van *annál a legfőbb oknál fogva*, hogy a kínai kapitalizmus termelőerőinek fejlődése Kínának az imperialista országoktól való *állami-vámügyi** függőségébe ütközik" (Trockij. „A kínai forradalom és Sztálin tézisei").

Ha nem nézzük meg figyelmesen ezt az idézetet, azt hihetjük, hogy Trockij nem a Kommunista Internacionálénak a kínai forradalom jellege kérdésében követett vonala ellen hadakozik, hanem Buharin „megalkuvó politikája" ellen. De persze, ez nem így van. Ebben az idézetben valójában a kínai feudális csökevények „döntő szerepének" *tagadásáról* van szó. Itt valójában arról van szó, hogy a Kínában most kibontakozó *agrár*forradalmat a felső rétegek forradalmának, úgyszólván vámellenes forradalomnak akarja nyilvánítani.

Buharin „megalkuvó politikájáról" Trockij itt

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

csak azért fecseg, hogy leplezze a Kommunista Internacionále vonalától való eltérését. Ez — megmondom nyiltan — Trockij szokásos szélhámos fogása.

Trockij szerint tehát a kínai feudális csökevények és egész militarista-bürokratikus felépítményük jelenleg nem fő rugói a kínai forradalomnak, hanem másodrangú és jelentéktelen erők, amelyek csak arra érdemesek, hogy idézőjelbe tegyék őket.

Trockij szerint tehát a kínai nemzeti forradalom „legfőbb oka" Kínának az imperialistáktól való vámfüggősége és ennélfogva a kínai forradalom főként, úgyszólván, vámellenes forradalom.

Ez Trockij elgondolásának kiindulópontja.

Ez Trockij álláspontja a kínai forradalom jellegének kérdésében.

Meg kell állapítanom, hogy ez az álláspont Csang Co-lin „őfelsége" államtanácsosának álláspontja.

Ha Trockij álláspontja helyes, akkor el kell ismerni, hogy igaza van Csang Co-linnak és Csang Kai-seknek, akik nem akarnak sem agrárforradalmat, sem munkásforradalmat és csak azt akarják elérni, hogy érvénytelenítsék az egyenlőtlen szerződéseket és megteremtsék Kína vámautonómiáját.

Trockij lecsúszott Csang Co-lin és Csang Kai-sek bürokratáinak álláspontjára.

Ha a feudalizmus csökevényeit idézőjelbe kell tenni; ha a Kommunista Internacionálénak nincs igaza, amikor kijelenti, hogy a feudalizmus csökevényeinek döntő jelentőségük van a forradalom mai szakaszán; ha a kínai forradalom alapja a vámfüggő-

ség, nempedig a feudális csökevények s az azokat támogató imperializmus elleni harc — mi marad akkor a kínai agrárforradalomból?

Honnan kerekedett akkor a kínai agrárforradalom, amely a földesúri földek elkobzását követeli? Milyen alapon tartják akkor polgári-*demokratikus* forradalomnak a kínai forradalmat? Vajjon nem tény, hogy az agrárforradalom az alapja a polgári-*demokratikus* forradalomnak? Talán bizony az égből potytyant le az agrárforradalom?

Vajjon nem tény az, hogy a parasztok milliói és tízmilliói kapcsolódtak be a hatalmas erejű agrárforradalomba olyan tartományokban, mint Hunan, Hupej, Honan stb., ahol a parasztok megteremtik a maguk hatalmát, a maguk igazságszolgáltatását, a maguk önvédelmét, előzik a földbirtokosokat és „plebejus módra" számolnak le velük?

Honnan kerekedhetett ez a hatalmas agrármozgalom, ha a feudális-militarista elnyomás nem a legfőbb formája az elnyomásnak Kínában?

Hogyan ölthetett a parasztok tízmillióinak ez a hatalmas mozgalma egyúttal imperialistaellenes jelleget is, ha nem igaz, hogy az imperializmus a kínai nép feudális-militarista elnyomóinak a legfőbb szövetségese?

Vajjon nem tény az, hogy csak Hunanban magában több mint két és félmillió tagja van a parasztszövetségnek? És mennyi van Hupejben, Honanban és mennyi lesz még a közeljövőben Kína más tartományaiban?

És a „vörös lándzsák", az „éhes bendők szövet-

ségei" stb. — mindez talán kitalálás, nempedig valóság?

Vajjon lehet-e komolyan állítani azt, hogy a parasztok tízmillióinak agrárforradalma, amelynek jelszava a földesúri földek elkobzása, nem a feudalizmus valóságos és kétségtelen csökevényei ellen, hanem a feudalizmus képzelt, idézőjeles csökevényei ellen irányul?

Vajjon nem világos, hogy Trockij lecsúszott Csang Co-lin „őfelsége" bürokratáinak álláspontjára?

Eszerint a következő két fő vonal van előttünk:

a) a Kommunista Internacionále vonala, amely számot vet azzal, hogy Kínában feudális csökevények vannak s ezek alkotják az elnyomás fő formáját, hogy a hatalmas erejű agrármozgalomnak döntő jelentősége van, hogy a feudális csökevények és az imperializmus kapcsolatban vannak egymással, hogy a polgári-demokratikus jellegű kínai forradalom harca az imperializmus ellen éleződik ki;

b) Trockij vonala, amely tagadja a feudális-militarista elnyomás túlnyomó jelentőségét, nem látja a kínai agrárforradalmi mozgalom döntő jelentőségét, és a kínai forradalom imperializmusellenes jellegét csupán a Kína vámönállóságát követelő kínai kapitalizmus érdekeivel magyarázza.

Trockij (tehát ugyanúgy az ellenzék) fő hibája az, hogy lebecsüli a kínai agrárforradalmat, nem érti e forradalom polgári-demokratikus jellegét, tagadja a sokmilliós kínai agrármozgalom előfeltételeit, lebecsüli a parasztság szerepét a kínai forradalomban.

Trockijnak ez nem új hibája. Ez Trockij egész

vonalának legjellemzőbb vonása a bolsevizmus ellen folytatott harcának egész ideje alatt.

A parasztság szerepének lebecsülése a polgári-demokratikus forradalomban az a hiba, amely 1905 óta üldözi Trockijt, amely különösen kirívóan nyilvánult meg az 1917-es februári forradalom előtt, és amelytől máig sem szabadult meg.

Engedjék meg, hogy néhány tényre hivatkozzam annak a harcnak a területéről, amelyet Trockij a leninizmus ellen folytatott, például az 1917-es februári forradalom előestéjén, amikor az oroszországi polgári-demokratikus forradalom győzelme felé haladtunk.

Trockij akkor azt állította, hogy mivel a parasztságon belül fokozódott a rétegeződés, mivel most az imperializmus van uralmon és a proletariátus szembehelyezkedik a burzsoá nemzettel, a parasztság szerepe csökkenni fog, s az agrárforradalomnak nem lesz meg az a jelentősége, amelyet 1905-ben tulajdonítottunk neki.

Mit felelt akkor Lenin? Engedjék meg, hogy Leninnek egy 1915-ben írt cikkéből egy részletet idézzek a parasztságnak a polgári-demokratikus forradalomban betöltött szerepéről:

„Trockij eredeti elmélete (Trockij „permanens forradalmáról" van szó. — *I. Szt.)* a bolsevikoktól átveszi a proletariátus döntő forradalmi harcára és a politikai hatalom meghódítására szólító felhívást, a mensevikektől pedig a parasztság szerepének «tagadását». A parasztság — úgymond — rétegekre bomlott, differenciálódott; forradalmi szerepének lehetősége egyre csökkent; Oroszországban lehetetlen «nemzeti» forradalom: «az imperializmus korszakában élünk», márpedig «az imperializmus nem a

burzsoá nemzetet állítja szembe a régi rendszerrel, hanem a proletariátust a burzsoá nemzettel».

Mulatságos példája ez annak, hogyan lehet ezzel a «szócskával»: imperializmus — «bűvészkedni»! Ha *Oroszországban* a proletariátus már szembenáll a «burzsoá nemzettel», akkor Oroszország közvetlenül *szocialista* forradalom előtt áll!! akkor helytelen a «*földesúri* földek elkobzásának» jelszava (amelyet az 1912-es januári konferencia nyomán Trockij 1915-ben ismétel), akkor nem «forradalmi munkás»-, hanem «*szocialista* munkás»-kormányról kell beszélni!! Hogy Trockij mily határtalanul belezavarodott a kérdésbe, az kitűnik abból a mondatából, amelyben arról beszél, hogy a proletariátus határozottságával magával ragadja a «*nem*-proletár (!) néptömegeket» (217. sz.)!! Trockij nem gondolt arra, hogy ha a proletariátus magával ragadja a falu nem-proletár tömegeit a földesúri földek elkobzására és megdönti a monarchiát, akkor éppen ez lesz Oroszországban a «nemzeti burzsoá forradalom» befejezése, éppen ez lesz *a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája!**

Az 1905-től 1915-ig terjedő évtized — ez a nagy évtized — bebizonyította, hogy az orosz forradalomnak két és csakis két osztályvonala van. A parasztság rétegződése fokozta az osztályharcot a parasztságon belül, igen sok politikailag szunnyadó elemet ébresztett fel, közelebb hozta a városi proletariátushoz a falusi proletariátust (a bolsevikok 1906 óta követelték, hogy a falusi proletariátust *külön* kell megszervezni és ezt a követelést be is vették a stockholmi, mensevik többségű kongresszus határozatába). A «parasztság» és a Markovok—Romanovok — Hvosztovok közötti ellentét azonban fokozódott, nőtt, élesedett. Ez olyan kézzelfogható igazság, hogy *még* Trockij tucatnyi párizsi cikkének ezernyi frázisával *sem* lehet «megcáfolni». Trockij valójában Oroszország liberális munkáspolitikusait támogatja, akiknél a parasztság szerepének «tagadása» azt jelenti, hogy *nem akarják* a parasztokat

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

forradalomba vinni! Pedig most ezen fordul meg minden" (XVIII. köt. 317—318. old.[66a]).

Trockij sémájának ez a sajátossága, amely abban áll, hogy látja a burzsoáziát, látja a proletariátust, de nem veszi észre a parasztságot és nem ismeri fel a parasztság szerepét a polgári-demokratikus forradalomban — éppen ez a sajátosság az ellenzék fő hibája a kínai kérdésben.

Éppen ebben áll Trockij és az ellenzék „félmensevizmusa" a kínai forradalom jellegének kérdésében.

Ebből a fő hibából származik az ellenzék valamennyi többi hibája, az egész zűrzavar az ellenzéknek a kínai kérdésre vonatkozó téziseiben.

III

A NANKINGI JOBBOLDALI KUOMINTANG, AMELY IRTJA A KOMMUNISTÁKAT, ÉS A VUHANI BALOLDALI KUOMINTANG, AMELY TÁMOGATJA A KOMMUNISTÁKKAL VALÓ SZÖVETSÉGET

Nézzük, például, Vuhan kérdését. A Kommunista Internacionále álláspontja Vuhan forradalmi szerepének kérdésében ismeretes és világos. Mivel Kínában agrárforradalom van; mivel az agrárforradalom győzelme a polgári-demokratikus forradalom győzelme, a proletariátus és a parasztság forradalmi diktatúrájának győzelme; mivel Nanking a nemzeti ellenforradalom központja, Vuhan pedig a kínai forradalmi mozgalom központja — tehát támogatni kell a vuhani Kuomintangot, a kommunistáknak részt kell venniök ebben a Kuomintangban és forradalmi

kormányában, feltéve, hogy biztosított lesz a proletariátusnak és a proletariátus pártjának vezetőszerepe mind a Kuomintangban, mind a Kuomintangon kívül.

A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának szerve-e a mostani vuhani kormány? Nem, egyelőre még nem az és nem is lesz az egyhamar. De minden esélye megvan arra, hogy ilyen szervvé fejlődik a forradalom továbbfejlődése során, ha ennek a forradalomnak sikerei lesznek.

Ez a Kommunista Internacionále álláspontja.

Egészen másképen nézi a dolgot Trockij. Ő úgy véli, hogy Vuhan „fikció", nempedig a forradalmi mozgalom központja. Arra a kérdésre, hogy mi most a baloldali Kuomintang, Trockij azt feleli: „egyelőre még semmi, vagy majdnem semmi".

Tegyük fel, hogy Vuhan fikció. De ha Vuhan fikció, miért nem követel Trockij határozott harcot e fikció ellen? Mióta divat, hogy a kommunisták támogatnak egy fikciót, résztvesznek egy fikcióban, élén állanak egy fikciónak stb.? Vajjon nem tény az, hogy a kommunisták harcolni kötelesek a fikció ellen? Vajjon nem tény, hogy ha a kommunisták nem hajlandók harcolni a fikció ellen, ez a proletariátus és a parasztság becsapása? Miért nem javasolja Trockij, hogy folytassanak harcot a fikció ellen, legalább olyan módon, hogy a kommunisták azonnal kilépnek a vuhani Kuomintangból és a vuhani kormányból? Miért javasolja Trockij, hogy maradjanak bent e fikcióban, ne lépjenek ki belőle? Hol itt a logika?

Nem az-e ennek a „logikai" abszurdumnak a magyarázata, hogy Trockijnak, miután nagy dérrel-durral nekirontott Vuhannak és fikciónak nevezte,

inába szállott a bátorsága és nem merte téziseiben levonni a megfelelő következtetést?

Vagy nézzük például Zinovjevet. Zinovjev az idén áprilisban a SzK(b)P Központi Bizottsága elé terjesztett téziseiben a vuhani Kuomintangot az 1920-as időszak kemálista kormányához hasonlította. Csakhogy a kemálisták kormánya a munkások és a parasztok elleni harc kormánya, olyan kormány, amelyben kommunistáknak nincs és nem lehet helyük. Azt hihetnők, hogy Vuhan e minősítéséből csak egy következtetés vonható le: határozott harc Vuhan ellen, a vuhani kormány megdöntése.

De így csak közönséges emberi logikával gondolkozó közönséges emberek gondolkodhatnak.

Nem így gondolkodik Zinovjev. Bár a Hankouban székelő vuhani kormányt kemálista kormánynak minősíti, ugyanakkor azt javasolja, hogy a legerélyesebben támogassák éppen ezt a kormányt, ne lépjenek ki belőle a kommunisták, ne hagyják el a vuhani Kuomintangot stb. Ezt határozottan megmondja:

„A legerélyesebb és legsokoldalúbb segítséget kell nyujtani Hankounak, onnan kell megszervezni a Cavaignacok visszaverését. A közeljövőben éppen arra kell összpontosítani minden erőfeszítést, hogy segítsenek Hankounak megszervezkedni és megszilárdulni" (lásd Zinovjev téziseit).

Értse meg, aki tudja!

Trockij azt mondja, hogy Vuhan — vagyis Hankou — fikció, Zinovjev, ellenkezőleg, azt állítja, hogy Vuhan kemálista kormány. Ebből ezt a következtetést kellene levonni: harc a fikció ellen vagy

harc a vuhani kormány megdöntéséért. Ellenben mind Trockij, mind Zinovjev kitér a tételeikből elkerülhetetlenül folyó következtetés elől, Zinovjev pedig még továbbmegy, s javasolja a „legerélyesebb és legsokoldalúbb segítséget Hankounak".

Miről tanuskodik mindez? Arról, hogy az ellenzék ellentmondásokba bonyolódott. Elveszítette a logikus gondolkodás képességét és elveszítette minden perspektíváját.

Zűrzavar a nézetekben, minden perspektíva elveszítése Vuhan kérdésében — ez Trockij és az ellenzék álláspontja, ha egyáltalán lehet a zűrzavart álláspontnak nevezni.

IV

A KÍNAI MUNKÁS- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEIRŐL

Vagy nézzük meg például a kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kérdését.

A Szovjetek megszervezésének kérdéséről három határozatunk van, amelyeket a Kommunista Internacionále II. kongresszusán fogadtak el: Lenin tézisei a *nem-proletár*, Parasztszovjetek megalakításáról az elmaradt országokban, Roy tézisei a *Munkás-* és Parasztszovjetek megalakításáról olyan országokban, mint Kína és India, és külön tézisek arról, hogy „Mikor és milyen feltételek mellett lehet megteremteni a Munkásküldöttek Szovjetjeit".

Lenin tézisei a „paraszti", „népi", *nem-proletár* Szovjetek megalakítását tárgyalják olyan országokkal kapcsolatban, mint Közép-Ázsia országai, amelyek-

ben nincs vagy alig van ipari proletariátus. Lenin téziseiben egyetlen szó sincs arról, hogy ilyen országokban meg lehet alakítani a *Munkás*küldöttek Szovjetjeit. Emellett Lenin tézisei szerint az ilyen országokban a „paraszti", „népi" Szovjetek megalakításának és fejlődésének egyik elengedhetetlen feltétele az, hogy ezekben az országokban a Szovjetunió proletariátusa *közvetlen* támogatást nyujtson a forradalomnak. Világos, hogy ezek a tézisek nem Kínára vagy Indiára vonatkoznak, ahol van bizonyos minimális ipari proletariátus, és ahol *Munkás*szovjetek megalakítása bizonyos viszonyok között előfeltétele a Parasztszovjetek megalakításának, hanem más, elmaradottabb országokra vonatkoznak, amilyen például Perzsia stb.

Roy tézisei főkép Kínára és Indiára vonatkoznak, ahol van ipari proletariátus. Ezek a tézisek azt javasolják, hogy bizonyos feltételek mellett a polgári forradalomból a proletárforradalomba való átmenet időszakában *Munkás-* és Parasztküldöttek Szovjetjeit kell alakítani. Világos, hogy ezek a tézisek közvetlenül Kínára vonatkoznak.

A II. kongresszus „Mikor és milyen feltételek mellett lehet megteremteni a Munkásküldöttek Szovjetjeit" című külön tézisei a Munkásküldöttek Szovjetjeinek szerepével foglalkoznak az oroszországi és németországi forradalom tapasztalata alapján. Ezek a tézisek leszögezik, hogy „a Szovjetek proletárforradalom nélkül elkerülhetetlenül a Szovjetek paródiájává válnak". Világos, hogy amikor megvitatjuk a kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei azonnali megalakításának kérdését, ezeket az utóbbi téziseket is figyelembe kell vennünk.

Hogyan állunk a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei azonnali megalakításának kérdésével Kínában, ha figyelembe vesszük mind a mai kínai helyzetet és a vuhani Kuomintangnak, mint a forradalmi mozgalom központjának fennállását, mind pedig a Kommunista Internacionále II. kongresszusán elfogadott, második és harmadik helyen említett tézisek útmutatásait.

Ha *most* megteremtik a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, például a vuhani kormány működési területén — az egyértelmű azzal, hogy kettőshatalmat teremtenek, kiadják a baloldali Kuomintang megdöntéséért folytatott harc jelszavát, és új, szovjet hatalmat alakítanak Kínában.

A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei a fennálló hatalom megdöntéséért folytatott harc szervei, az új hatalomért folytatott harc szervei. A Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek létrejötte elkerülhetetlenül kettőshatalmat teremt, a kettőshatalom pedig elkerülhetetlenül élére állítja azt a kérdést, hogy kié legyen az *egész* hatalom.

Mi volt a helyzet Oroszországban 1917 március, április, május és június folyamán? Akkor volt Ideiglenes Kormány, amely kezében tartotta a hatalom felét, de alkalmasint a reálisabb hatalmat, mivel a hadsereg még mindig támogatta. És ugyanakkor megvoltak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei, amelyeknek szintén volt valami fél-hatalomféle a kezükben, ha az nem is volt olyan reális hatalom, mint az Ideiglenes Kormányé. A bolsevikoknak akkor az volt a jelszavuk, hogy el kell távolítani az Ideiglenes Kormányt és az *egész* hatalmat át kell adni a Munkás-

és Katonaküldöttek Szovjetjeinek. Egyetlen bolsevik sem gondolt akkor arra, hogy belépjen az Ideiglenes Kormányba, mert nem léphet be a kormányba az, aki ennek a kormánynak a megdöntésére készül.

Mondhatjuk-e, hogy az 1917 március—júniusi oroszországi helyzet hasonló a mai kínai helyzethez? Nem, nem mondhatjuk. Nemcsak azért nem mondhatjuk, mert Oroszország akkor proletárforradalom előtt állott, Kína pedig ma polgári-demokratikus forradalom előtt áll, hanem azért sem, mert az oroszországi Ideiglenes Kormány akkor ellenforradalmi és imperialista kormány volt, a mostani vuhani kormány pedig imperialistaellenes és — polgári-demokratikus értelemben — forradalmi kormány.

Mit javasol ezzel kapcsolatban az ellenzék?

Azt javasolja, hogy azonnal teremtsék meg Kínában a Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeit mint a forradalmi mozgalom szervezésének központjait. De a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei nemcsak a forradalmi mozgalom szervezésének központjai. Elsősorban és főkép a fennálló hatalom elleni felkelés szervei, az új, forradalmi hatalom megalakításának szervei. Az ellenzék nem érti meg, hogy a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei *csak* mint a felkelés szervei, csak mint az új hatalom szervei válhatnak a forradalmi mozgalom központjaivá. A Munkásküldöttek Szovjetjei enélkül fikcióvá, a fennálló hatalom függvényévé válnak, mint 1918-ban Németországban és 1917 júliusában Oroszországban.

Megérti-e az ellenzék, hogy a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek megteremtése Kínában most

azt jelenti, hogy megteremtik a Szovjetek és a vuhani kormány között megoszló kettőshatalmat, ami feltétlenül és elkerülhetetlenül a vuhani kormány megdöntésének jelszavára vezet?

Nagyon kétlem, hogy Zinovjev megértette ezt az egyszerű dolgot. De Trockij tökéletesen érti, mert nyiltan kimondja téziseiben, hogy „a Szovjetek jelszava felhívás tényleges hatalmi szervek megteremtésére a kettőshatalom átmeneti rendszerén keresztül" (lásd Trockijnak „A kínai forradalom és Sztálin tézisei" c. téziseit).

Kiderül tehát, hogy amikor megteremtjük Kínában a Szovjeteket, egyúttal megteremtjük a „kettőshatalom rendszerét" is, megdöntjük a vuhani kormányt és megalakítjuk az új, forradalmi hatalmat. Nyilvánvaló, hogy Trockij itt az oroszországi forradalom 1917 Októbere előtti időszaka történetének eseményeit veszi példaképül. Akkor valóban kettőshatalom volt nálunk és mi valóban meg is döntöttük akkor az Ideiglenes Kormányt.

De már mondottam, hogy akkor senki sem gondolt az Ideiglenes Kormányba való belépésre. Miért nem javasolja akkor Trockij, hogy a kommunisták azonnal lépjenek ki a Kuomintangból és a vuhani kormányból? Hogyan lehet megteremteni a Szovjeteket, megteremteni a kettőshatalom rendszerét és ugyanakkor benn lenni ugyanabban a vuhani kormányban, amelynek megdöntésére készülünk? Trockij tézisei nem adnak választ erre a kérdésre.

Világos, hogy Trockij itt menthetetlenül eltévedt saját ellentmondásainak útvesztőiben. Össze-

keverte a polgári-demokratikus forradalmat a proletárforradalommal. „Elfelejtette", hogy a kínai polgári-demokratikus forradalom nemcsak nem ért véget és nemcsak nem győzött még, hanem csupán fejlődésének első szakaszában van. Trockij nem érti meg, hogy ha *most* megtagadják a támogatást a vuhani kormánytól, kiadják a kettőshatalom jelszavát és megdöntik a vuhani kormányt a Szovjetek azonnali megalakítása útján — ez annyi, mint közvetlen és kétségtelen támogatást nyujtani Csang Kai-seknek és Csang Co-linnak.

Azt mondják nekünk erre: de ebben az esetben hogyan értelmezzük azt, hogy Oroszországban 1905-ben megalakították a Munkásküldöttek Szovjetjeit — vajjon akkor nem polgári-demokratikus forradalmat éltünk át?

De, először, akkor mindössze két Szovjet volt — Pétervárott és Moszkvában, és a két Szovjet fennállása még nem teremtette meg Oroszországban a Szovjethatalom rendszerét.

Másodszor, a Pétervári és a Moszkvai Szovjet akkor a régi, a cári hatalom elleni felkelés szerve volt, ami újólag igazolja, hogy nem lehet a Szovjeteket úgy tekinteni, mint csupán a forradalom szervezésének központjait, hogy a Szovjetek csak mint a felkelés szervei és az új hatalom szervei lehetnek ilyen központok.

Harmadszor, a Munkásszovjetek története arról tanuskodik, hogy ezek a Szovjetek csak abban az esetben maradhatnak fenn és fejlődhetnek tovább, ha kedvező feltételek vannak arra, hogy a polgári-demokratikus forradalom közvetlenül proletár-

forradalomba menjen át, ha, következésképpen, megvannak a burzsoá hatalomról a proletárdiktatúrára való átmenet számára a kedvező feltételek.

Vajjon a Pétervári és a Moszkvai Munkásszovjet 1905-ben és a németországi Munkásszovjetek 1918-ban nem azért buktak meg, mert akkor nem voltak meg ezek a kedvező feltételek?

Lehetséges, hogy 1905-ben Oroszországban nem lettek volna Szovjetek, ha akkor lett volna olyanféle széleskörű forradalmi szervezet Oroszországban, amilyen a mostani baloldali Kuomintang Kínában. De ilyen szervezet Oroszországban akkor nem volt lehetséges, mert a nemzeti elnyomás elemei nem voltak meg az orosz munkások és parasztok körében, az oroszok maguk nyomtak el más nemzetiségeket, a baloldali Kuomintanghoz hasonló szervezet pedig csak a külföldi imperialisták részéről jövő nemzeti elnyomás viszonyai között jöhet létre, amikor ez a nemzeti elnyomás egyetlen széleskörű szervezetbe tömöríti az ország forradalmi elemeit.

Csak vakok tagadhatják, hogy a baloldali Kuomintang a forradalmi harc szervének szerepét, a feudális csökevények és a kínai imperializmus elleni felkelés szervének szerepét tölti be.

De mi következik ebből?

Ebből az következik, hogy Kínában a baloldali Kuomintangnak a mostani kínai polgári-demokratikus forradalom szempontjából körülbelül ugyanaz a szerepe, mint a Szovjeteknek 1905-ben az oroszországi polgári-demokratikus forradalom szempontjából.

Más volna a helyzet, ha Kínában nem volna olyan népszerű és forradalmi-demokratikus szervezet,

mint a baloldali Kuomintang. De ha már van ilyen sajátos forradalmi szervezet, amely megfelel a kínai viszonyok sajátosságainak és bebizonyította, hogy alkalmas a kínai polgári-demokratikus forradalom továbbfejlesztésére — ostobaság és észszerűtlenség volna, ha szétrombolnák ezt az évek során megteremtett szervezetet most, amikor a polgári-demokratikus forradalom csak megkezdődött, még nem győzött és még nem is győz egyhamar.

Egyes elvtársak, ebből kiindulva, arra a következtetésre jutnak, hogy a Kuomintangot fel lehet használni a jövőben is, a proletárforradalomra való áttérésnél, mint a proletárdiktatúra államszervezetének formáját, s egyúttal ebben annak lehetőségét látják, hogy a polgári-demokratikus forradalom békésen megy át proletárforradalomba.

Persze a forradalom békés fejlődésének lehetősége, általában szólva, nincs kizárva. Nálunk Oroszországban 1917 elején szintén szó volt arról, hogy a forradalom békés fejlődése lehetséges a Szovjeteken keresztül.

De, először is, a Kuomintang nem az, amik a Szovjetek, és ha alkalmas is a polgári-demokratikus forradalom továbbfejlesztésére, ez még nem jelenti azt, hogy alkalmassá tehető a proletárforradalom fejlesztésére, a Munkásküldöttek Szovjetjei viszont a proletárdiktatúra legmegfelelőbb formái.

Másodszor, 1917-ben Oroszországban, noha voltak Szovjetek, a gyakorlatban mégis kizártnak bizonyult a békés átmenet a proletárforradalomra.

Harmadszor, Kínában olyan kevés proletár központ van, a kínai forradalom ellenségei pedig olyan

erősek és számosak, hogy a forradalom minden elő-nyomulásával és az imperialisták minden rohamával elkerülhetetlenül velejár majd az, hogy a Kuomintang-ból újabb csoportok szakadnak le, és a kommunista párt újból erősödik a Kuomintang tekintélyének a rovására.

Azt hiszem, a kínai forradalom fejlődésének békés útját kizártnak kell tekinteni.

Azt hiszem, Kínában a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit a polgári-demokratikus forradalomból a proletárforradalomba való átmenet időszakában kell megteremteni. Mert a mai viszonyok között a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei nélkül ez az átmenet lehetetlen.

Előbb hadd bontakozzék ki az agrármozgalom egész Kínában, előbb meg kell szilárdítani Vuhant és támogatni kell a feudális-bürokratikus rendszer elleni harcban, segíteni kell Vuhant, hogy az ellenforradalmat legyőzze, mindenütt ki kell fejleszteni a széleskörű parasztszövetségeket, munkásszakszervezeteket és más forradalmi szervezeteket, mint a Szovjetek majdani megteremtésének bázisait, előbb hadd szilárdítsa meg a kínai kommunista párt befolyását a parasztságban és a hadseregben, — és csak ezután lehet megteremteni a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, mint az új hatalomért folyó harc szerveit, mint a kettőshatalom tényezőit, mint a polgári-demokratikus forradalomból a proletárforradalomba való átmenet előkészítésének tényezőit.

A kínai Munkásszovjetek megteremtése nem puszta szó, nem puszta „forradalmi" szavalás. Nem

lehet olyan könnyelműen kezelni ezt a kérdést, mint Trockij teszi.

A Munkás- és Parasztszovjetek megalakítása mindenekelőtt azt jelenti, hogy a kommunisták kilépnek a Kuomintangból, mert nem lehet megteremteni a Szovjeteket és előmozdítani a kettőshatalmat, felhívni a munkásokat és a parasztokat az új hatalom megteremtésére, és ugyanakkor bentmaradni a Kuomintangban és a Kuomintang kormányában.

A Munkásküldöttek Szovjetjeinek megteremtése azt jelenti, hogy a Kuomintangon *belüli* mostani blokkot fel kell váltani a Kuomintangon *kívüli* blokkal, olyanféle blokkal, amilyen 1917 októberében a bolsevikok és a baloldali eszerek között volt.

Miért?

Azért, mert ott, a polgári-demokratikus forradalomban a proletariátus és a parasztság forradalmi diktatúrájának megteremtéséről van szó és ennek teljesen megfelel a Kuomintangon belüli blokk politikája, itt ellenben, amikor megalakítják a Szovjeteket és áttérnek a proletárforradalomra, a proletariátus diktatúrájának megteremtéséről, a Szovjetek hatalmának megteremtéséről lesz szó, ilyen hatalmat pedig csak *egy* párt, a kommunista párt vezetésével lehet előkészíteni és megteremteni.

Továbbá. A Munkásküldöttek Szovjetjei kötelesek. A kínai munkások most 8—15 rubelt keresnek havonta, lehetetlen viszonyok között élnek, mértéktelenül sokat dolgoznak. Ennek azonnal véget kell és lehet vetni, növelve a munkabért, bevezetve a nyolcórás munkanapot, javítva a munkásosztály lakásviszonyait stb. De ha meglesznek a Munkásküldöttek

Szovjetjei, a munkások itt nem állnak meg. Azt mondják majd a kommunistáknak (és igazuk lesz): ha vannak Szovjetjeink, a Szovjetek pedig a hatalom szervei, nem lehet-e sarokba szorítani és „egy kicsinyég" kisajátítani a burzsoáziát? A kommunisták üres fecsegők lesznek, ha nem lépnek a burzsoázia kisajátításának útjára, amikor már meglesznek a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei.

Kérdezem: most, a forradalom jelenlegi szakaszán lehet-e és kell-e erre az útra lépni?

Nem, nem kell.

A jövőben, ha már meglesznek a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei, lehet-e és kell-e lemondani a burzsoázia kisajátításáról? Nem, nem lehet. De aki azt hiszi, hogy ugyanakkor fenn lehet tartani a kommunisták blokkját a Kuomintangon *belül* — az illúzióban ringatja magát és nem érti az osztályerők harcának mechanikáját a polgári forradalomból a proletárforradalomba való átmenet időszakában.

Ez a helyzet a kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei megalakításának kérdésével.

Mint látják, ez a kérdés nem olyan egyszerű, mint egyes fölöttébb könnyelmű emberek — például Trockij és Zinovjev — feltüntetik.

Egyáltalán megengedhető-e *elvi* szempontból, hogy marxisták a forradalmi burzsoáziával *egy* közös forradalmi-demokratikus pártban, vagy *egy* közös forradalmi-demokratikus kormányban résztvegyenek és együttműködjenek?

Az ellenzékiek közül némelyek úgy vélik, hogy ez megengedhetetlen. A marxizmus története ellenben azt mutatja, hogy bizonyos feltételek mellett és

bizonyos időre teljesen megengedhető ez a részvétel.

Hivatkozhatnék Marx példájára, aki Németországban 1848-ban, a német abszolutizmus elleni forradalom idején, elvbarátaival együtt résztvett a Rajna-tartomány polgári-demokratikus szövetségében és szerkesztője volt e forradalmi-demokratikus párt lapjának, a „Neue Rheinische Zeitung"-nak.

Marx és elvbarátai, amíg bent voltak ebben a polgári-demokratikus szövetségben és előrehajtották a forradalmi burzsoáziát, minden módon bírálták jobboldali szövetségeseik felemásságát, ugyanúgy, mint ahogy a kínai kommunista párt is, amikor bent van a Kuomintangban, köteles minden módon bírálni baloldali kuomintangista szövetségeseinek ingadozásait és felemásságát.

Ismeretes, hogy Marx és elvbarátai csak 1849 tavaszán léptek ki ebből a polgári-demokratikus szövetségből és fogtak hozzá a munkásosztály teljesen önálló osztálypolitikát folytató önálló szervezetének megteremtéséhez.

Amint látják, Marx még tovább is ment, mint a kínai kommunista párt, amely a Kuomintangban a proletariátus önálló osztálypártjaként vesz részt.

Lehet vitatkozni arról, hogy 1848-ban célszerű volt-e Marxnak és társainak a belépése ebbe a polgári-demokratikus szövetségbe. Roza Luxemburg például úgy vélte, hogy Marxnak nem kellett volna belépnie ebbe a polgári-demokratikus szövetségbe. Ez *taktikai* kérdés. De hogy Marx és Engels *elvileg* lehetségesnek és célszerűnek ismerte el azt, hogy a polgári-demokratikus forradalom időszakában bizonyos feltételek

mellett és bizonyos időre belépjünk egy polgári-forradalmi pártba — ahhoz nem fér kétség. Ami azt a kérdést illeti, hogy marxisták résztvehetnek-e forradalmi-demokratikus kormányban és bizonyos feltételek mellett és bizonyos körülmények között együttműködhetnek-e ott a forradalmi burzsoáziával, erre vonatkozólag olyan marxisták adtak útmutatást, mint Engels és Lenin. Ismeretes, hogy Engels „A bakunisták munkában" című brosúrájában[67] az ilyen részvétel mellett foglalt állást. Ismeretes, hogy 1905-ben Lenin is amellett foglalt állást, hogy ilyen részvétel a polgári-demokratikus forradalmi kormányban megengedhető.

V

KÉT VONAL

Így tehát a kínai kérdésben két teljesen különböző vonalat látunk — a Kommunista Internacionále vonalát és Trockij meg Zinovjev vonalát.

A Kommunista Internacionále vonala. A feudális csökevények és a rájuk támaszkodó bürokratikus-militarista felépítmény, amelyet a világ imperialistái minden módon támogatnak — ez a mai kínai valóság legfőbb ténye.

Kína jelenleg agrárforradalmat él át, amely a feudális csökevények ellen és az imperializmus ellen is irányul.

Az agrárforradalom a kínai polgári-demokratikus forradalom alapja és tartalma.

A vuhani Kuomintang és a vuhani kormány a polgári-demokratikus forradalmi mozgalom központja.

Nanking és a nankingi kormány a nemzeti ellenforradalom központja.

Vuhan támogatásának politikája egyszersmind a polgári-demokratikus forradalom továbbfejlesztésének politikája minden ebből folyó következménynyel együtt. Ezért vesznek részt a kommunisták a vuhani Kuomintangban és a vuhani forradalmi kormányban, amely részvétel nem zárja ki, hanem feltételezi, hogy a kommunisták minden módon bírálják a Kuomintangban levő szövetségeseik felemásságát és ingadozásait.

A kommunisták e részvételét arra kell felhasználni, hogy megkönnyítsék a proletariátusnak a hegemón szerepet a kínai polgári-demokratikus forradalomban, és arra, hogy közelebb hozzák a proletárforradalomra való áttérés időpontját.

Mire a polgári-demokratikus forradalom a teljes győzelem felé fog közeledni, és mire a polgári forradalom folyamán kirajzolódnak a proletárforradalomra való áttérés útjai — akkorra meg kell teremteni a Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeit, mint a kettőshatalom tényezőit, mint az új hatalomért folytatott harc szerveit, mint az új hatalomnak, a Szovjetek hatalmának szerveit.

A kommunistáknak a Kuomintangon belüli blokkját ekkorra fel kell váltani a Kuomintangon kívüli blokkal, a kommunista pártnak pedig az *új* kínai forradalom *egyetlen* vezetőjévé kell válnia.

Azt javasolni most, mint Trockij és Zinovjev teszi, hogy *azonnal* alakítsák meg a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit és *azonnal* teremtsék meg a kettőshatalmat, most, amikor a polgári-demokra-

tikus forradalom fejlődésének még csak kezdeti szakaszában van, amikor a Kuomintang a nemzeti-demokratikus forradalom szervezetének legalkalmasabb és a különleges kínai sajátosságoknak legjobban megfelelő formája, — ez annyi, mint dezorganizálni a forradalmi mozgalmat, gyengíteni Vuhant, megkönnyíteni bukását és segítséget nyujtani Csang Co-linnak és Csang Kai-seknek.

Trockij és Zinovjev vonala. A feudalizmus csökevényei Kínában nem egyéb mint Buharin kitalálása. Ilyenek vagy egyáltalán nincsenek Kínában, vagy olyan csekélyek, hogy nem lehet valamennyire is komoly jelentőségük.

Agrárforradalom, mint kiderül, csakugyan van most Kínában. De hogy honnan kerekedett, azt az ördög sem tudja. (D e r ü l t s é g.)

De ha már van, ha ez az agrárforradalom csakugyan van, akkor, természetesen, így vagy úgy támogatni kell.

A fontos most nem az agrárforradalom, hanem a Kína vámügyi önállóságáért folyó forradalom, ez az úgyszólván vámellenes forradalom.

A vuhani Kuomintang és a vuhani kormány vagy „fikció" (Trockij), vagy kemálizmus (Zinovjev).

Egyrészt, meg kell teremteni a kettőshatalmat, hogy a Szovjetek azonnali megalakítása útján *megdöntsék* a vuhani kormányt (Trockij). Másrészt meg kell *szilárdítani* a vuhani kormányt, erélyes és sokoldalú *segítséget* kell nyujtani a vuhani kormánynak, mégpedig, mint kiderül, szintén a Szovjetek azonnali megalakítása útján (Zinovjev).

Igazság szerint a kommunistáknak azonnal

ki kellene lépniök ebből a „fikcióból", a vuhani kormányból és a vuhani Kuomintangból. De mégis jobb volna, ha bentmaradnának ebben a „fikcióban", vagyis a vuhani kormányban és a vuhani Kuomintangban. Hogy minek maradjanak Vuhanban, ha Vuhan „fikció" — azt persze csak a jó ég tudja. Aki pedig ezzel nem ért egyet — az hitszegő és áruló.

Ez Trockij és Zinovjev úgynevezett vonala.

Ennél az úgynevezett vonalnál képtelenebb és zavarosabb valamit aligha lehet elképzelni.

Az a benyomásunk, hogy nem marxistákkal van dolgunk, hanem holmi élettől elszakadt bürokratákkal, vagy, még inkább — „forradalmi" turistákkal, akik bejárták Szuhumit meg Kiszlovodszkot, nem vettek tudomást a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénumáról, amely megállapította a kínai forradalom fő irányvonalát, azután megtudták az ujságokból, hogy Kínában csakugyan kitört valami forradalom, talán agrárforradalom, talán vámellenes forradalom, és akkor úgy döntöttek, hogy egész halom tézist kell összeállítani — áprilisban egy csomót, május elején másik csomót, május végén egy harmadik csomót, s hogy miután összeállítottak egész halomra való tézist, el kell árasztani velük a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságát, nyilván, mert úgy vélték, hogy a zavaros és ellentmondó téziseknek ez az özöne a kínai forradalom megmentésének legfőbb eszköze.

Ez, elvtársak, a két vonal a kínai forradalom kérdésében.

Önöknek választaniok kell e két vonal között. Befejezem, elvtársak.

Végezetül szeretnék néhány szót szólni arról, hogy mi a politikai értelme és jelentősége Trockij és Zinovjev frakciós fellépéseinek a *jelen pillanatban.* Arról panaszkodnak, hogy nem adnak nekik elegendő szabadságot a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának példátlan szidalmazására és tűrhetetlen becsmérlésére. Panaszkodnak a Kommunista Internacionáléban és a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjában fennálló „rezsimre". Lényegében a Kommunista Internacionále és a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja dezorganizálására akarnak szabadságot. Lényegében Maslow és Társai erkölcseit akarják átültetni a Kommunista Internacionáléba és a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjába.

Meg kell mondanom, elvtársak, hogy Trockij szerfölött alkalmatlan pillanatot választott ki arra, hogy a párt és a Kommunista Internacionále ellen támadásokat intézzen. Éppen az imént értesültem arról, hogy az angol konzervatív kormány megszakítja kapcsolatait a Szovjetunióval. Fölösleges bizonyítani, hogy most mindenütt hadjárat indul meg a kommunisták ellen. Ez a hadjárat már meg is kezdődött. Egyesek háborúval és intervencióval fenyegetik a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártját. Mások — szakadással. Valami egységfront-féle van kialakulóban Chamberlaintől Trockijig.

Lehetséges, hogy ezzel meg akarnak félemlíteni bennünket. De aligha kell bizonyítanom, hogy

a bolsevikok nem ijedős legények. A bolsevizmus története nem kevés ilyen „frontot" ismer. A bolsevizmus története azt mutatja, hogy a bolsevikok forradalmi elszántsága és példátlan merészsége mindannyiszor szétzúzta ezeket a „frontokat".

Meg lehetnek győződve arról, hogy ezt az új „frontot" is szét tudjuk zúzni. (T a p s.)

„Bolsevik" 10. sz.
1927 május 31.

A KELETI DOLGOZÓK KOMMUNISTA EGYETEMÉNEK HALLGATÓIHOZ

Kedves elvtársak!

Két esztendővel ezelőtt, a Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemének négyesztendős fennállása alkalmából, arról beszéltem önöknél, hogy mik az egyetem feladatai egyrészt a keleti szovjet köztársaságokkal kapcsolatban, másrészt a keleti elnyomott országokkal kapcsolatban[68].

Az egyetem teljesíti feladatait, és most új harcos kádereket küld a harc tüzébe, végzett hallgatóinak negyedik évfolyamát, 74 nemzetiség képviselőit, olyan elvtársakat, akik fel vannak fegyverezve a leninizmus hatalmas fegyverével.

Az elvtársak a történelem egyik legfelelősségteljesebb pillanatában mennek harcos munkára, olyan pillanatban, amikor a világimperializmus és mindenekelőtt az angol imperializmus megpróbálja torkonragadni a kínai forradalmat és ugyanakkor kesztyűt dob a világ első proletár államának — a Szovjetuniónak —, abban a reményben, hogy a világ proletárjainak megingathatatlan és hatalmas támaszát megsemmisítheti.

Amikor üdvözlöm a végzett elvtársakat, szilár-

dul meg vagyok győződve arról, hogy a proletariátus iránti kötelességüket becsülettel fogják teljesíteni, s minden erejüket és tudásukat latba vetik az imperialista elnyomásban élő keleti dolgozók felszabadítása ügyéért.

I. Sztálin

„Pravda" 121. sz.
1927 május 31.

VÁLASZ SZ. POKROVSZKIJNAK

Amikor levelezni kezdtem Önnel, azt hittem, olyan emberrel van dolgom, aki az igazságot akarja megtudni. Most, az Ön második levele után, látom, hogy egy önhitt ripőkkel van dolgom, aki saját személye „érdekeit" fölébe helyezi az igazság érdekeinek. Ne csodálkozzon tehát, hogy ebben a rövid (és utolsó) válaszban nevükön fogom nevezni a dolgokat.

1. Én azt állítottam, hogy az 1917-es februári forradalmat követő időszakban a párt a proletariátus és a parasztság diktatúrájának és „az *egész* parasztsággal való szövetségnek" régi stratégiai jelszavát a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának és a „*szegény*parasztsággal való szövetségnek" új stratégiai jelszavával *váltotta fel.*

Azt állítottam, hogy a párt ezt az új jelszót érvényesítve haladt és jutott el Októberhez, hogy e jelszó érvényesítése nélkül a párt nem tudta volna egybekovácsolni azt a szükséges politikai hadsereget, amely képes megdönteni a burzsoázia hatalmát és megteremteni a proletariátus hatalmát.

Ön határozottan szembehelyezkedett ezzel az

állításommal és azt bizonygatta, hogy „a Februártól Októberig terjedő időszakban a párt a parasztsággal kapcsolatos *régi* jelszavát — szövetség *az egész* parasztsággal — védelmezte" (első levele). És Ön nemcsak bizonygatta, hanem csaknem axiómának tekintette ezt az antileninista, tisztára kamenyevi koncepciót.

Így *volt* a dolog, és éppen *erről* vitatkoztunk.

Most Ön, látva, hogy milyen útvesztőbe vitte makacssága és elbizakodottsága, kénytelen suttogó hangon elismerni, hogy nem volt igaza, hiszen (második levelében) azt írja, hogy „a párt stratégiai jelszava április—október időszakában éppen a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszava volt".

De amikor alig hallható hangon elismeri, hogy nem volt igaza, azon nyomban nagy hangon „fogalmazási" pontatlanságokból fakadó kicsiségekre igyekszik visszavezetni az egészet, mondván, hogy „gondolatom megfogalmazása a multkori levélben, amikor arról beszéltem, hogy a párt elvetette az egész parasztsággal való szövetség régi jelszavát, félreértésre adhat alkalmat" (második levele).

Ebből az következik, hogy „fogalmazásról", nempedig két *elvileg* különböző koncepcióról vitatkoztunk!

Ezt mifelénk, enyhén szólva, *arcátlanságnak* nevezik.

2. Én azt állítottam, hogy Októbert a parasztság bizonyos részének a Szovjetekben tanusított megalkuvása és ingadozása elleni harc viszonyai között készítettük elő, hogy ez az ingadozás és ez a megalkuvás nagy veszéllyel fenyegette a forradalmat

(a bolsevikok veresége 1917 júliusában), hogy csakis a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszavával lehetett sikeres harcot folytatni ez ellen az ingadozás és megalkuvás ellen, hogy csakis e jelszó segítségével sikerült a bolsevikoknak semlegesíteni a középparaszt ingadozását és megalkuvását.

Ön határozottan szembehelyezkedett ezzel, ragaszkodva ahhoz a hibájához, hogy a Februártól Októberig terjedő időszakban a párt „az egész parasztsággal való szövetség" régi jelszava jegyében végezte munkáját. És mivel szembehelyezkedett ezzel, kitépte a bolsevizmus történetéből a legragyogóbb lapokat, amelyek arról szólnak, hogyan harcoltak a bolsevikok a parasztság középparaszti rétegeinek a kispolgári pártoktól való elszakításáért, e pártok elszigeteléséért, a parasztság bizonyos rétegei ingadozásának és megalkuvásának semlegesítéséért.

Így *volt* a dolog.

Most Ön kénytelen elismerni *mind* azt a tényt, hogy a parasztság bizonyos része a Februártól Októberig terjedő időszakban ingadozott és megalkudott, *mind*pedig azt a tényt, hogy a bolsevikok harcoltak ez ellen az ingadozás és megalkuvás ellen.

De amikor mindezt elismeri, Ön úgy tesz, mintha ennek semmi köze sem volna a középparaszt semlegesítésének kérdéséhez, sőt van mersze szememre vetni, hogy én „nem válaszoltam" a középparaszt semlegesítésének kérdésére.

Két eset lehetséges: Ön vagy túlságosan naív, vagy tudatosan ölti fel a naivitás álarcát valami korántsem tudományos cél érdekében.

3. Én azt állítottam, hogy a párt Októberben

annak eredményeképpen vívta ki a győzelmet, hogy sikeresen érvényesítette a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának új stratégiai jelszavát; hogy ha a párt az egész parasztsággal való szövetség régi jelszavát nem cserélte volna fel a szegényparasztsággal való szövetség új jelszavával, akkor nem vívhatta volna ki sem a győzelmet Októberben, sem a parasztság egészének támogatását az Októberi Forradalom folyamán; hogy az egész parasztság csak annyiban támogatta a bolsevikokat, amennyiben végigvitték a polgári forradalmat; hogy mivel Október fő célja a szocialista forradalom, nempedig a polgári forradalom, az egész parasztság e támogatásának feltételes és korlátozott jellege volt.

Ön lényegében szembehelyezkedett ezzel, minthogy első levelében tagadta azt a tényt, hogy a februári forradalmat követő időszakban a régi jelszót új jelszóval cseréltük fel.

Így *volt* a dolog.

Most Ön kénytelen szavakban elismerni, hogy az egész parasztságról szóló régi stratégiai jelszót valóban felcseréltük a szegényparasztsággal való szövetség új stratégiai jelszavával.

De amikor elismeri ezt az igazságot, legott nekilát, hogy Kamenyev módjára eltüntesse a nyomokat, és *szembeállítja* a „taktikai" feladatot — az egész parasztság támogatásának biztosítását — a „stratégiai" feladattal — a szegényparasztsággal való szövetség biztosításával —, Kamenyev módjára lefokozza a második stratégiai jelszót illető igazságot, melyet éppen az imént elismert, és lényegében visszatér régi kamenyevi álláspontjára, sőt rögtön

van mersze azt hazudni rólam, hogy én nem ismertem el, hogy Október idején az egész parasztság bizonyos feltételes támogatást nyujtott a bolsevikoknak.

Ön nyilván nem érti, hogy a taktikai feladatok részei a stratégiai feladatnak, hogy az előbbiek nem azonosíthatók az utóbbival, és még kevésbbé lehet őket egymással szembeállítani.

Ön nyilván nem érti, hogy az a támogatás, amelyet az *egész* parasztság nyujtott a proletárforradalomnak, csak meglehetősen feltételes és korlátozott lehetett nálunk, amennyiben az Októberi Forradalom végigvitte a polgári forradalmat, vagyis amennyiben megsemmisítette a földesúri tulajdont, a földesúri rendet és a földesúri rend politikai felépítményét — a monarchiát.

Ön nyilván nem tudja, hogy a petrográdi helyőrség (paraszti) 1917 Októberében, miután a Szovjetek megragadták a hatalmat, *megtagadta* a parancsot, hogy a frontra menjen Kerenszkij ellen, amikor Kerenszkij Petrográd ellen vonult; a helyőrség akkor kijelentette, hogy a „béke mellett és az új háború ellen" van, s szemmelláthatóan nem úgy értelmezte a békét, hogy az az imperialista háború átváltoztatása polgárháborúvá, hanem úgy, hogy a szuronyt a földbe kell döfni, vagyis ugyanúgy értette, ahogy Ön és sok más politikai nyárspolgár (első levele).

Ön nyilván nem tudja, hogy Petrográdot akkor a vörösgárdisták és a matrózok mentették meg Kerenszkij és Krasznov támadásától.

Ön nyilván nem tudja, hogy a polgárháború első szakaszán — az 1917 októberétől 1918 tavaszáig

terjedő időszakban — a harc főleg a munkások és a matrózok erőivel folyt, és az „egész parasztság" úgynevezett támogatása ebben az időben általában abban fejeződött ki, hogy a parasztság közvetlenül nem gátolt bennünket abban, hogy verjük a proletárforradalom ellenségeit.

Ön nyilván nem tudja, hogy a Vörös Hadsereget, mint tömeghadsereget, valójában csak 1918 második felében sikerült megteremtenünk, amikor a földet a parasztok már felosztották, amikor a kulák már eléggé elerőtlenedett, a Szovjethatalomnak már sikerült magát megvédelmeznie, és amikor *lehetőség nyílt* a „középparaszttal való tartós szövetség" jelszavának érvényesítésére . . .

Persze, le lehet írni mindenféle zöldséget és badarságot — a papír mindent elbír —, lehet Kamenyev módjára köntörfalazni és eltüntetni a nyomokat . . . De mindennek van határa.

4. Tollának „virtuozitásától" elkapatva, és szerencsésen megfeledkezve első leveléről, Ön azt állítja, hogy én nem értettem meg a polgári forradalom szocialista forradalomba való *átnövésének* kérdését.

Ez rikító példája annak, amikor valaki másra hárítja a saját hibáját!

Mert mit jelent a polgári forradalomnak szocialista forradalomba való átnövése? Elképzelhető-e ez az átnövés országunkban anélkül, hogy a proletariátus és a parasztság diktatúrájának régi jelszavát fel ne cserélnénk a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának új jelszavával? Világos, hogy nem képzelhető el.

Miért harcolt Lenin Kamenyev ellen 1917

áprilisában, amikor síkra szállt a régi jelszónak az új jelszóval való felcseréléséért, és egybekapcsolta ezt a felcserélést az orosz forradalom első szakaszáról (a polgári-demokratikus forradalomról) második szakaszára (a proletárforradalomra) való átmenettel? Nem azért-e, hogy lehetővé tegye és megkönnyítse a polgári forradalomnak szocialista forradalomba való átnövését? Világos, hogy ezért.

Ki ellenezte akkor a régi jelszóról az új jelszóra való áttérést? Világos, hogy Kamenyev.

Ki tagadta 1927 tavaszán azt a *tényt*, hogy a bolsevikok Október előkészítésének időszakában a régi stratégiai jelszót új stratégiai jelszóval cserélték fel? Világos, hogy Ön, tisztelt Pokrovszkij.

Ki javította ki Pokrovszkijnak ezt a kamenyevista hibáját? Világos, hogy Sztálin elvtárs.

Nem világos-e ebből, hogy Ön egy árva betűt, a szó szoros értelmében egyetlen betűt sem értett meg a polgári forradalom szocialista forradalomba való átnövésének kérdéséből?

A következtetés: a tudatlan ember arcátlanságával és a korlátolt kötéltáncos önteltségével kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki ennyire teketória nélkül fejetetejére állítson mindent, ahogy Ön teszi, tisztelt Pokrovszkij.

Azt hiszem, ideje abbahagynom az Önnel való levelezést.

I. Sztálin

1927 június 23.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

JEGYZETEK MAI TÉMÁKRÓL

I

A HÁBORÚ VESZÉLYÉRŐL

Aligha lehet kételkedni abban, hogy napjaink alapvető kérdése az új imperialista háború veszélyének kérdése. Az új háborúnak nem valami meghatározatlan és megfoghatatlan „veszélyéről" van szó. Általában az új háború, különösen pedig a Szovjetunió elleni háború reális és tényleges *veszélyéről* van szó.

A világ és az érdekszférák újrafelosztása, amelyet a legutóbbi imperialista háború eredményeképpen hajtottak végre, azóta már „elavult". Egyes újabb országok (Amerika, Japán) előretörtek. Egyes régebbi országok (például Anglia) lemaradnak. Új életre kel és növekszik, egyre jobban erősödve, a kapitalista Németország, amelyet Versailles-ban eltemettek volt. Felfelé kapaszkodik a burzsoá Olaszország, irigy pillantásokat vetve Franciaországra.

Ádáz harc folyik a felvevő piacokért, a tőkekiviteli piacokért, az e piacokhoz vezető tengeri és szárazföldi utakért, a világ újabb újrafelosztásáért. Élesednek az ellentétek Amerika és Anglia, Japán

és Amerika, Anglia és Franciaország, Olaszország és Franciaország között.

Élesednek az ellentétek a tőkés országokon belül, és ezek az ellentétek olykor a proletariátus nyilt forradalmi fellépéseinek formájában robbannak ki (Anglia, Ausztria).

Élesednek az ellentétek az imperialista világ és a függő országok között, és ezek az ellentétek gyakran nyilt konfliktusok és forradalmi robbanások formájában törnek ki (Kína, Indonézia, Észak-Afrika, Dél-Amerika).

De mindezeknek az ellentéteknek a növekedése a világkapitalizmus válságának növekedését jelenti, a stabilizáció ténye ellenére is egy válságnak a növekedését, amely hasonlíthatatlanul mélyebb, mint a legutóbbi imperialista háború előtti válság. A Szovjetuniónak, a proletárdiktatúra országának fennállása és sikere csak elmélyíti és kiélezi ezt a válságot.

Nem csoda, hogy az imperializmus új háborúra készül, mert ebben látja e válság megoldásának egyetlen útját. A fegyverkezés példátlan növekedése, az a tény, hogy a burzsoá kormányok általában a fasiszta „kormányzási" módszerekre vettek irányt, a kommunisták elleni keresztes hadjárat, a Szovjetunió elleni féktelen rágalomhadjárat, a nyilt intervenció Kínában — mindez ugyanegy jelenségnek, a világ újabb újrafelosztásáért folyó új háború előkészítésének különböző oldala.

Az imperialisták már régen hajbakaptak volna egymással, ha nem volnának kommunista pártok, amelyek elszántan harcolnak az imperialista háborúk ellen, ha nem volna a Szovjetunió, amelynek béke-

politikája súlyos teher az új háború kezdeményezőinek lábán, ha az imperialisták nem félnének attól, hogy meggyengítik egymást, és ezzel megkönnyítik az imperialista front újabb áttörését.

Azt hiszem, ez az utóbbi körülmény, vagyis az, hogy attól félnek, hogy meggyengítik egymást, és ezzel megkönnyítik az imperialista front újabb áttörését, az egyik legfontosabb tényező, amely egyelőre visszatartja őket attól, hogy egymással verekedjenek.

Ebből ered az imperialisták bizonyos köreinek az a „természetes" törekvése, hogy háttérbe szorítsák, átmenetileg elkenjék a saját táborukban fennálló nézeteltéréseket, megteremtsék az imperialisták egységfrontját és hadjáratot indítsanak a Szovjetunió ellen azért, hogy legalább részben, legalább ideiglenesen, a Szovjetunió rovására, megoldják a kapitalizmus egyre jobban mélyülő válságát.

Az a tény, hogy a Szovjetunió elleni imperialista egységfront megalakításában az angol burzsoázia és harci vezérkara, a konzervatív párt vállalta magára a kezdeményezést, nem lehet számunkra meglepetés. Az angol kapitalizmus világéletében a népi forradalmak leggonoszabb fojtogatója volt, maradt és lesz. Kezdve a XVIII. századvégi nagy francia polgári forradalomtól egészen a mostani kínai forradalomig, az angol burzsoázia az emberiség szabadságmozgalmának fojtogatói között mindig a legelső sorokban volt és van ma is. A szovjet emberek sohasem felejtik el azokat az erőszakoskodásokat, rablásokat és katonai betöréseket, amelyeket országunk néhány évvel ezelőtt az angol tőkések jóvoltából elszenvedett.

Mi csodálatos van tehát abban, ha az angol tőke és konzervatív pártja ismét élére áll a proletárforradalom nemzetközi góca, a Szovjetunió elleni háborúnak?

De az angol burzsoázia nem szeret a saját kezével harcolni. Mindig szívesebben viselt háborút a más kezével. És olykor valóban talált is magának olyan bolondokat, akik hajlandók voltak számára kikaparni a tűzből a gesztenyét.

Így volt ez a nagy francia polgári forradalom idején, amikor az angol burzsoáziának sikerült létrehoznia az európai államok szövetségét a forradalmi Franciaország ellen.

Így volt ez a Szovjetunió Októberi Forradalma után, amikor az angol burzsoázia, miután megtámadta a Szovjetuniót, megpróbálta nyélbeütni a „tizennégy állam szövetségét", és amikor az angol burzsoáziát ennek ellenére kiebrudaltuk a Szovjetunió területéről.

Így van ez ma Kínában, ahol az angol burzsoázia egységfrontot próbál létrehozni a kínai forradalom ellen.

Teljesen érthető, hogy a konzervatív párt, amely a Szovjetunió elleni háborúra készül, immár több esztendeje végez előkészületeket ahhoz, hogy a Szovjetunió ellen létrehozza a nagy és kis államok „szentszövetségét".

A konzervatívok eddig, egészen a legutóbbi időkig, többé-kevésbbé burkoltan végezték ezeket az előkészületeket, most azonban, az utóbbi időben, áttértek a „direkt akciókra", nyilt támadásokat intéznek a Szovjetunió ellen és mindenki szemeláttára igyekeznek összehozni a hírhedt „szentszövetséget".

Anglia konzervatív kormányának első nyilt

támadása a pekingi szovjet diplomáciai képviselet megrohanása volt. Ennek a megrohanásnak legalább két célja volt. „Szörnyű" okmányokat akartak felfedezni a Szovjetunió „romboló" munkájáról, hogy általános felháborodást keltsenek a Szovjetunió ellen és előkészítsék a talajt a Szovjetunió elleni egységfront számára. Katonai konfliktust akartak előidézni a Szovjetunió és a pekingi kormány között és háborúba akarták sodorni a Szovjetuniót Kína ellen.

Ez a támadás, mint ismeretes, meghiúsult.

A második nyilt támadás az „Arkosz" londoni megrohanása és a Szovjetunióval való szakítás volt. Ennek a támadásnak az volt a célja, hogy egységfrontot teremtsen a Szovjetunió ellen, hogy megindítsa Európaszerte a Szovjetunió diplomáciai blokádját és kiprovokálja a Szovjetunióval kötött szerződéses kapcsolatok megszakításának egész sorozatát.

Ez a támadás, mint ismeretes, szintén meghiúsult.

A harmadik nyilt támadást Varsóban hajtották végre, Vojkov meggyilkolásának megszervezése útján. Vojkov meggyilkolásának, amelyet a konzervatív párt ügynökei szerveztek, szerzőinek elgondolásai szerint, a szarajevói gyilkosság szerepét kellett volna betöltenie, vagyis katonai konfliktusba kellett volna sodornia a Szovjetuniót Lengyelországgal.

Ez a támadás mintha szintén meghiúsult volna.

Mivel magyarázható az, hogy ezek a támadások mind a mai napig nem jártak azzal az eredménnyel, amelyet a konzervatívok tőlük vártak?

A különböző burzsoá államok ellentétes érdekei-

vel, azzal, hogy ezek közül az államok közül soknak érdeke a Szovjetunióval való gazdasági kapcsolatok fenntartása.

A Szovjetunió békeszerető politikájával, amelyet a Szovjet Kormány szilárdan és tántoríthatatlanul folytat.

Azzal, hogy az Angliától függő államok, akár Csang Co-lin államáról, akár Pilsudski államáról van szó, nem óhajtanak a konzervatívok vak eszközei lenni saját érdekeik rovására.

A tisztelt lordok, úgylátszik, nem akarják megérteni, hogy mindegyik állam, mégha a legjelentéktelenebb is, hajlamos arra, hogy magát valami egységnek tekintse, amely a maga külön életét igyekszik élni, és a konzervatívok szép szemeiért nem óhajtja kockára tenni létét. Az angol konzervatívok elfelejtették számba venni ezeket a körülményeket.

Azt jelenti-e ez, hogy a jövőben már nem lesznek ilyen támadások? Nem, nem ezt jelenti. Ellenkezőleg, ez csak azt jelenti, hogy a támadások újult erővel fognak megismétlődni.

Ezeket a támadásokat nem lehet véletleneknek tekinteni. Természetes folyományai ezek az egész nemzetközi helyzetnek, az angol burzsoázia helyzetének „anyaországában" és gyarmatain, a konzervatív párt mint kormányzó párt helyzetének.

Az egész jelenlegi nemzetközi helyzet, az angol kormány Szovjetunió elleni „műveleteinek" minden egyes ténye, az, hogy pénzügyi blokádot szervez a Szovjetunió ellen, az, hogy titkos tárgyalásokat folytat a hatalmakkal a Szovjetunió elleni politika kérdéseiről, az, hogy pénzeli Ukrajna, Grúzia, Azerbajd-

zsán, Örményország stb. emigráns „kormányait" azért, hogy szervezzenek felkeléseket a Szovjetunió ezekben az országaiban, és az, hogy finanszírozza a terrorista és kém-csoportokat, amelyek hidakat robbantanak, gyárakat gyujtanak fel és terrorizálják a Szovjetunió diplomáciai képviselőit — mindez kétségbevonhatatlanul arról tanuskodik, hogy az angol konzervatív kormány eltökélten és határozottan a Szovjetunió elleni háború megszervezésének útjára lépett. És persze semmiesetre sem tarthatjuk kizártnak, hogy a konzervatívoknak bizonyos körülmények között sikerülhet ilyen vagy olyan katonai blokkot egybekovácsolni a Szovjetunió ellen.

Melyek a mi feladataink?

Feladatunk az, hogy riadót fújjunk Európa minden országában az új háború veszélye miatt, fokozzuk a tőkés országok munkásainak és katonáinak éberségét, és előkészítsük, lankadatlanul előkészítsük a tömegeket arra, hogy a forradalmi harc teljes fegyverzetében fogadják a burzsoá kormányoknak egy új háború megszervezésére irányuló minden néven nevezendő kísérletét.

Feladatunk, hogy kipellengérezzük a munkásmozgalomnak mindazokat a vezetőit, akik az új háború veszélyét „kitalálásnak" „tekintik", akik pacifista hazugsággal altatgatják a munkásokat, akik szemet húnynak arra, hogy a burzsoázia új háborút készít elő, mert azt akarják, hogy a háború meglepetésszerűen érje a munkásokat.

Feladatunk, hogy a Szovjet Kormány a jövőben is szilárdan és tántoríthatatlanul folytassa békepolitikáját, a békés kapcsolatok politikáját, ellen-

ségeink provokációs kirohanásai, a tekintélyünket érő minden szurkálás ellenére.

Az ellenséges táborhoz tartozó provokátorok ingerelnek és ingerelni fognak bennünket azzal az állítással, hogy békepolitikánknak gyengeségünk, hadseregünk gyengesége a magyarázata. Ez olykor kihozza a béketűrésből egyik-másik elvtársunkat, akik hajlamosak arra, hogy felüljenek a provokációknak, és „erélyes" rendszabályokat követelnek. Ez ideggyengeség. Ez a kitartás hiánya. Nem táncolhatunk úgy, nem szabad úgy táncolnunk, ahogy ellenségeink fütyülnek. A magunk útján kell haladnunk, védelmezve a béke ügyét, demonstrálva békeakaratunkat, leleplezve ellenségeink rabló szándékait és megbélyegezve őket mint háborús gyujtogatókat.

Mert csak ez a politika teheti lehetővé számunkra azt, hogy a Szovjetunió dolgozó tömegeit egyetlen harci táborban tömörítsük, ha az ellenség — vagy helyesebben, amikor az ellenség — ránk erőszakolja a háborút.

Ami „gyengeségünket" vagy hadseregünk „gyengeségét" illeti, ellenségeink nem első esetben követnek el hibát e tekintetben. Amikor nyolc évvel ezelőtt az angol burzsoázia intervenciót indított a Szovjetunió ellen, Churchill pedig „tizennégy állam" hadjáratával fenyegetőzött, a burzsoá sajtó akkor is hadseregünk „gyengeségén" lovagolt, de az egész világ tudja, hogy mind az angol intervenciósokat, mind szövetségeseiket győzelmes hadseregünk szégyenszemre kiseperte országunk területéről.

Nem ártana, ha a háborús gyujtogató urak erre emlékeznének.

Feladatunk, hogy fokozzuk országunk védelmi képességét, fellendítsük népgazdaságunkat, javítsuk iparunkat, a hadi- és a békeipart egyaránt, fokozzuk országunk munkásainak, parasztjainak és vörös-katonáinak éberségét, megacélozzuk akaratukat a szocialista haza megvédésére és felszámoljuk azt a lazaságot, amely sajnos még korántsincs felszámolva.

Feladatunk, hogy megszilárdítsuk és megtisztítsuk a gyomtól hátországunkat, nem riadva vissza attól, hogy leszámoljunk a „fenséges" terroristákkal és gyáraink gyujtogatóival, mert országunk védelme lehetetlen szilárd forradalmi hátország nélkül.

Nemrégiben kaptuk meg az angol munkásmozgalom ismert vezetőinek, Lansburynek, Maxton-nak és Brockwaynak tiltakozását azzal kapcsolatban, hogy agyonlövettünk húsz terroristát és gyujtogatót — orosz hercegeket és nemeseket. Én nem tekinthetem az angol munkásmozgalomnak ezeket a vezetőit a Szovjetunió ellenségeinek. De rosszabbak az ellenségnél.

Rosszabbak az ellenségnél, mert a Szovjetunió barátainak nevezik magukat, és ennek ellenére tiltakozásukkal megkönnyítik az orosz földbirtokosoknak és az angol kémeknek, hogy a jövőben is szervezhessenek gyilkosságokat a Szovjetunió képviselői ellen.

Rosszabbak az ellenségnél, mert tiltakozásukkal azt mozdítják elő, hogy a Szovjetunió munkásai fegyvertelenek legyenek esküdt ellenségeikkel szemben.

Rosszabbak az ellenségnél, mert nem akarják megérteni, hogy a húsz „fenséges" agyonlövetése a forradalom szükséges önvédelmi rendszabálya.

Nem hiába mondják: „szabadíts meg uram minket az ilyen barátoktól, ellenségeinkkel majd magunk is elbánunk".

Ami a húsz „fenséges" agyonlövetését illeti, tudják meg a Szovjetunió ellenségei, belső és külső ellenségei egyaránt, hogy a Szovjetunióban él a proletárdiktatúra és keze kemény.

Mit mondjunk ezek után szerencsétlen ellenzékünkről, azokkal az új támadásokkal kapcsolatban, amelyeket az új háború veszélye láttán pártunk ellen intézett? Mit mondjunk arról, hogy ez az ellenzék a háborús veszély láttán helyénvalónak találta, hogy fokozza támadásait a párt ellen? Mi jó lehet abban, hogy az ellenzék — ahelyett, hogy tömörülne a párt köré a külső veszéllyel szemben — helyénvalónak találja, hogy a Szovjetunió helyzetének nehézségeit felhasználja a párt elleni újabb támadásokra? Az ellenzék talán nem kívánja a Szovjetunió győzelmét az imperializmus elleni eljövendő harcokban, a Szovjetunió védelmi képességének fokozását, hátországunk megszilárdítását? Vagy talán ez gyávaság az új nehézségek láttán, megfutamodás, annak a jele, hogy ki akarnak bújni a felelősség alól, s ezt a szándékukat leplezik a baloldali frázisok pufogtatásával? . .

II

KÍNÁRÓL

Most, amikor a kínai forradalom fejlődésének új szakaszába lépett, valamelyest összegezhetjük a megtett út eredményeit és megvizsgálhatjuk azt a kérdést, helyes volt-e a Komintern kínai politikája?

Vannak a leninizmusnak egyes taktikai elvei, amelyeknek számbavétele nélkül nem lehetséges sem a forradalom helyes vezetése, sem a Komintern kínai vonalának ellenőrzése. Ellenzékieink már régen megfeledkeztek ezekről az elvekről. De éppen azért, mert az ellenzék feledékenységben szenved, újra meg újra meg kell emlékezni róluk.

A leninizmus olyan taktikai elveire gondolok, mint:

a) az az elv, hogy amikor a Komintern irányadó útmutatásait kidolgozzuk az egyes országok munkásmozgalma számára, minden egyes országban feltétlenül figyelembe kell venni azt, ami az illető országban nemzetileg sajátos és nemzetileg különleges;

b) az az elv, hogy minden ország kommunista pártjának feltétlenül fel kell használnia a legkisebb lehetőséget is arra, hogy a proletariátusnak tömegeket jelentő szövetségest biztosítson, mégha ideiglenes, ingadozó, nem-tartós és megbízhatatlan is az a szövetséges;

c) az az elv, hogy feltétlenül figyelembe kell venni azt az igazságot, hogy a milliós tömegek politikai neveléséhez a propaganda és agitáció egymagában nem elegendő, hogy ahhoz maguknak a tömegeknek saját politikai tapasztalata is szükséges.

Azt hiszem, hogy a leninizmus e taktikai elveinek figyelembevétele az az elengedhetetlen feltétel, amely nélkül lehetetlen a Kominternnek a kínai forradalomban követett vonalát marxista módon ellenőrizni.

Vizsgáljuk meg a kínai forradalom kérdéseit e taktikai elvek fényében.

Pártunk eszmei fejlődése ellenére pártunkban sajnos még vannak bizonyos fajtájú „vezetők", akik őszintén hiszik, hogy a kínai forradalmat lehet, hogy úgy mondjam, táviratilag, a Komintern bizonyos általánosan elismert általános tételei alapján vezetni, *nem számolva* a kínai gazdasági élet, a kínai politikai rend, a kínai kultúra, a kínai erkölcsök, hagyományok nemzeti sajátosságaival. Ezek a „vezetők" éppen abban különböznek az igazi vezetőktől, hogy mindig van a zsebükben két-három kész formula, amelyek „alkalmasak" minden országra és „kötelezőek" minden körülmények között. Számukra nem létezik az a kérdés, hogy minden országban figyelembe kell venni azt, ami nemzetileg sajátos és nemzetileg különleges. Számukra nem létezik az a kérdés, hogy a Komintern általános tételeit egybe kell kapcsolni minden egyes ország forradalmi mozgalmának nemzeti sajátosságaival, hogy a Komintern általános tételeit alkalmazni kell minden egyes ország nemzeti és állami sajátosságaira.

Ezek a „vezetők" nem értik, hogy most, amikor a kommunista pártok megnőttek és tömegpártokká váltak, a vezetés fő feladata abban áll, hogy minden országban megtalálja, megragadja és a Komintern általános tételeivel észszerűen egybehangolja a mozgalom nemzetileg sajátos vonásait, azért, hogy megkönnyítse és gyakorlatilag megvalósíthatóvá tegye a kommunista mozgalom fő céljait.

Ezért próbálgatják ezek a „vezetők" egy kaptafára húzni a vezetést minden ország számára. Ezért próbálnak gépiesen alkalmazni bizonyos általános formulákat, nem számolva az egyes országok mozgal-

mának konkrét feltételeivel. Ezért vannak örökös konfliktusok az egyes országokban a formulák és a forradalmi mozgalom között — ami e gyászvezetők vezetésének fő eredménye.

A mi ellenzékieink éppen ezeknek a gyászvezetőknek a fajtájához tartoznak.

Az ellenzék hallotta, hogy *Kínában* polgári forradalom megy végbe. Tudja, hogy *Oroszországban* a polgári forradalom a burzsoázia ellen ment végbe. Innen ered a kész formula *Kína* számára: le a burzsoáziával való minden együttműködéssel, éljen a kommunisták azonnali kilépése a Kuomintangból (1926 áprilisa).

De az ellenzék elfeledte, hogy Kína, az 1905-ös Oroszországtól eltérően, félgyarmati ország, amelyet az imperializmus elnyom, hogy a kínai forradalom ennélfogva nem egyszerűen polgári forradalom, hanem imperialistaellenes típusú polgári forradalom, hogy az imperializmus Kínában kezében tartja az ipar, a kereskedelem és a közlekedés fő szálait, hogy az imperializmus járma nemcsak a kínai dolgozó tömegeket nyomja, hanem a kínai burzsoázia bizonyos rétegeit is, hogy a kínai burzsoázia ennélfogva bizonyos feltételek mellett és bizonyos időre támogathatja a kínai forradalmat.

A valóságban, mint ismeretes, így is történt. Ha a kínai forradalom kantoni időszakát nézzük, azt az időszakot, amikor a nemzeti csapatok elérték a Jangcet, a Kuomintang szakadása előtti időszakot, akkor el kell ismernünk, hogy a kínai burzsoázia támogatta a kínai forradalmat, hogy teljesen helyesnek bizonyult a Komintern vonala, amely szerint

bizonyos időre és bizonyos feltételek mellett az együttműködés ezzel a burzsoáziával megengedhető.

Az eredmény — az ellenzék visszavonta régi formuláját és kihirdette az „új" formulát: az együttműködés a kínai burzsoáziával szükséges, a kommunistáknak nem kell kilépniök a Kuomintangból (1927 áprilisa).

Ez volt az ellenzék első büntetése, amely azért sujtotta, mert nem akarja figyelembevenni a kínai forradalom nemzeti sajátosságait.

Az ellenzék hallotta, hogy a pekingi kormány Kína vámügyi autonómiája kérdésében marakodik az imperialista államok képviselőivel. Az ellenzék tudja, hogy vámautonómiára elsősorban a kínai kapitalistáknak van szükségük. Innen a kész formula: a kínai forradalom azért nemzeti és azért imperializmusellenes forradalom, mert fő célja Kína vámügyi önállóságának kivívása.

De az ellenzék elfelejtette, hogy az imperializmus ereje Kínában nem elsősorban Kína vámkorlátozásaiban van, hanem abban, hogy gyárak, bányák, vasutak, gőzhajók, bankok, kereskedelmi vállalatok vannak ott a tulajdonában, amelyek kiszívják a sokmilliós Kína munkásainak és parasztjainak vérét.

Az ellenzék elfelejtette, hogy a kínai népnek az imperializmus ellen folytatott forradalmi harca elsősorban és főkép azzal magyarázható, hogy Kínában az imperializmus az az erő, amely támogatja és felbátorítja a kínai nép közvetlen kizsákmányolóit — a feudális földbirtokosokat, a militaristákat, a kapitalistákat, a bürokratákat stb. —, hogy a kínai munkások és parasztok nem tudják legyűrni e kizsákmá-

nyolóikat, ha ugyanakkor nem folytatnak forradalmi harcot az imperializmus ellen is.

Az ellenzék elfelejti, hogy éppen ez a körülmény az egyik legfontosabb tényező, amely lehetővé teszi a kínai polgári forradalom átnövését szocialista forradalomba.

Az ellenzék elfelejti, hogy aki a kínai imperializmusellenes forradalmat a vámautonómiáért folyó forradalomnak minősíti, az tagadja annak lehetőségét, hogy a kínai polgári forradalom szocialista forradalomba nőjön át, mert a kínai forradalmat a kínai burzsoázia vezetésére bízza.

És csakugyan, a tények a továbbiakban megmutatták, hogy a vámautonómia lényegében a kínai burzsoázia platformja, mert most még olyan megrögzött reakciósok is, mint Csang Co-lin és Csang Kai-sek, a nem-egyenjogú szerződések felbontása és a kínai vámautonómia megteremtése mellett foglalnak állást.

Innen ered az ellenzék kettőssége, innen erednek az ellenzék próbálkozásai, hogy kitérjen a vámautonómiára vonatkozó saját formulája elől, hogy suttyomban lemondjon róla és csatlakozzék a Kominternállásponthoz, amely szerint a kínai polgári forradalom átnövése szocialista forradalomba lehetséges.

Ez volt az ellenzék második büntetése, amely azért sujtotta, mert nem hajlandó komolyan tanulmányozni a kínai forradalom nemzeti sajátosságait.

Az ellenzék hallotta, hogy a kínai faluba behatolt a kereskedő burzsoázia, amely bérbe adja a földet a vagyontalan parasztoknak. Az ellenzék tudja,

hogy a kereskedő nem feudális földbirtokos. Innen a kész formula: a feudalizmus csökevényeinek és következésképpen a parasztság harcának, melyet a feudalizmus csökevényei ellen folytat, nincs komoly jelentősége a kínai forradalomban, Kínában tehát most nem az agrárforradalom a legfőbb, hanem Kína függése az imperializmus országaitól az állami vámügyekben.

De az ellenzék nem látja, hogy a kínai gazdasági élet sajátszerűsége nem abban van, hogy a kereskedelmi tőke behatol a faluba, hanem abban, hogy a feudális csökevények *uralma* párosul a kereskedelmi tőkének a kínai faluban való működésével, s ugyanakkor *megmaradnak* a parasztság kizsákmányolásának és elnyomásának középkori, feudális módszerei.

Az ellenzék nem érti, hogy az egész mostani kínai katonai-bürokratikus gépezet, amely a kínai parasztságot embertelenül fosztogatja és elnyomja, lényegében a feudális csökevények és a feudális kizsákmányolási módszerek *uralmának* és a kereskedelmi tőke falusi működésének ezen a párosulásán nyugvó politikai felépítmény.

És csakugyan, a tények a továbbiakban megmutatták, hogy Kínában nagyszabású agrárforradalom bontakozott ki, amely elsősorban és főként a kis és nagy kínai feudálisok ellen irányul.

A tények megmutatták, hogy ez a forradalom felölelte a parasztok tízmillióit, és kiterjedhet egész Kínára.

A tények megmutatták, hogy feudálisok, valóságos és élő feudálisok, nemcsak vannak Kínában, ha-

nem számos tartományban a kezükben is tartják a hatalmat, alárendelik akaratuknak a hadsereg tisztikarát, alárendelik befolyásuknak a Kuomintang vezetését és csapást csapás után mérnek a kínai forradalomra.

Aki ezek után tagadná a feudális csökevények meglétét és a kizsákmányolás feudális rendszerét, mint az elnyomás fő formáját a kínai faluban, aki ezek után nem ismerné el az agrárforradalmat, mint a kínai forradalmi mozgalom jelenlegi fő tényét — az nyilvánvaló tények ellen hadakoznék.

Ezért áll el az ellenzék a feudális csökevények és az agrárforradalom kérdésében hangoztatott régi formulájától. Ezért tesz az ellenzék kísérleteket arra, hogy suttyomban elhagyja régi formuláját és hallgatólagosan elismerje a Komintern álláspontjának helyességét.

Ez az ellenzék harmadik büntetése azért, mert nem hajlandó számolni a kínai gazdasági élet nemzeti sajátosságaival.

És így tovább és így tovább.

Meghasonlás a formulák és a valóság között — ez az ellenzéki gyászvezetők osztályrésze.

Ez a meghasonlás pedig közvetlen eredménye annak, hogy az ellenzék szakított a leninizmus ismert taktikai elvével, amely szerint minden egyes ország forradalmi mozgalmában kötelességünk figyelembe venni azt, ami abban nemzetileg sajátos és nemzetileg különleges.

Lenin ezt az elvet a következőképpen fogalmazza meg:

„A fődolog most az, hogy minden egyes ország kommunistái egészen tudatosan megértsék az opportunizmus és a «baloldali» doktrinérség elleni harc alapvető elvi feladatait, valamint mindazokat a *konkrét sajátosságokat*, amelyeket ez a harc az egyes országokban a gazdasági élet, a politika, a kultúra, a nemzetiségi összetétel (Írország stb.), a gyarmatok, a vallási megoszlás stb. stb. sajátos vonásainak megfelelően felmutat, és amelyeket ennek a harcnak elkerülhetetlenül fel is kell mutatnia. Mindenütt érezhető, terjed és növekszik az elégedetlenség a II. Internacionáléval, opportunizmusa miatt is, meg amiatt is, hogy nem tud vagy nem képes igazán centralizált, igazán vezető központot teremteni, amely alkalmas a forradalmi proletariátus nemzetközi taktikájának irányítására, ennek a proletariátusnak az egész világot felölelő szovjet köztársaságért folytatott harcában. Világosan meg kell érteni, hogy *az ilyen vezető központot semmiesetre sem lehet felépíteni a harc taktikai szabályainak sablonizálása, gépies egyenlősítése, egy kaptafára húzása alapján**. Mindaddig, amíg a népek és az országok között nemzeti és állami különbségek vannak — márpedig ezek a különbségek még a proletariátus diktatúrájának világméretekben történő megvalósulása után is sokáig, nagyon sokáig meg fognak maradni —, a világ kommunista munkásmozgalmának nemzetközi taktikai egysége nem a különféleség kiküszöbölését, nem a nemzeti különbségek megszüntetését (ez a mai helyzetben dőre álom), hanem a kommunizmus *alap*elveinek (a Szovjethatalomnak és a proletariátus diktatúrájának) olyan érvényesítését követeli, amely ezeket az elveket a *részletekben helyesen módosítja*, azokat a nemzeti és a nemzeti-állami különbségekhez hozzáalakítja, hozzáalkalmazza. *Kutatni, tanulmányozni, megkeresni, kitalálni, felismerni azt, ami nemzetileg sajátos, nemzetileg különleges minden egyes országnak azokban a konkrét módszereiben, amelyek az egységes nemzetközi feladat megoldásához — a munkásmozgalmon belüli opportunizmus és bal-*

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

oldali doktrinérség legyőzéséhez, a burzsoázia megdöntéséhez, a Szovjet Köztársaság és a proletárdiktatúra megteremtéséhez vezetnek:* ez a jelen történelmi pillanatban a fő feladat valamennyi előrehaladott (és nemcsak az előrehaladott) országban" („«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége". XXV. köt. 227—228. old.[68a]).

A Komintern vonala megfelel e lenini taktikai elv kötelező számbavételének.

Az ellenzék vonala, ellenkezőleg, szakít ezzel a taktikai elvvel.

És mert szakított vele, ezért érte az ellenzéket egyik kudarc a másik után a kínai forradalom jellegének és távlatainak kérdésében.

* * *

Rátérünk a leninizmus második taktikai elvére.

A kínai forradalom jellegéből és távlataiból következik az a kérdés, hogy ki legyen a proletariátus szövetségese a forradalom győzelméért folytatott harcában.

A proletariátus szövetségeseinek kérdése a kínai forradalom egyik legfőbb kérdése. A kínai proletariátussal hatalmas ellenfelek állanak szemben: a kis és nagy feudális földbirtokosok, a régi és új militaristák katonai-bürokratikus gépezete, az ellenforradalmi nemzeti burzsoázia, a keleti és nyugati imperialisták, akik kezükbe ragadták Kína gazdasági életének fő szálait, és a kínai nép kizsákmányolására való jogukat csapatokkal és hajóhaddal támasztják alá.

A proletariátusnak ahhoz, hogy szétzúzza ezeket a hatalmas ellenfeleket, minden egyében kívül

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

arra van szüksége, hogy rugalmas és alaposan átgondolt politikája legyen, hogy fel tudjon használni minden rést az ellenfél táborában, hogy tudjon szövetségeseket szerezni magának, mégha ezek a szövetségesek ingadozó, nem-tartós szövetségesek is, de megfelelnek annak a feltételnek, hogy *tömegeket* jelentő szövetségesek, hogy *nem korlátozzák* a proletariátus pártjának forradalmi propagandáját és agitációját, *nem korlátozzák* ennek a pártnak a munkásosztály és a dolgozó tömegek megszervezésére irányuló munkáját.

Ez a politika a leninizmus második taktikai elvének fő követelménye. Ilyen politika nélkül a proletariátus győzelme lehetetlen.

Az ellenzék nem tartja helyesnek, nem tartja lenininek ezt a politikát. De ez csak arról tanuskodik, hogy teljesen szakított a leninizmussal, hogy olyan messze van a leninizmustól, mint az ég a földtől.

Voltak-e a kínai proletariátusnak a közelmultban ilyen szövetségesei?

Igen, voltak.

A forradalom első szakaszában, amikor a forradalom az általános nemzeti *egyesült* front forradalma volt (kantoni időszak) — a parasztság, a városi szegénység, a kispolgári értelmiség és a nemzeti burzsoázia volt a proletariátus szövetségese.

A kínai forradalmi mozgalom egyik sajátossága abban áll, hogy ezeknek az osztályoknak a képviselői együtt dolgoztak a kommunistákkal *egy* polgári-forradalmi szervezeten — a Kuomintangon — belül.

Ezek a szövetségesek nem voltak és nem lehettek egyformán megbízhatók. Egyesek többé-kevésbbé

megbízható szövetségesek voltak (a parasztság, a városi szegénység), mások — kevésbbé megbízhatók és ingadozók (kispolgári értelmiség), a harmadik szövetséges pedig egyáltalán nem volt megbízható (a nemzeti burzsoázia).

A Kuomintang akkoriban vitathatatlanul többékevésbbé tömegszervezet volt. A kommunisták politikája a Kuomintangon belül arra irányult, hogy elszigetelje a nemzeti burzsoázia képviselőit (a jobboldaliakat), felhasználva őket a forradalom érdekében, balra taszítsa a kispolgári értelmiséget (a baloldaliakat), s a proletariátus köré tömörítse a parasztságot és a városi szegénységet.

Mondhatjuk-e, hogy akkor Kanton volt a kínai forradalmi mozgalom központja? Feltétlenül. Ezt most csak az tagadhatja, akinek elment az esze.

Milyen eredményeket értek el a kommunisták ez alatt az időszak alatt? A forradalom területe kibővült, mert a kantoni csapatok elérték a Jangcet; lehetővé vált a proletariátus nyilt szervezése (szakszervezetek, sztrájkbizottságok); a kommunista szervezetek párttá alakultak; megteremtették a parasztszervezetek első sejtjeit (parasztszövetségek); a kommunisták behatoltak a hadseregbe.

Eszerint a Komintern vezetése ebben az időszakban teljesen helyes volt.

A forradalom második szakaszán, amikor Csang Kai-sek és a nemzeti burzsoázia átpártolt az ellenforradalom táborába, a forradalmi mozgalom központja pedig Kantonból Vuhanba helyeződött át, a proletariátus szövetségese a parasztság, a városi szegénység és a kispolgári értelmiség volt.

Mi a magyarázata annak, hogy a nemzeti burzsoázia átment az ellenforradalom táborába? Az a magyarázata, hogy, először, a nemzeti burzsoázia megrémült a munkások forradalmi mozgalmának lendületétől, és, másodszor, hogy Sanghájban az imperialisták nyomást gyakoroltak a nemzeti burzsoáziára.

A forradalom tehát elveszítette a nemzeti burzsoáziát. Ez részleges veszteség volt a forradalom szempontjából. De másrészt a forradalom most fejlődésének magasabb szakaszába, az agrárforradalom szakaszába lépett, miután közelebb vonta magához a parasztság széles tömegeit. Ez nyereség volt a forradalom szempontjából.

Tömegszervezet volt-e akkor, a forradalom második szakaszán a Kuomintang? Feltétlenül az volt. Vitathatatlanul nagyobb tömegszervezet volt, mint a kantoni időszak Kuomintangja.

Mondhatjuk-e, hogy akkor Vuhan volt a forradalmi mozgalom központja? Feltétlenül. Ezt most csak a vakok tagadhatják. Ellenkező esetben Vuhan területe (Hupej és Hunan) nem lett volna akkor a kommunista párt által vezetett agrárforradalom legnagyobb arányú kifejlődésének bázisa.

A kommunistáknak a Kuomintanggal kapcsolatos politikája akkor arra irányult, hogy a Kuomintangot balra tereljék, s a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának magvává változtassák.

Volt-e akkor lehetőség erre az átváltozásra? Igen, volt. Legalábbis nem volt alap arra, hogy ezt a lehetőséget kizártnak tekintsük. Mi akkor nyiltan megmondottuk, hogy ahhoz, hogy a vuhani Kuomin-

tang a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának magvává váljék, legalább két feltétel szükséges: a Kuomintang radikális demokratizálása, és az, hogy a Kuomintang közvetlenül támogassa az agrárforradalmat. Ostobaság lett volna a kommunisták részéről, ha ennek az átváltoztatásnak a megkísérléséről lemondtak volna.

Milyen eredményeket értek el a kommunisták ez alatt az időszak alatt?

A kommunista párt ez alatt az időszak alatt 5—6 000 főnyi kicsiny pártból 50—60 000 tagot számláló nagy tömegpárttá vált

A munkások szakszervezetei hatalmas, egész Kínát átfogó egyesüléssé váltak, amelynek körülbelül 3 millió tagja van.

A kezdeti parasztszervezetek óriási szövetségekké nőttek, amelyek tízmilliókat fognak át. A parasztság agrármozgalma hatalmas méreteket öltött, központi helyet foglalt el a kínai forradalmi mozgalomban. A kommunista párt kivívta magának a forradalom nyílt szervezésének lehetőségét. A kommunista párt az agrárforradalom vezetőjévé válik. A proletariátus hegemóniája óhajból ténnyé kezd válni.

Igaz, a kínai kommunista párt nem tudta kihasználni ennek az időszaknak minden lehetőségét. Igaz, a kínai kommunista párt Központi Bizottsága ez alatt az időszak alatt több igen súlyos hibát követett el. De nevetséges volna azt gondolni, hogy a kínai kommunista párt igazi bolsevik párttá válhat, úgyszólván együttében, a Komintern direktívái alapján. Csak vissza kell emlékeznünk számos szakadást, kiválást, hűtlenséget, árulást stb. átélt pártunk

történetére, hogy megértsük: igazi bolsevik pártok nem egy csapásra születnek.

Kiderül tehát, hogy a Komintern vezetése ez alatt az időszak alatt is tökéletesen helyes volt.

Vannak-e most szövetségesei a kínai proletariátusnak?

Igen, vannak.

Ezek a szövetségesek a parasztság és a városi szegénység.

A jelenlegi időszakot az jellemzi, hogy a Kuomintang vuhani vezetősége átpártol az ellenforradalom táborába, hogy a kispolgári értelmiség elpártol a forradalomtól.

Ennek az elpártolásnak, először, az a magyarázata, hogy a kispolgári értelmiség retteg a növekvő agrárforradalomtól és a feudálisoknak a vuhani vezetőségre gyakorolt nyomásától, másodszor az, hogy az imperialisták, akik Tiencsin térségében támadnak, az északra való átengedés fejében azt követelték a Kuomintangtól, hogy szakítson a kommunistákkal.

Az ellenzék kételkedik abban, hogy Kínában vannak feudális csökevények. De most világos mindenki előtt, hogy Kínában a feudális csökevények nemcsak léteznek, hanem még erősebbnek is bizonyultak, mint a forradalom mostani előretörése. És éppen azért, mert az imperialisták és a feudálisok Kínában egyelőre erősebbeknek bizonyultak, a forradalom ideiglenes vereséget szenvedett.

A forradalom ezúttal elveszítette a kispolgári értelmiséget.

Éppen ez az ismérve a forradalom ideiglenes vereségének.

De másrészt a forradalom szorosabban tömörítette a proletariátus köré a parasztság és a városi szegénység széles tömegeit, s ezzel megteremtette a talajt a proletariátus hegemóniája számára.

Ez nyereség a forradalom szempontjából.

Az ellenzék a forradalom ideiglenes vereségét a Komintern politikájával magyarázza. De így csak azok beszélhetnek, akik szakítottak a marxizmussal. Csak akik a marxizmussal szakítottak, követelhetik azt, hogy a helyes politika mindig és okvetlenül az ellenfél *közvetlen* legyőzésére vezessen.

Helyes volt-e a bolsevikok politikája az 1905-ös forradalomban? Igen, helyes volt. Miért szenvedett akkor az 1905-ös forradalom vereséget, annak ellenére, hogy voltak Szovjetek, annak ellenére, hogy a bolsevikok politikája helyes volt? Azért, mert a feudális csökevények és az önkényuralom akkor erősebbnek bizonyultak a munkások forradalmi mozgalmánál.

Helyes volt-e a bolsevikok politikája 1917 júliusában? Igen, helyes volt. Miért szenvedtek akkor a bolsevikok vereséget, megintcsak a Szovjetek fennállása ellenére, amelyek akkor elárulták a bolsevikokat, s a bolsevikok helyes politikája ellenére? Azért, mert az orosz imperializmus akkor erősebbnek bizonyult a munkások forradalmi mozgalmánál.

A helyes politika korántsem vezethet mindig és okvetlenül az ellenfél közvetlen legyőzésére. Az ellenfél közvetlen legyőzését nem csak a helyes

politika határozza meg, hanem azonkívül — elsősorban és főképpen — az osztályerőviszonyok, a forradalom erőinek kétségtelen túlsúlya, a bomlás az ellenfél táborában, a kedvező nemzetközi helyzet.

Csakis e feltételek mellett vezethet közvetlen győzelemre a proletariátus helyes politikája.

De van egy elengedhetetlen követelmény, amelyet a helyes politikának mindig és minden körülmények között ki kell elégítenie. Ez a követelmény abban áll, hogy a párt politikája fokozza a proletariátus harcképességét, megsokszorozza a proletariátusnak a dolgozó tömegekhez fűződő kapcsolatait, emelje a proletariátus tekintélyét a tömegek előtt, a proletariátust a forradalom hegemónjává változtassa.

Állíthatjuk-e azt, hogy az elmult időszakban a kínai forradalom közvetlen győzelme számára megvoltak a maximálisan kedvező feltételek? Világos, hogy ezt nem állíthatjuk.

Állíthatjuk-e azt, hogy a kínai kommunisták politikája nem fokozta a proletariátus harcképességét, nem sokszorozta meg a proletariátusnak a széles tömegekhez fűződő kapcsolatait és nem emelte a proletariátus tekintélyét e tömegek előtt? Világos, hogy nem állíthatjuk.

Csak vakok nem láthatják, hogy a kínai proletariátusnak ez alatt az idő alatt sikerült elszakítani a parasztság nagy tömegeit mind a nemzeti burzsoáziától, mind a kispolgári értelmiségtől, és saját zászlaja köré tömöríteni őket.

A forradalom első szakaszán a kommunista párt Kantonban átmenetileg blokkra lépett a nem-

zeti burzsoáziával, hogy kiszélesítse a forradalom területét, hogy tömegpárttá alakuljon, hogy lehetőséget teremtsen magának a proletariátus nyilt szervezésére, s hogy utat törjön magának a parasztsághoz.

A forradalom második szakaszán a kommunista párt átmenetileg blokkra lépett a vuhani Kuomintang kispolgári értelmiségével, hogy gyarapítsa erőit, hogy kiszélesítse a proletariátus szervezetét, hogy elszakítsa a kuomintangista vezetőségtől a parasztság nagy tömegeit, s hogy megteremtse a feltételeket a proletariátus hegemóniája számára.

A nemzeti burzsoázia átment az ellenforradalom táborába, s fokozatosan elveszítette a széles néptömegekhez fűződő kapcsolatait.

A nemzeti burzsoázia után kullogott a vuhani Kuomintang kispolgári értelmisége, amely megrettent az agrárforradalomtól és végleg lejáratta magát a parasztság milliós tömegei szemében.

De másrészt szorosabban tömörültek a proletariátus köré a parasztság milliós tömegei, látván, hogy egyetlen megbízható vezérük és vezetőjük a proletariátus.

Vajjon nem világos-e, hogy csak helyes politika vezethetett ilyen eredményekre?

Vajjon nem világos-e, hogy csak ilyen politika fokozhatta a proletariátus harcképességét?

Az ellenzéki gyászvezetőkön kívül ki tagadhatja e politika helyességét és forradalmi mivoltát?

Az ellenzék azt állítja, hogy a vuhani Kuomintang-vezetőségnek az ellenforradalom felé tett fordulata arról tanuskodik, hogy a forradalom második szaka-

szán helytelen volt a vuhani Kuomintanggal való blokk politikája.

De így csak azok beszélhetnek, akik elfelejtették a bolsevizmus történetét, és akikből a leninizmus minden maradványa is kiveszett.

Helyes volt-e a baloldali eszerekkel való forradalmi blokk bolsevik politikája Októberben és Október után, egészen 1918 tavaszáig? Azt hiszem, még senki sem tagadta e blokk helyességét. Mi lett a vége ennek a blokknak? A baloldali eszerek felkelése a Szovjethatalom ellen. Lehet-e *ezen az alapon* azt állítani, hogy az eszerekkel való blokk politikája helytelen volt? Világos, hogy nem lehet.

Helyes volt-e a vuhani Kuomintanggal való forradalmi blokk politikája a kínai forradalom második szakaszán? Azt hiszem, még senki sem tagadta, hogy ez a blokk a forradalom második szakaszán helyes volt. Maga az ellenzék állította akkor (1927 áprilisában), hogy ez a blokk helyes. Hogyan lehet most, miután a vuhani Kuomintang-vezetőség elpártolt a forradalomtól, ennek az elpártolásnak az alapján azt állítani, hogy a vuhani Kuomintanggal való forradalmi blokk helytelen volt?

Vajjon nem világos-e, hogy csak jellemtelen emberek hozakodhatnak elő ilyen „érvekkel"?

Vajjon állította valaki azt, hogy a vuhani Kuomintanggal való blokk örökéletű és véget nem érő blokk? Hát vannak a világon örökéletű és véget nem érő blokkok? Vajjon nem világos, hogy az ellenzék semmit, az égvilágon semmit sem értett meg a leninizmus második taktikai elvéből, amely a proletariátusnak nem-proletár osztályokkal és

csoportokkal való forradalmi blokkjára vonatkozik?

Lenin a következőképpen fogalmazza meg ezt a taktikai elvet:

„A hatalmasabb ellenfelet csak a legnagyobb erőfeszítéssel és csak úgy lehet legyőzni, ha *feltétlenül*, a legalaposabban, a leggondosabban, a legóvatosabban, a legügyesebben kihasználunk egyrészt minden, még egészen kis «rést» is ellenségeink soraiban, minden érdekellentétet a különböző országok burzsoáziája között, az egyes országokban pedig a burzsoázia különböző csoportjai és válfajai között — *másrészt minden, akár szikrányi lehetőséget is arra, hogy tömegeket jelentő szövetségeshez jussunk, még ha csak ideiglenes, ingadozó, bizonytalan, megbízhatatlan és feltételes is ez a szövetséges. Aki ezt nem értette meg, az mákszemnyit sem értett meg a marxizmusból és általában a tudományos, a modern szocializmusból**. Aki nem bizonyította be *gyakorlatilag*, elég hosszú időn át és elég változatos politikai helyzetekben, hogy ezt az igazságot tettre tudja váltani, az még nem tanulta meg, hogyan kell segíteni a forradalmi osztályt abban a harcban, amelyet ez az osztály az egész dolgozó emberiségnek a kizsákmányolóktól való megszabadításáért folytat. És a mondottak egyformán vonatkoznak a politikai hatalomnak a proletariátus által való meghódítását megelőző és az azt követő időszakra" („«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége". XXV. köt. 210—211. old.[68b]).

Vajjon nem világos, hogy az ellenzék vonala szakít a leninizmus e taktikai elvével?

Vajjon nem világos, hogy a Komintern vonala, ellenkezőleg, megfelel e taktikai elv kötelező számbavételének.

* * *

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Rátérünk a leninizmus harmadik taktikai elvére.

Ez a taktikai elv a jelszavak megváltoztatásának, e megváltoztatás rendjének és módjainak kérdésére vonatkozik. Arra a kérdésre vonatkozik, miképpen lehet elérni azt, hogy a pártnak adott jelszavak a tömegeknek szóló jelszavakká váljanak, hogyan és milyen módon vezessük rá a tömegeket a forradalmi álláspontokra, hogy a tömegek maguk, saját politikai tapasztalatuk alapján győződjenek meg a párt jelszavainak helyességéről.

Csupán propagandával és agitációval azonban nem lehet meggyőzni a tömegeket. Ehhez maguknak a tömegeknek saját politikai tapasztalata szükséges. Ehhez az szükséges, hogy a széles tömegek maguk, a saját bőrükön érezzék mondjuk valamely adott rend megdöntésének elkerülhetetlenségét, új politikai és társadalmi rend megteremtésének elkerülhetetlenségét.

Jó, ha az élcsapat, a párt már meggyőződött, mondjuk 1917 áprilisában, a Miljukov—Kerenszkij-féle Ideiglenes Kormány megdöntésének elkerülhetetlenségéről. De ez még nem elegendő ahhoz, hogy hozzáfogjunk e kormány megdöntéséhez, hogy kiadjuk az Ideiglenes Kormány megdöntésének és a Szovjethatalom megteremtésének jelszavát, mint *a nap jelszavát*. Ahhoz, hogy a „minden hatalmat a Szovjeteknek" formulát a legközelebbi időszak *távlatából a nap jelszavává*, a közvetlen cselekvés jelszavává változtassuk, ahhoz még egy döntő körülmény szükséges, mégpedig az, hogy maguk a tömegek meggyőződjenek e jelszó helyességéről, és ilyen

vagy olyan támogatást nyujtsanak a pártnak e jelszó megvalósításában.

Szigorúan meg kell különböztetni azt a formulát, amely a közeljövő *távlata*, attól a formulától, amely a *nap jelszava*. Éppen ezzel vallott kudarcot a pétervári bolsevikok Bagdatyev vezette csoportja 1917 áprilisában, amikor *idő előtt* kiadta a „le az Ideiglenes Kormánnyal, minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszót. Lenin akkor veszélyes kalandorkodásnak minősítette és nyilvánosan megbélyegezte a Bagdatyev-csoport e kísérletét[69].

Miért?

Azért, mert a dolgozók széles tömegei a hátországban és a fronton nem voltak még készek e jelszó elfogadására. Azért, mert ez a csoport összetévesztette a „minden hatalmat a Szovjeteknek" távlati formuláját a „minden hatalmat a Szovjeteknek" mint napi jelszónak formulájával. Azért, mert *előreszaladt*, és annak a veszélynek tette ki a pártot, hogy teljesen elszigetelődik a széles tömegektől, a Szovjetektől, amelyek akkor még hittek az Ideiglenes Kormány forradalmiságában.

Ki kellett-e adniok a kínai kommunistáknak, mondjuk félesztendővel ezelőtt, a „le a vuhani Kuomintang-vezetőséggel" jelszót? Nem, nem kellett kiadniok.

Nem kellett kiadniok, mert ez veszedelmes *előreszaladás* lett volna, megnehezítette volna a kommunistáknak, hogy hozzáférjenek a dolgozók széles tömegeihez, amelyek még hittek a Kuomintang-vezetőségben, elszigetelte volna a kommunista pártot a széles paraszti tömegektől.

Nem kellett kiadniok, mert a vuhani Kuomintang-vezetőség, a Kuomintang vuhani Központi Bizottsága, mint polgári-forradalmi kormány, még nem merítette ki minden lehetőségét, még nem vallott szégyent és még nem járatta le magát a dolgozók széles tömegeinek szemében az agrárforradalom ellen, a munkásosztály ellen folytatott harcaival, azzal a fordulattal, amelyet az ellenforradalom felé tett.

Mi mindig hangoztattuk, hogy nem lehet irányt venni a vuhani Kuomintang-vezetőség lejáratására és leváltására addig, amíg mint polgári-forradalmi kormány nem merítette ki minden lehetőségét, meg kell várni, amíg kimeríti lehetőségeit, hogy azután gyakorlatilag napirendre tűzzük leváltásának kérdését.

Ki kell-e most adniok a kínai kommunistáknak a „le a vuhani Kuomintang-vezetőséggel" jelszót? Igen, ki kell, okvetlenül ki kell adniok.

Most, amikor a Kuomintang-vezetőség már lejáratta magát a forradalom elleni harcával, miután ellenségesen szembehelyezkedett a széles munkás- és paraszti tömegekkel, ez a jelszó hatalmas visszhangra fog találni a néptömegek körében.

Most minden munkás és minden paraszt meg fogja érteni, hogy a kommunisták helyesen jártak el, amikor kiléptek a vuhani kormányból és a Kuomintang vuhani Központi Bizottságából és kiadták a „le a vuhani Kuomintang-vezetőséggel" jelszót.

Mert most a paraszt- és munkástömegek ez előtt a választás előtt állanak: *vagy* a Kuomintang mostani vezetőségét választják és akkor — ez annyi, mint lemondás e tömegek égető szükségleteinek kielégítésé-

ről, lemondás az agrárforradalomról; *vagy* az agrárforradalmat és a munkásosztály helyzetének gyökeres megjavítását választják és akkor — a vuhani Kuomintang-vezetőség leváltása a tömegek napi jelszavává válik.

Ezek a követelményei a leninizmus harmadik taktikai elvének, amely a jelszavak megváltoztatásának kérdésére és arra a kérdésre vonatkozik, hogy milyen úton és módon kell rávezetni a széles tömegeket új forradalmi álláspontokra, hogy politikánkkal, akcióinkkal, az egyes jelszavak *idejében* való felváltásával segítsünk a dolgozók széles tömegeinek saját tapasztalatuk alapján felismerni a párt vonalának helyességét.

Lenin a következőképpen fogalmazza meg ezt a taktikai elvet:

„Csupán az élcsapattal győzni nem lehet. Csupán az élcsapatot a döntő harcba vetni, amikor még az egész osztály, amikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalábbis jóindulatú semlegességet tanusítanak irányában és teljesen képtelenek az ellenség támogatására: nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. *Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ahhoz ezeknek a tömegeknek saját politikai tapasztalata szükséges**. Ez minden nagy forradalom legfőbb törvénye, amelyet most nemcsak Oroszország, hanem Németország is meglepő erővel és szemléletességgel bizonyít. Nemcsak Oroszország műveletlen, jórészt írástudatlan tömegeinek, hanem Németország nagyműveltt-

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

ségű, százszázalékosan írástudó tömegeinek is azt, hogy a II. Internacionále lovagjaiból álló kormány mennyire erőtlen, mennyire jellemtelen, mennyire gyámoltalan, mennyire lakájkodik a burzsoázia előtt, mennyire galád, azt, hogy a szélsőséges reakciósok diktatúrája (Oroszországban Kornyilov, Németországban Kapp és Társai) mint a proletárdiktatúra egyetlen alternatívája mennyire elkerülhetetlen, a saját bőrükön kellett tapasztalniok ahhoz, hogy határozottan a kommunizmus felé forduljanak. A nemzetközi munkásmozgalom öntudatos élcsapatainak, azaz a kommunista pártoknak, csoportoknak és irányzatoknak legközelebbi feladata az, hogy a széles (most a legtöbb esetben még szunnyadó, közömbös, a szokásokhoz megrögzötten ragaszkodó, még fel nem ébredt) tömegeket *el* tudják *vezetni* új helyükre, vagy helyesebben az, hogy *ne csak* a pártjukat tudják vezetni, hanem ezeket a tömegeket is, az új hadállás felé való közeledésük, átmenetük idején" („«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége". XXV. köt. 228. old.[69a]).

Az ellenzéknek az a fő hibája, hogy nem tudja felfogni a leninizmus e taktikai elvének értelmét és jelentőségét, nem ismeri el és rendszeresen megszegi azt.

Az ellenzék (a trockisták) megszegte ezt a taktikai elvet 1917 elején, amikor megpróbálta „átugrani" a még le nem zárult agrármozgalmat (lásd Lenin).

Az ellenzék (Trockij—Zinovjev) megszegte azt, amikor megpróbálta „átugorni" a szakszervezetek reakciósságát, amikor nem ismerte el célszerűnek azt, hogy a kommunisták a reakciós szakszervezetekben dolgozzanak és tagadta az ilyen szakszervezetekkel való ideiglenes blokkok szükségességét.

Az ellenzék (Trockij—Zinovjev—Radek) megszegte azt, amikor megpróbálta „átugrani" a kínai

forradalmi mozgalom nemzeti sajátosságait (Kuomintang), a kínai néptömegek elmaradottságát, amikor 1926 áprilisában azt követelte, hogy a kommunisták azonnal lépjenek ki a Kuomintangból, és amikor 1927 áprilisában a fejlődés még befejezetlen, le nem zárult kuomintangi szakaszának viszonyai között kiadta a Szovjetek azonnali megszervezésének jelszavát.

Az ellenzék azt hiszi, hogy ha megértette, felismerte a Kuomintang-vezetőség felemásságát, ingadozását, megbízhatatlanságát, ha felismerte a Kuomintanggal való blokk ideiglenes és feltételes jellegét (amit pedig minden képzett politikai funkcionárius könnyen felismer) — akkor ez teljesen elegendő ahhoz, hogy „erélyes akciókat" indítson a Kuomintang ellen, a Kuomintang hatalma ellen, teljesen elegendő ahhoz, hogy a tömegek, a munkások és a parasztok széles tömegei „nyomban" támogassanak „minket" és támogassák a „mi" „erélyes akcióinkat".

Az ellenzék elfelejti, hogy a „mi" megértésünk itt korántsem elegendő ahhoz, hogy a kínai kommunisták magukkal vonhassák a tömegeket. Az ellenzék elfelejti, hogy ehhez még a tömegeknek is saját tapasztalatuk alapján fel kell ismerniök a Kuomintang-vezetőség megbízhatatlanságát, reakciós és ellenforradalmi voltát.

Az ellenzék elfelejti, hogy a forradalmat nemcsak az élenjáró csoport, nemcsak a párt, nemcsak egyes, bármennyire is „magas" „személyiségek" „csinálják", hanem elsősorban és főkép a nép milliós tömegei.

Furcsa, hogy az ellenzék megfeledkezik a milliós néptömegek állapotáról, megértéséről és erélyes akciókra való készségéről.

Tudtuk-e mi, a párt, Lenin, 1917 áprilisában, hogy meg kell dönteni Miljukov—Kerenszkij Ideiglenes Kormányát, hogy az Ideiglenes Kormány fennállása összeegyeztethetetlen a Szovjetek tevékenységével, hogy a hatalomnak át kell mennie a Szovjetek kezébe? Igen, tudtuk.

Akkor miért bélyegezte Lenin mégis kalandornak a Bagdatyev vezette petrográdi bolsevik csoportot 1917 áprilisában, amikor ez a csoport kiadta a „le az Ideiglenes Kormánnyal, minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszót, és amikor kísérletet tett az Ideiglenes Kormány megdöntésére?

Azért, mert a dolgozók széles tömegei, a munkások bizonyos része, a parasztság milliói, a hadsereg széles tömegei, s végül maguk a Szovjetek sem voltak akkor még készen arra, hogy ezt a jelszót mint a nap jelszavát elfogadják.

Azért, mert az Ideiglenes Kormány s az eszerek és mensevikek kispolgári pártjai még nem merítették ki minden lehetőségüket, még nem járatták le magukat eléggé a dolgozók milliós tömegeinek szemében.

Azért, mert Lenin tudta, hogy az Ideiglenes Kormány megdöntéséhez és a Szovjethatalom megteremtéséhez nem elegendő csupán a proletariátus élenjáró csoportjának, a proletariátus pártjának megértése és felismerése — ehhez még az is szükséges, hogy maguk a tömegek saját tapasztalatuk alapján győződjenek meg e vonal helyességéről.

Azért, mert át kellett élni az egész koalíciós bacchanáliát, a kispolgári pártok hitszegéseit és árulásait 1917 júniusában, júliusában és augusztusában, a szégyenletes támadást a fronton 1917 júniusában,

a kispolgári pártok „becsületes" koalícióját Kornyilovval és Miljukovval, a Kornyilov-felkelést stb., hogy a dolgozók milliós tömegei meggyőződjenek az Ideiglenes Kormány megdöntésének és a Szovjethatalom megteremtésének elkerülhetetlenségéről.

Azért, mert csak e feltételek mellett lehetett a „minden hatalmat a Szovjeteknek" *távlati* jelszavát a „minden hatalmat a Szovjeteknek" *napi jelszavává* változtatni.

Az ellenzéknek az a baja, hogy lépten-nyomon ugyanazt a hibát követi el, amit annakidején Bagdatyev csoportja követett el, hogy az ellenzék, letérve Lenin útjáról, szívesebben „menetel" Bagdatyev útján.

Tudtuk-e mi, a párt, Lenin, hogy az Alkotmányozó Gyűlés összeegyeztethetetlen a Szovjethatalom rendszerével, amikor résztvettünk az alkotmányozógyűlési választásokon és amikor azt egybehívtuk Petrográdban? Igen, tudtuk.

Akkor minek hívtuk egybe? Hogyan történhetett, hogy a bolsevikok, a burzsoá parlamentarizmus ellenségei, miután felépítették a Szovjethatalmat, nemcsak résztvettek a választásokon, hanem maguk hívták egybe az Alkotmányozó Gyűlést? Nem volt ez „hvosztizmus", elmaradás az eseményektől, „a tömegek visszaszorítása", a „messzecélzás" taktikájának megszegése? Természetesen, nem.

A bolsevikok azért tették meg ezt a lépést, hogy az elmaradt néptömegek így könnyebben, saját szemükkel győződjenek meg az Alkotmányozó Gyűlés alkalmatlanságáról, reakciós és ellenforradalmi mivoltáról. Csak ezen az úton zárkóztathatták fel ma-

gukhoz a parasztság sokmilliós tömegeit és könnyíthették meg maguknak az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetését.

Lenin erről ezt írja:

„Résztvettünk az oroszországi burzsoá parlament, az Alkotmányozó Gyűlés 1917 szeptember—novemberében lezajlott választásain. Helyes volt-e a taktikánk, vagy sem?.. Nem volt-e nekünk, orosz bolsevikoknak, 1917 szeptember—novemberében akármelyik nyugati kommunistánál több jogunk azt hinni, hogy Oroszországban a parlamentarizmus politikailag idejét múlta? Természetesen több jogunk volt, mert hiszen nem az a fontos, hogy régóta vagy nem régóta állnak-e fenn a burzsoá parlamentek, hanem az, hogy a dolgozók nagy tömegei menynyire *készek* (eszmeileg, politikailag és gyakorlatilag) elfogadni a szovjet rendszert és szétkergetni a burzsoádemokratikus parlamentet (vagy megengedni szétkergetését). Hogy Oroszországban 1917 szeptember—novemberében a városok munkásosztálya, a katonák és a parasztok számos sajátos körülmény következtében, kitűnően fel voltak készülve a szovjet rendszer elfogadására és a legdemokratikusabb burzsoá parlament szétkergetésére, ez egyáltalán nem vitás és teljességgel megállapított történeti tény. És a bolsevikok *mégsem* bojkottálták az Alkotmányozó Gyűlést, hanem résztvettek annak megválasztásában a proletariátus politikai hatalomrajutása előtt is és *után* is...

Az ebből folyó következtetés egészen vitathatatlan: be van bizonyítva, hogy a forradalmi proletariátusnak még néhány héttel a Szovjet Köztársaság győzelme előtt is, sőt e győzelem *után* is, a burzsoá-demokratikus parlamentben való részvétel nemcsak hogy nem árt, hanem megkönnyíti neki, hogy *bebizonyítsa* az elmaradt tömegeknek, hogy miért érdemlik meg az ilyen parlamentek a szétkergetést, *megkönnyíti* a szétkergetés sikerét, *megkönnyíti* a polgári parlamentarizmus «politikai lejáratását»" („«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége". XXV. köt. 201—202. old.[69b]).

Így alkalmazták a bolsevikok a gyakorlatban a leninizmus harmadik taktikai elvét.

Így kell alkalmazni a bolsevizmus taktikáját Kínában, akár az agrárforradalomról, akár a Kuomintangról vagy a Szovjetek jelszaváról van szó.

Az ellenzék nyilván hajlandó azt hinni, hogy a kínai forradalom már teljesen elbukott. Ez persze nem igaz. Hogy a kínai forradalom ideiglenes vereséget szenvedett, az nem kétséges. De hogy milyen ez a vereség és milyen mélyre hatol — éppen ez most a kérdés.

Lehetséges, hogy ez körülbelül ugyanolyan tartós vereség, mint az oroszországi 1905-ös forradalom veresége, amikor a forradalom kerek tizenkét esztendőre megszakadt, hogy azután, 1917 februárjában, új erővel törjön ki, elsöpörje az önkényuralmat és szabaddá tegye az utat az új, a szovjet forradalom számára.

Ezt a perspektívát nem lehet kizártnak tekinteni. Ez a forradalomnak még nem teljes veresége, mint ahogy az 1905-ös vereséget sem lehetett végleges vereségnek tekinteni. Ez nem teljes vereség, mivel a kínai forradalomnak a fejlődés mai szakaszán legfőbb feladatai — az agrárforradalom, Kína forradalmi egyesítése, az imperializmus járma alól való felszabadulás — még megoldásra várnak. És ha ez a perspektíva valósággá válik, akkor a kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek azonnali megteremtéséről természetesen szó sem lehet, mert a Szovjetek csak a forradalmi fellendülés viszonyai között alakulnak meg és indulnak virágzásnak.

De ezt a perspektívát aligha lehet valószínűnek

tartani. Legalábbis egyelőre még nincs alapunk arra, hogy valószínűnek tartsuk. Nincs alapunk, mert az ellenforradalom még nem egyesült és nem is egyesül egyhamar, ha egyáltalán megadatik neki, hogy valaha is egyesüljön.

Mert a régi és az új militaristák közötti háború újult erővel tör ki, és ez feltétlenül gyengíti az ellenforradalom erejét, mert nyomorba dönti és ezzel egyszersmind felbőszíti a parasztságot.

Mert Kínában még nincs olyan csoport vagy olyan kormány, amely képes volna megvalósítani valamiféle sztolipini reformot, amely villámhárító lehetne a kormányzó csoportok számára.

Mert a parasztság milliós tömegeit, amelyek már birtokukba vették a földesúri földeket, nem könnyű megfékezni és letörni.

Mert a proletariátus tekintélye a dolgozó tömegek szemében napról napra növekszik, erőit pedig még korántsem zúzták szét.

Lehetséges, hogy a kínai forradalom veresége, fokát tekintve, hasonlít a bolsevikok 1917 júliusi vereségére, amikor a mensevik-eszer Szovjetek elárulták a bolsevikokat, amikor a bolsevikok kénytelenek voltak illegalitásba vonulni, és amikor néhány hónap mulva a forradalom ismét kivonult az utcára, hogy elsöpörje Oroszország imperialista kormányát.

Persze, ez az összehasonlítás feltételes. Csak mindazokkal a fenntartásokkal engedhető meg, amelyeket a mai Kína és az 1917-es Oroszország helyzete közötti különbség okvetlenül megkíván. Csak azért folyamodom ehhez az összehasonlításhoz, hogy

a kínai forradalom vereségének fokát megközelítőleg körvonalazzam.

Azt hiszem, ez a perspektíva valószínűbb. És ha ez a perspektíva valósággá válik, ha a közeljövőben — nem feltétlenül két hónap mulva, de fél év, egy év mulva — *a forradalom újabb fellendülése ténnyé válik*, akkor a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei megalakításának kérdése napirendre kerülhet, mint a nap jelszava és mint a burzsoá kormány ellensúlyozója.

Miért?

Azért, mert a *forradalom újabb fellendülésének* viszonyai között, fejlődésének akkori szakaszán, a Szovjetek megalakítása teljesen megérett kérdés lesz.

A minap, néhány hónappal ezelőtt, a kínai kommunistáknak nem volt szabad kiadniok a Szovjetek megalakításának jelszavát, mert az a mi ellenzékünkre jellemző kalandorkodás lett volna, mert a Kuomintang-vezetőség még nem leplezte le magát mint a forradalom ellensége.

Most, ellenkezőleg, a Szovjetek megalakításának jelszava valóban forradalmi jelszóvá válhat, *ha* (ha!) a közeljövőben kirobban az új, hatalmas forradalmi fellendülés.

Ezért már most, még a fellendülés beállta előtt, párhuzamosan azzal a harccal, amely a mostani Kuomintang-vezetőségnek forradalmi vezetőséggel való felváltásáért folyik, a legszélesebbkörű propagandát kell kifejteni a dolgozók nagy tömegei között a Szovjetek eszméjéért, nem rohanva előre és nem alakítva már most Szovjeteket, nem feledve el,

hogy a Szovjetek csak a hatalmas forradalmi fellendülés viszonyai között virulhatnak ki.

Az ellenzék azt mondhatja, hogy ezt ő mondotta ki „először", hogy éppen ez az, amit ők a „messzecélzás" taktikájának neveznek.

Nem igaz, kedveseim. Egyáltalán nem igaz! Ez nem a „messzecélzás" taktikája, hanem a tévelygések, az örökös túllövések és rövidlövések taktikája.

Amikor az ellenzék 1926 áprilisában azt követelte, hogy a kommunisták azonnal lépjenek ki a Kuomintangból, ez a *túllövés* taktikája volt, mert utóbb az ellenzék maga is kénytelen volt elismerni, hogy a kommunistáknak benn kell maradniok a Kuomintangban.

Amikor az ellenzék a kínai forradalmat a vámautonómiáért folyó forradalomnak minősítette, ez a *rövidlövés* taktikája volt, mert utóbb az ellenzék maga is kénytelen volt suttyomban megkerülni saját formuláját.

Amikor az ellenzék 1927 áprilisában a kínai feudális csökevényeket túlzásnak minősítette, megfeledkezve a tömegeket felölelő agrármozgalomról, ez a *rövidlövés* taktikája volt, mert utóbb maga az ellenzék is kénytelen volt hallgatólagosan beismerni hibáját.

Amikor az ellenzék 1927 áprilisában felvetette a Szovjetek azonnali megalakításának jelszavát, ez a *túllövés* taktikája volt, mert akkor maguk az ellenzékiek is kénytelenek voltak beismerni, hogy ellentétek vannak táborukban, mert az egyik (Trockij) azt követelte, hogy vegyenek irányt a vuhani kormány megdöntésére, a másik pedig (Zinovjev),

ellenkezőleg, azt követelte, hogy „messzemenően segítsék" ugyanazt a vuhani kormányt.

De mióta nevezik nálunk a tévelygések, az örökös túllövések és rövidlövések taktikáját a „messzecélzás" taktikájának?

A Szovjetekkel kapcsolatban meg kell mondanom, hogy a Komintern a kínai Szovjetekről, mint *távlatról*, jóval az ellenzék előtt beszélt dokumentumaiban. Ami a Szovjeteket mint a *nap jelszavát* illeti, amelyet az ellenzék ez év tavaszán vetett fel a forradalmi Kuomintang ellensúlyozására (a Kuomintang akkor forradalmi volt, különben nem lett volna oka Zinovjevnek arról kiabálni, hogy „messzemenő segítséget" kell nyujtani a Kuomintangnak) — ez kalandorkodás volt, lármás előreszaladás, ugyanolyan kalandorkodás és ugyanolyan előreszaladás, amilyet Bagdatyev követett el 1917 áprilisában.

Abból, hogy a Szovjetek jelszava Kínában a *közeljövőben* a nap jelszavává válhat, még korántsem következik az, hogy a Szovjetek jelszavának az ellenzék által *ez év tavaszán* való felvetése nem volt veszélyes és káros kalandorkodás.

Ugyanígy abból, hogy Lenin 1917 *szeptemberében* szükségesnek és időszerűnek ismerte el a „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszót (a Központi Bizottság ismeretes határozata a felkelésről)[70], korántsem következik az, hogy nem volt káros és veszélyes kalandorkodás, amikor ezt a jelszót Bagdatyev 1917 *áprilisában* adta ki.

Bagdatyev szintén mondhatta volna 1917 szeptemberében, hogy ő szólt „először" a Szovjetek hatalmáról még 1917 áprilisában. Talán azt jelenti

ez, hogy Bagdatyevnek igaza volt, Leninnek pedig nem volt igaza, amikor Bagdatyev 1917 áprilisi akcióját kalandorkodásnak minősítette?

Ellenzékünk nyilván Bagdatyev „babéraira" vágyik.

Az ellenzék nem érti, hogy egyáltalában nem az a döntő, hogy előrerohanva és szétzilálva a forradalom ügyét „először" mondjunk ki valamit, hanem az, hogy *idejében* mondjuk, s úgy mondjuk, hogy a tömegek felkarolják és *tettre váltsák*.

Ezek a tények.

Az ellenzék elpártolása a lenini taktikától, politikájának „ultrabaloldali" kalandorjellege — ez az eredmény.

„Pravda" 169. sz.
1927 július 28.
Aláírás: I. Sztálin.

JEGYZETEK

A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénuma 1926 november 22-től december 16-ig ülésezett Moszkvában. A plénum a következő előadói beszédeket vitatta meg: a nemzetközi helyzet és a Kommunista Internacionále feladatai; a kínai és az angol kérdés; a trösztösítés, az észszerűsítés és a kommunisták feladatai a szakszervezetekben; a SzK(b)P belső pártkérdései; a német és a holland kérdés; megvizsgálta továbbá a Maslow—Ruth Fischer ügyet, Brandler és Thalheimer ügyét, Souvarine ügyét. A plénumon politikai, kínai, angol, német stb. bizottságot alakítottak. Sztálint beválasztották a politikai, a kínai és a német bizottságba. A plénum, miután meghallgatta Sztálin előadói beszédét „A SzK(b)P belső pártkérdései"-ről, megbélyegezte a SzK(b)P-ban működő trockista-zinovjevista ellenzéki blokkot, leszögezte, hogy ez a blokk a platformjukban mensevik álláspontra lecsúszott szakadárok blokkja. A plénum kötelezte a Kommunista Internacionále szekcióit, hogy erélyesen harcoljanak a SzK(b)P ellenzékének és más kommunista pártokban működő híveinek minden olyan kísérlete ellen, amely a Kommunista Internacionále és a világ első proletárállamát vezető lenini párt sorainak eszmei és szervezeti egységét megbontani akarja. A plénum jóváhagyta a SzK(b)P XV. konferenciájának „Az ellenzéki blokkról a SzK(b)P-ban" hozott határozatát, és elrendelte, hogy mint saját döntését iktassák be a plénum határozatai közé. Sztálinnak „A SzK(b)P belső pártkérdései"-ről mondott előadói beszéde és annak zárszava 1926 decemberében megjelent külön brosúrában „Mégegyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" címmel. — *1*

[2] A szocialistaellenes kivételes törvényt Németországban 1878-ban vezette be Bismarck kormánya. Ez a törvény betiltotta a szociáldemokrata párt valamennyi szervezetét, a munkás tömegszervezeteket és a munkássajtót. E törvény alapján elkobozták a szocialista irodalmat, a szociáldemokraták ellen megtorló intézkedéseket foganatosítottak. A német szociáldemokrata párt kénytelen volt illegalitásba vonulni. A munkás tömegmozgalom nyomására 1890-ben a törvényt hatályon kívül helyezték. — *8*

[3] „*Der Sozialdemokrat*" („A Szociáldemokrata") — a német szociáldemokrácia illegális lapja; 1879 szeptemberétől 1890 szeptemberéig jelent meg, először Zürichben (Svájc), 1888 októberétől Londonban. — *8*

[4] Engels Bernsteinhez 1882 október 20. Lásd *Marx—Engels*. Válogatott levelek. 418—419. old. — *9*

[4a] Engels Bernsteinhez 1885 október 8. Lásd Die Briefe von Friedrich Engels an Eduard Bernstein . . . Berlin 1925. 176. old. — *9*

[5] Az OK(b)P-n belüli pártellenes csoportról van szó, amely a „demokratikus centralizmus" csoportjának nevezte magát. A csoport a hadikommunizmus idején alakult, élén Szapronovval és Oszinszkijjal. A „demokratikus centralisták" tagadták a párt vezetőszerepét a Szovjetekben; felléptek az ipari üzemek igazgatóinak egyszemélyi vezetése és személyi felelőssége ellen, a szervezeti kérdésekben támadták a lenini vonalat; frakció- és csoportalakítási szabadságot követeltek a pártban. A IX. és X. pártkongresszus keményen elítélte a demokratikus centralistákat. 1927-ben a SzK(b)P XV. kongresszusa a „demokratikus centralisták" csoportját a trockista ellenzék tevékeny tagjaival együtt kizárta a pártból. — *14*

[6] „Munkásellenzék" — pártellenes, anarcho-szindikalista

csoport az OK(b)P-ban; vezetői Sljapnyikov, Medvegyev és mások. A csoport 1920 második felében alakult meg és harcot folytatott a párt lenini vonala ellen. Az OK(b)P X. kongresszusa elítélte a „munkásellenzéket" és leszögezte, hogy az anarcho-szindikalista elhajlás eszméinek propagálása összeegyeztethetetlen a kommunista párthoz való tartozással. Később a szétvert „munkásellenzék" maradványai összefogtak az ellenforradalmi trockizmussal. Mint a párt és a Szovjethatalom ellenségeit szétzúzták őket. — *14*

[7] A Kommunista Internacionále V. világkongresszusát Moszkvában tartották 1924 június 17-től július 8-ig. A kongresszus megvitatta „A Szovjetunió gazdasági helyzete és az OK(b)P-ban lefolyt vita" kérdését; a kongresszus egyhangúlag támogatta a bolsevik pártot a trockizmus ellen folytatott harcában. A kongresszus jóváhagyta a XIII. pártkonferenciának „A vita eredményei és a kispolgári elhajlás a pártban" c., az OK(b)P XIII. kongresszusa által megerősített határozatát, és elrendelte, hogy saját határozataként tegyék közzé. — *15*

[8] A SzK(b)P XV. konferenciája 1926 október 26-tól november 3-ig tartott. „Az ellenzéki blokkról a SzK(b)P-ban" c. téziseket a SzK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának megbízásából Sztálin írta. November 3-án a konferencia egyhangúlag elfogadta a téziseket a konferencia határozataként. Ugyanazon a napon a SzK(b)P Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának együttes plénuma jóváhagyta a határozatot (lásd *Sztálin* Művei. 8. köt. 229—248. old.). — *17*

[9] Főtanács — az angol trade-unionok kongresszusának végrehajtó szerve; először 1921-ben választották meg. — *20*

[9a] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 1003. old. — *25*

[10] Az OK(b)P XIV. konferenciájának „A Kommunista Internacionále és az OK(b)P feladatairól a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumával kapcsolatban" c. határozatáról van szó (lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". II. rész. 1941. 25—31. old., oroszul). — *25*

[11] „*Szocial-Demokrat*" („A Szociáldemokrata") — az OSzDMP illegálisan megjelenő központi lapja. 58 számát adták ki, 1908 februártól 1917 januárig. Első száma Oroszországban jelent meg, a többi külföldön, előbb Párizsban, azután Genfben. A „Szocial-Demokrat" szerkesztősége az OSzDMP Központi Bizottságának határozata értelmében a bolsevikok, a mensevikek és a lengyel szociáldemokraták képviselőiből állott. Leninnek a „Szocial-Demokrat" szerkesztőségén belül a következetes bolsevik vonalért folytatott engesztelhetetlen harca arra vezetett, hogy a mensevikek és a lengyel szociáldemokraták képviselői kiváltak a szerkesztőségből. 1911 decemberétől Lenin szerkesztette a „Szocial-Demokrat"-ot. Sztálinnak több cikke jelent meg a lapban. Lenin „Az Európai Egyesült Államok jelszaváról" c. cikke a „Szocial-Demokrat" 1915 augusztus 23-i, 44. számában jelent meg (lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 343—347. old.). — *32*

[11a] *Lenin* Művei. 21. köt. 346—347. old. — *32*, *117*, *121*

[12] „*Nase Szlovo*" („Szavunk") — mensevik-trockista lap; Párizsban jelent meg 1915 januártól 1916 szeptemberig. — *32*

[12a] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 625. old. — *34*

[13] Lenin. A terményadóról. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 837—872. old. — *35*

[13a] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 999. old. — *36*

[14] Sztálin. Szociáldemokrata elhajlás pártunkban. Lásd *Sztálin* Művei. 8. köt. 249—316. old. — *41*

[15] Az angol munkások általános sztrájkjáról van szó, amely 1926 május 3-tól 12-ig tartott. A sztrájkban több mint ötmillió szervezett munkás vett részt, valamennyi fontosabb iparágból és a közlekedésből. A sztrájk keletkezésének és bukásának okairól lásd *Sztálin* Művei. 8. köt. 165—178. old. — *49*

[16] *Lenin* Művei. 4. kiad. 32. köt. 301. old. (oroszul). — *49*

[17] Weddingiek — a német kommunista párt egyik „ultrabaloldali" csoportja; ez a csoport Berlin egyik belső, északnyugati kerületének, Weddingnek a pártszervezetében működött. A „weddingi ellenzék" vezetői szolidaritást vállaltak a SzK(b)P-ban működő trockista-zinovjevista ellenzéki blokkal. A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VII. kibővített plénuma keményen elítélte a „weddingi ellenzéket", követelte tőlük, hogy teljesen hagyjanak fel a frakciós tevékenységgel, szakítsák meg a kapcsolatot a német kommunista pártból kizárt és a párttal szemben ellenséges elemekkel, és feltétlenül vessék alá magukat a Németországi Kommunista Párt és a Komintern határozatainak. — *54*

[18] *„Poszlednyije Novosztyi"* („Legújabb Hírek") — napilap, Miljukov ellenforradalmi burzsoá pártjának központi sajtószerve; Párizsban 1920 áprilistól 1940 júliusig adták ki. — *58*

[19] Lenin. A proletariátus feladatai a jelenlegi forradalomban. Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1—8. old. — *68*

[20] Zimmerwaldi Baloldal — a baloldali internacionalisták csoportja, amelyet Lenin alakított meg az internacionalisták 1915 augusztus 23—26-án (szeptember 5—8-án) Zimmerwaldban (Svájc) tartott első nemzetközi konferenciáján. A Zimmerwaldi Baloldal csoportban csak a bolsevik párt foglalt el, élén Leninnel, helyes, mindvégig következetes álláspontot a háborúval szemben. A Zimmerwaldi Baloldalról lásd „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". VI. fej. 2. pont. — *69*

[21] „Szmenovehista" — annak a burzsoá politikai áramlatnak a híve, amely 1921-ben a külföldi orosz burzsoá emigráció körében keletkezett, és a „Szmena Veh" („Irányváltoztatás") c. folyóiratról kapta nevét. A szmenovehizmus annak a szovjetoroszországi új burzsoáziának és burzsoá értelmiségnek nézeteit tükrözte, amely az új gazdasági politika bevezetésével kapcsolatban lemondott a Szovjethatalom elleni nyílt fegyveres harcról és arra számított, hogy a szovjet rend fokozatosan közönséges burzsoá köztársasággá fajul el. Usztrjalov a szmenovehizmus ideológusa volt. — *74*

[21a] Lenin. Hogyan szervezzük át a Munkás-Paraszt Felügyeletet? Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 1014. old. — *77*

[21b] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 872. old. — *78*

[22] Nyecsajevizmus — az összeesküvések és a terrorizmus taktikája; az orosz anarchista-bakunista Sz. G. Nyecsajevről nevezték el. A XIX. század hatvanas éveinek végén Nyecsajev Oroszországban egy tömegektől elszakadt, szűkkörű összeesküvő szervezetet alakított, amelyben teljesen elnyomták a tagok akaratát és véleményét. — *85*

[23] Arakcsejevizmus — a korlátlan rendőri despotizmus, katonai önkény és a nép elleni erőszak rendszere, amely

Oroszországban a XIX. század első negyedében uralkodott; a reakciós Arakcsejev grófról nevezték el. — *85*

[24] *Marx—Engels.* Válogatott művek. 1. köt. 189. old. — *92*

[25] Marx Engelshez 1858 október 8. Lásd *Marx—Engels.* Válogatott levelek. 124. old. — *92*

[25a] Lenin. Az imperializmus és a szakadás a szocializmus táborában. Lásd *Lenin* Művei. 23. köt. 109. old. — *94, 110*

[26] *Marx—Engels.* A kommunista kiáltvány. Jubileumi kiadás. Mellékletek. 75—108. old. — *96*

[26a] Engels. A kommunizmus alapelvei. Lásd *Marx—Engels.* A kommunista kiáltvány. Jubileumi kiadás. Mellékletek. 94—95. old. — *98*

[26b] Lenin. A harmadik Internacionále és helye a történelemben. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 559. old. — *102*

[27] Marx. Neujahr 1849. Lásd Gesammelte Schriften von Karl Marx und Friedrich Engels 1841 bis 1850. 3. köt. Stuttgart 1913. 231. old. — *104*

[27a] Lenin. A II. Internacionále csődje. Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 221. és 224. old. — *110*

[28] *Lenin.* A kapitalizmus fejlődése Oroszországban. Szikra 1949. — *114*

[29] *Lenin* Művei. 25. köt. 409—528. old. — *122*

[29a] Lenin. Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről a VIII. Összoroszországi Szovjetkongresszuson. Lásd *Lenin* Művei. 31. kot. 533. old. — *129*

[30] Lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és dontéseiben". II. rész. 1941. 25—31. old. (oroszul). — *134*

[31] „«A terményadóról» című brosúra tervezete és vázlatai" c. munkáról van szó (lásd *Lenin* Művei. 4. kiad. 32. kot. 299—307. old., oroszul). — *138*

[32] Lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és dontéseiben". I. rész. 1941. 281—295. old. (oroszul). — *141*

[33] „A vita eredményei és a kispolgári elhajlás a pártban" c. határozatról van szó, melyet az OK(b)P XIII. konferenciája fogadott el Sztálinnak „A pártépítés soronlevő feladatairól" mondott előadói beszéde alapján (lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1941. 540—545. old., oroszul). — *155*

[34] Sztálin „Leninről és a leninizmusról" c. konyve 1924 májusában jelent meg. A konyv két munkát foglalt magában: „Leninről. Beszéd a kremli katonai tanfolyam hallgatóinak emlékestjén. 1924 január 28" és „A leninizmus alapjairól. A Szverdlov Egyetemen tartott előadások" (lásd *Sztálin* Művei. 6. kot. 58—71. és 77—207. old.). — *163*

[35] A SzK(b)P XV. Moszkva-kormányzósági konferenciáját 1927 január 8—15-én tartották. A konferencia megvitatta a Szovjetunió nemzetkozi és belső helyzetének kérdéseit, a Kozponti Ellenőrző Bizottság és a Munkás-Paraszt Felugyelet soronlevő feladatairól szóló előadói

beszédet, a SzK(b)P Moszkvai Bizottságának beszámolóját és más kérdéseket. Sztálin a konferencia január 14-i esti ülésén mondott beszédet. A konferencia jóváhagyta a SzK(b)P lenini Központi Bizottságának politikáját. — *166*

[36] *Lenin* Művei. 4. kiad. 33. köt. 271—276. old. (oroszul). — *169*

[37] „*Borba*" („Harc") — ujság, 1917 májusától jelent meg mint az OSzD(b)MP caricini bizottságának lapja, 1917 végétől pedig mint a Munkás-, Katona-, Paraszt- és Kozákküldöttek Caricini Szovjetjének lapja. Mikor Caricint Sztálingrádnak nevezték el, a lap a Sztálingrád-kormányzósági és -városi párt- és szovjetszervezet lapja lett. A „Borba" utolsó, 58. (4670.) száma 1933 március 14-én jelent meg. — *181*

[38] Sztálinnak „A párt soronlevő feladatai a nemzeti kérdés terén" c. előadói beszédéről van szó, amelyet az OK(b)P X. kongresszusán 1921 március 10-én tartott (lásd *Sztálin* Művei. 5. köt. 35—47. old.). — *189*

[39] Sztálinnak az OK(b)P X. kongresszusa számára irt „A párt soronlevő feladatai a nemzeti kérdés terén" c. téziseiről van szó (lásd *Sztálin* Művei. 5. köt. 17—32. old.). — *189*

[40] *Sztálin* Művei. 5. köt. 36. old. — *190*

[41] *Sztálin* Művei. 5. köt. 17—18. old. — *190*

[42] *Sztálin* Művei 7. köt. 165—223. old. — *193*

[43] *Lenin* Művei. 4. kiad. 32. köt. 403. old. és 33. köt. 279. old. (oroszul). — *204*

[44] A génuai (Olaszország) nemzetközi gazdasági konferencia 1922 április 10-től május 19-ig tartott. A konferencián résztvett egyrészt Anglia, Franciaország, Olaszország, Japán és más tőkés államok, másrészt Szovjet-Oroszország. A tőkés országok képviselői olyan követeléseket nyujtottak át a szovjet küldöttségnek, amelyek teljesítése azt jelentette volna, hogy Szovjet-Oroszország a nyugati tőke gyarmatává válik (azt követelték, hogy Szovjet-Oroszország fizesse meg a háborús és háborúelőtti tartozásokat, a külföldieknek adja vissza államosított tulajdonukat stb.). A szovjet küldöttség elvetette a külföldi tőkések követeléseit. A génuai konferenciáról lásd *Lenin* Művei. 4. kiad. 33. köt. 186—200. és 235—238. old. (oroszul). — *204*

[45] A Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetsége (SzLKISz) V. országos konferenciáját Moszkvában tartották 1927 március 24-től 31-ig. A konferencia a következő előadói beszédeket vitatta meg: a SzLKISz Központi Bizottságának munkája, a jelenlegi helyzet és a párt politikája, az ifjúság részvétele a termelésben és a SzLKISz feladatai a gazdasági munka terén, a komszomol részvétele a mezőgazdaság fellendítésében és a falusi szövetkezetek szervezésében stb. Sztálin a konferencia március 29-i esti ülésén mondott beszédet. A konferencia határozataiban biztosította a pártot, hogy a lenini komszomol a jövőben is hű segítője lesz a pártnak a szocializmus építéséért folyó munkában. — *206*

[46] Az északi militaristák ellen Kína egyesítéséért folytatott sikeres harcok folyamán a nemzeti-forradalmi hadsereg alakulatai 1927 március 23-án elfoglalták Nankingot. Az imperialista hatalmak, hogy elnyomják a forradalmat, a kínai militaristák segítéséről a nyilt intervencióra tértek át Kínában: március 24-én angol és amerikai hadihajók tüzérségi tűz alá vették Nankingot. — *206*

[47] A SzK(b)P Központi Bizottságának 1927 március 24-i, „A termelés észszerűsítésének kérdései" c. határozatát

a „Pravda" 1927 március 25-i, 68. számában tették közzé. — *210*

[48] Kuomintang — kínai politikai párt, Szun Jat-szen alapította 1912-ben a köztársaságért és az ország nemzeti függetlenségéért folytatandó harc céljából. A kínai kommunista párt belépése a Kuomintangba (1924) hozzájárult ahhoz,hogy a Kuomintang nemzeti-forradalmi tömegpárttá váljék. A kínai forradalom fejlődésének első szakaszában, 1925—1927-ben, amikor a kínai forradalom az egyesült általános nemzeti front imperialistaellenes forradalma volt, a Kuomintang a proletariátus, a városi és falusi kispolgárság és a nemzeti nagyburzsoázia egy része blokkjának pártja volt. A második szakaszban, az agrár, burzsoá-demokratikus forradalom időszakában, miután a nemzeti burzsoázia átment az ellenforradalom táborába, a Kuomintang a proletariátus, a parasztság és a városi kispolgárság blokkját képviselte és imperialistaellenes forradalmi politikát folytatott. Egyrészt az agrárforradalom növekedése és a feudálisok nyomása a Kuomintangra, másrészt az imperialisták nyomása, akik azt követelték a Kuomintangtól, hogy szakítson a kommunistákkal, megijesztette a kispolgári értelmiséget (a Kuomintang baloldali elemeit), amely e kettős nyomás hatása alatt cserbenhagyta a forradalmat és az ellenforradalom felé fordult. Amikor megkezdődött a baloldali kuomintangisták elpártolása a forradalomtól (1927 nyarán), a kommunisták kiléptek a Kuomintangból, amely végülis a forradalom elleni harc központja lett. — *214*

[49] Lenin. Demokrácia és narodnyikság Kínában. Lásd *Lenin* Művei. 18. köt. 4. kiad. 143—149. old. (oroszul). — *216*

[50] *Sztálin* Művei. 7. köt. 312—313. old. — *217*

[50a] Lenin. A forradalom egyik alapvető kérdése. Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 394. old. — *218*

[51] *Marx—Engels.* Válogatott Művek. 2. kot. 452—453. old. — *223*

[51a] *Lenin.* Válogatott művek. 1. kot. 643. old. — *226*

[51b] *Lenin* Művei. 24. kot. 4. old. — *227, 290*

[51c] *Lenin* Művei. 25. kot. 299—300. old. — *227, 290, 297*

[52] A „baloldali" eszerek 1918 július 6—7-i moszkvai ellenforradalmi lázadásáról van szó. A lázadást néhány óra alatt elfojtották. — *228*

[52a] Lenin. A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. kot. 482—483. old. — *229*

[53] *Lenin* Művei. 31. kot. 146—159. old. — *232*

[53a] Lenin. Az agrárkérdésről szóló tézisek tervezete. Lásd *Lenin* Művei. 31. kot. 150—151. old. — *233*

[54] *Sztálin* Művei. 7. kot. 346—356. old. — *234*

[55] Kompradorok — kozvetítők a kulfoldi tőke és a helyi piac közott, akik a gyarmati és fuggő országokban a bennszülött kereskedő nagyburzsoáziához tartoznak. A kínai komprador burzsoázia a külfoldi imperializmus ugynoksége és az 1925—1927-es kínai forradalom esküdt ellensége volt. — *237*

[56] A SzK(b)P Kozponti Bizottságának plénumáról van szó, amely 1927 április 13—16-án ülésezett. A plénum a Szovjetunió és az OSzFSzK Szovjetjeinek kongresszu-

saival kapcsolatos kérdéseket tárgyalt, és megállapította a SzK(b)P XV. kongresszusa összehívásának időpontját. Április 13-án Sztálin a plénum napirendjének kérdéséhez és M. I. Kalinin „A Szovjetunió és az OSzFSzK Szovjetjei kongresszusainak kérdései" c. előadói beszédével kapcsolatos vitához szólt hozzá. A plénum megvitatta a SzK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának a nemzetközi eseményekkel (a kínai és más eseményekkel) kapcsolatban hozott határozatairól előterjesztett jelentését, jóváhagyta a Központi Bizottság Politikai Irodájának a nemzetközi kérdéssel kapcsolatos politikáját, és erélyesen visszautasította a trockista-zinovjevista ellenzék pártellenes platformját. — *245*

[57] „*Gyerevenszkij Komnunyiszt*" („Falusi Kommunista") — a falusi pártaktívák számára kéthetenként megjelenő folyóirat, a SzK(b)P Központi Bizottságának lapja. A folyóirat 1924 decembertől 1930 augusztusig jelent meg. A folyóirat felelős szerkesztője 1927 februárig V. M. Molotov volt. — *247*

[58] *Lenin* Művei. 31. köt. 138—145. és 239—245. old. — *247*

[58a] *Lenin* Művei. 31. köt. 242. old. — *248*

[59] A Kölni Demokratikus Társaságról van szó, amely Németországban az 1848-as polgári forradalom idején alakult meg. Ennek a társaságnak polgári-demokratikus elemeken kívül munkástagjai is voltak. Marxot beválasztották a Rajna-tartomány és Westfália demokratikus társaságainak kerületi bizottságába; Marx ennek a bizottságnak egyik vezetője is volt. — *258*

[60] „*Neue Rheinische Zeitung*" („Új Rajnai Ujság") — Kölnben, 1848 június 1-től 1849 május 19-ig adták ki. Az ujság vezetői Marx és Engels voltak, főszerkesztője Marx volt. A „Neue Rheinische Zeitung"-ról lásd *Marx—Engels*. Válogatott művek. 2. köt. 324—332. old. — *258*

[61] *Sztálin* Művei. 7. köt. 156. old. — *262*

[62] A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága VII. kibővített plénumának a kínai helyzettel kapcsolatos határozatáról van szó, amelyet 1926 december 16-án fogadtak el. A plénum határozatát lásd „A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága hetedik kibővített plénumának tézisei és határozatai" c. könyvben. Moszkva—Leningrád 1927. — *263*

[63] „Vörös lándzsák" — a kínai faluban felfegyverzett önvédelmi osztagok voltak, amelyek a földbirtokosok és a militaristák igája ellen harcoltak. Az 1925—1927-es kínai forradalom időszakában a „vörös lándzsák" és más hasonló paraszti szervezetek („sárga lándzsák", „fekete lándzsák", „nagy kések", „üres bendők" stb.) jelentékeny segítséget nyujtottak a nemzeti-forradalmi hadseregnek a Kína függetlenségéért folyó harcban. — *279*

[63a] *Lenin* Művei. 24. köt. 234. old. — *287*

[63b] *Lenin* Művei. 24. köt. 133. old. — *287*

[63c] *Lenin* Művei. 24. köt. 29. old. — *288*

[63d] *Lenin* Művei. 24. köt. 132. old. — *288*

[63e] Lenin. Levelek a taktikáról. Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 27. old. — *288*

[63f] Lenin. Zárszó a politikai helyzetről mondott előadói beszédhez az OSzD(b)MP Petrográd Városi Konferenciáján. Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 140. old. — *289*

[63g] Lenin. A forradalom tanulságai. Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 256. old. — *290*

[63h] Lenin. A forradalom egyik alapvető kérdése. Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 401—402. old. — *290*

[64] *„Novaja Zsizny"* („Új Élet") — mensevik ujság, Petrográdban jelent meg 1917 áprilisától 1918 júliusáig. — *290*

[64a] *Lenin* Művei. 24. köt. 140. és 135. old. — *294*

[65] A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának VIII. plénuma Moszkvában 1927 május 18—30-án ülésezett. A plénum megvitatta a Komintern feladatait a háború és a háborús veszély elleni harcban, az angol kommunista párt feladatait, a kínai forradalom kérdéseit stb. Sztálin május 24-én a plénum tizedik ülésén beszédet mondott „A kínai forradalom és a Kommunista Internacionále feladatai" címmel. A plénum felmérte a nemzetközi helyzetet, kitűzte a háborús veszély elleni harc programját, és azzal kapcsolatban, hogy Anglia megszakította a diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatokat a Szovjetunióval, kiáltványt intézett „A világ munkásaihoz és parasztjaihoz. Valamennyi elnyomott néphez. A katonákhoz és matrózokhoz". A pártellenes trockista-zinovjevista blokk vezérei kihasználták a Szovjetunió nemzetközi helyzetének kiéleződését, és a plénumon rágalmazó kirohanásokat intéztek a Komintern és a SzK(b)P vezetősége ellen. A plénum külön határozatban keményen elítélte az ellenzék vezéreinek bomlasztó magatartását és figyelmeztette őket, hogy ha folytatják a frakciós harcot, kizárják őket a Komintern Végrehajtó Bizottságából. — *299*

[66] A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának 1927 április 14-i „A világ proletárjaihoz és parasztjaihoz. Valamennyi elnyomott néphez" c. felhívásáról

van szó. A felhívás a „Pravda" 1927 április 15-i, 85. számában jelent meg. — *302*

[66a] Lenin. A forradalom két vonaláról. Lásd *Lenin* Művei. 21. kot. 427—428. old. — *311*

[67] *Engels*. Internationales aus dem Volksstaat (1871—1875). Berlin 1849. 16—33. old. — *326*

[68] Sztálin. A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól. Lásd *Sztálin* Művei. 7. kot. 141—161. old. — *332*

[68a] *Lenin* Művei. 31. kot. 82—83. old. — *359*

[68b] *Lenin* Művei. 31. kot. 59—60. old. — *369*

[69] *Lenin* Művei. 24. kot. 205—207. old. — *371*

[69a] *Lenin* Művei. 31. kot. 84—85. old. — *374*

[69b] *Lenin* Művei. 31. kot. 47—48. old. — *378*

[70] Lenin 1917 szeptemberében cikkeiben és a Kozponti Bizottsághoz és a bolsevik szervezetekhez az illegalitásból kuldott leveleiben kiadta a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszavát, mint a fegyveres felkelés megszervezésének kozvetlen feladatát (lásd *Lenin* Művei. 25. kot. 335—341, 394—402. old. és *Lenin* Művei. 4. kiad. 26. kot. 1—9. old., oroszul). Lenin leveleinek a megvitatásakor a párt Kozponti Bizottságának szeptember 15-i ulésén Sztálin erélyes visszautasításban részesítette a kapituláns Kamenyevet — aki azt kovetelte, hogy semmisítsék meg ezeket az okmányokat —, és javasolta, hogy Lenin leveleit megvitatás végett kuldjék el a legnagyobb pártszer-

vezeteknek. 1917 október 10-én Lenin, Sztálin, J. M. Szverdlov, F. E. Dzerzsinszkij, M. Sz. Urickij részvételével zajlott le a bolsevik párt Központi Bizottságának az a történelmi jelentőségű ülése, amelyen elfogadták a fegyveres felkelésről szóló, Lenin által írt határozatot (lásd *Lenin* Művei. 4. kiad. 26. köt. 162. old., oroszul). — *383*

ÉLETRAJZI ADATOK

(1926 december — 1927 július)

1926

November 22—december 16. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága (KIVB) VII. kibővített plénumának munkájában.

December 2. Sztálint a KIVB VII. kibővített plénumának ülésén megválasztják a plénum német bizottságának tagjává.

December 4. Sztálin beszélget az Indiai Kommunista Párt képviselőivel.

December 7. Sztálin a KIVB VII. kibővített plénumának ülésén előadói beszédet mond a SzK(b)P párton belüli kérdéseiről.

December 13. Sztálin a KIVB VII. kibővített plénumának ülésén zárszót mond a SzK(b)P párton belüli kérdéseiről mondott előadói beszédéhez.

December 17. Sztálin beszélget a bolgár kommunista párt képviselőivel, Dimitrovval, Kolarovval és másokkal.

December 18. Sztálint a KIVB ülésén a Végrehajtó Bizottság Elnökségének tagjává választják.

December 22. Sztálin a SzK(b)P-nak és a Németországi Kommunista Pártnak a KIVB VII. kibővített plénuma munkájában résztvett küldöttségei együttes ülésén felszólal a németországi „ultrabaloldaliak" elleni harc kérdésének a vitája során.

December 23. Sztálint Moszkva Krasznaja Presznyai kerületének VII. pártkonferenciája első küldöttnek választja meg a SzK(b)P XV. Moszkva-kormányzósági konferenciájára.

December 24. Sztálin a SzK(b)P-nak és az amerikai kommunista pártnak a KIVB VII. kibővített plénuma munkájában résztvett küldöttségei képviselőinek együttes ülésén beszédet mond az amerikai kommunista párt helyzetéről.

Megjelent Sztálin „Mégegyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban" c. brosúrája — a KIVB VII. kibővített plénumán elhangzott előadói beszéd és zárszó.

December 29. Sztálin beszélget a moszkvai armatúragyár munkásküldöttségével.

December 30. Sztálin levelet ír Kszenofontovnak.

1927

Január 7. Sztálin beszélget Szemirecsje terület Jurjevka falu parasztküldöttével a földkérdésről.

Január 8. Sztálin beszélget Moszkva Szokolnyiki-kerületének munkásküldöttségével.

Január 14. Sztálin a XV. Moszkva-kormányzósági pártkonferencia ülésén beszédet mond.

Sztálin beszélget a Lengyelországi Kommunista Párt képviselőivel.

Január 21. Sztálin résztvesz a moszkvai Nagy Színházban Lenin halálának harmadik évfordulója alkalmából rendezett gyászülésen.

Január 28. Sztálin levelet ír Zajcev elvtársnak.

Január 29. Sztálint a XXIV. Leningrád-kormányzósági pártkonferencia megválasztja a SzK(b)P Leningrád-kormányzósági bizottságának tagjává.

Február 7—12. Sztálin vezeti a SzK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját.

Február 22. Sztálin levelet ír a lénai aranytelepek munkásainak a lénai vérengzés tizenötödik évfordulója alkalmából.

Sztálin üdvözletet ír a Sztálingrádban

megjelenő „Borba" c. lapnak, a lap megalapítása tizedik évfordulója alkalmából.

Február 23. Sztálin a KIVB Elnöksége francia bizottságának ülésén beszédet mond a Franciaországi Kommunista Párt taktikájának kérdéseivel kapcsolatban.

Sztálin résztvesz a moszkvai Nagy Színházban a Vörös Hadsereg kilencedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülésen.

Február 25. Sztálin a textilipari munkások tanácskozásán, amelyet a SzK(b)P Központi Bizottsága hívott össze, beszédet mond a bolsevik vezetés módszereiről és a szovjet textilipar további fejlesztésének útjairól.

Február 28. Sztálin beszélget az Október Vasút Sztálin-főműhelyének munkásküldöttségével.

Március 1. Sztálin beszédet mond az Október Vasút Sztálin-főműhelyének munkásgyűlésén.

Az Október Vasút Sztálin-főműhelyének munkásgyűlésén Sztálint megválasztják küldöttnek a Moszkvai Szovjetbe.

Március 7. Sztálin levelet ír Cvetkov és Alipov elvtársaknak.

Március 9. Sztálin felszólal a KIVB Elnöksége francia bizottságának ülésén.

Március 15. Sztálin „A munkás-paraszt kormány kérdéséhez. Válasz Dmitrijevnek" c. cikke megjelent a „Bolsevik" c. folyóirat 1927. évi 6. számában.

Március 20. Sztálin levelet ír Sinkevicsnek.

Március 29. Sztálin beszédet mond a Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetségének V. országos konferenciáján Moszkvában.

Április 2. A VIII. Moszkva-kormányzósági Szovjetkongresszus Sztálint megválasztja küldöttnek a XIII. Összoroszországi Szovjetkongresszusra.

Április 5. Sztálin a moszkvai pártszervezet aktívájának gyűlésén beszédet mond a kínai forradalom jellegéről és távlatairól.

Április 8. A XVI. Leningrád-kormányzósági Szovjetkongresszus Sztálint megválasztja küldöttnek a XIII. Összoroszországi Szovjetkongresszusra.

Április 9. Sztálin levelet ír Csugunovnak.

Április 10—16. Sztálin résztvesz a XIII. Összoroszországi Szovjetkongresszus munkájában.

Április 13—16. Sztálin vezeti a SzK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját.

Április 13. Sztálin a SzK(b)P Központi Bizottsága plénumának ülésén felszólal a plénum napirendjének kérdésével kapcsolatban és a M. I. Kalinin „A Szovjetunió és az OSzFSzK Szovjetjei kongresszusainak kérdései" c. előadói beszédével kapcsolatos vitában.

Április 15. Sztálin „A párt három fő jelszava a parasztkérdésben. Válasz Jan—szkijnak" c. cikke megjelenik a „Bolsevik" 1927. évi 7—8. számában.

Április 16. A XIII. Összoroszországi Szovjetkongresszus Sztálint megválasztja az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság tagjává.

Április 18—26. Sztálin résztvesz a IV. Összszövetségi Szovjetkongresszus munkájában.

Április 19—20. Sztálin megírja a propagandisták számára „A kínai forradalom kérdései" c. téziseket. A SzK(b)P Központi Bizottsága által jóváhagyott tézisek a „Pravda" 1927 április 21-i, 90. számában jelennek meg.

Április 26. Sztálint a IV. Összszövetségi Szovjetkongresszus megválasztja a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának tagjává.

Május 1. Sztálin jelen van a moszkvai helyőrség május elsejei díszszemléjén és a főváros dolgozóinak felvonulásán a Vörös Téren.

Május 5. Sztálin üdvözlete, melyet a „Pravdának" a lap tizenötödik évfordulója alkalmából küldött, megjelenik a „Pravda" 99. számában.

Május 9. Sztálin megírja „A kínai forradalom kérdéseihez. Válasz Marcsulin elvtársnak" c. cikkét. A cikk a „Gyerevenszkij Kommunyiszt" c. folyóirat 1927 május 15-i, 10. számában jelent meg.

Május 13. Sztálin a Szun Jat-szen Egyetem hallgatóival a kínai forradalom kérdéseiről beszélget.

Május 20. Sztálin megírja „A proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszava Október előkészítésének időszakában. Válasz Sz. Pokrovszkijnak" c. cikkét. A cikk először 1928-ban jelent meg Sztálin „A leninizmus kérdései" c. könyvében.

Május 24. Sztálin a KIVB VIII. plénumának ülésén beszédet mond „A kínai forradalom és a Kommunista Internacionále feladatai" címmel.

Május 30. Sztálin üdvözletet ír a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme negyedik végzett évfolyamának.

Június 23. Sztálin választ ír Sz. Pokrovszkijnak.

Július 24—27. Sztálin megírja „Jegyzetek mai témákról" c. cikkét. A cikk a „Pravda" 1927 július 28-i, 169. számában jelent meg.

TARTALOM

A Marx—Engels—Lenin Intézet előszava V

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK VII. KIBŐVÍTETT PLÉNUMA. *1926 november 22—december 16* .... 1—162

Mégegyszer a szociáldemokrata elhajlásról pártunkban. *Előadói beszéd december 7-én* ..... 3—65

I. Bevezető megjegyzések 3

1. A párt belső fejlődésének ellentétei ..... —
2. A párton belüli ellentétek forrásai 10

II. A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártján belüli ellenzék sajátosságai 13

III. Nézeteltérések a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjában 21

1. A szocialista építés kérdései 22
2. A „lélekzetvételi szünet" tényezői 27
3. A forradalom „nemzeti" és nemzetközi feladatainak egysége és oszthatatlansága 29
4. A szocializmus építése kérdésének történetéhez 31
5. A szocializmus Szovjetunióban való építése kérdésének különösen nagy jelentősége a jelen pillanatban 38
6. A forradalom perspektíváiról 41
7. Hogyan áll a kérdés valójában 44
8. A győzelem esélyeiről 46
9. Gyakorlati-politikai nézeteltérések 48

IV. Az ellenzék munkában 51

V. Miért dícsérik az ellenzéket a proletárdiktatúra ellenségei 56

VI. Az ellenzéki blokk veresége 60

VII. A SzK(b)P XV. konferenciájának gyakorlati értelme és jelentősége 64

Zárszó. *December 13* ..... 66—162

I. Egyes megjegyzések 66

1. Nekünk tényekre, nem pedig koholmányokra és pletykákra van szükségünk ..... —
2. Miért dícsérik az ellenzéket a proletárdiktatúra ellenségei 73
3. Hibája válogatja 79
4. A proletárdiktatúra Zinovjev szerint 84
5. Trockij látnoki kijelentései 88
6. Zinovjev egy iskolásgyerek szerepében, aki Marxot, Engelst és Lenint idézi 92
7. A revizionizmus Zinovjev szerint 103

II. A szocializmus egyes kapitalista országokban való győzelmének kérdése 108

1. A proletárforradalmak előfeltételei egyes országokban az imperializmus időszakában —
2. Hogyan „dolgozza át" Zinovjev Lenint ... 120

III. A szocializmus építésének kérdése a Szovjetunióban 125

1. Az ellenzék „manőverei" és Lenin pártjának „nacionál-reformizmusa" ..... —
2. Építjük és fel is tudjuk építeni a szocializmus gazdasági bázisát a Szovjetunióban 136
3. A világ proletariátusával szövetségben építjük a szocializmust 149
4. Az elfajulás kérdése 153

IV. Az ellenzék és a pártegység kérdése 155

V. Befejezés 160

LEVÉL KSZENOFONTOVHOZ 163

BESZÉD A XV. MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIÁN. *1927 január 14* 166

LEVÉL ZAJCEV ELVTÁRSHOZ 174

A LÉNAI MUNKÁSOKHOZ 179

ÜDVÖZLET A SZTÁLINGRÁDI „BORBA" CÍMŰ UJSÁGNAK 181

BESZÉD AZ OKTÓBER VASÚT SZTÁLIN-FŐMŰHELYÉNEK MUNKÁSGYŰLÉSÉN. *1927 március 1. (Rövid ismertetés)* 182

LEVÉL CVETKOV ÉS ALIPOV ELVTÁRSAKHOZ 189

A MUNKÁS-PARASZT KORMÁNY KÉRDÉSÉHEZ. *Válasz Dmitrijevnek* 192

LEVÉL SINKEVICSHEZ 204

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ LENINI KOMMUNISTA IFJÚSÁGI SZÖVETSÉGÉNEK V. ORSZÁGOS KONFERENCIÁJÁN. *1927 március 29* 206

LEVÉL CSUGUNOVNAK 216

A PÁRT HÁROM FŐ JELSZAVA A PARASZTKÉRDÉSBEN. *Válasz Jan—szkijnak* 218

A KÍNAI FORRADALOM KÉRDÉSEI. *A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága által jóváhagyott tézisek a propagandisták számára* ..... 235—245

I. A kínai forradalom távlatai 235
II. A kínai forradalom első szakasza 237
III. A kínai forradalom második szakasza ... 240
IV. Az ellenzék hibái 242

A „PRAVDÁ"-NAK. *(15. évfordulója alkalmából)* .. 246

A KÍNAI FORRADALOM KÉRDÉSEIHEZ. *Válasz Marcsulin elvtársnak* 247

BESZÉLGETÉS A SZUN JAT-SZEN EGYETEM HALLGATÓIVAL. *1927 május 13* 254

A PROLETARIÁTUS ÉS A SZEGÉNYPARASZTSÁG DIKTATÚRÁJÁNAK JELSZAVA OKTÓBER ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK IDŐSZAKÁBAN. *Válasz Sz. Pokrovszkijnak* 285

A KÍNAI FORRADALOM ÉS A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE FELADATAI. *Beszéd a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága VIII. plénumának X. ülésén. 1927 május 24* ...299—331

I. Néhány kisebb kérdés 299
II. Az agrár-paraszt forradalom mint a polgári-demokratikus forradalom alapja..... 302
III. A nankingi jobboldali Kuomintang, amely irtja a kommunistákat, és a vuhani baloldali Kuomintang, amely támogatja a kommunistákkal való szövetséget 311
IV. A kínai Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeiről..... 314
V. Két vonal 326

A KELETI DOLGOZÓK KOMMUNISTA EGYETEMÉNEK HALLGATÓIHOZ 332

VÁLASZ SZ. POKROVSZKIJNAK 334

JEGYZETEK MAI TÉMÁKRÓL .....341—384

I. A háború veszélyéről 341
II. Kínáról 350

Jegyzetek 385

Életrajzi adatok (1926 december—1927 július) 402

4558. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc.